

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

TUTANAK DERGİSİ

34'üncü Birleşim
16 Aralık 2025 Salı

(TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı tarafından hazırlanan bu Tutanak Dergisi'nde yer alan ve kâtip üyeler tarafından okunmuş bulunan her tür belge ile konuşmacılar tarafından ifade edilmiş ve tırnak içinde belirtilmiş alıntı sözler aslına uygun olarak yazılmıştır.)

İÇİNDEKİLER

I.- GEÇEN TUTANAK ÖZETİ

II.- GELEN KÂĞITLAR

III.- AÇIKLAMALAR

- 1.- Mersin Milletvekili Ali Mahir Başarır'ın, Manisa Şehzadeler Belediye Başkanı Gülşah Durbay'ın vefatına ilişkin açıklaması
- 2.- Mersin Milletvekili Ali Mahir Başarır'ın, İstanbul Milletvekili Nilhan Ayan'ın satışma nedeniyle yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması
- 3.- Kars Milletvekili Gülüstan Kılıç Koçyiğit'in, Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanı Genel Kurulu takip edinceye kadar oturuma ara verilmesini talep ettiklerine ilişkin açıklaması
- 4.- Mersin Milletvekili Ali Mahir Başarır'ın, Gaziantep Milletvekili Abdulhamit Gül'ün yaptığı açıklamasındaki ve yerinden sarf ettiği bazı ifadelerine ilişkin açıklaması
- 5.- İzmir Milletvekili Burcugül Çubuk'un, Gaziantep Milletvekili Abdulhamit Gül'ün yerinden sarf ettiği bazı ifadelerine ilişkin açıklaması
- 6.- Kars Milletvekili Gülüstan Kılıç Koçyiğit'in, Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanı Murat Kurum'un 226 sıra sayılı 2026 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi ve 227 sıra sayılı 2024 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi'nin sekizinci tur görüşmelerinin soru-cevap kısmında yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması
- 7.- Mersin Milletvekili Ali Mahir Başarır'ın, Tarım ve Orman Bakanı İbrahim Yumaklı'nın 226 sıra sayılı 2026 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi ve 227 sıra sayılı 2024 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi'nin sekizinci tur görüşmelerinin soru-cevap kısmında yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

IV.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

- 1.- Oturum Başkanı TBMM Başkan Vekili Celal Adan'ın, Manisa Şehzadeler Belediye Başkanı Gülşah Durbay'ın vefatına ilişkin konuşması
- 2.- Oturum Başkanı TBMM Başkan Vekili Celal Adan'ın, Gaziantep Milletvekili Abdulhamit Gül'ün yerinden sarf ettiği bazı ifadelerine ilişkin konuşması

V.- KANUN TEKLİFLERİ İLE KOMİSYONLARDAN GELEN DİĞER İŞLER

A) Kanun Teklifleri

- 1.- 2026 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi (1/280) ile Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu (S. Sayısı:226)
- 2.- 2024 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi (1/279), Plan ve Bütçe Komisyonunca Kabul Edilen Metne Ekli Cetveller, 2024 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifine İlişkin Genel Uygunluk Bildirimi ile 2024 Yılı Dış Denetim Genel Değerlendirme Raporu, 218 Adet Kamu İdaresine Ait Sayıştay Denetim Raporu, 2024 Yılı Faaliyet Genel Değerlendirme Raporu ve 2024 Yılı Mali İstatistikleri Değerlendirme Raporunun Sunulduğuna Dair Sayıştay Başkanlığı Tezkeresi (3/1191) ile Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu (S. Sayısı: 227)

A) ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI

- 1) Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı 2026 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi
- 2) Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı 2024 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

B) TAPU VE KADASTRO GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

- 1) Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü 2026 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi
- 2) Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü 2024 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

C) METEOROLOJİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

- 1) Meteoroloji Genel Müdürlüğü 2026 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi
- 2) Meteoroloji Genel Müdürlüğü 2024 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı
- Ç) İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAŞKANLIĞI
- 1) İklim Değişikliği Başkanlığı 2026 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi
- 2) İklim Değişikliği Başkanlığı 2024 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı
- D) KENTSEL DÖNÜŞÜM BAŞKANLIĞI
- 1) Kentsel Dönüşüm Başkanlığı 2026 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi
- 2) Kentsel Dönüşüm Başkanlığı 2024 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı
- E) TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI
- 1) Tarım ve Orman Bakanlığı 2026 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi
- 2) Tarım ve Orman Bakanlığı 2024 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı
- F) ORMAN GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
- 1) Orman Genel Müdürlüğü 2026 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi
- 2) Orman Genel Müdürlüğü 2024 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı
- G) DEVLET SU İŞLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
- 1) Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü 2026 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi
- 2) Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü 2024 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı
- Ğ) TÜRKİYE SU ENSTİTÜSÜ
- 1) Türkiye Su Enstitüsü 2026 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi
- 2) Türkiye Su Enstitüsü 2024 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı
- H) DOĞA KORUMA VE MİLLÎ PARKLAR GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
- 1) Doğa Koruma ve Millî Parklar Genel Müdürlüğü 2026 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi

VI.- SATAŞMALARA İLİŞKİN KONUŞMALAR

- 1.- Mersin Milletvekili Ali Mahir Başarır'ın, İstanbul Milletvekili Nilhan Ayan ile Sakarya Milletvekili Lütfi Bayraktar'ın 226 sıra sayılı 2026 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi ve 227 sıra sayılı 2024 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi'nin sekizinci tur görüşmelerinde AK PARTİ Grubu adına yaptıkları konuşmaları sırasında Cumhuriyet Halk Partisine sataşması nedeniyle konuşması
- 2.- Sakarya Milletvekili Lütfi Bayraktar'ın, Mersin Milletvekili Ali Mahir Başarır'ın sataşma nedeniyle yaptığı konuşması sırasında şahsına sataşması nedeniyle konuşması
- 3.- İstanbul Milletvekili Nilhan Ayan'ın, Mersin Milletvekili Ali Mahir Başarır'ın sataşma nedeniyle yaptığı konuşması sırasında şahsına sataşması nedeniyle konuşması
- 4.- Ordu Milletvekili Mustafa Adıgüzel'in, Sakarya Milletvekili Lütfi Bayraktar'ın 226 sıra sayılı 2026 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi ve 227 sıra sayılı 2024 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi'nin sekizinci tur görüşmelerinde AK PARTİ Grubu adına yaptığı konuşması sırasında şahsına sataşması nedeniyle konuşması
- 5.- Sakarya Milletvekili Lütfi Bayraktar'ın, Ordu Milletvekili Mustafa Adıgüzel'in sataşma nedeniyle yaptığı konuşması sırasında şahsına sataşması nedeniyle konuşması

16 Aralık 2025 Salı

BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 11.04

BAŞKAN: Başkan Vekili Celal ADAN

KÂTİP ÜYELER: Adil BİÇER (Kütahya), Yasin ÖZTÜRK (Denizli)

----- 0 -----

BAŞKAN - Türkiye Büyük Millet Meclisinin 34'üncü Birleşimini açıyorum.

Toplantı yeter sayısı vardır, görüşmelere başlıyoruz.

Sayın milletvekilleri, gündemimize göre 2026 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi ile 2024 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi üzerindeki görüşmelere devam ediyoruz.

Program uyarınca bugün sekizinci turdaki görüşmeleri yapacağız.

Sayın Başarır, buyurun.

III.- AÇIKLAMALAR

- 1.- Mersin Milletvekili Ali Mahir Başarır'ın, Manisa Şehzadeler Belediye Başkanı Gülşah Durbay'ın vefatına ilişkin açıklaması

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; dün Şehzadeler Belediye Başkanımız Gülşah Durbay'ı, kardeşimizi son yolculuğuna uğurladık. Meclisteki grubu olan, grubu olmayan tüm partilerin temsilcileri cenazeye katıldı. Ben bu zor günümüzde destek olan tüm gruplara çok teşekkür ediyorum. Bir kez daha, Belediye Başkanımızın ailesine, Manisa'ya, ülkemize başsağlığı diliyorum; acımız büyük.

Herkese tekrar teşekkür ediyorum, sağ olsunlar.

IV.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Oturum Başkanı TBMM Başkan Vekili Celal Adan'ın, Manisa Şehzadeler Belediye Başkanı Gülşah Durbay'ın vefatına ilişkin konuşması

BAŞKAN - Allah rahmet etsin, mekânı cennet olsun. Biz de hem Cumhuriyet Halk Partisine hem ailesine başsağlığı diliyoruz, Allah rahmet etsin.

Sekizinci turda yer alan kurumların isimlerini okutuyorum:

Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı, Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü, Meteoroloji Genel Müdürlüğü, İklim Değişikliği Başkanlığı, Kentsel Dönüşüm Başkanlığı, Tarım ve Orman Bakanlığı, Orman Genel Müdürlüğü, Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü, Türkiye Su Enstitüsü, Doğa Koruma ve Millî Parklar Genel Müdürlüğü.

V.- KANUN TEKLİFLERİ İLE KOMİSYONLARDAN GELEN DİĞER İŞLER

A) Kanun Teklifleri

1.- 2026 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi (1/280) ile Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu (S. Sayısı:226)¹

2.- 2024 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi (1/279), Plan ve Bütçe Komisyonunca Kabul Edilen Metne Ekli Cetveller, 2024 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifine İlişkin Genel Uygunluk Bildirimi ile 2024 Yılı Dış Denetim Genel Değerlendirme Raporu, 218 Adet Kamu İdaresine Ait Sayıştay Denetim Raporu, 2024 Yılı Faaliyet Genel Değerlendirme Raporu ve 2024 Yılı Mali İstatistikleri Değerlendirme Raporunun Sunulduğuna Dair Sayıştay Başkanlığı Tezkeresi (3/1191) ile Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu (S. Sayısı: 227)²

A) ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI

1) Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı 2026 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi

2) Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı 2024 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

B) TAPU VE KADASTRO GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

1) Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü 2026 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi

2) Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü 2024 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

C) METEOROLOJİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

1) Meteoroloji Genel Müdürlüğü 2026 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi

2) Meteoroloji Genel Müdürlüğü 2024 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

Ç) İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAŞKANLIĞI

1) İklim Değişikliği Başkanlığı 2026 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi

2) İklim Değişikliği Başkanlığı 2024 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

D) KENTSEL DÖNÜŞÜM BAŞKANLIĞI

1) Kentsel Dönüşüm Başkanlığı 2026 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi

2) Kentsel Dönüşüm Başkanlığı 2024 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

E) TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI

1) Tarım ve Orman Bakanlığı 2026 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi

2) Tarım ve Orman Bakanlığı 2024 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

F) ORMAN GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

1) Orman Genel Müdürlüğü 2026 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi

2) Orman Genel Müdürlüğü 2024 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

G) DEVLET SU İŞLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

1) Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü 2026 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi

2) Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü 2024 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

1. 226 S. Sayılı Basmayazı ve Cetveller 8/12/2025 tarihli 26'ncı Birleşim Tutanağı'na eklidir.

2. 227 S. Sayılı Bazmayazı ve Cetveller 8/12/2025 tarihli 26'ncü Birleşim Tutanağı'na eklidir.

Ğ) TÜRKİYE SU ENSTİTÜSÜ

1) Türkiye Su Enstitüsü 2026 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi

2) Türkiye Su Enstitüsü 2024 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

H) DOĞA KORUMA VE MİLLÎ PARKLAR GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

1) Doğa Koruma ve Millî Parklar Genel Müdürlüğü 2026 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi

BAŞKAN - Komisyon? Yerinde.

Sayın milletvekilleri, alınan karar gereğince, tur üzerindeki görüşmelerde siyasi parti gruplarının istemi hâlinde İç Tüzük'ün 62'nci maddesi gereğince görüşlerini bildirmek üzere yürütmeye altmışar dakika söz verilecek, bu süreler birden fazla konuşmacı tarafından kullanılabilir ve şahsı adına yapılacak konuşmaların süresi ise beşer dakika olacaktır. Ayrıca, konuşmalar tamamlanınca soru ve cevap işlemi on beş dakika soru, on beş dakika cevap olmak üzere yapılacak ve sorular gerekçesiz olarak yerinden sorulacaktır.

Kabul edilen Danışma Kurulu önerisi gereğince, bütçenin ilk ve son günü yapılan konuşmalar haricinde milletvekilleri tarafından yapılacak konuşmalarda ilave süre verilmeyecektir. Bu nedenle sayın milletvekillerinin konuşmalarını süresi içerisinde tamamlamaları önem arz etmektedir.

Ayrıca, tur görüşmelerinin yapıldığı birleşimlerde Grup Başkan Vekillerine yalnızca tur görüşmelerinin sonunda altışar dakika süre verilecektir.

Bilgilerinize sunulur.

Sekizinci turda söz alanların adlarını sırasıyla okutuyorum:

Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına Evrim Rızvanoğlu, İstanbul; Servet Mullaoğlu, Hatay; İlhami Özcan Aygun, Tekirdağ; Gökan Zeybek, İstanbul; Mehmet Güzelmansur, Hatay; Ayhan Barut, Adana; Bilal Bilici, Adana; Aykut Kaya, Antalya; Orhan Sarıbal, Bursa; Vecdi Gündoğdu, Kırklareli; Barış Karadeniz, Sinop Milletvekili.

Adalet ve Kalkınma Partisi Grubu adına Seydi Gülsoy, Osmaniye; Halis Dalkılıç, İstanbul; Çiğdem Karaaslan, Samsun; Ömer Oruç Bilal Debgiç, Kahramanmaraş; Nilhan Ayan, İstanbul; Mehmet Galip Ensarioğlu, Diyarbakır; Adem Yeşildal, Hatay; Lütfi Bayraktar, Sakarya; Ali İnci, Sakarya; Muhammet Müfit Aydın, Bursa; Abdullah Doğru, Adana; Rukiye Toy, Sivas Milletvekili.

YENİ YOL Partisi Grubu adına İrfan Karatutlu, Kahramanmaraş; Sema Silkin Ün, Denizli; Mehmet Atmaca, Bursa; Necmettin Çalışkan, Hatay; Şerafettin Kılıç, Antalya; Mustafa Bilici, İzmir; Mesut Doğan, Ankara; Hasan Karal, İstanbul Milletvekili.

İYİ Parti Grubu adına Yüksel Selçuk Türkoğlu, Bursa; Selcan Taşcı, Tekirdağ; Adnan Şefik Çirkin, Hatay; Burhanettin Kocamaz, Mersin; Hasan Toktaş, Bursa; Yavuz Aydın, Trabzon; Turan Yaldir, Aksaray; Yüksel Arslan, Ankara Milletvekili.

Milliyetçi Hareket Partisi Grubu adına Sadir Durmaz, Ankara; Ekrem Gökay Yüksel, Balıkesir; Lütfi Kaşıkçı, Hatay; Muharrem Varlı, Adana; Hilmi Durgun, Antalya Milletvekili.

Halkların Eşitlik ve Demokrasi Partisi Grubu adına İbrahim Akın, İzmir; Mehmet Rüştü Tiryaki, Batman; Perihan Koca, Mersin; Ayten Kordu, Tunceli; Necla Demir, Ağrı; Sinan Çiftiyürek, Van; Ferit Şenyaşar, Şanlıurfa; Sabahat Erdoğan Sarıtaş, Siirt; Burcugül Çubuk, İzmir Milletvekili.

Şahıslar adına, lehinde Orhan Yegin, Ankara Milletvekili; aleyhinde Zuhul Karakoç, Kahramanmaraş Milletvekili.

Yürütme adına Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanı Murat Kurum; Tarım ve Orman Bakanı İbrahim Yumaklı.

BAŞKAN - Şimdi ilk söz, Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına Sayın Evrim Rızvanoğlu'nda.

Buyurun Sayın Rızvanoğlu. (CHP sıralarından alkışlar)

CHP GRUBU ADINA EVRİM RIZVANOĞLU (İstanbul) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; bugün görüştüğümüz bütçe iklim krizini ciddiye alan bir bütçe değil bedeli halka yükleyen bir tercihtir. Daha geçenlerde Dünya Meteoroloji Örgütü, 2025 yılının kayıtlara geçen en sıcak yıllardan biri olduğunu açıkladı ama asıl vahim olan ve ısrarla görmek istemediğiniz, ülkemizdeki sıcaklık artışının dünya ortalamasının üzerinde izlediği. Bu durumu kuru bir veri olarak algılamayın; bunlar kuruyan göllerdir, yanan ormanlardır, sel altında kalan mahallelerdir; bunlar borçlanan çiftçidir, göç etmek zorunda kalan gençtir. İklim krizi artık gelecek kuşakların meselesi de değildir, iklim krizi tam da bugünün meselesidir; ekonomi, güvenlik ve adalet meselesidir ve bu nedenle bugün görüştüğümüz bütçe teknik nedenlerin değil siyasi tercihlerin sonucudur.

Değerli milletvekilleri, geçen yıl sürdürülebilir çevre ve iklim değişikliği programına ayrılan kaynak 19,4 milyar liraydı. Bütçe yüzde 28 arttı, faiz yüzde 40 arttı ama her ne hikmetse iklim programı sadece yüzde 2,6 azaldı. Bu, enflasyonun etkisiyle yüzde 30-35 azalış demek. Niçin böyle bir şey oluyor? Çünkü iktidar, çevreyi de iklimi de umursamadığı için, hem de dünyanın en çok ısınan ülkelerinden bir tanesinde. Yani iktidar bize şunu söylüyor: "Krizler olduktan sonra müdahale edeceğiz, bedelini de daha yüksek bir maliyetle bu halka ödeteceğiz." (CHP sıralarından alkışlar)

Değerli milletvekilleri, iktidar bu kürsüde sürekli 2053 net sıfır hedeflerinden bahsediyor. Peki, biz bu hedefe nasıl ulaşacağız? Hedef takibi yapan kurumlar Türkiye'nin net sıfıra en uzak 10 ülkeden bir tanesi olduğunu açıkça söylüyor. İktidar hâlen mutlak azaltım hedefini koymuyor, artış hızını az biraz yavaşlatmayı da bizlere "başarı" diye sunuyor; bu yaklaşım sadece çevreyi değil sanayiye, ihracatı, istihdamı da etkiliyor ve bilim ne diyor biliyor musunuz? "İklim krizine zamanında yatırım yapmayan ülkeler ilerleyen yıllarda en ağır ekonomik kayıpları yaşayacaklardır." diyor yani bugün iklim krizini önemsemeyen her bir karar yarın bu Meclisin çatısı altında bizlere çok daha büyük bir hasar faturası olarak geri gelecek.

Değerli milletvekilleri, bütçede çevreyi küçülten bir iktidarın sahada çevreyi korumasını bekleyemiyoruz. Bu iktidar doğayı sınırsızca tüketecek bir rant alanı olarak görüyor. Ülkenin neredeyse üçte 1'i maden ruhsatlarına açıldı. Sadece Artvin ilinde toprakların yüzde 71'i maden ruhsatlı. Süper izin düzenlemeleriyle çevresel denetim fiilen ortadan kaldırıldı; bilim insanlarının uyarıları, kamu yararı, halkın itirazları sistematik bir biçimde devre dışı bırakıldı. Bilim insanlarının "yüksek risk" dediği, kurumların olumsuz görüş verdiği Kanal İstanbul gibi yatırımlar da ısrarla onaylanmaya devam ediliyor. Geleceğimiz şirket çıkarları uğruna ipotek altına alınıyor ama yine yetmiyor; sularımız hızla kirleniyor, denizlere atık boşaltımını kolaylaştıran yönetmelikler hızla devreye

sokuluyor, nehirler can çekiyor. Bakın, Gerede Çayı, Ergene Nehri zehir saçıyor ama bu da yetmiyor; Avrupa'nın kendi toprağında istemediği atıklar Türkiye'ye gönderiliyor. Bir yandan, hâlen tam anlamıyla hayata geçirilmemiş depozito sistemiyle sürekli övünüyor; diğer yandan, Türkiye adım adım Avrupa'nın atık deposu hâline geliyor. Dünya Sağlık Örgütüne göre, bir tane temiz havaya sahip ilimiz yok ve iktidar kalkıyor, tüm bunlara "çevre politikası" diyor. Bu ülkede 186 göl kurumuşken, on binlerce hektar orman yangınlarda kaybedilmişken siz bu bütçeye iklim kriziyle mücadele bütçesi falan diyemezsiniz arkadaşlar. (CHP sıralarından alkışlar) İktidar, önümüzdeki sene Antalya'da gerçekleştirecek COP31 Başkanlığıyla övünüyor. Tabii ki bu çok da olumlu bir gelişme, bir şey demiyoruz ama iklim liderliği yapacak olan ülke önce kendi ülkesindeki emisyonları düşürecek; evine misafir çağırıp onlara tahrip olmuş ormanları, kirli suları, kuruyan gölleri, maden ruhsatlarını göstermek iklim liderliği falan değildir; bu, bir vitrin siyasetidir.

İşte, tam da bu nedenlerle değerli milletvekilleri, bu tablo, bu bütçe, bu anlayış iklim krizini yönetemez. Biz Cumhuriyet Halk Partisi olarak hazırız. Bu ülkenin doğasını rant düzenine teslim etmeyeceğiz. Millî parkları, sulak alanları, tabiat alanlarını daraltan değil, bilimsel ölçütlerle genişleten bir anlayışı hayata geçireceğiz. Türkiye'nin suyunu havza bazlı, kamucu ve korumacı bir sistemle yöneteceğiz. Temiz havayı artık lüks olmaktan çıkaracağız, hava kalitesi ağlarını her yerde genişleteceğiz ve verilerini şeffağça vatandaşlarımızla paylaşacağız. ÇED süreçlerini göstermelik olmaktan çıkaracağız. Yeşil dönüşümü bir slogan değil, adalet temelli bir kalkınma programı olarak yapacağız. Madencilik doğayla, toplumla, emekle barışık bir yapıya kavuşturacağız. CHP iktidarında doğa korunacak, emek korunacak, yaşam korunacak yeter ki siz bu milletin önüne sandığı getirin. (CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Söz sırası Sayın Servet Mullaoglu'nda.

Buyurun Sayın Mullaoglu. (CHP sıralarından alkışlar)

CHP GRUBU ADINA SERVET MULLAOĞLU (Hatay) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; 19 Mart darbesiyle Sayın İmamoğlu'nun tutuklanmasından sonra, hatırlanacağı üzere Sayın Erdoğan "Cumhurbaşkanlığı hevesi yolunda bakalım daha kaç CHP'li siyaset girdabında telef olup gidecek?" demişti. Sayın Erdoğan, Cumhurbaşkanı adayımızın ve belediye başkanlarımızın haksız tutuklanmalarının gerçek nedenini açıkça itiraf ederek hukuk dünyasında hiç görülmeyen yeni bir suç tipini uydurmuş, Cumhurbaşkanı adayı olmak suçunu açıklamış ve bu suçun yaptırımının da iktidar eliyle telef etmek suçu olduğunu ifade etmişti. (CHP sıralarından alkışlar) Telef etmek yaptırımı uygulamak için de Sayın İmamoğlu'na casusluk, sahtecilik, kamu görevlisine hakaret, suç örgütü kurmak gibi saçma sapan iddialarda bulunmaktan da kaçınılmamıştır. Türkiye 19 Mart darbesiyle birlikte anayasal bir devlet olmaktan çıkmış, sadece şeklen Anayasa'sı olan anayasalı bir devlet hâline dönüşmüştür. Bir tarafta Anayasa ve yasaları uygulamakla görevli yargıçlar açıkça Anayasa'yı ihlal ederken ve yasalarda olmayan kararları verirken onlara bir şey yapılmamakta, diğer tarafta sadece seçme ve seçilme hakkını kullanmak isteyen siyasetçiler ile eleştiri hakkını kullanmak isteyen gazeteciler hapse atılmaktadır; hukuk devletini öldüren bu uygulamaları kabul etmek mümkün değildir. Zulümle, entrikalarla insanların hayatlarını karartarak, ailelerini dağıtarak; eşlerin, annelerin, evlatların yürek eriten gözyaşlarını akıtarak koltuklarınızı koruyamazsınız. Zulmettiğiniz o insanların gözyaşları oturduğunuz o koltukları alıp götürecektir.

Değerli milletvekilleri, zamanı gelmiş olan bir değişimin önünde hiçbir güç duramaz. Sizler, haksız yere tutuklattığınız o insanların eşlerinin, çocuklarının her gece çaresizlikle döktükleri gözyaşlarına yenildiniz. Sizler, artık ekemediği tarlasına, her gün gidip avuçladığı toprağa yani yârenine çaresizlik içinde bakarak gözyaşlarını akıtan çiftçilerin nasırlı ellerine yenildiniz. (CHP sıralarından alkışlar) Sizler, her sabah büyük bir umutla kepenklerini açan ancak büyük bir hüznle kepenklerini sessizce ağlayarak kapatan esnafımızın mahcup umutlarına yenildiniz. Sizler, her gün iş bulamadıkları için bütün gün evde oturan ve onları ağlarken gören annelerinin çocuklarından gözlerini kaçırarak, çocukları onları ağlarken görüp daha fazla üzülmesinler diye pencere kenarına geçip sessizce ağlayan o annelerin yaralı yüreklerine yenildiniz. Sizler, yazılı sınavda çok iyi puan alıp mülakatta da alaycı bir sesle sorulan soruları doğru cevapladığı hâlde haklarını yediğiniz, geleceklerini çaldığınız o gençlerin gözyaşlarına yenildiniz. (CHP sıralarından alkışlar) Sizler, hayatı boyunca çalışıp eski otel odalarında unutulmuş, 70'inden sonra çalışmak zorunda kalan emeklilerin yalnız ve sahipsiz gözyaşlarına yenildiniz. Sizler, deprem sonrası konteynerde yaşayan depremzedelerin gidecek yerleri olmadığı hâlde kapılarına sertçe vurup "Burayı boşaltın, yoksa elektriğinizi, suyunuzu keseceğiz." diyen sesinizin parçaladığı vicdanlara yenildiniz. Canlarınız için bu vatani feda eden sizler, bu vatan için canlarını feda eden milyonlarca vatan evlatlarına yenildiniz. Sizler, Genel Başkanımız Sayın Özgür Özel'in kardeşlik bağıyla kurduğu Türkiye ittifakına yenildiniz.

Değerli milletvekilleri, mazlumların gözyaşlarının gerçekleştirdiği büyük bir değişime ve büyük bir devrime tanıklık ediyoruz. Artık bu ülkede adaleti herkes bolca içecek. İnsanlığı ve demokrasimizi hapseden o demir parmaklıkları paramparça edeceğiz. Artık, çaresizce ve hırsla avuçlanan toprağa gözyaşları değil bereket ve zenginlik düşecek. Artık anneler çocuklarından gözlerini kaçırarak pencere kenarlarında oturup çocukları için ağlamayacak, pencere kenarlarında oturup çocuklarının işten gelmelerini heyecanla bekleyecekler. Artık yazılı sınavı kazanan hiçbir evladımızın geleceği çalınmayacak çünkü "mülakat" diye bir şey olmayacak. Artık hayatları paramparça olan depremzedelere hiç kimse "Burayı tahliye edin, yoksa elektriğinizi, suyunuzu keseriz." demeyecek. Onlara şefkatli bir sesle "Evinizi hazırladık, sizi evinize yerleştirelim." denecek. Artık hep birlikte üreteceğiz, hakça bölüşeceğiz. Artık mutlu insanların ülkesi olacağız. Artık her şey çok ama çok güzel olacak.

Yüce Meclisi saygıyla selamlıyorum. (CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Söz sırası Sayın İlhami Özcan Aygün'da.

Buyurun Sayın Aygün. (CHP sıralarından alkışlar)

CHP GRUBU ADINA İLHAMİ ÖZCAN AYGÜN (Tekirdağ) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; hepinizi ve ekranları başında bizi izleyen vatandaşlarımızı saygıyla selamlıyorum.

Bugün Meclise şemsiyeyle geldim, evet çünkü ülkemizde, kullanılmayan tarihî esere dönüşecek; yağmur yok, kar yok ama aşırı kuraklık ve sıcaklığa bağlı olarak güneş şemsiyesi olarak kullanma ihtimali daha yüksek olacak diyorum. Hani güzel bir şarkımız vardı: "Üsküdar'a gider iken aldı da bir yağmur" Ne Üsküdar'da yağmur var ne başka yerde. (CHP sıralarından alkışlar) Şarkıya "aldı da bir sıcak" diyeceğimiz günler yakın diyorum Sayın Bakan.

Evet, önümüzdeki tehlike büyük, tehlike büyük, Türkiye, büyük bir iklim kriziyle karşı karşıya. Yanı başımızda İran bu krizi daha ağır bir şekilde yaşıyor; gölleri kurumuş ve susuzluk sebebiyle Tahran'ın, şu anda, yer değiştirmesi düşünülüyor ancak bizde hiçbir acil eylem planı yok. Beyşehir Gölü kuruma tehlikesiyle karşı karşıya, Sapanca Gölü'ndeki su tarihin en düşük seviyesinde,

Trakya'daki barajlar kupkuru. İşaretler büyük. 2025 yılında iki büyük felaketi yaşadık arkadaşlar, son otuz yılın en büyük zirai don felaketi ve en büyük kuraklık birbirini izliyor. Meyve, sebze, yiyecek fiyatları tavan yaptı; geçen sene kaç kişi kiraz yedi, merak ediyorum. 2024 yılı son elli üç yılın en sıcak yılı olarak kayıtlara geçti.

Sıcaklık arttıkça iklim değişikliğinin tek sigortası olan ormanlarımızı da maalesef kaybetmeye başladık. Orman yangınları arttı ve artık onları söndüremez hâle geldik, ağaçlar yan yana yanıyor. Etkin bir uçak filomuz yok, maalesef bugüne kadar "yangın canavarı" olarak bilinen Türk Hava Kurumunun uçakları hangarlarda çürüdü, onları heba ettik. Maalesef, rant uğruna ülkemizin her yerinde asırlık zeytinlikleri yok ediyoruz, TOKİ'yle imara açıyoruz ama bakıyorsunuz, Dubai'de çöle zeytin dikiyorlar, biz ise zeytinlikleri yok ediyoruz ve ormanları yok ediyoruz. Sonuç: Havada bulut yok, bu iktidardan umut yok. (CHP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar) Ne yağmur var ne kar var, barajlarımız dip seviyesinde. "Balkanlardan gelen soğuk hava dalgası" diye başlayan hava durumu haberleri vardı, hatırlarsınız arkadaşlar, ne oldu? Maalesef bu da unutuldu. Büyük bir umutla kar gözlüyoruz, aralık ortasında tık yok.

2024 yılındaki yağışlar bir önceki yıla göre yüzde 16,3 azalmış. 2025 yılında felaket daha da büyük; barajlar tamtakır, maalesef susuzlukla baş başayız. Bu yıl büyük bir zirai don yaşadık. Çiftçilerimiz âdeta kendini 6 Şubat depremiyle karşı karşıya buldu. İklim Kanunu, bu sorunlara maalesef yanıt vermeyecek ve Mecliste hep beraber bir Zirai Don Komisyonu kurduk. Bu Komisyonunda konuşan Boğaziçi Üniversitesinden Değerli Hocamız Profesör Doktor Levent Kurnaz, zirai donların ülkemizde yaşanacağını söyleyerek şöyle demişti: "Bu facia bir şey değil, dahası gelecek." Ülkemizin bulunduğu kuşak itibarıyla çölleştiğini belirterek -şu illerin vekillerine buradan sesleniyorum- Mersin, Adana, Urfa, Antalya kuşağının Kahire ve Basra gibi çölleşeceğini ifade etti Sayın Hocamız ve buradan 2070'e doğru geldiğimizde, bu illerde çölleşme başlayacak arkadaşlar. Biz hâlâ daha burada uyuyoruz; kafamızı kuma gömmüşüz, bakıyoruz.

Komisyonla Çevre Bakanlığının İklim Değişikliği Başkan Yardımcısı Orhan Solak da gelmişti, bazı tespitlerde bulundu. Sayın Solak, orta ve uzun vadede ülkemizdeki yağış kuşaklarının Kafkasya'ya doğru yöneldiğini ve yağışlarda ciddi kayıpların beklendiğini ifade etti; "Karadeniz dışında her yer kurak hâle gelecek." diyor. Sayın Solak, TAGEM'in verilerine göre de ülkemizde 2080 yılının senaryolarını söylüyor, diyor ki: "Sıcaklık artışı sebebiyle buğday, mısır, çeltik, pamuk gibi temel ürünlerde yüzde 5 ila yüzde 20 oranında düşüş olacak." Benim seçim bölgem olan Trakya'ya geldiğinde ise maalesef bu oranlar daha da artıyor; buğdayda yüzde 76, ayçiçeğinde ise yüzde 66'lara gelen bir düşüş olacağını söylüyor. Biz ne yaptık? Hiç. Evet, tespitler harika, eylemler fecaat.

Madenler uğruna ağaçlar talan ediliyor, mevcut yangınlar söndürülemiyor. Damlama sulamada sınıfta kaldık; ülke genelinde damlama sulama oranı yüzde 38'lerde yani yüzde 62 tarım alanı vahşi sulamaya teslim. Tekirdağ'da ise durum daha da acı, yüzde 6,5'lerde ama ben Sayın Bakana teşekkür ediyorum, yıllardan beri söylediğim bir cümle vardı, TARSİM'de parsel bazında kuraklığın tespit edilmesi gerekiyordu; Tekirdağ'ı pilot il yaptılar, demek ki sesimizi duymuşlar. Muhalefet uyarıma görevini yapacak, iktidar da bunları yapmak zorunda kalıyor. Nasıl çiftçinin desteklemelerinden stopajı kaldırıldıysa, ÇKS düzenlemesi yapıldıysa, burada TARSİM düzenlemesi için Sayın Bakana teşekkür ediyorum.

Sayın Meteoroloji Genel Müdür Yardımcısı Yüksel Yağan, 600'e yakın meteoroloji uzmanı olduğunu söyledi. Sayın Bakan, bu yetmez, sayıyı arttırın lütfen.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Devamla) - Bakınız, zirai don da yaşadık ve geldiğimiz noktada Tarım Bakanlığı ile Çevre Bakanlığının işi içi içinde olması lazım.

BAŞKAN - Peki teşekkür ederiz Sayın Aygun.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Devamla) - Zirai dona karşı uyarıların daha dikkatli yapılması ve bu uyarılar sayesinde verimli olacak üretimin ayakta kalmasını umut ediyoruz.

Maalesef bütçeye "ret" oyu vereceğiz çünkü burada ne çiftçi var ne esnaf var ne köylü var ne memur var ne atanamayan öğretmenler var diyor, saygılar sunuyorum. (CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Söz sırası Sayın Gökhan Zeybek'te.

Buyurun Sayın Zeybek. (CHP sıralarından alkışlar)

CHP GRUBU ADINA GÖKAN ZEYBEK (İstanbul) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; sözlerime Sevgili Gülşah Durbay'ı, Ferdi Zeyrek'i ve Türk inşaat mühendisliğinin duayeni İrfan Balıoğlu'nu rahmetle, sevgiyle anarak başlıyorum.

25 milyon insanın yaşadığı şehirlerimizin belediye başkanları tutukludur; Zeydan Karalar yüz altmış bir gün, Muhittin Böcek yüz altmış iki gün, Ekrem İmamoğlu tam iki yüz altmış sekiz gündür, 15 belediye başkanımız aylardır zindandadır.

Vatandaş TOKİ'den sosyal konutları beklerken TOKİ Silivri'de mahkeme salonu inşa edecek, Silivri'yi antidemokratik yargılamaların yeni adresi yapacak. "Ev yok, kira uçuşmuş, olsun; dünyanın en büyük duruşma salonunu inşa ediyoruz." diyorsunuz. Peki, TOKİ ne yapabilir? Bütçede olmayan ama toplumun en acil ihtiyacı olan kiralık sosyal konutlar yapabilir. Türkiye'de barınma krizi artık yalnızca konut üretimi meselesi değildir, konuta erişim ve kiraya ulaşabilme meselesidir ancak bütçede gelire endeksli kira modeli yoktur. Belediyelerin kiralık sosyal konut üretim modeli yoktur, buna ilişkin bir mekanizma yoktur, kira destek fonu yoktur. İktidarımızda kiralık sosyal konutlarda kira bedellerinin hane gelire göre belirleneceği, büyükşehir ve ilçe belediyeleri bünyesinde sosyal konut işletmelerinin kurulacağı yeni bir model öneriyoruz: Kamu lojmanlarının kiralık sosyal konut sistemine dâhil edileceği yeni bir model; İmar Kanunu'nun 18'inci maddesinde değişiklik yaparak DOP kapsamında kamuya terk edilecek alanlar arasına sosyal konut alanlarının da yeni bir ihtiyaç tarifi olarak ekleneceği bir model.

Bugün Cumhuriyet Halk Partili belediyeler, merkezî idarenin kaynak aktarmaktan kaçındığı, yetkiyi paylaşmadığı bir ortamda sosyal destekten altyapıya, afet hazırlığından çevresel yatırımlara kadar kamusal sorumluluğu omuzlayan belediyelerdir. Aynı anda 10 metro inşaatını yapabilen İBB, 9 Aralıkta dış borçlar kapsamında faiziyle birlikte tam 600 milyon dolar Eurobond ödemesini eksiksiz tamamlamıştır. Söz konusu tahvil ihracı, Türkiye'de bir belediye tarafından otuz üç yıl aradan sonra yurt dışı piyasalardan alınmış ve geri ödemesi yapılmış en büyük ölçekli borç ödemesidir. İBB aynı zamanda kurumsal kapasitenin ve mali güvenilirliğin de uluslararası ölçekte tescil niteliğini taşımaktadır.

Antalya'da turizm baskısına, Adana'da artan yoksulluğa ve göçe rağmen kamusal hizmetler durmamakta, aksine sosyal belediyecilik örnekleri üretilmektedir.

Ankara Büyükşehir Belediyesi örneği bize çok net bir gerçeği göstermektedir: Mansur Yavaş belediyeciliği, merkezî iktidarın görmezden geldiği emekliler için sosyal destek üretmeye devam etmektedir. Bugün itibarıyla emekli desteği alan güncel kişi sayısı Ankara'da 80 bin, toplam destek tutarı ise 3 milyar TL'nin üzerine çıkmıştır. (CHP sıralarından alkışlar)

Başka bir sorun kuraklık değerli arkadaşlar. Şehirlerimiz kuraklık tehlikesiyle baş başadır. Kuraklık bütçede görülmeyen, sahada yaşanan bir krizdir. Türkiye bugün kuraklığı, bir gelecek senaryosu olarak değil günlük hayatın gerçeği olarak yaşamaktadır. Kuraklık artık sadece çevresel bir sorun değil tarımı, gıdayı, göçü ve kent yoksulluğunu belirleyen yapısal bir krizdir. Melen Barajı'ndan İstanbul'a hâlâ tek bir damla su gelmemektedir. Ne zaman bitireceksiniz? Sazlıdere Barajı'nın içme suyu niteliği sıfırlanmış, buna rağmen borcunu İstanbullulara ödetmeye devam ediyorsunuz. Bu hem teknik hem de siyasi bir sorumluluktur. Cumhurbaşkanı kararıyla Sazlıdere Barajı'nın içme suyu kullanım oranı sıfırlanmış, baraj havzası ranta açılmıştır. Son on yılda barajdan, buradan, ranta açılan bu alandan yüksek fayda sağlayan arazi sahipleri kimlerdir? Sayın Bakan, açıklayınız; burada imar rantı elde edenler kimlerdir? Su verdiği hâlde "Su yok." denilen bir baraj olur mu? Bu nasıl bir akıl tutulmasıdır? Sazlıdere'nin 2025'te verdiği su 33 milyon metreküp, bu su olmadan İkitelli Arıtma Su Tesisi çalışmaz. 10 ilçemiz su tehlikesiyle karşı karşıyadır.

Belediyelerin elini kolunu bağladınız. DOP payından karşılanan alanlar normalde belediyelere tescil edilirken şimdi hazine adına tescil etmeye başladınız. Ruhsat ve imar onama yetkilerine, plan yapma yetkilerine, iş yeri açma yetkilerine ortak oldunuz. Vakıflar Kanunu'yla belediyelerin elindeki kamu mallarına çöktünüz. Gidiyorsunuz, gidiyorsunuz çünkü biz kazanacağız; biz kazanacağız, biz kazanacağız. (CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Söz sırası Sayın Mehmet Güzelmansur'da.

Buyurun Sayın Güzelmansur. (CHP sıralarından alkışlar)

CHP GRUBU ADINA MEHMET GÜZELMANSUR (Hatay) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Genel Kurulu ve tüm vatandaşlarımızı saygıyla selamlıyorum.

Sayın Bakan, öncelikle asrın felaketini yaşayan Hatay'ın inşası için, yeniden normale dönüşü için, bugüne kadar yapılan çalışmalar için teşekkür ediyorum.

Hatay'ın sıkıntılarını yapıcı bir şekilde hep dile getirdim ve bundan sonra da hep dile getireceğim. Çalışmalar yapılıyor ama eksiklerimiz hâlâ çok fazla ve Hatay halkı çözüm bekliyor. Bugün hâlâ Hatay'da yaşamın tanımı 21 metrekarelik konteyner kutudur. Yaklaşık 180 bin insanımız yaşamını, 280 bin hekim sağlık hizmetini; 135 eczacımız, 3 binden fazla esnafımız, mali müşavirimiz, avukatımız faaliyetlerini; STK'ler yönetimlerini bu 21 metrekare kutularda gerçekleştiriyor. Burada yani konteynerlerde mahremiyet yok, ısı yalıtımı yok, ses yalıtımı yok; yazın sıcaktan kavruluyorsunuz, kışın soğuktan donarsınız; yağmur yağar tavanınız akar, rüzgâr eser çatınız uçar.

Değerli milletvekilleri, Hataylıların üç yıldır medeni dünyadan uzak bir şekilde yaşamasının tek nedeni var, o da iktidarın konuştuğunu yerine getirmemesidir. (CHP sıralarından alkışlar) Nedir bunlar? Bir: Depremi hemen ardından "Bir yılda konutları bitireceğiz." dediniz, sonra "2025 sonu." dediniz, bugün gelinen noktada Hatay'da 171 bin hak sahibi var, "2025 sonuna kadar 153 bin konut teslim edeceğiz." diyorsunuz.

VAHİT KIRIŞCI (Kahramanmaraş) - Az mı?

MEHMET GÜZELMANSUR (Devamla) - Yani üç yılın sonunda tüm hak sahiplerinin evlerini teslim edemiyorsunuz.

VAHİT KIRIŞCI (Kahramanmaraş) - 153 bin az mı?

ABDULKADİR ÖZEL (Hatay) - Mehmet ağabey "40 bin fazla var." diyordun.

MEHMET GÜZELMANSUR (Devamla) - Daha taşınan çok az insan var, dinlerseniz ona göre...

Bugün Antakya'nın kalbi, şehrin merkezi konumundaki Atatürk Caddesi'nde, 75'inci Yıl Caddesi'nde, Gündüz Caddesi'nde yerleşim hâlâ başlayamadı. Kura çekim töreni düzenliyorsunuz, anahtarları üç beş ay sonra verebiliyorsunuz, yine de insanlar evlerine taşınamıyor çünkü yol yok, altyapı yok, doğal gaz yok; bu insanlar konteynerlerden kalıcı konutlara nasıl taşınır?

İki: "Halkın istemediği hiçbir şey yapmayacağız." dediniz ama Hatay'da hâlâ, halkın rızası olmadan acele kamulaştırmalar yapılıyor, hukuki süreçler tamamlanmadan evler boşaltılıyor. Ağaçlar kesildi, geçim kaynakları yok edildi. TOKİ neden hazine arazilerinde yapmadı?

Üç: "Antakya Kunduracılar Çarşısı'nı 6 etapta bitireceğiz." dediniz, "Dokuz ayda dükkânlarınızı teslim edeceğiz." dediniz, bugün o çarşı verilen sözlerin paramparça bir aynasıdır.

Dört: "Uzun Çarşı esnafından 2025 yılı sonunda yerleşmeyen kimse kalmayacak." dediniz, 2025'in bitmesine günler kaldı, tamamlanan tek bir dükkân bile yok. Prefabrik Uzun Çarşı esnafı isyanda; yol yok, müşteri yok, siftah yok, kepenkler birer birer kapanıyor.

Beş: "Hiç kimse mahallesinden uzaklaştırılmayacak." dediniz, şimdi Affan Mahallesi'ni riskli alan ilan ettiniz. Verdiğiniz sözün aksine, bu mahallenin insanlarını onlarca kilometre uzaklıktaki TOKİ konutlarına geçmeye zorluyorsunuz.

İktidarın verip de yerine getirmediği sözler bitti mi? Depremzedeye eşya yardımı sözü verildi, öğrenciye kırtasiye yardımı sözü verildi ama bunlar yerine getirilmedi.

Değerli milletvekilleri, Hatay'da ticari hayat felç durumda. Yapılması planlanan kalıcı iş yeri sayısı 22.861, bugüne kadar teslim edilen sadece 2.515 yani oran yüzde 11; buna rağmen mücbir sebep kaldırıldı. Hangi esnaf rahat nefes alabiliyor? 30 Kasım'da mücbir sebep neden sona erdirildi? Ben buradan soruyorum: Hatay'da hangi hayat normale döndü? Van depreminde altı yıl uygulanan mücbir sebebi asrın felaketinde neden iki yılda kaldırdınız?

Son olarak, şunu söyleyeyim: Hatay'da işler daha iyi bir plan ve koordinasyonla yapılabilir ama şimdi ne yapılıyor? Bir kurum okul yapıyor, başka bir kurum o okul yolunu kapatıyor; çocuklar çamur içinde okula gidiyorlar, veliler çocuklarını sırtlarında taşıyorlar, yollar çamur deryası, öylece duruyor ama ne zaman "Sayın Cumhurbaşkanımız gelecek." dense yollar bir gecede yapılıyor, o gidince asfalt sökülüyor. Siz, hizmeti gerçekten halk için mi yapıyorsunuz, Sayın Cumhurbaşkanınız için mi yapıyorsunuz? Hatay sadaka istemiyor, Hatay hakkını istiyor. (CHP sıralarından alkışlar)

Bu kürsüden bir kez daha haykırıyorum: Hatay unutulursa vicdanınız ayaklar altında kalır.

BAŞKAN - Söz sırası Sayın Ayhan Barut'ta.

Ayhan Bey yok mu Sayın Başarır?

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) - Değiştirelim, ondan sonra konuşsa olur değil mi?

BAŞKAN - Söz sırası Sayın Bilal Bilici'de.

Sayın Bilal Bilici? Yok.

Sayın Aykut Kaya? Yok.

Orhan Sarıbal? Burada.

Buyurun. (CHP sıralarından alkışlar)

CHP GRUBU ADINA ORHAN SARIBAL (Bursa) - Sayın Başkan, değerli milletvekili arkadaşlarım ve değerli emekçi arkadaşlar; hepinizi selamlıyorum.

Sayın Bakan, size dönük konuşmak isterdim ama bu bütçenin sizin bütçenizin olmadığını biliyorum. Bu bütçe, sultanizmin bütçesi yani kayınpederin, damadın 2018'den beri yarattığı büyük tahribatın bütçesi. (CHP sıralarından alkışlar) Bu bütçede 2018'den beri en çok artan kalemin faiz olduğunu göreceksiniz, tam 30 kat faiz artışını görüyorsunuz.

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) - Sayın Başkanım, Bakan buranın fotoğrafını çekemez, videosunu da çekemez; İç Tüzük açık ve net, İç Tüzük'ün aksine hareket ediyor.

CAVİT ARI (Antalya) - Bu tarafı çekin Sayın Bakan, bu tarafı.

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) - Sayın Başkanım, böyle bir şey olabilir mi ya!

ORHAN SARIBAL (Devamla) - Yine, aynı tarihsel dönemde en çok artan yapının maalesef kamu-özel iş birliğiyle ilgili yapılan ödemeler olduğunu görüyorsunuz. Bütünüyle baktığımızda, bu bütçe sarayın bütçesidir ve sarayın bu bütçesinden Mehmet Şimşek'in rızasıyla bakanlıklara ayrılan, özellikle Tarım Bakanlığına ayrılan sadaka ve nafaka bütçesidir, size de sadece bunu dağıtmak düşmektedir. Böyle bakınca ne yazık ki şunu görüyoruz açık ve net bir şekilde: Bu iktidar, yarattığı bu ekonomik kriz nedeniyle bunun bedelini halka ödetmek istemektedir. Bugün gördüğümüz açık, net şudur: Değerli arkadaşlarım, iktidar, halkın üzerine yüklediği yoksulluk, çaresizlik ve bütün yağma talan politikasının bedelini halkı soyarak, vergileri sonuna kadar alarak yol yürümeye çalışmaktadır. (CHP sıralarından alkışlar) Bunun adı şudur: Rıza göstermeden ortaya konan soygun bütçesidir, âdeta halkı kemiklerine kadar soyma noktasına gelmiştir. Şunu açıkça söyleyelim: Dolar eğer yirmi üç yılda tam 30 kat değer kazanmış ve TL 30 kat değer kaybetmişse, siz, bu ülkenin kaynaklarıyla üretim yerine ithalatı ikame etmişseniz elbette bugün bu krizin altından çıkamazsınız. Dolayısıyla krizi gidermenin yolu iktidarı değiştirmekten geçmektedir çünkü bu iktidar kaldığı sürece bu kriz derinleşecektir.

Tarım meselesine gelince de açıkça şunu söylemek lazım: Bugün tarıma ayrılan kaynak için, ne yazık ki söylediğiniz samimiyeti ortaya koymak açısından "Millî güvenlik meselesi, millî güvenlik kadar önemli." diyorsunuz, millî güvenliğe 2 trilyon 155 milyar harcanacak, olabilir; peki ya tarıma? 542 milyar. Nerede bu samimiyet? (CHP sıralarından alkışlar) Aynı şekilde, faize 2 trilyon 750 milyar harcayacaksınız, peki ya tarımsal desteğe 168 milyar; tam 16 kat daha fazla faize para veriyorsunuz. Doğal olarak bu, şunu göstermektedir: Bu bütçenin çiftçinin, üreticinin, halkın, 86 milyon tüketicinin bütçesi olmadığı çok açık ve nettir. Şunu yine net bir şekilde ortaya koyalım; çıkıyorsunuz, diyorsunuz ki: "Gayrisafi millî hasılda Avrupa'da 1'inciyiz, dünyada 4'üncüyüz." Rakamlarla her şeyi ortaya koyabilirsiniz; faşizmin, Goebbels'in, Hitler'in modeli de böyleydi zaten, bir benzerini bugün yaşıyoruz. Raporlar ortada, 2010-2024, on dört yıllık tarihsel süreçte tarımsal gayrisafi millî hasıla performansı büyümede dünya yüzde 76, Çin yüzde 124, Hindistan yüzde 124, Amerika yüzde 70 ve bizim çok arkamızda yer alan iki temel ülke Meksika ve Bangladeş yüzde 156; biz sadece yüzde 6. Rezil kepaze ettik, dünya ortalamasının neredeyse tam 10 kat gerisindeyiz. Sadece bu mu? Değil. 168 milyar ayırdınız; 168 milyar, çiftçinin bir yılda kullanacağı mazotun bedelidir arkadaşlar, bir yılda kullanacağı mazotun bedelidir. Yine aynı şekilde, 168 milyar ne yazık ki çiftçinin hiçbir sorununu çözmeyeceği gibi halkı ithalata mahkûm eden, tarımı ithalata mahkûm eden bir modelledir. Yine, sizin söylediğinizle söyleyelim, Avrupa Birliğinde gayrisafi millî hasılda 1'inciyiz. Peki soru şu: Avrupa Birliğinde olan bir Alman çiftçisi 45 bin dolar almaktadır, İtalyan çiftçisi 18 bin dolar almaktadır, Fransız çiftçisi 30 bin dolar almaktadır, Türkiye çiftçisi 5.300 dolar. Ben utaniyorum da siz utanmıyor musunuz? Ben sıkılıyorum da siz sıkılmıyor musunuz? Ben milletvekili olmaktan da siyaset yapmaktan da üzüntü duyarken siz hangi vicdanla evinize gidiyorsunuz? (CHP sıralarından alkışlar) Dolayısıyla bu net şeyleri söylemekte büyük yarar var.

Değerli arkadaşlarım, orman meselesini -zaman daraldı- söyleyeyim. 2002'den bugüne kadar 12 milyon dönüm arazi irtifa, izin meselesiyle maalesef yandaşlara peşkeş çekilmiştir. Bugün 800 bin dekar orman yangını vardır. 59 milyar lirayla ormanın hiçbir sorununu çözemezsiniz; sadece ormandan keçiyi kovarsınız, koyunu kovarsınız, köylüyü kovarsınız; oraya müteahhidi, oraya madenciyi, oraya enerji şirketlerini koyarsınız.

Son olarak Doğa Koruma ve Millî Parklar... Net söyleyelim, 8 milyar lirayla o doğa koruma ve millî parkları korumak yerine ticarileştirirsiniz.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

ORHAN SARIBAL (Devamla) - Sayın Bakan, sadece şunu söyleyeceğim: Farkında mısınız, son çıkan bütün kanunlarda yetkiniz alınmakta; yetkiniz alınıyor, MAPEG'e yetki veriliyor, yetkiniz kısıllıyor.

BAŞKAN - Peki, teşekkür ederim.

ORHAN SARIBAL (Devamla) - Dolayısıyla şu anda yaşadığımız süreç Türkiye'de tarımın, ormanın ve millî parkların yok edilmesi sürecidir yani kısaca şunu söylemekte yarar var: Çok net bir şekilde...

BAŞKAN - Söz sırası Sayın Ayhan Barut da.

Buyurun Sayın Barut. (CHP sıralarından alkışlar)

ORHAN SARIBAL (Devamla) - Sayın Başkan, tek söz.

BAŞKAN - Ya, süreniz belli Sayın Milletvekili.

ORHAN SARIBAL (Devamla) - Tek söz Sayın Başkan.

BAŞKAN - Ya, bırakın bunları ya.

ORHAN SARIBAL (Devamla) - Kul hakkı yiyenler ibadetle arınmaz. (CHP sıralarından alkışlar)

TUBA KÖKSAL (Kahramanmaraş) - Yürü git! Sana mı kalmış bizim ibadetimiz? Ayıp be!

BAŞKAN - Sayın Barut, buyurun. (CHP sıralarından alkışlar)

CHP GRUBU ADINA AYHAN BARUT (Adana) - Sayın Başkanım, değerli milletvekilleri; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Gecikmeden dolayı özür diliyorum.

Öncelikle, Manisa Şehzadeler Belediye Başkanımız Gülşah Durbay'ın vefatından dolayı kendisine Allah'tan rahmet diliyorum; ailesine, tüm partililerimize, Manisalılara başsağlığı diliyorum.

Değerli arkadaşlar, tarım, tüm dünyanın önem verdiği ve dünyada stratejik öneme sahip bir sektördür, aynı zamanda korunmaya ve desteklenmeye de muhtaç bir sektördür. Tarım, tüm sektörlerin anası konumundadır. Tarım sektörü, ülkemiz hariç tüm ülkelerde korunup kollanırken maalesef ülkemizde serbest piyasanın acımasız rekabetine terk edilmiştir. Şöyle ki 2025 yılında gayrisafi hasılanın üçüncü çeyreğinde inşaatın finansı, iletişimden hizmet sektörüne kadar tüm sektörler yüzde 2,1 ile 13,7 arasında büyümüştür; buna hiçbir itirazımız yok ancak tek küçülen sektör var, yüzde eksi 12,7'yle tarım sektörü. Geçtiğimiz günlerde Cumhurbaşkanı Yardımcısı Cevdet Yılmaz "Tarım sektörü eksi 12,7 negatif büyüdü." dedi. Ya, buradan soruyorum: "Negatif büyüme" ne demek? Aklımızla alay mı ediyorsunuz ya da bizlerin aklıyla dalga mı geçiyorsunuz?

NAİL ÇİLER (Kocaeli) - Matematiksel yeni bir terim.

AYHAN BARUT (Devamla) - Ayrıca, destekler konusundan bahsetmişken değerli arkadaşlar, bir de şu açıdan bakalım: Ülkemizde tarım desteklenmiyor. Şöyle ki Avrupa Birliği'nin bütçesinin yüzde 33'ü tarıma destek olarak ayrılırken ülkemizde 77,3 trilyonluk gayrisafi millî hasılanın kanuna göre yüzde 1'i olan 773 milyar destek verilmesi gerekirken maalesef 168 milyar destek öngörülüyor. (CHP sıralarından alkışlar) Bu, 19 trilyonluk bütçenin yüzde 1'i ancak hatta değil bile, millî gelirin de binde 2'si. Oysa tarıma ayrılan desteğin tam 16,5 katı olan 2 trilyon 742 milyar para faize ayrılıyor. Soruyorum sizlere değerli arkadaşlar: Bu, çiftçilerimize Allah'tan reva mıdır? Ülkemizin gıda güvenliğini tehlikeye soktuğunuzun farkında değil misiniz? Ellerin nasırıyla, alınlarının teriyle 45 derece sıcaklıkta üretim yapan çiftçimiz bunu hak ediyor mu? Çiftçilerimizin tek suçu üretmek mi? Üretmek ve çalışarak batıyor.

Bakın arkadaşlar, buraya manav açmaya gelmedik. Bu yıl çiftçi ne ektiye zarar etti. Örneğin şu pamuk: Kilosu 30 liraya mal oldu, 40 liraya satılması gerekirken 25 liraya satıldı. Yine, şu soğan: 8-10 liraya mal oldu, 4 liraya satıldı, sonradan da tarlada çürüdü.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Bir de ithal getirmişler.

AYHAN BARUT (Devamla) - Domates, aynı şekilde çürüdü. Şu erkenci mandalınanın 8 lira, 10 lira olması gerekirken 1 liraya, 2 liraya şu anda da alıcısı yok. Değerli arkadaşlar, aynı karpuz için, patates için de geçerli. (CHP sıralarından alkışlar)

Dolayısıyla değerli arkadaşlar, bu gördüğünüz şapka var ya, bu gördüğünüz şapka çiftçimizin sembolüdür, simgesidir. Çiftçi, kazanç sağladığı zaman bu şapkayı her zaman havaya fırlattı ama AKP iktidarında üretici hiçbir zaman bu şapkayı havaya atamadı, âdeta hep böyle yere fırlattı değerli arkadaşlarım. (CHP sıralarından alkışlar)

Değerli arkadaşlar, kuraklık ülkemiz tarımının bir başka sorunu. 112 milyar metreküp su kaynağına sahibiz, kişi başına 1.300 metreküp su düşmektedir; su fakiri bir ülkeyiz. Öyleyse ne yapmamız gerekiyor? Bir çözüm bulmamız gerekiyor. Bu suyun da yüzde 75'i tarımda kullanıldığına göre, tarımda da -Sayın Bakanım- vahşi sulama, salma sulama yöntemiyle kullanıldığı için o zaman kapalı basınçlı sulama sistemine geçmemiz gerekiyor.

Peki, iktidarın acilen tüm ülkede kapalı basınçlı sulama sistemine geçmesi gerekirken DSİ'ye ayrılan kaynak yeterli mi? Vallahi yeterli değil. Dolayısıyla DSİ ya da diğer kurumların kaynaklarını artırıp -su problemini bir daha yaşamak istemiyorsak- kapalı basınçlı sulama sistemine geçmemiz gerekiyor.

Son olarak da değerli arkadaşlar, Sayın Bakanım; meslektaşlarımız -ziraat, gıda, veteriner hekim, su ürünleri, teknisyenler, teknikerler- günlerdir burada konuşma yapacağımızı biliyor, mesajlarımızı, maillerimizi doldurdular; on binlerce insan atama bekliyor. Sizlerden bu gençler hayırlı bir haber, bir müjde duymak istiyor. Bu gençlerin sesini duyun, bunlara bir imkân sağlayın. Bunlar vatana, millete fayda sağlasın; aynı zamanda da tarıma, gıdaya hizmet etsin değerli arkadaşlar. Mutlaka bu gençlerin atamasını gerçekleştirin diyorum.

Bu bütçeye bu şekliyle hayır diyorum.

Hepinize teşekkür ediyorum. (CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Söz sırası Sayın Bilal Bilici'de.

MUSTAFA CANBEY (Balıkesir) - Şapkayı yere niye attın öyle?

AYHAN BARUT (Adana) - Atarım abi.

MUSTAFA CANBEY (Balıkesir) - Yazık değil mi, o çiftçinin şapkası ya!

CAVİT ARI (Antalya) - Siz attığına kızılıyorsunuz, attıran sizsiniz ya!

AYHAN BARUT (Adana) - Çiftçinin temsilidir o, biz çiftçinin hareketlerini burada şey yaptık...

SUAT PAMUKÇU (İstanbul) - Çiftçiye vurdun yere yani.

CAVİT ARI (Antalya) - Çiftçiye şapkayı attırıyorsunuz.

AYHAN BARUT (Adana) - Yere vuracağım. Siz attırmayın o zaman, niye attırıyorsunuz? Sayın Başkanım, attırmayın!

CAVİT ARI (Antalya) - Şapkayı attıranlar kendinden utanmıyor, "Sen niye attın?" diye konuşuyor.

AYHAN BARUT (Adana) - Biz değil attıranlar utansın.

CAVİT ARI (Antalya) - Bravo! Bravo Ayhan abi!

MUSTAFA CANBEY (Balıkesir) - Atılmaz öyle, atılmaz.

AYHAN BARUT (Adana) - Ya attım ben, bunun hesabını ben veririm, bu da takdir görür. Siz kendinize bakın, tuzu kurusunuz, çiftçinin derdini bilmezsiniz, konuşuyorsunuz ya.

BAŞKAN - Sayın Barut, buyurun yerinize, sayın milletvekili geldi.

Sayın Bilici, buyurun. (CHP sıralarından alkışlar)

CHP GRUBU ADINA BİLAL BİLİCİ (Adana) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, Sayın Bakan; hepinizi, Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum.

Tarım millî güvenlik kadar önemlidir çünkü bu bereketli toprakların her tarafı, her dönümü aslında bacasız bir fabrikadır ama maalesef gelin görün ki sanayiye desteklemeyen, kamu fabrikalarına kilit vuran bu zihniyet ne yazık ki topraklarımızı da kurutmakta. Bütçeler iktidarın millete karşı vermiş olduğu eylemlerin, vaatlerin, sözlerin bir karnesi ama bu iktidarın karnesi maalesef kırıklarla dolu; pembe tablo çizmemize gerek yok, tarımdaki kara tablo gerçek ve rakamlar, sonuçlar yalan söylemez. Bunlara bakacak olursak, AKP iktidara geldiğinde çiftçi ortalama yaşı 40 yaşın altındaydı ama bugünlerde ise bu yaş 58 civarında. Sigortalı olarak tarım sektöründe çalışan sayısı 7,5 milyon kişiden 4,5 milyon rakamına düştü yani 3 milyon kişi tarım sektöründen çıktı ve vazgeçti, bu da memleketim olan Adana nüfusunun 1,5 katı büyüklüğüne sahip. Neden vazgeçti? Çünkü tarım artık kazandıran değil kaybettiren bir sektör. Tabii, mevcut iktidar döneminde, yine, Trakya büyüklüğünde zirai arazi de heba edildi ve bu topraklar bugün işlenmemektedir; Sayın Bakan, bu yazıktır, günahtır, ayıptır diyorum. (CHP sıralarından alkışlar) Eskiden 1 kilogram pamukla 2,5 litre mazot alınıyordu, bugün ise 1 litre mazot alabilmek için 2,5 kilogram pamuk satmak zorunda kalıyor bizim çiftçi kardeşlerimiz.

Rakamlara tekrar değinecek olursam: 2002 yılında arpa üretimi 8,3 milyon tondur, bugün ise 6,9 milyon ton. Nohutta ise durum yine benzer bir tablo, 650 bin tondan 406 bin tona düştü. Kırmızı mercimekte ise aynı, 500 bin tondan 230 bin tona düşüş var. Çukurova'nın beyaz altını olarak bilinen pamukta ise alarm verici bir durum var, 966 bin tondan 777 bin tona üretim gerilemiş durumda. Pamuktan fazlasını, üretimin fazlasını ithal eder hâle gelen bir Türkiye'yle karşı karşıyayız yani bunlar kısacası AK PARTİ tarafından yapılmış ve başka ülkelere ürettiren ve zengin eden bir zihniyet. "Made in AK PARTİ" diyorsunuz ya, bence bunlar AK PARTİ marifeti. TÜİK verilerine bakacak olursak, 2023'te 77,7 milyon ton tahıl ve bitkisel üretim 10 milyon ton azalarak 67 milyon tona düştü. Buğday üretiminde ise 2002 yılının altına ve gerisine düştük. Ayçiçeği üretiminde 2,2 milyon tondan 1,8 milyon tona düştük. Çayın vatani olan memleketimiz Türkiye'de bile çayı ithal eder hâle geldik. Peki, sonuç ne oluyor? Sonuç net: Gıda enflasyonunda dünya 3'üncüsüyüz, OECD 1'incisiyiz. Tabii, şampiyonluklar böyle bitmiyor; Avrupa'da ise enflasyonda Türkiye şampiyon, yoksullukta şampiyon, gelir adaletsizliğinde yine şampiyon Türkiye.

Tabii, şimdi, kırmızı et fiyatlarına değineceğim. Kırmızı et fiyatlarının dünya ortalaması 6 euro civarında seyretnmekte, Türkiye'de ise bu rakam 18 euro. Kısacası, millet ete bakıyor ama raflardaki etler ise milletin cebine göz atmakla geçiriyor. Tabii, Almanya örneğine gelecek olursak, 1.800 euro asgari maaşlı Alman Hans 300 kilogram kırmızı et alabilmekte ama bizim ülkemizde asgari maaşlı Hasan -447 euroya tekabül ediyor asgari maaş- 24 kilogram kırmızı et bile alamamakta; bunu da sizin vicdanlarınıza havale ediyorum. (CHP sıralarından alkışlar) Kırmızı et bir lüks olmamalı diyorum. Kanunun öngördüğü 772 milyar liralık tarım desteği de verilmedi, bu da gayrisafi millî hasılanın yüzde 1'ine tekabül ediyor. Yine, çiftçi hep alacaklı kaldı Sayın Bakan. Bunu da buradan ifade etmek istiyorum: Memleketim Adana'da Et ve Süt Kurumundaki et kuyrukları sabahın beşinde, altısında başlamakta. Sizi de bir gün oraya davet ediyorum bu vesileyle. Tabii, bu destekler verilseydi bu fiyatlarla karşılaşmazdık.

Sözlerimin sonuna doğru Adana'ya değineceğim. Adana, birçok alanda Türkiye'nin ilk 4'üne giren bir şehirdi ama bugünlerde AKP iktidarı sayesinde birçok alanda ilk 10'a bile giremiyor. (CHP sıralarından alkışlar) Adanalı çiftçi, maliyetlerden, ürün fiyatlarından, DSI'nin dokuz ay yatmasından gerçekten şikâyetçi; yeteri kadar bilgi verilmemesinden, bilgi yapılandırılmamasından gerçekten şikâyetçi; susuzluk ve sulama problemlerinden dertli.

Saygılarımı sunuyorum. (CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkürler.

Söz sırası Sayın Aykut Kaya'da.

Buyurun Sayın Kaya. (CHP sıralarından alkışlar)

CHP GRUBU ADINA AYKUT KAYA (Antalya) - Şehzadeler Belediye Başkanımız Sayın Gülşah Durbay'a Yüce Allah'tan rahmet diliyorum, mekânı cennet olsun.

Bugün Antalya'mız içme suyunun yaklaşık yüzde 98'ini 1.208 adet sondaj kuyusundan sağlamaktadır. ASAT bu sondajlardan çekilen su için ayda yaklaşık 200 milyon lira elektrik parası ödemektedir. Büyüyen Antalya'yı sondajlarla ayakta tutmak sürdürülebilir değildir çünkü yer altı su havzalarımız hızla tükenmektedir. Antalya'nın su krizini aşmasının iki yolu vardır: Manavgat Oymapınar Barajı ve Karacaören Barajı. Oymapınar Barajı dünyanın en kaliteli su kaynaklarından Dumanlı su kaynağından beslenmektedir. Bu su, Oymapınar Barajı'nın üst kotundan doğal cazibeyle alındığında Antalya merkezi ile Alanya arasındaki su ihtiyacını uzun yıllar tek başına karşılayabilecek durumdadır. Suyun üst kottan alınması ve bu işlem sırasında barajı işleten firmaya herhangi bir bedel ödenmemesi konusunda, Sayın Bakanım, Antalya'mız adına sizin desteğinizi bekliyoruz. Bu yöntemle enerji maliyetlerinde ciddi bir tasarruf sağlanacak ve bu tasarruf Antalya'mız için yatırım olarak değerlendirilecektir. Karacaören Barajı için 2011'de içme suyu protokolü yapılmış, 43 kilometrelik isale hattının yalnızca 11 kilometresi tamamlanmış. Baraj gölü sanayi ve arıtma atıklarıyla kirlenmekte, havzanın korunmasına dair 2017'de alınan karar da uygulanmamaktadır. İçme suyu için isale hattının tamamlanması ve havzanın korunması zorunludur. (CHP sıralarından alkışlar)

Çiftçimiz çok zor bir yıl yaşıyor. Bazı ürünlerin fiyatlarında toparlanma olsa da bu artışlar aylarca edilen zararın ancak bir kısmını karşılıyor. Tarım sektöründe bugün ciddi bir nakit sıkışıklığı var. Tarımın tüm paydaşları vadeli çalışıyor. Yüksek faizler ve vade farkları sektörün belini büküyor. Bu nedenle birçok firma batma noktasına gelmiş durumda. Tarım sektörü için düşük faizli ve uzun vadeli finansman acilen devreye alınmalıdır. Jandarmamızdan ve Emniyetimizden rica ediyorum: Hale ürün götüren ve trafik kurallarına uyan çiftçilerimize bu dönemde yük belgeleri üzerinden ceza uygulamayın. Çiftçimiz borç harç içerisinde; bırakın bu belgeleri, temel ihtiyaçlarını bile karşılayamayacak durumdadır. Çiftçimizin BAĞ-KUR borçları faizsiz şekilde yeniden yapılandırılmalıdır. Karı-koca çalışan ailelerde kadın çiftçinin BAĞ-KUR primlerinin yarısının devlet tarafından karşılanması tarım sektöründe kalmaları için motive edecektir.

Emeklilik yaşı gelmiş ancak prim borcu olduğu için emekli olamayan çiftçilerimiz de primleri devlet tarafından ödenip maaşından kesilerek emekli edilmelidir. Bugün, para kazanamadığı için çiftçi çocukları başka işlerde çalışmaya başlamıştır. Bu gidiş

böyle devam ederse ileride Türk çiftçisi kalmayacak, tarım göçmenlerin eline geçecektir. Üreticimizin ürettiği ürüne pazar bulun ki insanlar para kazanacağını görsün ve bu işte kalmaya devam etsin.

2016 yılında 550 milyon dolara, bugünün parasıyla yaklaşık 2 milyar dolara mal olan Antalya EXPO alanı yıllardır atıl durumda; Antalya'nın 2 milyar doları toprağa gömülmüş durumda, bu alan doğru bir planlamayla Türkiye'nin teknoloji ve bilişim üssü hâline getirilebilir. Zaten tarım ve turizmde öncü olan Antalya'mız artık teknoloji alanında da güçlü bir atılıma ihtiyaç duymaktadır. Örneğin, Antalya tarımsal üretim yaparken, milyonlarca turisti ağırlarken tarım ve turizmin tüm dijital ve teknolojik altyapısını kendi içinden sağlayabilir. Böylece, üretiminden satışına, satış sonrasında kadar ortaya çıkan tüm katma değer ülkemizde kalır. Bir an önce, Sayın Valimizin koordinasyonunda, Bakanlık temsilcileri, Büyükşehir Belediyemiz, meslek odaları ve STK'ler bir araya gelerek bu alanın Antalya'nın kalkınmasına ve gelişimine katkı sağlayacak şekilde nasıl değerlendirilmesi gerektiğine karar vermelidir. EXPO'nun atıl kaldığı her gün Antalya'mız kaybetmektedir.

Manavgat ilçemizin dünyaca tanınan Titreyengöl'ü bugün bakımsız ve düzensizdir; bu, oradaki ekolojik sisteme de zarar vermektedir. Titreyengöl'ün çevresinde Hazine, Turizm Bakanlığı ve Tarım ve Orman Bakanlığına ait alanların bulunması ise ciddi bir yetki karmaşasına yol açmaktadır; bu nedenle yetki karmaşası bir an önce giderilmeli, gölde ıslah ve temizlik çalışmaları ve çevre düzenlemesi yapılmalı ve aydınlatma eksiklikleri tamamlanmalıdır. Titreyengöl'ün vatandaşlarımız ve turistler için yeniden bir cazibe alanına dönüştürülmesi Manavgat'ımızın sosyal yaşamı ve turizmi açısından büyük önem taşımaktadır.

Yine, Manavgat Sorgun Çamlığı Manavgat'ımızın en önemli doğal hazinelerinden biridir ancak bugün bu alan kimin girip çıktığı belli olmayan, düzensiz ve vatandaşlarımızın yeterince faydalanamadığı bir alandır. Oysa Sorgun Çamlığı, doğal yapısı korunarak giriş çıkışları kontrol altında olan, güvenlik kameralarıyla izlenen, aydınlatması ve yangın altyapısı sağlanmış, halkın güvenle kullanacağı bir alan hâline getirilebilir. Sorgun Çamlığı'nın turizmde dünya markası olan Manavgat'ımıza yakışır bir şekilde Belgrad Ormanı örneğinde olduğu gibi örnek bir doğal alan hâline getirilmesi Manavgat'ımız için büyük önem taşımaktadır.

Sayın Bakanım, Titreyengöl ve Manavgat Sorgun Çamlığı'yla ilgili Tarım ve Orman Bakanlığından gerekli destekleri talep ediyoruz.

Genel Kurulumuzu saygıyla selamlıyorum, sağ olun. (CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Söz sırası Sayın Vecdi Gündoğdu'da.

Buyurun Sayın Gündoğdu. (CHP sıralarından alkışlar)

CHP GRUBU ADINA VECDİ GÜNDOĞDU (Kırklareli) - Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; bugün aslında yalnızca bir bütçeyi değil yirmi üç yıldır ülkeyi adım adım çökerten bir zihniyeti konuşuyoruz. (CHP sıralarından alkışlar)

Sayın Çevre Bakanına Plan ve Bütçe Komisyonunda sorduğumuz bazı sorulara da hâlâ yanıt alamadık ama buradan da bir kez daha, Meclisin kürsüsünden sormak istiyorum: Avrupa Birliği'nin ülkemize plastik atık ihracı iki yıl içinde 11 milyondan 38 milyon kiloya çıktı. Yani her gün 237 kamyon Avrupa'nın çöpünü ülkemize sokuyorsunuz. Sayın Bakan hedefiniz sıfır atık mı yoksa Avrupa'nın bol sıfırlı tonlarca atığı mı? Kendi çöpünü yönetemeyenler Avrupa'nın çöpüne neden talip oluyor Sayın Bakan?

Kırklareli'nde, Trakya'da RES projeleri ormanları yok ediyor. Bölgesel plan olmadan bütün bu projeleri nasıl tek tek onaylıyorsunuz? Longoz'un, Istanca'nın kalbine nükleer santral kurmaya kalkmak hangi aklın ürünüdür Sayın Bakan? Bu kararları bilim mi veriyor yoksa sermayenin dayattığı başka bir irade mi? Onu merak ediyorum. Yirmi üç yıldır Trakya'nın can damarı Ergene'yi temizleyemeyenler nükleer atıkları nasıl temizleyecek Sayın Bakan? (CHP sıralarından alkışlar)

Sayın Tarım Bakanı ise çıkmış burada, kürsülerde tarım şampiyonlukları anlatıp duruyor. Meyvede, sebzede, hayvanda, hasılda Avrupa 1'incisi olduğumuzu söylüyor Sayın Bakan. Bu 1'inciliklerinize, rakamlarınıza inanın ne tek bir çiftçi ne tek bir köylü, ne de tek bir tüketici inanmıyor Sayın Bakan. İnanmıyoruz çünkü açıkladığınız rakamlar çiftçinin, tüketicinin yaşadıklarından haberdar olmadığınızı da açıkça gösteriyor. Çiftçi zengin mi oldu? Hayır. Köylü zengin mi oldu? Hayır. Peki, vatandaş ucuz ve sağlıklı gıdaya mı erişti? Hayır. Madem hayvan varlığında da Avrupa'da ilk sıradayız Sayın Bakan, neden et ithal ediyorsunuz? Bunu merak ediyoruz. Neden Avrupa'nın en pahalı etini yiyoruz? Bunu da merak ediyoruz. Almanya'da bugün asgari ücretli 7 dolara et yerken bizim emekçimiz 21 dolarlık ete sadece bakıyor Sayın Bakan, sadece bakıyor! (CHP sıralarından alkışlar)

Sayın Bakan "Çiftçiye yapılan desteklerde Türk çiftçisi Avrupa şampiyonu oldu." diyor. Nasıl Avrupa şampiyonu oldu, bunu bize bir açıkla mısınız? Şu an Avrupa'da sonuncuyuz Sayın Bakan, sonuncuyuz! Açıkladığınız verilerle tarımda şampiyonluklar yaşıyorsa gençlerin köylere akın etmesi gerekmez mi? Zenginlikten yararlanmak için çiftçi sayısının artması gerekmez mi? Sayın Bakan, çıkın, mertçe herkese doğruları söyleyin! Ülkemizi gıda enflasyonunda Avrupa 1'incisi yapan siz, gıda fiyatlarını uçuran siz, Avrupa'nın en pahalı etini yediren yine siz, ülkemizi Avrupa'nın atık deposu yapan siz, yirmi üç yılda Trakya'da Ergene'yi temizleyemeyip nükleer santral planlayan yine sizsiniz. Kırklareli'de, Lüleburgaz'da, Pehlivan köyü'nde, Pınarhisar'da, Babaeski'de yapılan toplulaştırmalarda arazi sahiplerimizin tarlaları küçülmüş, değer kaybetmiş, ekilemez hâle gelmiştir. Toplulaştırma yaparak küçük arazi sahiplerini mağdur edip büyük arazi sahiplerine rant sağlayan yine sizsiniz Sayın Bakan. Çiftçiye borç batağına sürükleyen; topraklarımızı, derelerimizi kurutan; sularımızı içilemez hâle getiren yine sizsiniz Sayın Bakan. Toprağın altını maden şirketlerine, üstünü ise su şirketlerine teslim eden yine sizsiniz. Bu gerçekleri çıkıp anlatmıyorsunuz çünkü bu gerçeğin sorumlusu da bizzat sizsiniz Sayın Bakan. (CHP sıralarından alkışlar) Yirmi üç yılda bu kara tabloyu yaşatanların kusura bakmayın ama o koltuklarda oturmaya da hakkı yoktur. (CHP sıralarından alkışlar)

Rakam oyunlarıyla, istatistik makyajlarla milyonları oyaladınız; artık size hiç kimse inanmıyor, köylü de inanmıyor, çiftçi de inanmıyor. Köy kahvesinde bütçenizi heyecanla bekleyen tek bir çiftçi, tek bir köylü yok. Çiftçilerin sorunları ise çığ gibi büyüyor. Orman köylüsü ormanı koruyarak yaşamak ister, siz onun elinden geçim kaynağını da aldınız. Orman gelirlerinden köylüyü desteklemiyorsunuz. Orman köyleri boşaldı, ormanlar da sahihsiz kaldı. Son yirmi yılda tarım arazilerinin 2,5 milyon hektarı üretim dışında kaldı. Çiftçinin yaşı 30'dan 58'e çıktı. Tarımın payı yarıya düştü. Çiftçi başına gelir ise Avrupa'nın onda 1'ine geriledi. İşte bu, sizin kara tablonuz Sayın Bakan; bunu da inanın, biz değiştireceğiz. Çiftçiye bugün sizin verdiğiniz desteklerin 5 katını verme sözünü veriyoruz. Mazottan KDV ve ÖTV'nin de alınmayacağını şimdiden müjdeliyoruz. Çiftçi borçlarının faizlerini de emin olun ki sileceğiz. Tarlada 10 lira, markette de 100 lira dönemi Cumhuriyet Halk Partisinin iktidarı döneminde bitecektir. Üreticinin de tüketicinin de yüzü gülecek. Bu ülke yeniden nefes alacak; köylü, çiftçi yeniden kazanacak, bu topraklar yeniden bereketlenecek. Ama bir kez daha

hatırlatıyorum; Sayın Bakanım, geçen defa da söylemiştim, şimdi de söylüyorum: İnanın, eğer o koltuğu bırakırsanız, boşaltırsanız kendi partiniz de Sayın Cumhurbaşkanı da ama en önemlisi milletimiz de rahatlayacaktır. (CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Söz sırası Sayın Barış Karadeniz'de.

Buyurun. (CHP sıralarından alkışlar)

CHP GRUBU ADINA BARIŞ KARADENİZ (Sinop) - Sayın Başkan, değerli milletvekili arkadaşlarım, bizleri ekranları başında izleyen kıymetli vatandaşlarımız; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Öncelikle, iki gün önce kaybettiğimiz Manisa Şehzadeler Belediye Başkanımız, değerli kardeşimiz, yol arkadaşımız sevgili Gülşah Durbay'a Allah'tan rahmet; ailesi, çok sevdiği ve bütün hayali onlara hizmet olan hemşehrilerine ve tüm sevenlerine başsağlığı diliyorum.

27'nci Dönemde Balıkçılık Komisyonu kurmuştuk ve 28'inci Dönemde bu komisyonu devam ettirdik ve sonucunda 408 sayfalık bir rapor oluşturduk. Burada emeği geçen bütün milletvekili arkadaşlarımıza, Bakanlığımıza ve balıkçılarımıza bir sefer daha teşekkür etmek istiyorum. Balıkçılarımızın ve su ürünleri sektörümüzün sorunlarının çözülmesi, balıkçılık bakanlığı kurulması için büyük bir özveriyle hazırladık aslında. Şimdi şunu söyleyeyim: Şahsım adına da balıkçılarımızın sorunlarıyla ilgili yapmış olduğum çalışma bu komisyon çalışmalarıyla sınırlı değil tabii ki. TBMM çatısı altında göreve başladığım ilk günden beri sorunların ciddiye alınması ve sektörün ilerlemesi için mücadele etmekteyiz. Bunun için de daha önce Hopa'dan Samandağ'a kadar bir rapor hazırlamıştık. Şimdi de ben bütün balıkçı hemşehrilerimize söz veriyorum: Önümüzdeki günlerde de Samandağ'dan Hopa'ya kadar bu sektörün sorunlarını dile getirmek için tekrar çalışmaya başlayacağız. (CHP sıralarından alkışlar)

Şimdi, kısaca şunu da söyleyeyim: Bazı sorunlarımız var, raporda var, kendi raporumuzda var; kısaca bir üstünden geçmek istiyorum: En büyük sorunumuz, deniz kirliliğinin balıkçılık faaliyetlerine olumsuz etkisi ve sektöre ilgili kirlilikle ciddi mücadele edilmesi gerektiğini düşünüyorum. Balıkçı gemisini avcılıktan çıkarmayı düşünen balıkçılara yapılacak destek miktarının artırılması gerekmektedir. Kanal İstanbul Projesi sektöre bir darbe, Türkiye'nin önündeki kara bela gibi beklemektedir. Kıyı yapılarının, balıkçı barınaklarının ve lojistik merkezlerinin yetersizliği, özellikle balıkçı barınaklarının imar planı başta olmak üzere alt ve üst yapılarında eksiklikler ve güvenlik sorunları bulunmaktadır. Balıkçıların kullanacağı sosyal alanlar ile avlanan ürünlerin muhafaza edileceği alanlar eksiktir. Dalyanların özelleştirilmesinde ve bunun yönetilmesinde ciddi sorunlar vardır. İl, ilçe tarım müdürlükleri biriminde yetersiz sayıda, sınırlı eleman bulunmaktadır; bence biraz daha fazla olması gerekir.

Denize kıyısı olan komşu ülkelerimizle ciddi istişareler yapılması ve özellikle Karadeniz'deki ekonomik iş birliğinin bu alanda genişletilmesi gerekmektedir. Balıkçı teknelerinde görev yapan reis ve tayfaların sosyal güvenlik sorunu ciddi bir hâl almıştır. Denizi ve iç kıyı suları etkisine alan fabrika ve sanayi yapılarının deşarj, arıtma ve soğutma sistemlerinin kontrol edilmesi kesinlikle gerekmektedir.

Türkiye'de hayvancılık ve balıkçılığın geliştirilmesi amacıyla kurulan Et ve Balık Kurumu 2013 yılında Et ve Süt Kurumuna dönüşmüştür. Geçen Komisyonunda da dinledik, inşallah sonucu iyi olur ama Sayın Bakanım, bir Et ve Süt Kurumunun yanında acilen bir de balık kurumu kurulması ve özellikle sektördeki 3-5 büyük temsilcinin değil balık kurumunun fiyat politikasını belirlemesi ve üreticiye destek olması gerekmektedir. Yetiştiriciliği yapılan alanların belirlenmesine yönelik yöntem ve altyapı çalışmalarında ciddi bir çalışma gerekiyor. Tesis kurma süreçlerinde bürokratik işlemlerin uzun sürmesi sektörü ciddi etkilemektedir. Özellikle şunu da söyleyeyim: Sahada gezerken sahadaki bütün sektör temsilcilerinin bir bakanlık kurulması gerektiğini, balıkçılık ve su ürünleri bakanlığının kurulması gerektiğini söylemektedir. (CHP sıralarından alkışlar) Tabii, bunu biz de kürsüden çok sefer söyledik, "Eğer kurarsanız gelir kürsüden teşekkür etmeyi biliriz." dedik ama görüyorum ki kurulmayacak ama Balıkçılık ve Su Ürünleri Genel Müdürlüğünün müstakil bir Genel Müdürlük hâline dönüştürülmesi -özellikle Orman Genel Müdürlüğü gibi, Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü gibi- dönüştürülmesi ve kadroların tüm Türkiye'ye yayılması gerekmektedir çünkü sektör kurumları gezmekten, birbiriyle çatışan kurumlardan yoruldu. Özellikle ithalat ve ihracat yapanların Gıda Kontrol Genel Müdürlüğü tarafından değil su ürünleriyle yapılan ithalat ve ihracatın Su Ürünleri Genel Müdürlüğü tarafından yapılmasını istemektedirler.

Hepinizi saygıyla selamlıyorum. (CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Birleşime beş dakika ara veriyorum.

Kapanma Saati: 12.15

İKİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 12.31

BAŞKAN: Başkan Vekili Celal ADAN

KÂTİP ÜYELER: Adil BİÇER (Kütahya), Yasin ÖZTÜRK (Denizli)

----- 0 -----

BAŞKAN - Sayın milletvekilleri, Türkiye Büyük Millet Meclisinin 34'üncü Birleşiminin İkinci Oturumunu açıyorum.

2026 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi ile 2024 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi'nin görüşmelerine devam ediyoruz.

Komisyon yerinde.

Söz sırası Adalet ve Kalkınma Partisi Grubu adına Sayın Seydi Gülsoy'a aittir.

Buyurun Sayın Gülsoy. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

AK PARTİ GRUBU ADINA SEYDİ GÜLSOY (Osmaniye) - Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Gazi Meclisimizin kıymetli milletvekillerini, aziz milletimizi ve yiğit Osmaniyeli hemşehrilerimi saygıyla selamlıyorum. Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığın bütçesiyle ilgili AK PARTİ Grubumuz adına söz almış bulunmaktayım.

Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığın bütçesi şehirlerimize, doğamıza, havamıza ve suyumıza dair kurduğumuz büyük vizyonun maliyet tablosudur. Bu bütçe, dirençli şehirler kurma, iklim kriziyle mücadele etme ve vatandaşlarımıza güvenli yaşam alanları sunma çabamızın büyük bir göstergesidir. Ben, asrın felaketi 6 Şubat depremlerinde büyük yara alan bir ilin milletvekili olarak konuşmama öncelikle temsil ettiğim kadim şehrimiz Osmaniye'nin bu büyük vizyonda aldığı payıyla şehirlerimize kazandıran değerleri aktararak başlamak istiyorum.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; yiğit Osmaniye'miz tarihin, tarımın ve sanayinin kesişim noktasında, bereketli topraklar ve stratejik bir konumla Çukurova'nın incisi konumundadır, şehrimizin kendine has çevresel zorlukları ve hızla büyüyen bir şehirleşme dinamiği bulunmaktadır. Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığımızın Osmaniye'de attığı her adım deprem gerçeğiyle yüzleşen bir şehir için hayati öneme sahiptir. Acıyı en derinden hissederek yaşadığımız 6 Şubat depremleri kentsel dönüşümün bir tercih değil bir beka meselesi olduğunu bir kez daha göstermiştir. Gelinen tarih itibarıyla Osmaniye'de yerinde dönüşüm projeleri kapsamında 6.300 teklif, aktif başvuru olmuş, bunun 2.154 tanesinin inşaatına başlamış. Bu kapsamda, şehrimizde bugüne kadar dönüşümle alakalı 1 milyar 588 milyon TL kaynak hak sahiplerine verilmiştir.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı eliyle Osmaniye'mize kazandırmış olduğumuz deprem konutlarımız, sosyal konutlarımız, millet bahçelerimiz, kentsel dönüşüm projeleriyle şehirlerimizin, hemşehrilerimizin barınma ihtiyacını çözerken ilimizin ve ilçelerimizin çehresini de değiştirdik. Pırıl pırıl bir Osmaniye için Cumhurbaşkanımız Recep Tayyip Erdoğan'ın liderliğinde, Bakanımız, fahri hemşehrimiz Sayın Murat Kurum'un büyük destekleriyle gece gündüz demeden çalışıyoruz. İlimizde şu anda 3.125 adet konutun inşaatı devam etmekte. 498 dükkânı, 7 adet camiyi, 7 adet ofis ve ticaret merkezini, 20 bin kişilik paket arıtma tesisimizi, fırınlarımızı, 24 derslikli okullarımızı, imam-hatip lisemizi, sağlık ocağımızı, millet bahçemizi, kütüphanelerimizi TOKİ eliyle ilimize kazandırmaya devam ediyoruz. İl genelinde yaklaşık 10 bin deprem konutunun hemşehrimize teslimini gerçekleştirdik. İnşallah, bu ayın sonu itibarıyla da 12.218 hak sahibi hemşehrilerimizi yuvalarına kavuşturacağız. Bu sayılar Hükûmetimizin yerelde, başta Osmaniye olmak üzere ülkemizin geleceğine yaptığı somut yatırımların ve verdiği önemin en açık göstergesidir.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; modern şehri inşa ederken aynı zamanda hemşehrilerimizin nefes alabileceği, dinlenebileceği yeşil alanlar da yapmaktayız. İlimizde altyapıdan köprüye, yola, kanalizasyona, içme suyuna, yağmur suyuna, katı atık tesisine, arıtma tesisine, okullardan spor salonlarına, millet bahçelerine, bisiklet yollarına kadar uzun uzun hizmetler yapmaktayız. Tabii, vaktimiz az olduğunda dediler ki: Bu depremde Hükûmet depremin altında kalır; konutları, evleri, inşaatları teslim edemez. Ben de ilimize yapılan birkaç tane hizmetin resimlerini size göstermek istiyorum. Evet, bu, millet bahçemiz, depremden hemen sonra şehrimize kazandırdık. Sayın Bakanım, inşallah, bunun geri kalan kısmını, şuradaki bölümü de desteklerinizle katıp millet bahçemizi daha da büyüteceğiz Allah'ın izniyle. (AK PARTİ sıralarından alkışlar) Burası Murat Kurum Bey Mahallemize giden ana bağlantı yolunun köprüsü; inşallah, 7 Ocakta, Osmaniye'mizin kurtuluş gününde buranın da açılışını yapacağız nasip olursa. (AK PARTİ sıralarından alkışlar) Burası kentsel dönüşümdeki, şehir merkezindeki yaptığımız Metin Tamer sitelerinin olduğu alan. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

Evet, pırıl pırıl bir Osmaniye yapıyoruz, kentsel dönüşümün...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

SEYDİ GÜLSOY (Devamla) - Bu hizmetleri ilimize kazandıran, başta Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan olmak üzere Sayın Bakanlarımıza, Osmaniye'li hemşehrilerimize şükranlarımı sunuyor, Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkürler Sayın Milletvekili.

Söz sırası Sayın Halis Dalkılıç'ta.

Buyurun. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

AK PARTİ GRUBU ADINA HALİS DALKILIÇ (İstanbul) - Sayın Başkan, milletimizin iradesini temsille onurlandırılmış saygıdeğer milletvekili arkadaşlarım ve ferdi, evladı olmaktan iftihar ettiğim, Allah'a hamdettiğim, iyilik ve merhamet medeniyetinin temsilcileri aziz milletim; sizleri en kalbî duygularıyla, hasretle, hürmetle, muhabbetle selamlıyorum. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

Bugün, bütçelerini görüşmek üzere Meclisimizde misafir ettiğimiz Çevre Şehircilik ve Tarım Orman Bakanımıza, ekiplerine, Gazi Meclisimize hoş geldiniz diyorum.

Değerli arkadaşlar, kıymetli milletvekilleri; yirmi dört yıldır aralıksız bütçe yapma yetkisini bize veren aziz milletimize, mensubu olmaktan büyük onur duyduğum AK PARTİ Grubumuz adına, AK PARTİ'miz adına şükranlarımı, hürmetlerimi arz ediyorum. (AK PARTİ sıralarından alkışlar) Yirmi dört yıldır ülkemizin bütçesini yöneten, milletimizin ihtiyaçlarına göre şekillendiren; içeride-dışarıda, her satıhta, her şartta milletimizin hak ve menfaatlerini canı pahasına koruyan, geliştiren Saygıdeğer Cumhurbaşkanımıza; ülkemizin, milletimizin gururu, mazlumların umudu Cumhurbaşkanımıza hürmetlerimi arz ediyorum. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

Bugün Kıymetli Bakanımız, Çevre ve Şehircilik Bakanımız eğer burada olmasalardı ekibiyle birlikte, bütçeleri görüşülüyor olmasaydı muhtemelen Anadolu'da hangi ilde, hangi ilçede, hangi şantiyede temel atıyor; hangi vatandaşımıza anahtar teslimi yapıp onların sevincini paylaşıyor veyahüda da umudunu yitirmiş, felaketlerde her şeyini kaybetmiş bir amcanın omzuna dokunarak ona umut veren; milletimizin, devletimizin sıcaklığını hissettirmekle kalmayıp milletimize umut veren çalışmalara imza atıyordu. Belki de evlatlarını kaybetmiş, belki de sevdiklerini, eşini kaybetmiş bir annemizin gözyaşını silip onun acısına ortak olarak bir vicdanı temsil ediyordu. (AK PARTİ sıralarından alkışlar) Belki de sellerde, felaketlerde çamura belenmiş dostlarımızın, vatandaşlarımızın - çizmesini giyerek- yaralarını tamir etmek üzere bir ekibin başında gece gündüz koşturuyordu. Evinin yolunu unutan Kıymetli Bakanımıza ve bütün ekibine bizleri mesrur ettikleri için, bizlerin gönüllerini ferahlattıkları için, bu güzel işlere imza attıkları için şükranlarımızı, takdirlerimizi, tebriklerimizi iletiyoruz; Allah hepinizden razı olsun. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

AYYÜCE TÜRKŞ TAŞ (Adana) - Biraz da Tarım Bakanına söyleyin.

HALİS DALKILIÇ (Devamla) - Sayın Başkan, değerli milletvekili arkadaşlarım; bu bütçe, sadece ve sadece rakamlardan oluşan bir bütçe değildir; bu bütçenin bir ruhu vardır, bu bütçenin bir hikâyesi vardır. Bu bütçede yerle yeksan olan felaketlerde ayağa kalkan şehirlerimizin iradesi ve hikâyesi vardır.

YÜKSEL SELÇUK TÜRKÖĞLU (Bursa) - Borç ve faiz var ya. Borç ve faiz var.

HALİS DALKILIÇ (Devamla) - Bu bütçede, evlerini barklarını kaybeden, gözyaşı döken ve bugün o gözyaşları umuda dönen vatandaşlarımızın hayır duası vardır. (AK PARTİ sıralarından alkışlar) Bu bütçede, Türkiye Yüzyılı vardır. Bu bütçede, bin yıllık milletimizin kardeşliği vardır. Bu bütçede, bu milletin, tam ve bağımsız Türkiye'nin yürüyüşü vardır. Bu bütçede, bölgede dostluğun, barışın, kardeşliğin adresi olan AK PARTİ'nin iradesi vardır. Dolayısıyla bu bütçede, umutsuzluk yayanlara; bu bütçede, karamsarlık

ayanlara rağmen umudun, kardeşliğin, kararlılığın, yirmi yılda bitmez denen projelerin iki yılda teslim edilmesinin haklı gururu vardır. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

YÜKSEL SELÇUK TÜRKOĞLU (Bursa) - Ekmek yok, gelecek yok; okulda yemek yok, çocuğa süt yok.

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Bu bütçe Trabzon'da bir türlü bitiremiyor yirmi yıldır bu şeyleri.

HALİS DALKILIÇ (Devamla) - Milletten yerelde oy isteyip de millete bir sürü vaatlerde bulunup da milletin umutlarını yarına bırakanlar; milletin hayatını kolaylaştırmak yerine kendi konforlarını kolaylaştırmak, kendi hayatlarını kolaylaştırmak isteyenler bizi anlayamazlar. Bizim tek derdimiz milletimizin yüzünü güldürmek, milletimizi geleceğe hazırlamak. Dolayısıyla umutsuzluk yok, karamsarlık yok; umut var, kararlılık var, yürüyüş var. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

YÜKSEL SELÇUK TÜRKOĞLU (Bursa) - 2,5 trilyon faiz var, faiz.

ORHAN SARIBAL (Bursa) - Vergi var, soygun var, yoksulluk var, eroin var, esrar var, kumar var; var oğlu var.

HALİS DALKILIÇ (Devamla) - Şairin de dediği gibi: "Mehmet'im, sevinin, başlar yüksekte/ Ölse de sevinin, eve dönsek de/ Sanma bu tekerlek kalır tümsekte..."

YÜKSEL SELÇUK TÜRKOĞLU (Bursa) - Cihat mı yaptınız, ne yaptınız! Yirmi üç yıldır siz yönetiyorsunuz!

HALİS DALKILIÇ (Devamla) - "Yarın elbet bizim, elbet bizimdir/ Gün doğmuş, gün batmış..." Ebet Türkiye'nin diyorum, ebet milletimizin diyorum.

Bütçemiz hayırlara vesile olsun. Her birinizi saygıyla, hürmetle selamlıyorum. (AK PARTİ ve MHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Söz sırası Sayın Çiğdem Karaaslan'da.

Buyurun. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

AK PARTİ GRUBU ADINA ÇİĞDEM KARAASLAN (Samsun) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığımızın bütçesi üzerine AK PARTİ Grubumuz adına söz almış bulunuyorum. Gazi Meclisi ve aziz milletimizi saygıyla selamlıyorum.

Bugün şehirlerimizi konuşuyoruz. Toprağı, sokağı, çarşısı, meydanı, parkı, denizi, havayı, suyu, doğayı, yüksekliği, yoğunluğu, anıları, geçmişi, geleceği, insanı, kısacası hayatı konuşuyoruz. Tüm bunları bir yana bırakıp şehirciliği yalnızca konut kavramı üzerinden değerlendirmek ne kadar eksik kalacaksa ülkemizde şehircilik anlamında yapılanları beş dakikalık bir konuşmaya sığdırmak da o kadar zor olacak ama elimden geleni yapacağım. Bazen rakamlarla anlatmayalım yaptıklarımızı diyoruz, rakamlar dinleyicileri sıkabilir diye endişe ediyoruz fakat her rakamın bir anlamı var anlatacağımda. Mesela, 15 rakamı; 6 Şubat depremlerinden tam on beş gün sonrası arama kurtarma çalışmaları, geçici barınma alanlarının oluşturulması, enkaz kaldırma çalışmaları devam ederken kalıcı konutların inşaat sürecinin başladığı tarih. 45 rakamı; eğer unuttuysak hatırlayalım diye söylüyorum, sürecin kırılma noktası; temellerin yükseldiği, hedeflerin netleştiği, umutların çoğaldığı tarih. Peki, ya milyonlar? Muhalefetin sürekli değersizleştirmeye çalıştığı, "Her şeyi de milyonlarla anlatıyorsunuz." dediği milyonlar gerçekten değersiz mi? Mesela, ev sahibi olma hayalini gerçekleştirdiğimiz 5 milyondan fazla vatandaşımız için TOKİ tarafından üretilen 1 milyon 750 bin konut, mesela, bugün itibarıyla başvuru sayısı yaklaşık 5,5 milyonu aşan 500 bin yeni konut, 36 milyon metrekare alanda millet bahçeleri, şehirlerimizin nefes alması için toprakla buluşan milyonlarca fidan, sadece bir rakam olabilir mi? Mesela, karşı çıktığınız kentsel dönüşüm.

YÜKSEL SELÇUK TÜRKOĞLU (Bursa) - Artık İstanbul'a kim ihanet ettiyse bulmak lazım.

ÇİĞDEM KARAASLAN (Devamla) - Yönettiğiniz belediyelerde dönüşüm yapmak şöyle dursun, Hükümetin kentsel dönüşüm projelerini bile yargıya taşıyarak engel olmaya kalktınız. Oysaki deprem ülkesi Türkiye'mizde benzer acılar tekrar yaşanmasın diye tüm engellemelere rağmen devlet-millet el ele vererek gerçekleştirdiğimiz kentsel dönüşümle 2 milyondan fazla ev ve iş yerimizi yeniledik. Yaklaşık 10 milyon insanımızı yeni ve sağlıklı yuvalarına kavuşturduk. Merak ediyorum, kentsel dönüşüm hâlâ karşı mısınız? Bence olmamalısınız çünkü hepimiz için aslolan 86 milyon. İşte o nedenle, ülkemizin dört bir yanında nitelikli konut, yeşil çalışmalar, altyapı, üstyapı, restorasyon, kentsel dönüşüm, enerji, eğitim, ulaşım projeleri bir bir hayata geçerken Türkiye'nin en büyük üç şehrinde yapılanları anlamak mümkün değil; her yağmura göle dönen sokaklar, çöp dağları, trafik çilesi, kirlilik, yolsuzluk, susuzluk bu milletin kaderi değil, olamaz da. Yıl 2026 oldu sayın milletvekilleri, insanlar işine kendi ittikleri bir otobüsle gider mi? Maalesef bu liste böyle uzayıp gider. Sözün özü, bizim gücümüz hayata geçirdiğimiz projeler kadar bir sonrakini yapma konusunda duyduğumuz o büyük heyecandır çünkü biz milletimiz için en iyisini hayal eden, bu hayali gerçekleştirmek için büyük bir cesaret ve irade ortaya koyan ve gece gündüz durmadan çalışan Türkiye Yüzyılı'nın mimarı Recep Tayyip Erdoğan'ın ekibiyiz, tabii ki en iyisini yapmaya mecburuz. (AK PARTİ sıralarından alkışlar) Sayın Bakanım, sizin ve tüm Bakanlığımızın afetlere karşı daha dayanıklı, yeşil alanlarıyla daha çevreci, suyuyla, toprağıyla, havasıyla daha temiz ve sürdürülebilir, güçlü bir Türkiye için nasıl özveriyle çalıştığınıza biz de milletimiz de şahidiz. Bunun en son örneğini COP31 sürecinde gördük. Ülkemizin COP31'in ev sahibi olması sadece küresel bir organizasyonu gerçekleştirmek anlamına gelmemektedir, bu bir diplomasi başarısıdır; bu, Türkiye'nin stratejik vizyonunun haklılığıdır; bu, yeşil kalkınma hamlemizin, Sıfır Atık gibi küresel liderliğini yaptığımız projelerimizin ve yıllardır verdiğimiz büyük emeğin bir sonucudur; bu, iklim değişikliğiyle mücadelede öncü ülke Türkiye'nin başarısıdır. Sizlere gönülden teşekkür ediyorum.

Konuşmamda rakamlardan bahsettim ama şimdi en önemlisine geleceğim. Bir, her şeyi işte o bir için yapıyoruz; depremi yaşamış bir çocuğun bir gün daha önce kendi odasında uyuması için, bir ailenin sıcak yuvasına bir gün daha erken kavuşması için, bir daha bir canımızı daha kaybetmemek için, güvenli ve sağlıklı ortak bir gelecek için.

Bu duygularla eser ve hizmet siyasetinin devamı niteliğindeki 2026 yılı bütçesinin hayırlı olmasını diliyor, tüm emeği geçenlere teşekkür ediyor, Gazi Meclisi ve aziz milletimizi saygıyla selamlıyorum. (AK PARTİ ve MHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Söz sırası Sayın Ömer Oruç Bilal Debgici'de.

Buyurun. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

AK PARTİ GRUBU ADINA ÖMER ORUÇ BİLAL DEBGİCİ (Kahramanmaraş) - Sayın Başkan, Sayın Bakanlarım, değerli milletvekilleri; AK PARTİ Grubu adına Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığımızın bütçesi üzerine söz almış bulunuyorum. Genel Kurulu ve aziz milletimizi saygıyla selamlıyorum.

6 Şubat Kahramanmaraş merkezli depremlerde 11 şehrimizi etkileyen, ülkemizi hüzne boğan; evlerimizin yıkıldığı, umutlarımızın sarsıldığı, nice canlarımızın Hakk'a yürüdüğü asrın felaketini yaşadık. Bu vesileyle, vefat eden vatandaşlarımıza bir kez daha Allah'tan rahmet diliyorum. Rabb'im bizlere, aziz milletimize bir daha böyle acılar yaşatmasın.

Depremden sonra "Hükûmet bu enkazın altında kalır." "Bu konutlar bitmez, bu işler yapılamaz." diyenler oldu. Onlara diyorum ki: Gidin, yeni yuvalarına kavuşan depremzede kardeşlerimizle konuşun; gidin, 11 şehrimizde yükselen binalara, okullara, hastanelere, yollara, köprülere bakın.

SİBEL SUİÇMEZ (Trabzon) - Ya, yapmayacak mıydınız bunları, onu anlayamadım. Ne yapacaktınız yani?

ÖMER ORUÇ BİLAL DEBGİCİ (Devamla) - Deprem sonrası, önce çadırlarda misafir ettiğimiz, akabinde konteyner kentlerde misafir ettiğimiz, hâlâ da hak sahipliğinden evlerine geçenler dışında konteyner kentteki kardeşlerimize yardımlarımızın devam ettiği bir dönemde biz hâlâ milletimizin yanındayız ve her bir ferdimiz, her bir kardeşimiz sıcak yuvalarına kavuşana kadar orada hizmetimiz devam edecektir. (AK PARTİ sıralarından alkışlar) Bugün geldiğimiz noktada 350 bininci konutumuzu Sayın Cumhurbaşkanımızın teşrifleriyle depremzede vatandaşlarımıza teslim ettik, inşallah ay sonunda 453 bin konutumuzun tamamının yapımını tamamlayarak tüm depremzede kardeşlerimize yeni yuvalarının anahtarlarını teslim edeceğiz.

Memleketim Kahramanmaraş'ta köy evleri, ahırlar yapılıyor, deprem konutları yapılıyor, 51.875 konut ve iş yeri hak sahiplerine teslim edildi, çalışmalar hızlı bir şekilde devam ediyor. Hâlihazırda depremin de etkisiyle işletilemez duruma gelen altyapılarımızda da yenileme çalışmaları son sürat devam ediyor. Bu kapsamda, içme suyu, kanalizasyon ve yağmur suyu hatları, arıtma tesisleri ve içme suyu depoları inşa edilmekte, sadece şehrimde değil tüm deprem bölgesinde aynı hızla çalışmalar devam ediyor.

Bütçeyle ne mi yapılıyor? Çelik gibi yükselen konutlarla, sağlam altyapılarla, yeni şehir meydanlarıyla ve hayatın tekrar canlandığı cadde ve sokaklarla yeniden filizlenen, ayağa kalkan Kahramanmaraş'ı, Hatay'ı, Malatya'yı, Adıyaman'ı gelin hep beraber ziyaret edelim; bütçe nereye gidiyormuş görelim. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

YÜKSEL SELÇUK TÜRKOĞLU (Bursa) - Kalemlerle söylüyor. Borca ve faize gitmiş. Millet aç, aç!

ÖMER ORUÇ BİLAL DEBGİCİ (Devamla) - Gelin sizi Maraş'ta ağırlayalım, orada yapılan çalışmaları size bir bir anlatalım, Çevre ve Şehircilik Bakanlığımızın yazdığı destanı gösterelim; yüz binlerce konut nasıl yükselmiş, bu başarı hikâyesi nasıl yazılmış, hep beraber görelim. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

Sizler görmeseniz de duymasanız da inkâr etmeniz de biz şehirlerimizi yeniden ihya ve inşa etmek için durmadan, yorulmadan çalışmaya devam edeceğiz. Şehirlerimizin ihya ve inşa sürecinde hoşgörü ve sabır gösteren kıymetli hemşehrilerimizi bu vesileyle selamlıyor, şükranlarımızı sunuyorum.

CAVİT ARI (Antalya) - Ya, niye inkâr edelim? Yapılan varsa tabii ki inkâr etmeyiz. Hayır, niye "İnkâr ediyor." diye bizi itham ediyorsunuz? Sayın Vekil, niye itham ediyorsunuz bizi?

ÖMER ORUÇ BİLAL DEBGİCİ (Devamla) - Kahraman şehrimde ve deprem bölgesinde elbette her şey bitmiş değil, bunu yine tamamlayacak olan ekip burada; Saygıdeğer Bakanlarımız ve Saygıdeğer Cumhurbaşkanımız tamamlayacak inşallah.

Deprem bölgesinden bir an olsun ayrılmayan, şehirlerimizin bir evladı, bir ferdi olarak gece gündüz bizimle beraber koşuşturan, her türlü talep ve istekleri yerine getirmek için gayret gösteren Çevre ve Şehircilik Bakanımıza ve ekibine şükranlarımı arz ediyorum. (AK PARTİ sıralarından alkışlar) Keza, tüm bakanlarımız deprem bölgesinde gece gündüz demeden çalışıyorlar. Tarım Bakanımız dahi köylerimize yemden gübre desteğine, her şeyleri götürdüler. Bugün de hâlâ sahada aktif olarak gayret gösteriyorlar. Tüm bakanlara da şükranlarımı sunuyorum.

CAVİT ARI (Antalya) - Sayın Vekil, depremde sonra orada vatandaşlara hizmet eden belediyeleri düşün; belediyeleri unutmama, belediyeleri. Depremin hemen akabinde yaraları saran belediyeleri unutmayın. Çok ayıp!

ÖMER ORUÇ BİLAL DEBGİCİ (Devamla) - Tabii, bunların başında bir lider lazım. Bu ekibe vizyonuyla, öngörüsüyle, baba şefkatiyle, bir devlet adamlığının ötesinde, bizleri ülkemize hizmet etme şerefine layık gören, beraber yol yürüdüğümüz, her zaman gurur duyduğumuz, milletinin hizmetinde olan Saygıdeğer Cumhurbaşkanımız Recep Tayyip Erdoğan sayesinde oluyor bunlar. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

CAVİT ARI (Antalya) - Zaten Cumhurbaşkanı olmasa hapi yuttunuz siz.

ÖMER ORUÇ BİLAL DEBGİCİ (Devamla) - Deprem bölgesi dışında da çalışmalarımız devam ediyor. 500 Bin Sosyal Konut Projesi'yle, İstanbul'un "Yarısı Bizden" kalkındırma projeleriyle, çevre kirliliğine duyarlı Sıfır Atık Projesi'yle, millet bahçelerimizle hız kesmeden yolumuza devam edeceğiz; Türkiye, attığı adımlarla yoluna devam edecek.

CAVİT ARI (Antalya) - Belediyelerin sayısız katkısı oldu deprem sonrası, bir kelimeyle teşekkür edin Sayın Vekil; çok ayıp!

ÖMER ORUÇ BİLAL DEBGİCİ (Devamla) - Bu bütçe güvenli şehirlerin, kalkınmış şehirlerin, huzurlu şehirlerin bütçesidir diyorum, Genel Kurulu ve aziz milletimizi saygıyla selamlıyorum. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Söz sırası Sayın Nilhan Ayan'ın.

Buyurun Sayın Ayan. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

AK PARTİ GRUBU ADINA NİLHAN AYAN (İstanbul) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; yüce Meclisimizi ve aziz milletimizi saygıyla selamlıyorum.

6 Şubatta asrın felaketini yaşadık, hemen ardından bağrımıza taş basıp o acıyı hep birlikte omuzladık. Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan'ın vizyonu ve liderliğinde, dünyanın "Yıkıldılar." dediği yerden kalktık, "Bitti." denilen yerden tüm ümmetin duasıyla yeniden başladık. Bu ülkenin enerjisini, yatırımını baltalamayı siyaset sanan; halkımıza umutsuzluk aşılamaya çalışan bir muhalefet anlayışına rağmen dünyanın en büyük şantiyesini kurduk; 200 bin işçi, mimar ve mühendisimizin emeğiyle 11 ilimizde artık her gün yeni bir umudun sabahı doğuyor ancak muhalefette hâlâ ne proje var ne plan; sadece itiraz, sadece kuru gürültü.

Bakınız, iki sene içinde şehirlerimizi enkazdan, binaları sağlam, zeminleri sağlam kentler hâline getirdik. 15'inci günde ilk temelimizi attık, kırk beş gün geçmeden ilk anahtarlarımızı teslim ettik fakat Sayın Genel Başkanlarının hakkını yemeyelim; zira, deprem bölgesine gitti, müthiş bir de öneride bulundu: Konteynerde kalan teyzemize "Size çadır vermiyorlar mı? Biz verelim." dedi. Bakınız, işte bunun adı düpedüz deprem turistliğidir. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

CAVİT ARI (Antalya) - Sayın Vekilim, Cumhuriyet Halk Partili belediyeler olmasaydı depremin yaraları sarılmayacaktı, bunu unutmayın, bunu unutmayın. On beş-yirmi gün, bir ay orada belediyeler hizmet etti, bunları inkâr etmeyin.

OSMAN GÖKÇEK (Ankara) - Dinle, dinle!

NİLHAN AYAN (Devamla) - Konteyner verdik, siz "çadır" dediniz. Biz 1 milyon 700 bin konutu, sosyal konutu inşa etmişken siz seçim vaadiniz olan 15 bin sosyal konutu İstanbul'da teslim etmediniz. (AK PARTİ sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)

HASAN ÖZTÜRKMEN (Gaziantep) - Şimdi İslâhiye'den telefon geldi, vatandaş evsiz, evsiz. Engelli kişi İslâhiye'de evsiz, çadırsız, konteynersiz. Konuşuyorsun boş boş!

NİLHAN AYAN (Devamla) - Biz deprem bölgesinde saatte 23, günde 550 konut yükseltirken siz İzmir'de 4 bin konutu hâlâ teslim edemediniz; insanların ev sahibi olma hayallerini ellerinden aldınız. (AK PARTİ sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)

CAVİT ARI (Antalya) - Sayın Vekilim, depremde Cumhuriyet Halk Partili belediyeler orada yaraları sardı. Bir ay boyunca belediyelerimiz orada hizmet etti. Bunu inkâr etmeyin, teşekkür edin.

NİLHAN AYAN (Devamla) - Biz 51.281 köy evi yaparken siz şahsi villalarınız için belediyelerin tüm imkânlarını seferber ettiniz. (AK PARTİ sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar) Size rağmen 81 ilimizde Yüzyılın Konut Projesi'yle 500 bin ev inşa etmeye başladık. Bu aziz vatan toprağını canları pahasına koruyan şehit ailelerine, gazilerimize, emeklilerimize, ömürlerini alın teriyle bu ülkeye adanmış kim varsa herkese, yarınlarımızın garantisi olan gençlerimize güvenle başlarını sokacakları yuvalar inşa etmeye başlıyoruz.

Ve sizse hizmet siyasetini hep reddettiniz. Gabar'da petrol, Sakarya'da doğal gaz çıkardı; küçümsediniz.

CAVİT ARI (Antalya) - Hâlâ en pahalı benzini kullanıyoruz Sayın Vekilim, nasıl olacak? En pahalı benzin bizde.

YÜKSEL SELÇUK TÜRKOĞLU (Bursa) - O yüzden mi mazot 60 lira? Gabar'da petrol çıktıkça fiyatı artıyor.

OSMAN GÖKÇEK (Ankara) - Dinle ya, dinle ya!

NİLHAN AYAN (Devamla) - Biz kendi uçağımızı, gemimizi, radarımızı üretirken siz hâlâ "Teknolojiniz yetmez." dediniz. "Füze" dedik, "Balıklar ürüyor." dediniz. Balıklar ürkmüyor, biz kimin ürktüğünü biliyoruz, biz kimin korktuğunu çok iyi biliyoruz. (AK PARTİ sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar) Korkan hamsiler değil ülkesini yabancılara şikâyet edenler, ürken mezgitter değil millî değerlerini hiçe sayan ezikler, kaçan kalkanlar değil emperyalizmden medet umanlar...

CAVİT ARI (Antalya) - Benzin fiyatlarından haberin yok Sayın Vekilim.

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) - Ya, bu nasıl bir üslup Sayın Başkan ya!

NİLHAN AYAN (Devamla) - ...eskiden İngiliz elçisinin arabasını atlarının yerine geçip kendileri çekenler bugün "Kurtar bizi İngiltere." diye kapılarında feryat ediyorlar. (AK PARTİ sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)

CAVİT ARI (Antalya) - Çok ayıp, hiç size yakışmıyor! Sizin gibi Putin'in kapısında dakikalarca beklemedik. Putin'in kapısında kaç dakika beklediniz?

NİLHAN AYAN (Devamla) - Bakınız, size en güzel cevabı Atatürk'ün bir sözüyle vereceğim, sakın olun: "Hangi istiklal vardır ki yabancıların nasihatleriyle, planlarıyla yükselebilirsin? Tarih böyle bir olay kaydetmemiştir."

AYYÜCE TÜRKEŞ TAŞ (Adana) - Tom Barrack'a ne diyeceksin?

CAVİT ARI (Antalya) - Putin'in kapısında kaç dakika bekletildiniz?

NİLHAN AYAN (Devamla) - Şunu net ifade edelim ki Atatürk'ün tam bağımsızlık emaneti bizdedir. (AK PARTİ sıralarından alkışlar) Atatürk'ün bilim ışığı bizdedir.

AYYÜCE TÜRKEŞ TAŞ (Adana) - Hepimizde, hepimizde.

NİLHAN AYAN (Devamla) - Peki, yirmi dört yıldır bu bütçeyi yapıyor olmamızın arkasında ne var? Söyleyelim: "Önce milletim, önce devletim." diyen Cumhuriyet İttifakımız var; ülkeyi soyarken Atatürk maskesi takan, aziz hatırasına dahi saygı duymayanlara karşı onun hedeflerine ulaşan, bugün cumhuriyetimizi yükselten liderimiz Recep Tayyip Erdoğan var. (AK PARTİ sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar) Ve bu kutlu davayı sahiplenen, bize hizmet etme onurunu yaşatan aziz milletimiz var.

Teşekkür ediyor, şükranlarımı sunuyorum. (AK PARTİ sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)

BAŞKAN - Söz sırası Sayın Mehmet Galip Ensarioğlu'nda.

Buyurun Sayın Ensarioğlu. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

AK PARTİ GRUBU ADINA MEHMET GALİP ENSARIOĞLU (Diyarbakır) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı Meteoroloji Genel Müdürlüğü bütçesi adına söz almış bulunmaktayım. Aziz milletimizi ve Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum.

Meteoroloji Genel Müdürlüğü çevreden ulaştırmaya, şehircilikten tarıma ve millî savunmaya kadar ülkemizin tüm sektörlerinin gün geçtikçe artan meteorolojik ihtiyaçlarına yönelik hizmetler sunmaktadır. Yeni gözlem ağından 7/24 elde ettiği verilerden hazırladığı hava tahmini ve meteorolojik erken uyarıları anında yetkili kurumlarla ve kamuoyuyla paylaşarak kuvvetli meteorolojik hadiseler afete dönüşmeden önlem alınmasında, can ve mal kayıplarının en aza indirilmesinde önemli rol üstlenmektedir. Tüm bu hizmetlerini, ülkemiz sathında yayılmış ve dünyanın en ileri teknolojik sistemleri arasında sayılan meteoroloji radarları, meteoroloji uyduları, otomatik meteoroloji gözlem istasyonları, yüksek atmosfer gözlem sistemleri, yıldırım tespit ve takip sistemlerinden oluşan toplam 2.059 meteorolojik gözlem sistemiyle sürdürmektedir.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; dünya genelinde meydana gelen doğal afetlerin büyük bir kısmını meteorolojik afetler oluşturmaktadır. Özellikle 2000'li yıllardan günümüze değin iklim değişikliğinin etkisiyle meteorolojik afetlerin sayısı, şiddeti, neden olduğu sosyoekonomik zararlarda artış olduğu görülmektedir.

Meteoroloji Genel Müdürlüğü, kuvvetli meteorolojik hadiselerin sebep olabileceği olumsuzlukların azaltılması, zarar ve kayıpların en aza indirilmesi, vatandaşların ve ilgililerin tedbir almasına yönelik bilgilerin kamuoyuna duyurulması amacıyla meteorolojik erken uyarılar hazırlamaktadır. Yüksek tutarlılık oranlarına sahip bu uyarıların son dönemde ne kadar başarılı olduğu hepimizin malumudur.

Geçmişten günümüze, dünya standartlarının hep bir adım önünde olabilmek adına bütün imkânlarını seferber eden Meteoroloji Genel Müdürlüğü yüzde 90'ı aşan tahmin tutarlılığıyla kara, hava ve deniz ulaşımının en önemli paydaşlarından biridir.

76 sivil ve askerî havaalanında uçuşların güvenli yapılabilmesi için yedi gün yirmi dört saat esasına göre havacılık meteorolojisi hizmetleri vermekte olan güzide Kurumumuz, Antalya'dan sonra uçuşların yoğun olduğu İstanbul Havalimanı'na da 2025 yılında alçak seviyeli rüzgâr kırılımı uyarı sistemleri kurma çalışmaları devam etmektedir. Ankara Esenboğa Havalimanı üçüncü pistte havacılık faaliyetlerine başlanabilmesi amacıyla zorunlu olan havaalanı otomatik meteoroloji gözlem istasyonu kurulumu 2025 yılında tamamlanmıştır. Havacılık faaliyetleri için vazgeçilmez olan meteorolojik ürün ve hizmetlerin sunulması ve uçuş güvenliğine katkı sağlanması amacıyla hava alanlarında kurulu bulunan havaalanı otomatik meteoroloji gözlem istasyonlarından ihtiyaç olanlarının gelişen teknolojiye uyumlu hâle getirilmesi için modernizasyonlarının 2026 yılı içerisinde yapılması planlanmaktadır.

Kuvvetli meteorolojik hadiseler ve bu hadiseler sonucu oluşan doğal afetler öncesi meteorolojik erken uyarı sistemlerinin oluşturulması için kurulan en gelişmiş gözlem sistemi olan meteoroloji radarlarının modernizasyonu için süreç başlatılmıştır. 2026 yılında devreye alınması planlanan yeni süper bilgisayar sistemi sayesinde tahminlerin mekânsal çözünürlüğü artırılarak ani yağış, dolu, fırtına ve kısa süreli lokal hadiselerin daha erken ve daha hassas tahmin edilmesi mümkün hâle gelecektir. Bu yatırım özellikle sel ve taşkın riskinin azaltılmasında büyük katkı sağlayacaktır.

Meteoroloji Genel Müdürlüğü, meteorolojik hizmetlerde kullanılan dijital platformların yazılımlarının önemli bir kısmını kendi mühendisleriyle yerli olarak geliştirmektedir. Bu kapsamda oluşturulan meteoroloji mobil uygulaması bugün yaklaşık 5 milyon kullanıcıya hizmet veren kapsamlı bir bilgi sistemi niteliği taşımaktadır. Mobil uygulamada ve MGM "web" sitesinde yer alan renk kodlu yeşil, sarı, turuncu ve kırmızı MeteoUyarı uygulaması sayesinde ise kamuoyu olumsuz hava koşullarına ilişkin meteorolojik erken uyarılara hızlı ve anlaşılır bir şekilde erişebilmektedir.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; başta Çevre Bakanlığı ve Meteoroloji Genel Müdürlüğümüzün 2026 bütçesinin şimdiden memleketimize ve milletimize hayırlar getirmesini diliyorum, saygılar sunuyorum. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Söz sırası Sayın Adem Yeşildal'da.

Buyurun. (AK PARTİ sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)

AK PARTİ GRUBU ADINA ADEM YEŞİLDAL (Hatay) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, Sayın Bakanlarım ve çalışma arkadaşları; Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı Kentsel Dönüşüm Başkanlığı bütçesi üzerine grubum adına söz almış bulunmaktayım. Sizleri ve aziz milletimizi saygıyla selamlıyorum.

Sözlerimin başında ben de Manisa Şehzadeler Belediye Başkanı Gülşah Durbay Hanımefendi'ye Allah'tan rahmet diliyorum, yakınlarına ve sevenlerine başsağlığı diliyorum.

Bilindiği gibi, 6 Şubat depremleri birçok Avrupa ülkesinden daha büyük bir alanda etkili olmuş, 11 ilimizde büyük bir yıkıma ve 53 bin vatandaşımızın can kaybına sebebiyet vermiştir. Hatay ilimizde can kaybımız 25 bindir. Depremden doğrudan etkilenen diğer 10 ilimizin neredeyse toplamı kadar maalesef can kaybımızı Hatay'da verdik. Bu depremler bilim insanları tarafından tarihin yerkürede yaşanmış en büyük depremleri olarak kayıtlara geçmiştir. Buradan bu vesileyle deprem şehitlerimize bir kez daha Allah'tan rahmet diliyorum ve onların hatıralarını her daim yüreğimizde yaşatmaya devam edeceğimizi ifade ediyorum.

Depremi ilk anından itibaren asrın felaketini asrın dayanışmasına dönüştürdük. 85 milyon bir olduk, beraber olduk. O dönemde hassasiyet gösteren, duyarlılık ortaya koyan ve deprem bölgesinde yardıma koşan herkese şükranlarımızı arz ediyoruz. Ancak şunu da söylemek zorundayım: Deprem sonrası gerçekleştirilen genel seçimlerden ve sonrasında yapılan yerel seçimlerden sonra Hatay halkının siyasi tercihleri dolayısıyla belirli bir kesimin Hatay halkına karşı sarf ettiği kötü söylemler tüm depremzedeleri derinden yaralamıştır. Hatay, ortaya koyduğu birlik ve beraberlikle, dünyanın gıptayla baktığı bu dayanışma örneğini gölgelemek isteyenlere fırsat vermemiştir. Acılarımızı yüreğimize gömüp birbirimize sımsıkı sarılarak kadim şehrimizi ayağa kaldırmak için gece gündüz demeden çalışmaya devam ediyoruz. Deprem gerçeğini asla unutmadan, kadim şehrimizin demografisini, sosyal, kültürel ve tarihî özelliklerini muhafaza ederek doğal afetlere ve depremlere dirençli bir şekilde yeniden inşa ediyoruz. Cumhuriyet olarak, Sayın Cumhurbaşkanımız Recep Tayyip Erdoğan'ın büyük destekleriyle, Çevre ve Şehircilik Bakanlığımız ve ekibi âdeta destan yazmaktadır; bağlı kuruluşlarıyla birlikte, deprem bölgesi başta olmak üzere ülkemizin genelinde destansı adımlar atmaktadır.

Geçtiğimiz ay deprem bölgesinde 350 bin hak sahibinin kura çekimleri gerçekleşmişti. Bu ay sonunda, Allah nasip ederse, 27 Aralıkta Hatay'ımızda 453.000'inci yani 6 şubat depremlerindeki tüm hak sahiplerimizin hakkıyla buluşacağı final kurasını gerçekleştiriyoruz. Böylelikle 6 Şubattaki tüm vatandaşlarımız, hak sahiplerimiz haklarıyla buluşmuş olacaklar. Dünya üzerinde kendisini süper güç olarak tanımlayan ülkelerin dahi üstesinden gelemeyeceği bir inşa süreci başarıyla yürütülmüş ve final aşamasına gelmiştir. (AK PARTİ sıralarından alkışlar) Bu, tartışmasız dünyanın en büyük iyileştirme harekâtıdır. Bu başarı hepimizin başarısıdır; Sayın Cumhurbaşkanımızın başarısıdır, Hükümetimizin başarısıdır, Türkiye Cumhuriyeti devletinin ve aziz milletimizin başarısıdır. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

Buradan, deprem bölgesindeki bu kuraya taraflı tarafsız herkesi davet ediyoruz. Oraya geldiğinizde, altyapısıyla, üstyapısıyla, yeşil alanlarıyla, çevreci icraatlarıyla modern şehirlerle karşılaşacaksınız diyorum ve bu konuda emek eden Bakanlarımıza şükranlarımı arz ediyorum.

Bütçemiz hayırlı olsun. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Söz sırası Sayın Lütfi Bayraktar'ın.

Buyurunuz Sayın Bayraktar. (AK PARTİ sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)

AK PARTİ GRUBU ADINA LÜTFİ BAYRAKTAR (Sakarya) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, Kıymetli Bakanlarım, ekranları başında bizi izleyen aziz milletimiz; Tarım Bakanlığımızın bütçesi üzerine söz almış bulunmaktayım. Hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Kıymetli milletvekilleri, son yirmi üç yılda olduğu gibi 2026 bütçemiz üreticimizi destekleme, kırsal kalkınmayı güçlendirme ve doğal kaynaklarımızı koruma bilinciyle hazırlanmıştır. Muhalefetin "Tarım bitiyor." söylemlerine bakmayın siz. AK PARTİ iktidarları döneminde tarım sektörümüz toplam 110 milyar dolar dış ticaret fazlası vermiştir aldığımız tedbirler sayesinde. 2002'de 24,5 milyar dolar olan tarımsal hasılamız 75 milyar doları bulmuştur.

CAVİT ARI (Antalya) - Sayın Vekilim, Antalya üreticisi perişan vaziyette, üretmez hâle geldi. Sizin girdi fiyatlarından haberiniz yok mu?

LÜTFİ BAYRAKTAR (Devamla) - Tarımsal hasılda Avrupa'da 1'inci, dünyada 7'nci sıradayız. 2002 yılından bu yana tarım sektörümüz ortalama yüzde 2,7 büyümeye göstermiştir.

CAVİT ARI (Antalya) - Ukrayna bak, vergiyi artırdı, şimdi hem üretici perişan hem ihracatçı. Sayın Vekilim, Tarım Bakanına söyleyin, çözün bu işleri. Buradan konuşmayla olmuyor.

LÜTFİ BAYRAKTAR (Devamla) - Tarımsal ihracatımız 3,8 milyar dolardan tam 32,5 milyar dolara çıkmıştır ve bu rakam Türkiye'nin 2002'deki toplam ihracatına denk bir rakamdır. (AK PARTİ sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)

CAVİT ARI (Antalya) - Çiftçi üretemez oldu, kazanamaz oldu sayenizde.

LÜTFİ BAYRAKTAR (Devamla) - Tarım ihracatında 2,5 milyar doları aşan rakamla başı çeken fındık üreticilerimize, Sakarya'dan Artvin'e bütün hemşehrilerimize çok teşekkür ediyorum; iyi ki varlar.

CAVİT ARI (Antalya) - Ukrayna vergileri artırdı, güçlü devletsen indirtir söyle de Bakana. İhracat yapılamaz oldu; bak, Ukrayna almıyor domatesi, salatalığı.

LÜTFİ BAYRAKTAR (Devamla) - Kıymetli milletvekilleri, bir televizyon programında şahsıma sorulan soru üzerine "300 TL kötü bir fiyat değildir ancak bu yıl zirai don ve kuraklık sebebiyle üreticimiz mağdur oldu. Bu sebeple üreticimizin daha fazla fiyat beklemesi olabilir, bu da normaldir." cevabım nedeniyle bir kısım kişiler ve Ordulu CHP Milletvekili tarafından lince tabi tutuldum. Ne dedi Sayın Adıgüzel? "Bayraktar kime hizmet ediyor, nereden talimat aldı? Kapa çeneni Bayraktar! Bu Hükûmet tekelcilerle iş birliği yapıyor. Fındıkçıyı mahvettiniz. Hükûmet ve siz, plazalarda vatani satanlarla birliktesiniz."

CAVİT ARI (Antalya) - Doğruları söylemek batıyor mu arkadaş? Doğruyu söylüyoruz yani. Doğruyu söylüyoruz, her yerde, her zaman. Komisyona gel, orada da söyleriz.

LÜTFİ BAYRAKTAR (Devamla) - Sayın Adıgüzel, biz ömrümüzü fındık bahçelerinde geçirdik, çalışarak geçirdik, her daim üreticimizin yanında olduk.

CAVİT ARI (Antalya) - Sen Antalyalı mısın? Antalyalı değilsin, haberin yok; vergilerden ihraç edilemiyor, haberin yok.

LÜTFİ BAYRAKTAR (Devamla) - Anlaşılan siz vatanın satıldığı plazaları iyi biliyorsunuz, biz plaza falan bilmeyiz. (AK PARTİ sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar) Aziz milletimizden başka kimseden de talimat almayız, bizi kendinizle karıştırmayın.

CAVİT ARI (Antalya) - İhracat durdu, durdu, haberiniz yok; iktidarsınız, haberiniz yok.

LÜTFİ BAYRAKTAR (Devamla) - Kıymetli milletvekilleri, aziz milletimiz, değerli fındık üreticileri; bakın, Sayın Adıgüzel bize bu iftiraları atarken CHP'nin gölge tarım bakanı ne diyor? "Aynı zamanda dünyada fındık fiyatları 90-110 TL arasındayken Hükûmet 200 TL açıklayarak yüksek fiyat verdi, üretici hâlâ memnun değil." diyor Bakanınız sizin.

GÖKAN ZEYBEK (İstanbul) - Ferrero'yu değil üreticiyi savun, Ferrero'yu savunuyorsun!

CAVİT ARI (Antalya) - Sayın Vekilim, Ukrayna vergileri artırdı; domates, salatalık, biber ihracatında sorun var; bunları anlatın, bunları çözün!

LÜTFİ BAYRAKTAR (Devamla) - "Hükûmetin yaptığı yüksek destekler ve fiyat açıklaması doğru değil." diyor sizin Bakanınız. "Fiyatlar sürekli manipüle ediliyor, daha yüksek fiyatlar bekleniyor. Bu yüksek fiyat sebebiyle fındık bitecek." diyor sizin Bakanınız.

ADEM YEŞİLDAL (Hatay) - Gölge bakan, gölge bakan...

LÜTFİ BAYRAKTAR (Devamla) - Gölge bakan...

Sayın Adıgüzel, bu açıklamalar tam da sizin iş birlikçi, taşeron ve edebimin müsaade etmediği ifadenize çok uyuyor değil mi? Ben gölge bakanınız için -edebim müsaade etmediği için- bu cümleleri kullanmayacağım. Bu cümleleri size tekrar misliyle iade ediyorum ve size şov yapmaktan, iftira atmaktan vazgeçin demek için, kesin sesinizi Adıgüzel diyorum. (AK PARTİ sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) - Sayın Başkan, şimdi "Sataşmayın." diyor da milletvekilinin adını vererek konuşuyor; Genel Kurula niye hitap etmiyor? Anlamıyorum ki ben. Sonra, niye cevap veriyoruz! Cevap vermeyelim mi bu adama yani?

LÜTFİ BAYRAKTAR (Devamla) - Kıymetli milletvekilleri, AK PARTİ iktidarlarından önce fındık 1 dolar civarındaydı, şu anda 7 dolarlara ulaştı. AK PARTİ iktidarlarından önce toplam ihracatımız 500 milyon dolar civarındaydı, şu anda 2,5 milyar dolara ulaştı. Her şeyi doğru yaptık demiyorum ancak 5-6 kat artan bu rakamlarda Hükûmetin, bizim hiç mi payımız yok? El insaf diyorum size, el insaf! (AK PARTİ sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)

SERKAN SARI (Balıkesir) - Yüzde 27,5 ihracatınız. Sen rakamlara bak da gel, çalış da gel!

GÖKAN ZEYBEK (İstanbul) - "...³ ya! Allah'ım ya!

LÜTFİ BAYRAKTAR (Devamla) - Biz her daim ve her şartta üreticimizin yanında olmaya devam edeceğiz.

SERKAN SARI (Balıkesir) - Biz de onu diyoruz, üreticinin yanında olun.

LÜTFİ BAYRAKTAR (Devamla) - Kıymetli milletvekilleri, biz "Bir günü bir gününe denk olan zarardadır." anlayışının insanlarıyız. Bu sebeple çalışacağız, çalışacağız, çalışacağız. (AK PARTİ sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)

CAVİT ARI (Antalya) - Ya, "Ülkenin üreticisi para kazansın." demek suç mu Sayın Vekil? "Fındık para etsin, çay para etsin." demek suç mu?

LÜTFİ BAYRAKTAR (Devamla) - 2026 bütçemizin ülkemize, milletimize hayırlara vesile olmasını temenni ediyorum. Tekrar Bakanlığınıza teşekkür ediyorum. Allah onlardan razı olsun.

CAVİT ARI (Antalya) - Siz kimden yanasınız? Üreticiden yana mısın, o yabancı firmadan yana mısın; bir açıkla, öğrenelim biz de.

LÜTFİ BAYRAKTAR (Devamla) - Genel Kurulu ve ekranları başında bizi izleyen bütün vatandaşlarımızı saygıyla selamlıyorum.

Bunları gölge bakanınıza söylemenizi tavsiye ediyorum. (AK PARTİ sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) - Sayın Başkanım...

BAŞKAN - Bitiminde söz vereyim Sayın Başarır.

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) - Tabii.

Bakın, Sayın Başkanım, ben de burada her konuşmacıya cevap vermek istemiyorum ama isim veriyor sataşılıyor ya! Mecbur... Olacak şey değil ki bu.

BAŞKAN - Tabii, hayhay. Ben size şeyden sonra vereyim söz.

LEYLA ŞAHİN USTA (Ankara) - Sizinkiler de sataşılıyor.

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) - Tabii, biz iktidara sataşıyoruz, tabii, tabii... En çok siz sataşıyorsunuz Değerli Başkanım.

BAŞKAN - Sayın Ali İnci.

Buyurun. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

AK PARTİ GRUBU ADINA ALİ İNCİ (Sakarya) - Sayın Başkan, sayın milletvekilleri, ekranları başında bizleri izleyen sayın aziz vatandaşlarımız; sizleri saygıyla selamlıyorum.

Orman Genel Müdürlüğü bütçesi üzerinde AK PARTİ Grubu adına söz almış bulunmaktayım.

Türkiye Yüzyılı'nın çevre vizyonu doğayı koruyan, iklim direncini güçlendiren ve orman varlığını sürdürülebilir kalkınmanın temeli hâline getiren bütüncül bir yaklaşımdır. Dünya bugün iklim krizini küresel güvenlik tehdidi olarak ele almaktadır. Biz de bu bakış açısıyla son yirmi üç yılda 7,5 milyar fidanı toprakla buluşturduk ve Türkiye'yi Avrupa'nın en fazla ağaçlandırma yapan ülkesi durumuna taşıdık.

Yangınla mücadele kapasitemizi kesintisiz güçlendiriyoruz. 2026 yılında envanterimize 4 uçak, 12 helikopter, 165 arazöz, 38 iş makinesi, 14 ilk müdahale aracı daha ekleyerek toplam 462 ton su atma kapasitesine ulaşacağız. Yangın müdahalesinde havuz ve göletler çok önemli olduğundan 4.907 gölete ulaştıracağız. Yanan ormanların alanlarını hemen yılı veya bir yıl sonra tekrar tohum ve fidanla yeniden yeşillendiriyoruz. 11 Kasım Millî Ağaçlandırma Günü'nde ortaya konulan toplumsal sahiplenme bu mücadelenin en kıymetli yönüdür. 1 milyon 280 bin vatandaşımızın katılımıyla 14 milyon 918 bin fidan dikerek bir seferberlik rekoru kırdık.

Şimdi, memleketim Sakarya'yla devam etmek istiyorum. Sakarya'mız yüzde 43'ü ormanla kaplı bir şehir konumundadır. 2003-2025 yılları arasında 48 milyon fidanın toprakla buluşturulması, 49 milyonun üzerinde fidan üretimi, 253 bin fidanın eğitim ve kamu alanlarına, 118 bininin yol kenarlarına, 217 bininin ise Millî Ağaçlandırma Günü'nde dikilmesi Sakarya'yı yeşil vatan vizyonunda örnek illerden biri hâline getirmiştir. 102 mahallede 2,5 milyon gelir getirici fidan dikilmiş, 15 köyde tıbbi ve aromatik bitki bahçeleri kurularak doğrudan gelir üretimi sağlanmıştır. 5.165 aileye 532 milyon lirayı aşan ORKÖY desteği kırsal refahın artırılması ve orman köylümüzün güçlendirilmesi açısından önemli bir adımdır. Sayın Cumhurbaşkanımızın talimatıyla Sakarya'mızda zirai don ve kuraklıktan etkilenen üreticilerimize gerekli destekler sağlanmış, çiftçilerimizin yanında olunmuştur; bu konuda Cumhurbaşkanımıza ve Sayın Bakanımıza çok teşekkür ediyoruz.

Yaz döneminde Sakarya'mızın Geyve, Hendek, Akyazı ve Taraklı ilçelerinde yaşanan orman yangınında Tarım ve Orman Bakanımız, Valimiz, milletvekillerimiz, Büyükşehir Belediye Başkanımız, Orman Genel Müdürümüz, Orman Bölge Müdürümüz ve personeli, ilçe belediye başkanlarımız, muhtarlarımız ve çevre illerimizden itfaiye ekipleri koordinasyon içinde sahadaydı. Gösterilen bu güçlü dayanışma ve fedakârlık mücadelesi için her birine şükranlarımı sunuyorum. (AK PARTİ sıralarından alkışlar) Özellikle, traktörlerinin arkalarına takmış oldukları su tankerleriyle birlikte ormanın derinliklerine kadar su taşıyarak orman yangınına söndürmeye çalışan Geyve ve Pamukovalı çiftçilerimize ve devlet-millet kaynaşmasının en güzel örneğini veren köylülerimize çokça teşekkür ediyorum.

Bu vesileyle, başta hemşehrilerimiz olmak üzere, yangında hayatını kaybeden orman şehitlerimizi rahmetle anıyorum, yaralanan personelimizi minnetle yâd ediyorum. Yine, 11 ilde 453 bin konutu yaparak, bunun yanında Sakarya'mızda 12 ilçede 7 bin konuta başlayarak bizlere vermiş olduğu bu büyük destek ve büyük çalışmadan dolayı Çevre Bakanımıza teşekkür ediyor, bütçemize hayırlı olsun diyorum. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Söz sırası Sayın Muhammet Müfit Aydın'da.

Buyurun Sayın Aydın. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

AK PARTİ GRUBU ADINA MUHAMMET MÜFİT AYDIN (Bursa) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; ülkemizin su kaynaklarını koruyan, yöneten ve geleceğe taşıyan en kritik kurumlardan Devlet Su İşleri bütçesi üzerine grubumuz adına söz almış bulunuyorum. Yüce Parlamento, Bakanlarımızı ve aziz milletimizi saygıyla selamlıyorum. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

Doğrusu, her seferinde hazırlamış olduğum hitabete devam etmek istiyorum ama bazı arkadaşları dinlediğimiz zaman da doğrusu bazı söylemlerde bulunmak mecburiyetindeyiz.

Değerli arkadaşlar, biz bu ülkenin tek bir hedefinin olduğunu biliyoruz, o da bu insanlarımızın mutlu bir şekilde geleceğe yürümesi. Bunun için hep beraber olmalıyız. (AK PARTİ sıralarından alkışlar) Sizden bazı arkadaşlar, muhalefetin bazı arkadaşları - saygıyla onları da anıyorum- gelip burada meseleleri düzgün bir şekilde, yapıcı bir şekilde anlatıp gidiyorlar fakat bazıları da bağırarak, çağırarak ve mübalağa katarak... Ne olursunuz bunu yapmayın. Türkiye hakikaten dünyanın en stratejik ülkelerinden biri, konumu itibarıyla ciddi bir sıkıntı fakat siz buna destek vereceğinize...

CAVİT ARI (Antalya) - Sayın Vekilim, sizde de var öyle; aynı şey sizde var Sayın Vekilim, diğer arkadaşlara da söyleyin.

MUHAMMET MÜFİT AYDIN (Devamla) - Sen konuşacağına gel burada konuş! (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

Bir şey söyleyeyim...

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) - Sayın Vekilim, sen de bağıırıyorsun, sen de bağıırıyorsun.

MUHAMMET MÜFİT AYDIN (Devamla) - O hitabeti bırak!

CAVİT ARI (Antalya) - Sizin arkadaşlarınızda da var aynısını yapan Sayın Vekilim.

MUHAMMET MÜFİT AYDIN (Devamla) - Şimdi...

Hayır, ben DSİ'nin geleceğim şeyine ama bir şey söylemek istiyorum.

CAVİT ARI (Antalya) - Mübalağa yapan sizin arkadaşlar, biz değil.

MUHAMMET MÜFİT AYDIN (Devamla) - Ya, yirmi-yirmi beş sene önceki Türkiye'mizin varoşlarını hatırlamıyor muyuz? Türkiye'mizin 66 yılında meydana gelen Varto depremi, 99'da meydana gelen Sakarya-Kocaeli-Yalova depreminin hak sahipliğini

bizim dönemimizde yaptık. Sizler bu konularda doğrusu gerçekten iş yapmaktaki çok zayıf kaldınız. Ben bunları gördüm, gençler görmediler ama biz bunları gördüğümüz için içimiz yanıyor. Keşke şu anda 2003 öncesi, rahmetli Özal ve diğer bazı liderlerin dışında "Bizim yaptığımız şu var." diye bir gün gelip konuşabilseydiniz ama biz her şeyi anlatıyoruz. Bak, elli yıldır Türkiye'de çözölemeyen bir hadise, hamdolsun, yoluna girdi. Siz çözmek için direnç gösteriyorsunuz ama Allah'ın izniyle o da çözülecek, o da çözülecek. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

CAVİT ARI (Antalya) - Ne o, ne o?

MUHAMMET MÜFİT AYDIN (Devamla) - Ulaştırma... Millî eğitimde bir meseleyi anlatmak istiyorum.

CAVİT ARI (Antalya) - Sorunun ne olduğunu bir anlatın, bilelim biz de.

MUHAMMET MÜFİT AYDIN (Devamla) - Değerli kardeşlerim, vallahi, benim 5 çocuğum var, 5'inin okuduğu sınıflar, 75-80 kişilik sınıflarda okuyorlardı. Ya, bunları unutmayalım.

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) - 20 kişi okuyorduk ya.

MUHAMMET MÜFİT AYDIN (Devamla) - Bak, asrın felaketi olarak gördüğümüz bir deprem. Eğer bu, gelişmiş ölkelerde olsaydı vallahi hiçbirli altından kalkamazdı ama biz, hamdolsun, şu anda onu neticelendirmek üzereyiz. (AK PARTİ sıralarından alkışlar) İnşallah, bu sene sonunda oradaki mağduriyetlerin tümünü de gidermiş olacağız.

NERMİN YILDIRIM KARA (Hatay) - Kaç defa geldiniz Hatay'a Sayın Vekilim?

MUHAMMET MÜFİT AYDIN (Devamla) - Beraber olalım, birlikte yürüyelim.

CAVİT ARI (Antalya) - Bu tavrınızla mı birlikte olacağız Sayın Vekil? Bu tavrınızla mı birlikte olacağız sizinle?

MUHAMMET MÜFİT AYDIN (Devamla) - Her seferinde bağıarak çağırarak bu işin önünde köstek olmayın.

SÜMEYYE BOZ (Muş) - Sayın Vekil, molozlar kalktı ama cenazeler hâlâ kalkmadı.

NERMİN YILDIRIM KARA (Hatay) - En son ne zaman geldiniz Hatay'a?

CAVİT ARI (Antalya) - Bu tavrınızla mı birlikte olacağız sizinle? Hakaret ederken, itham ederken hangi tavrınızla birlikte olacağız sizin? Çok ayıp!

MUHAMMET MÜFİT AYDIN (Devamla) - Evet, şimdi, bak, bir örnek vermek istiyorum.

CAVİT ARI (Antalya) - Hiç yaşıma yakışmıyor sizin.

NERMİN YILDIRIM KARA (Hatay) - Kürsüden konuşuyor ya!

MUHAMMET MÜFİT AYDIN (Devamla) - DSI'yle alakalı olarak -çünkü konum o- bizim dönemimizde yapılanlar ve seksen yılda yapılanları mukayese ediyorum. Zaten biz her konuyu seksen yılla mukayese ediyoruz.

CAVİT ARI (Antalya) - Seksen yılda yapılanlar sayesinde bugün buradasın Sayın Vekil. Sizin yaşıma kaç? O seksen yılda yapılanlarla bugünlere geldiniz. Ayıptır! Onların hepsini sata sata bitirdiniz!

MUHAMMET MÜFİT AYDIN (Devamla) - Sen biraz sussan iyi olur ama!

CAVİT ARI (Antalya) - Niye susacağım? Yanlış konuşuyorsun.

MUHAMMET MÜFİT AYDIN (Devamla) - Su ve sulama alanında son seksen yılda...

CAVİT ARI (Antalya) - Senin yaşıma o seksen yılda yapılanlarla... Yapılanları görerek geldiniz bugünlere.

MUHAMMET MÜFİT AYDIN (Devamla) - ...2,39 trilyon değerinde 7.500 adet tesis inşa edilmiş, seksen yılda değerli kardeşlerim. 3,51 trilyonla biz ise 10.984 adet tesisi vatandaşlarımızın hizmetine sunmuşuz. (AK PARTİ sıralarından alkışlar) Sulama tesisi sayımızı 1.764'ten 3.654'e, içme suyu tesisi sayımızı 84'ten 436'ya... Bunları çoğaltmak mümkün; her birini 5 kat, 10 kat, belki de bazılarını da 20 kat artırmışız. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

Savunma sanayimizde geldiğimiz nokta... Yirmi sene önce savunma sanayisi diye bir şey mi vardı?

GÜLÜSTAN KILIÇ KOÇYİĞİT (Kars) - Ya, Tarım Bakanlığını konuşuyoruz.

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) - Hiç savunuyor mu memleketi? Ne kadar ayıp ya!

MUHAMMET MÜFİT AYDIN (Devamla) - Kimsenin bildiği bir şey yoktu ama şimdi, hamdolsun, dünyada konuşulur bir...

CAVİT ARI (Antalya) - Ya, Sayın Vekil, 71 yaşındasın, bak 71 yaşındasın; 71 yaşına kadar o seksen yıldaki yapılan işlerle geldiniz, inkâr etmeyin! 71 yaşındasınız, o seksen yılda yapılanlarla bugünlere geldiniz! Ayıptır ya!

MUHAMMET MÜFİT AYDIN (Devamla) - Bunu dünya konuşuyor, senin konuşman gerekmiyor zaten! Dünya konuşuyor, bu yetiyor bize. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

Bu vesileyle, emeği geçen tüm çalışanlarımıza...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

MUHAMMET MÜFİT AYDIN (Devamla) - Suyu kaybeden geleceğini kaybeder diyor, 2026 yılı merkezî yönetim bütçesinin hayırlı olmasını diliyor, saygılar sunuyorum. (AK PARTİ sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)

CAVİT ARI (Antalya) - Allah Allah! Babası yaşıdaysa o zaman doğru anlatacak! Yakışıyor mu! 71 yaşına gelmiş, seksen yılı inkâr ediyor ya!

BAŞKAN - Teşekkür ederim.

Bu laf atan milletvekillerimizin ismini vermeyeyim ama genel merkezden çağırıyorlar onları. (Gülüşmeler)

Söz sırası şimdi Abdullah Doğru'da.

CAVİT ARI (Antalya) - 30 yaşında, 35 yaşında bir genç konuşsa bunları anlarım. 71 yaşındasınız, o seksen yılda yapılanlarla bugünlere geldiniz.

BAŞKAN - Buyurun Sayın Doğru. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

AK PARTİ GRUBU ADINA ABDULLAH DOĞRU (Adana) - Sayın Başkan, değerli milletvekili arkadaşlarım; 2026 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi kapsamında Türkiye Su Enstitüsü bütçesi üzerine AK PARTİ Grubumuz adına söz almış bulunuyorum. Aziz milletimizi ve Gazi Meclisimizi saygıyla selamlıyorum. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

Değerli milletvekilleri, 2009 yılında İstanbul'da 192 ölkeden 30 bini aşkın katılımcıyla düzenlenen 5. Dünya Su Forumu Türkiye'nin su alanındaki küresel iddiasını dünyaya ilan ettiği tarihî bir dönüm noktası olmuştur. Bu büyük organizasyon yalnızca bir toplantı değil aynı zamanda ölkemizin su politikalarında kurumsallaşmanın da önünü açmıştır. Bu süreçte oluşan bilgi birikiminin

kurumsal bir zemine kavuşmasıyla 2011 yılında Türkiye Su Enstitüsü SUEN, bugün, ülkemizin su politikalarında bilgi üreten, analiz yapan ve strateji geliştiren öncü bir kuruluş hâline gelmiştir.

Günümüzde su, iklim krizinin artan baskısı altında salt çevresel bir başlık olmaktan çıkmış, ulusal güvenlikten dış politikaya, ekonomiden toplumsal istikrara kadar uzanan çok boyutlu ve stratejik bir hâl almıştır. İşte, bu gerçeklik doğrultusunda SUEN suyu yalnızca teknik bir mesele olarak ele almamakta, çok disiplinli bir yaklaşımla bilimsel araştırmalar yürütmekte, ulusal ve uluslararası su politikalarının şekillenmesinde analitik katkılar sunmaktadır. Bu kapsamda, Su Enstitüsü yer altı ve yer üstü sularına ilişkin modelleme çalışmaları, havza bazlı analizler, iklim etkilerini ölçen senaryolar, çevresel izleme ağıları, atık su bazlı epidemiyoloji ve erken uyarı sistemleri gibi alanlarda ülkemizin kurumsal kapasitesini güçlendirmektedir. Söz konusu çalışmalar, halk sağlığından su güvenliğine kadar geniş bir yelpazede devletimize güçlü karar destek mekanizmaları kazandırmaktadır.

SUEN aynı zamanda önemli bir eğitim ve iş birliği merkezidir. Bugüne kadar 3 kitadan, 55'ten fazla ülkeden 2.500'ü aşkın su uzmanına eğitim verilmiş, özellikle belediyelerimizin su ve kanalizasyon idareleri başta olmak üzere birçok kurumumuzun ihtiyaç duyduğu nitelikli insan kaynağı geliştirilmiştir. Uluslararası alanda ise Birleşmiş Milletler, UNESCO, Dünya Su Konseyi, İslam İşbirliği Teşkilatı, AGİT, OECD ve G20'yle yürütülen ortak çalışmalar Türkiye'nin su diplomasisini daha görünür ve daha etkili bir noktaya taşımıştır. 2026 yılında İstanbul'da düzenlenecek Uluslararası Su Forumu'nun tematik koordinasyonunun SUEN'e verilmesi bu kurumsal güvenin ve itibarın açık bir göstergesidir.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; bu güçlü ulusal vizyonun sahadaki en somut karşılıklarından biri ise Adana'dır. Adana'da Kozan Meletmez Göleti Sulama Projesi'yle yaklaşık 10 bin dekar tarım alanı kapalı basınçlı sulama sistemiyle üretime kazandırılmıştır. Ceyhan ilçemizde Mercimek ve Ağaçpınar Mahallelerinde 30 bin dekar tarım arazisi güvenli ve sürdürülebilir suya kavuşmuştur. Bunun yanında, Adana Yedigöze İmamoğlu Sulama Projesi'yle yaklaşık 1 milyon 100 bin dekar arazi modern borulu sistemle sulanacaktır. Projede fiziksel gerçekleşme oranı yüzde 61 seviyesine ulaşmıştır. Bugüne kadar 300 bin dekar alan fiilî olarak işletmeye alınmış, 665 bin dekar alanın sulama şebekesi tamamlanmış, ayrıca 35 bin dekar sahada inşaat çalışmaları devam ederken 398 bin dekar alanda ise proje çalışmaları devam etmektedir. Yine, Aşağı Seyhan Ovası kapalı devre basınçlı sulama sistemiyle yaklaşık 1 milyon 548 bin dekar tarım alanını modern borulu basınçlı sulama sistemiyle, inşallah önümüzdeki yıl başlayacağımız projeye sulamaya başlayacağız. (AK PARTİ sıralarından alkışlar) Bir şeyden bahsediyorum, 1 milyon 550 bin dekar alandan bahsediyorum.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) - İnşallah Tekirdağ'a da yaparsınız.

ABDULLAH DOĞRU (Devamlı) - Ve yatırım maliyeti 96 milyar Türk lirası olan bu önemli yatırımın Adana'mıza, bölgemize üretimde ciddi katkılar vereceğine inanıyorum.

Değerli milletvekilleri, tarımsal altyapısını güçlendirirken tarıma dayalı sanayi yatırımlarını da kalkınmanın ayrılmaz bir parçası olarak ele alıyoruz.

Evet, sürem bitti.

Bizim özellikle sera ve balıkçılık projelerinin de Adana'mıza ve Adana ekonomisine çok ciddi katkılar sunacağına inanıyor, heyetinizi saygıyla selamlıyorum. (AK PARTİ sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)

BAŞKAN - Söz sırası Sayın Rukiye Toy'da.

Buyurun Sayın Toy. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

AK PARTİ GRUBU ADINA RUKİYE TOY (Sivas) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Doğa Koruma ve Millî Parklar Genel Müdürlüğü'nün 2026 yılı bütçesi hakkında konuşmak üzere söz almış bulunmaktayım. Yüce heyetinizi ve aziz milletimizi saygıyla selamlıyorum.

Doğa Koruma ve Millî Parklar Genel Müdürlüğü ülkemizin zengin biyolojik çeşitliliğinin belirlenmesi, izlenmesi, geleneksel bilginin derlenmesi ve toplumsal farkındalığın artırılması, av ve yaban hayatının sürdürülebilirliği ile biyokaçakçılıkla mücadele ve doğa turizmi açısından son derece önemli bir alana sahiptir. 2024 yılında 175 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'yle Tarım ve Orman Bakanlığına bağlı, kamu tüzel kişiliğini haiz özel bütçeli bir kuruluş olarak yeniden yapılandırılmış ve bu sayede sorumluluk alanına giren konularda daha etkin, daha kaliteli ve hızlı hizmet sunabilecek bir statü kazanmıştır.

Öte yandan, doğa korumadaki bütüncül yönetim yaklaşımının daha ileri seviyelere getirilmesi, hassas koruma gerektiren millî park alanlarında daha etkin korumanın sağlanması, uluslararası düzeydeki doğa koruma ve korunan alanların yönetim anlayışındaki gelişme ve değişimleri karşılayabilmesi ve bu doğrultuda Genel Müdürlüğün teşkilat yapısının güçlendirilmesi gibi gereksinimlerden ilgili kanun metinlerinde değişiklikler yapılmasına ihtiyaç duyulmuştur. Bu kapsamda, Millî Parklar Kanunu ve Bazı Kanunlar ile 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi ilk imzacısı olarak iştirak ettiğim Komisyon çalışmaları kapsamında kabul edilmiştir ve inşallah, yakın zamanda Genel Kurulumuzda yasalaşacaktır.

Millî parklar, tabiat parkları ve diğer koruma alanlarının yaban hayatının ve biyolojik çeşitliliğin korunması ve sürdürülebilirliğinin sağlanması faaliyetleri her zaman için hükümetlerimizin öncelikli hedefleri arasında yer almıştır. Bu bağlamda, son yirmi iki yılda yapılan düzenlemelerle, 33 olan millî park sayımız 50'ye, 17 olan tabiat parkı sayımız 274'e, 89 olan tabiat anıtı sayımız 111'e, toplam korunan alan sayımız ise 172'den 688'e çıkarılmıştır. (AK PARTİ sıralarından alkışlar) Korunan alanlarımızın yüz ölçümü de 818 bin hektardan 3,4 milyon hektara çıkarılmıştır. 2003 yılından bu yana korunan alanlarımıza güncel rakamlarla 22 milyar TL yatırım yapılmıştır. Ayrılan bütçe ve korunan alanlardaki bu artış aslında atılan iftira ve yapılan isnatlara cevap niteliğindedir. Eğer iddia edildiği gibi bu alanlar üzerinde ticari ve ranta yönelik niyetler olsaydı kanunla korunan alanlar bu denli büyümeyi, sayıları bu denli artmazdı hatta bu uygulamalar vatandaşlarımız tarafından görülme ve eğer karşılık bulmasaydı korunan alanlara gelen yıllık ziyaretçi sayısı 2002 yılında 5,5 milyon iken 2024 yılında 69,1 milyona ulaşmaz ve bu denli teveccüh olmazdı. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Genel Müdürlük tarafından bu süreçte yaban hayatı varlıklarımızın artırılması için ilk kez hayata geçirilen ve sayıları 85'i bulan Yaban Hayatı Geliştirme Sahası'yla 80 bin hayvan rehabilite edilerek doğaya salınmış, 650 tür koruma altına alınmıştır. 2017-2025 yılları arasında yerel yönetimlere yaklaşık 920 bin sahipsiz hayvanın kısırlaştırılması maksadıyla mali destek sağlanmıştır. Biyolojik çeşitliliğimizin korunması için 2013 yılında yüzde 100 yerli ve millî imkânlarla

cumhuriyet tarihinde ilk olan Ulusal Biyolojik Çeşitlilik Envanteri İzleme Projesi başlatılmıştır. Biyokaçakçılıkla Mücadele Bilgi Sistemi kurularak bu kapsamda 97 vakada 25 farklı ülkeden 177 kişi hakkında idari yaptırım uygulanmıştır. Ülkemizin en önemli korunan alan otoritesi Doğa Koruma ve Millî Parklar Genel Müdürlüğümüzün stratejik ve ulusal güvenliği ilgilendirir mahiyette daha saymadığımız birçok faaliyeti bulunmaktadır.

Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) - Sayın Başkan...

BAŞKAN - Sayın Başarır, buyurun.

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) - Sayın Başkanım, tabii ki turların sonunda konuşuyoruz ama özellikle 2 konuşmacı açıkça gruba ve bir milletvekilimize saldırdı. Sataşmadan dolayı söz istiyorum izniniz varsa.

ABDULHAMİT GÜL (Gaziantep) - Başkanım, böyle bir usul...

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) - Hep var.

ABDULHAMİT GÜL (Gaziantep) - ...daha önce Genel Kurulda da oylandı, Genel Kurulun bilgisine sunuldu, bunu akşam turlardan sonra yapılan... Yoklama da yok. Bütçenin ayrı bir teamülü var, bunu korumamız lazım.

BAŞKAN - Buyurun. (CHP sıralarından alkışlar)

Bir sataşmaya mahal vermeyin.

VI.- SATAŞMALARA İLİŞKİN KONUŞMALAR

1.- Mersin Milletvekili Ali Mahir Başarır'ın, İstanbul Milletvekili Nilhan Ayan ile Sakarya Milletvekili Lütfi Bayraktar'ın 226 sıra sayılı 2026 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi ve 227 sıra sayılı 2024 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi'nin sekizinci tur görüşmelerinde AK PARTİ Grubu adına yaptıkları konuşmaları sırasında Cumhuriyet Halk Partisine sataşması nedeniyle konuşması

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) - Hayır, hayır, vermeyeceğim.

Şimdi, Nilhan Ayan'ın özellikle konuşmasının üç bölümünde son derece rahatsız edici bölümler vardı. Hanımefendi dedi ki: "Gabar'da petrol bulunuyor, rahatsız oluyorsunuz." Hayır, orada bulunan petrol, Batı Karadeniz'de bulunan doğal gaz ne sizin ne benim babamın malı değil ama "Gabar'da petrol bulduk, Karadeniz'de doğal gaz bulduk." deyip de yazın ortasında doğal gaza yüzde 25 zam yaparsanız biz buna üzülürüz. (AK PARTİ sıralarından gürültüler)

NİLHAN AYAN (İstanbul) - Sayın Başarır, siz "Yok." diyordunuz.

MUSTAFA HAKAN ÖZER (Konya) - Yalan söyleme!

ALİ MAHİR BAŞARIR (Devamla) - Geliyorum, bakın, Hatay ve Kahramanmaraş depreminde bu Mecliste bulunan tüm milletvekilleri depremde saatler sonra oradaydı; tüm belediyelerimiz hazır mutfağıyla, itfaiyesiyle, iş makineleriyle oradaydı; tüm belediye başkanlarımız ve personeli oradaydı. Bunu eleştirmek, bunu yok saymak, bir de sanki bu insanları cezalandırır gibi tutuklamak utanç verici. Geliyorum, çok üzüldüğüm bir nokta: "Millî değerleri ayaklar altına almak." Ne demek bu ya? Nereden nereye geldiniz arkadaşlar? Bir kanala kayyum atıyorsunuz, o kanala atadığınız Genel Yayın Yönetmeninin durumuna bakın, ondan sonra millî değerlerden bahsedin! (CHP sıralarından alkışlar, AK PARTİ sıralarından gürültüler) O kanala atadığınız yazarçizerlere bakın! Danışmanlarınızın arabada yaptığı o pudra şekerlerine bakın! Bırakın bunları, nereden nereye geldiniz!

Geliyorum, ikinci durum: Bakın, Lütfi Bayraktar, fındıkla ilgili, milletvekilimize laf ettiniz. "Nerede çiftçi geçinemiyor?" dedi ama Lütfi Bayraktar'ın çift maaş yani FİSKOBİRLİK'ten aylık aldığını gördük; yazık, yazık! (CHP sıralarından alkışlar, AK PARTİ sıralarından gürültüler)

CAVİT ARI (Antalya) - Hadi cevap ver, hadi!

BAŞKAN - Gerek yoktu...

LÜTFİ BAYRAKTAR (Sakarya) - Sayın Başkan... Sayın Başkan...

NİLHAN AYAN (İstanbul) - İsmimi söyledi Başkanım.

BAŞKAN - Şimdi siz... Sayın milletvekili, bir şey söyleyeceğim ben. Adalet ve Kalkınma Partisi...

ABDULHAMİT GÜL (Gaziantep) - Böyle bir usul yok. Başkanım, işte, Mahir Bey'e söz verince böyle oluyor; usulü korumanız lazım, akşam olsa bunlar olmaz, yol oluyor böyle.

BAŞKAN - Bir dakika... Bir dakika, bir şey söyleyeceğim.

MUSTAFA HAKAN ÖZER (Konya) - Başkanım, böyle olmaz, hakaret nerede?

CAVİT ARI (Antalya) - Açıkça isim verdi Sayın Başkan.

NİLHAN AYAN (İstanbul) - İsmim zikredildi.

BAŞKAN - Sayın Başarır'a söz vermeyecektim...

ABDULHAMİT GÜL (Gaziantep) - Evet, vermeyecektiniz, böyle olmayacaktı.

BAŞKAN - ...ancak milletvekillerimiz burada konuşurken bir sataşmanın olduğuna şahit olunca...

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) - İsim verdi ya! Ya, isim verdi!

BAŞKAN - Bir dakika Sayın Başarır, bir dakika...

LÜTFİ BAYRAKTAR (Sakarya) - Sayın Başkanım, kürsüden efendim.

BAŞKAN - Bir dakika oturun ya, oturun, söz... Bir dakika... Bir dakika, oturur musunuz. Ben bir şey söyleyeyim, sonra söz vereceğim size.

Adalet ve Kalkınma Partisinden...

GÖKAN ZEYBEK (İstanbul) - İngiliz elçisinin at arabasını çekenleri aranızda arayın. Ne bize söylüyorsunuz!

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) - Lafa bak!

GÖKAN ZEYBEK (İstanbul) - İçinizde arayın!

NİLHAN AYAN (İstanbul) - Kim gitti kapısına? "İngilizler bize yardım etmediniz, çok üzgünüz." diye konuşan sizin Genel Başkanınızdı Beyefendi!

GÖKAN ZEYBEK (İstanbul) - İçinizde arayın, İngiliz elçisinin arabasına at koşulanları kendinizde arayın!

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) - Lafa bak! Ona cevap vermeye utandım ben, ona cevap vermeye utandım Hanımefendi ben! Ben adınıza utandım, adınıza! (AK PARTİ sıralarından gürültüler)

CAVİT ARI (Antalya) - Bu nasıl laf ya, nasıl laf! O İngilizleri denize döktük be!

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) - Ona cevap vermeye utandım adınıza ben!

NİLHAN AYAN (İstanbul) - İngilizlerin kapısına gidip yardım dilenen...

GÖKAN ZEYBEK (İstanbul) - Bu milletin birliğine ihanet ediyorsun!

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) - Ben adınıza utandım, adınıza! Adınıza utandım!

GÖKAN ZEYBEK (İstanbul) - İhanet ediyorsun!

BAŞKAN - Bir dakika... Bir dakika...

(İstanbul Milletvekili Nilhan Ayan'ın kürsüye doğru yürümesi)

NİLHAN AYAN (İstanbul) - Rica ediyorum... Hâlâ bana yükleniyorlar. Rica ediyorum...

BAŞKAN - Bir dakika... Söz vereceğim size, siz oturun yerinizde. Vereceğim söz.

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) - Efendim, bu, Divana saygısızlık efendim! Nasıl sizin üzerinize yürüyor?

ALİYE TİMİSİ ERSEVER (Ankara) - Ya, böyle bir usul var mı!

CAVİT ARI (Antalya) - Ne oldu, hayırdır!

GÖKAN ZEYBEK (İstanbul) - Bu nasıl böyle bir şey ya!

NİLHAN AYAN (İstanbul) - Bana söylediği için...

ABDULHAMİT GÜL (Gaziantep) - Söz talebinde bulundu.

LEYLA ŞAHİN USTA (Ankara) - Söz talebinde bulunuyor ya!

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) - Söz talebi yerinde bulunulur efendim!

NİLHAN AYAN (İstanbul) - Sayın Başkanım, söz...

BAŞKAN - Vereceğim söz, oturun siz.

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) - Meclis Başkan Vekilinin üzerine nasıl bir vekil yürür böyle!

LEYLA ŞAHİN USTA (Ankara) - Söz talebinde bulunuyor! Sen de kaç defa...

GÖKAN ZEYBEK (İstanbul) - Burası sizin çikolata fabrikası değil, Türkiye Büyük Millet Meclisi. Bu laflar çok ağır laflar!

Tarih bilginiz çok zayıf!

LEYLA ŞAHİN USTA (Ankara) - Geçen hafta Tuncay Özkan bana "Sen PKK'lısın." dedi, çok hafif bir laf değil mi! Çevir kafanı, cevap verme!

NİLHAN AYAN (İstanbul) - Söz talebinde bulundum, lütfen, yapmayın... Rica ediyorum...

IV.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARİ (Devam)

2.- Oturum Başkanı TBMM Başkan Vekili Celal Adan'ın, Gaziantep Milletvekili Abdulhamit Gül'ün yerinden sarf ettiği bazı ifadelerine ilişkin konuşması

BAŞKAN - Değerli milletvekilleri, Adalet ve Kalkınma Partisinden bazı milletvekilleri görüşlerini belirtirken hepimizin, herkesin çok dikkatle takip ettiğine şahit oluyorum. Kendi faaliyetlerini, Türkiye'ye nasıl katkı sağladıklarını çok güçlü bir şekilde ifade ediyorlar.

Şimdi, iki gün evvel, beş gün evvel bir milletvekili fındık konusunda bir şey söyledi -bütçeye bağlı kalmakta fayda var- o milletvekiline sizin cevap vereceğiniz önümüzde bir sürü oturum var. Bütçe tartışılıyor ve bütçede Hükûmetin 2026 yılı, 2027 vizyonu tartışılıyor; bu vizyona bağlı kalınırsa bu tartışmalar olmaz sayın milletvekilleri.

LÜTFİ BAYRAKTAR (Sakarya) - Ama ilk defa mı oluyor Sayın Başkanım?

BAŞKAN - Fındık nerede, bütçe nerede!

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) - Sayın Başkan, isim verdiği için kızıyorum, burada olmayan bir milletvekili için isim veriyor.

BAŞKAN - Ayrıca, isim vermeyin, bir sataşmaya müsaade etmeyin.

Buyurun.

VI.- SATAŞMALARA İLİŞKİN KONUŞMALAR (Devam)

2.- Sakarya Milletvekili Lütfi Bayraktar'ın, Mersin Milletvekili Ali Mahir Başarır'ın sataşma nedeniyle yaptığı konuşması sırasında şahsına sataşması nedeniyle konuşması

LÜTFİ BAYRAKTAR (Sakarya) - Tamam.

Sayın Başkanım, değerli milletvekilleri; tekrar hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Keşke buraya çıkıp diyebilseydiniz ki: "O sayın milletvekilinin söyledikleri yalandır, yanıltır." Diyebilseydiniz; diyemediniz, diyemediniz. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) - Yalan! Yalan! Yalan!

LÜTFİ BAYRAKTAR (Devamla) - Ben size söylüyorum: "Çift maaş alıyorsun." diyorsunuz ya, bileğimin hakkıyla seçilerek geliyorum oraya; bu bir. İki: Size tavsiye ediyorum, beni seçen Trabzon'daki CHP'li FİSKOBİRLİK delegesine, Ordu'daki CHP'li

FİSKOBİRLİK delegesine git bu konuyu anlat, de ki "Lütfi Bayraktar çift maaş alıyor." Yüzünüze nasıl bakacak, görürsünüz onu! (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) - Çift maaş aldığınızı kabul ediyor musunuz? Siz de alkışlayın arkadaşlar(!) [CHP sıralarından alkışlar (!)]

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) - Çift maaş alıyorsun değil mi?

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) - Alkışlayın onu(!) Alkışlayın(!) Alıyor olarak alkışlayın(!)

LÜTFİ BAYRAKTAR (Devamla) - Ben söyleyeceğim şimdi.

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) - Çift maaş alıyor musun?

LÜTFİ BAYRAKTAR (Devamla) - Söyleyeyim şimdi: Kesinlikle, FİSKOBİRLİK...

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) - Çift maaş alıyor musun?

LÜTFİ BAYRAKTAR (Devamla) - Söylüyorum işte!

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) - Anlat!

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) - "Alıyorum." diyor.

LÜTFİ BAYRAKTAR (Devamla) - Kesinlikle, FİSKOBİRLİK Başkanı olduğum günden beri hak etmiş olmamıza rağmen bütün Yönetim Kurulu üyelerimiz hiçbir zaman tam olarak maaş almadık, harcırah kullanmadık, temsil kullanmadık. Hadi bakalım, hodri meydan! (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) - Az mı aldınız, onu anlamadım.

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) - Az mı aldınız? Az mı aldın? Az mı aldın?

BAŞKAN - Sayın Ayan, buyurun.

Bir satışmaya müsaade etmeden düşüncelerinizi ifade edin.

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Çankırı) - Evet, gerçek başka, iftira başka.

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) - Tam almadığını söylüyor, eksik aldığını söylüyor; herhâlde ileride icraya verip alacak(!)

3.- İstanbul Milletvekili Nilhan Ayan'ın, Mersin Milletvekili Ali Mahir Başarır'ın satışma nedeniyle yaptığı konuşması sırasında şahsına satışması nedeniyle konuşması

NİLHAN AYAN (İstanbul) - Sayın Başkanım, teşekkür ediyorum söz verdiğiniz için.

Bakınız, adımı telaffuz ettiği için cevap veriyorum: "Gabar'da petrol çıkmadı." dediniz, petrolümüz var.

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) - Kimse demedi öyle bir şey.

NİLHAN AYAN (Devamla) - Siz dediniz, bunu herkes biliyor.

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) - Kimse demedi öyle bir şey, kimse demedi.

NİLHAN AYAN (Devamla) - Fakat bugün geldiğimiz noktada suya yaptığınız zam çoktan elektriği, gazı geçmiş durumda, değil mi? (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

CAVİT ARI (Antalya) - Sayın Vekil, siz konuşulanları dinlemiyor musunuz?

NİLHAN AYAN (Devamla) - İngilizler meselesine gelince; bu bir hayal ürünü değil, sizin Genel Başkanınız İngiltere'ye teessüflerini bildirdi. "Lütfen, bize yardım edin." diye kapısına giden sizin Genel Başkanınızdır, bunun hesabını soracaksınız ona soracaksınız. (AK PARTİ sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar; CHP sıralarından gürültüler)

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) - Bakın efendim, bu terbiyesizlik!

Bak, bir şey söyleyeyim...

CAVİT ARI (Antalya) - Siz günlerce Putin'in kapısında, Trump'ın kapısında beklediniz.

NURTEN YONTAR (Tekirdağ) - Sen kendi Genel Başkanına bak, Trump'a...

BAŞKAN - Sayın Başarır, buyurun.

Konuyu kapatıyorum yalnız, bak, ben size söyleyeyim.

III.- AÇIKLAMALAR (Devam)

2.- Mersin Milletvekili Ali Mahir Başarır'ın, İstanbul Milletvekili Nilhan Ayan'ın satışma nedeniyle yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) - Tamam.

Aynen söylediği cümleyi burada okuyorum: "Eskiden İngiliz elçisinin arabasının atlarının yerine geçip kendileri çekenler..." O size yakışır, size. (CHP sıralarından alkışlar)

NİLHAN AYAN (İstanbul) - Size yakışır çok güzel.

(AK PARTİ sıralarından "Çömdün sen, çömdün!" sesi)

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) - O size yakışır, size. O size yakışır, o size yakışır. Bu ne terbiyesizlik ya!

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Çankırı) - CHP'ye yakışır, CHP'ye.

NİLHAN AYAN (İstanbul) - Bakın, sizin Genel Başkanınız...

BAŞKAN - Teşekkür ederim.

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) - Bu ne terbiyesizlik! Bu ne terbiyesizlik!

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Başarır, sağ olun.

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) - Bu denilecek laf mı? Soruyorum Sayın Başkan.

O sana yakışır.

NİLHAN AYAN (İstanbul) - Sizin Genel Başkanınız "Ben Jön Türk'üm." dedi, demedi mi? "Onlar bizim" dedi, "Biz onların temsilcisiyiz." dedi. Lütfen, burada benim söylediğim hiçbir yalan yok.

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) - Sen -hayat çok güzel- 10 bin liraya pasta üret, ayak ayak üstüne at, kahveni iç, sonra burada konuş! Hadi oradan! Hadi oradan!

V.- KANUN TEKLİFLERİ İLE KOMİSYONLARDAN GELEN DİĞER İŞLER (Devam)

A) Kanun Teklifleri (Devam)

1.- 2026 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi (1/280) ile Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu (S. Sayısı:226) (Devam)

2.- 2024 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi (1/279), Plan ve Bütçe Komisyonunca Kabul Edilen Metne Ekli Cetveller, 2024 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifine İlişkin Genel Uygunluk Bildirimi ile 2024 Yılı Dış Denetim Genel Değerlendirme Raporu, 218 Adet Kamu İdaresine Ait Sayıştay Denetim Raporu, 2024 Yılı Faaliyet Genel Değerlendirme Raporu ve 2024 Yılı Mali İstatistikleri Değerlendirme Raporunun Sunulduğuna Dair Sayıştay Başkanlığı Tezkeresi (3/1191) ile Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu (S. Sayısı: 227) (Devam)

A) ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI (Devam)

1) Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı 2026 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi

2) Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı 2024 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

B) TAPU VE KADASTRO GENEL MÜDÜRLÜĞÜ (Devam)

1) Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü 2026 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi

2) Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü 2024 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

C) METEOROLOJİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ (Devam)

1) Meteoroloji Genel Müdürlüğü 2026 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi

2) Meteoroloji Genel Müdürlüğü 2024 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

Ç) İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAŞKANLIĞI (Devam)

1) İklim Değişikliği Başkanlığı 2026 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi

2) İklim Değişikliği Başkanlığı 2024 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

D) KENTSEL DÖNÜŞÜM BAŞKANLIĞI (Devam)

1) Kentsel Dönüşüm Başkanlığı 2026 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi

2) Kentsel Dönüşüm Başkanlığı 2024 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

E) TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI (Devam)

1) Tarım ve Orman Bakanlığı 2026 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi

2) Tarım ve Orman Bakanlığı 2024 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

F) ORMAN GENEL MÜDÜRLÜĞÜ (Devam)

1) Orman Genel Müdürlüğü 2026 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi

2) Orman Genel Müdürlüğü 2024 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

G) DEVLET SU İŞLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ (Devam)

1) Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü 2026 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi

2) Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü 2024 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

Ğ) TÜRKİYE SU ENSTİTÜSÜ (Devam)

1) Türkiye Su Enstitüsü 2026 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi

2) Türkiye Su Enstitüsü 2024 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

H) DOĞA KORUMA VE MİLLÎ PARKLAR GENEL MÜDÜRLÜĞÜ (Devam)

1) Doğa Koruma ve Millî Parklar Genel Müdürlüğü 2026 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi

BAŞKAN - YENİ YOL Partisi Grubu adına Sayın İrfan Karatutlu...

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) - Hadi oradan! Lafa bak!

NİLHAN AYAN (İstanbul) - Benim söylediğim her şey gerçektir; gerçekler canınızı acıtıyorsa o sizin probleminiz, sizin probleminiz.

CAVİT ARI (Antalya) - Terbiyesizce bir laf o, terbiyesizce bir laf, saygısızca bir laf!

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) - O sana yakışır. Sana yakışır o; İngiliz arabasına at olmak size yakışır!

NİLHAN AYAN (İstanbul) - Sizin probleminiz. Sana ne yakışır? Milletvekili üzerine fırlatmak yakışır; daha önce yaptığın gibi, değil mi?

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) - Lafının nereye gittiğini bileceksin.

BAŞKAN - Buyurun Sayın İrfan Karatutlu.

YENİ YOL GRUBU ADINA İRFAN KARATUTLU (Kahramanmaraş) - Kıymetli milletvekilleri, Sayın Bakan, Bakanlığımızın kıymetli bürokratları... (AK PARTİ ve CHP sıraları arasında karşılıklı laf atmalar)

CAVİT ARI (Antalya) - Terbiyesizce ifadeler.

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) - Çok da yakışır -bakıyorum şöyle de- şıkır şıkır olursun!

NİLHAN AYAN (İstanbul) - Size de ne yakışır biliyor musunuz? İş adamlarına çakarlarınızı vermek yakışır!

CAVİT ARI (Antalya) - Ettiğiniz lafın nereye gittiğini bir düşünün ya, ne kadar ayıp ya!

OSMAN GÖKÇEK (Ankara) - Tamam, daha uzatmayın ya.

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) - Denilecek laf mı?

CAVİT ARI (Antalya) - Hanımefendi hanımefendiliğini bilecek, ne kadar terbiyesizce laf.

İRFAN KARATUTLU (Devamla) - Hayvancılık konusuna geldiğimi düşündüm ama...

BAŞKAN - Arkadaşlar, milletvekilimize söz verdim, sestem dolayı, gürültüden dolayı konuşmak istemiyor.

Buyurun, devam edin...

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) - Hayvancılığı konuşamıyoruz. İngiliz atları merakı.

İRFAN KARATUTLU (Devamla) - Hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Kahramanmaraş Milletvekili olarak, geçirdiğimiz büyük depremin sonuçlarını ve yeniden imarını özellikle Çevre ve Şehircilik Bakanlığı üzerinden birkaç noktada değerlendirmek istiyorum. Tabii ki 400 küsur bin iş yeri ve konut yapmak, bunu da üç yıl içerisinde yapmak önemli bir şey, takdir ediyoruz. Depremin etkilerinin çok büyük olduğunu yaşayan biri olarak takdir ediyoruz ama şunu da sormak zorundayız çünkü Bakanlık bize bilgi vermiyor, randevu taleplerimizi kabul etmiyor; Maraş'a geldiğinde muhalefet milletvekilleriyle muhatap olmayan bir yapıda, aldığımız bilgilerle konuşuyoruz; şunu soruyorum: 4,5-5 milyona ihale ettiğiniz köy evlerinin ertesi gün başka bir taşeronla niye 1,8-2 milyona verilip de halledildiğini, aradaki 2,5 milyon farkın nerede olduğunu sormak zorundayız. (YENİ YOL sıralarından alkışlar)

Yine, Kahramanmaraş'ın göbeğindeki Kıbrıs Meydanı'ndaki bir sermaye sahibine ait oteli Emlak Konut vasıtasıyla 1'e 1 metrekarede onlara yapıp teslim ederken yanındaki garibanın dükkânını, 100-200 metrekaresel dükkânını 30-40 metre rezerv alan ilan edip de ona teslim etmenizdeki adaletsizliği biz sormak zorundayız ve soracağız da. (YENİ YOL sıralarından alkışlar) Bize bilgi vermediğiniz sürece, bizimle muhatap olmadığınız sürece biz bunu yapacağız.

Sayın Bakan iki hafta önce Kahramanmaraş'a geldi. Bir gün önce de ben oradaydım, o çamurlu yolları geçtim. Ertesi gün baktım, hepsi asfalt; belediye iyi çalışmış, Bakan gelince ortalığı asfaltlıyor.

Dolayısıyla biz Maraş olarak henüz Sayın Bakan Kurum'a hemşehrilik veremedik; Malatya verdi, Hatay verdi, Adıyaman verdi, dörtlüyü tamamlayamadık. İnşallah bir sonraki gelişinde onu da biz kendisine veririz diye düşünüyorum.

Sayın Bakana söylüyorum: O pankartların aynı tornadan çıktığını görmüyor musun? Orada sizi karşılayan "Sağ olasın Sayın Bakanım Murat Kurum." diyenlerin aynı tornadan, aynı adamlar olduğunu görmüyor musunuz? Sayın Bakana tavsiyem şu: Eskiden tebdilikiyafetle gezerdi padişahlar. Bir gün Maraş'a gelsin, eğer lütfederse bizimle birlikte gezsin, bir gün de öyle yapsın. Bu tür gezilerden çok fazla bir fayda gördüğünü düşünmüyorum.

Kahramanmaraş'ta şehrin planlaması gecikti, enkaz yönetimi çok iyi olmadı. TOKİ konutlarında Google Earth'ten yapan firmalar Maraş'a balkonsuz, Maraş kültürüne uymayan, iklimine uymayan binaları verdi bizlere, verdi. Niye, Maraş'ın müteahhitleri yok muydu? Ama bunu Google Earth'ten yaptınız, natamam verdiniz. Bugün yol istiyor, okul istiyor, sağlık ocağı istiyor; 15-20 kilometre ötelere yaptınız, kaçak ve ruhsatsız yapılaşmalar arttı, Maraş'ın altyapı ve trafik sorunları... On gün önceki yağmurun yollarda yaptığı tahribatları görüyorsunuz. Maraş'taki altyapıyı Çevre, Şehirciliği göstermek istiyorum. Evet, kentsel dönüşüm ve teşvikler konusunda İstanbul'a uygulanan "Yarısı Bizden" modeli Kahramanmaraş için de olmalıdır.

Onun dışında, 2 bakanlığı ilgilendiren şu resme iyi bakın; sanayi atıklarının bir barajı nasıl kirlettiğine -simsiyah- ve bunun öbür barajla nasıl birleştiğine; biri yeşil, biri siyah. Yıllardır söylüyoruz "Şu fabrika sahiplerine bir el atın." diye. Çevre Şehircilik Bakanlığı geliyor, dostlar alışverişte görsün "Geliyoruz denetime ha..." diyor fabrika sahiplerine. Böyle siyah akan yer... Bir başka yer gösteriyorum, bir başka yer, Çevre Şehirciliği ilgilendiriyor. Afşin Elbistan Termik Santrali şu anda kül altında, şu anda kül altında. Buraları sık sık gösteriyorum ki Çevre Bakanlığının çevreyle ilişkili bölümleri inşallah Kahramanmaraş'ın bu derdine çare olur diye.

Sayın Tarım Bakanlığına da birkaç cümle söyleyeceğim. Tabii ki oradaki balık ölümlerini siz gördünüz. Balık ölümlerini ben sadece bir milletvekili ve bir tıp doktoru olarak araştırdım; bir kağıt fabrikasından farklı bir artık gelmiş, yıllardır olmayan balık ölümü bundan olmuş ama sizin sorumlularınız bunu saklıyor o fabrika için. Onun dışında, biz artık Konya Ovası gibi, Bursa Ovası gibi çökmeler istemiyoruz. Onlarca fabrika sahibi gece kaçak kuyulardan su çekiyor Maraş'ta. Bunu lütfen durdurun. Biz Konya'da, biz Bursa'da çökmeler istemiyoruz.

En sonunda da biliyorsunuz, susuzluk. Türkiye'nin bir numaralı su potansiyeli olan Kahramanmaraş bu yaz susuzluk çekti. Onun için size önerim şudur bundan sonra ülkemizde: Bu binaların yapımında alt katlarına -biz bunu bağlarda yapardık- birtakım depolar yaptırın, yağmur ve kar sularını burada toplayalım apartmanlar için çünkü önümüzdeki yıllarda gerçekten buna ihtiyacımız olur.

Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum. (YENİ YOL ve İYİ Parti sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Söz sırası Sayın Sema Silkin Ün.

Buyurun Sayın Ün. (YENİ YOL sıralarından alkışlar)

YENİ YOL GRUBU ADINA SEMA SİLKİN ÜN (Denizli) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; barınma krizinin bu denli derinleştiği, kiralara tarihî seviyelere ulaştığı bir dönemde sosyal konut projelerinin sayısı ne kadar artarsa biz o kadar memnun oluruz, Bakanlığın gayretlerine de elbette destek oluruz ancak eksiklerini de milletimiz adına söylemekten asla geri durmayız.

Türkiye'nin geleceği üzerine düşünürken karşımıza çıkan her yasal düzenleme bizlere devletin millete nasıl baktığını gösteren bir turnusol kâğıdı oluyor. TOKİ'nin 500 bin konutluk projesi de kendi içinde çelişkilerle dolu. Deniliyor ki: "30 yaş altındaki genç, anne veya babasının üzerine kayıtlı bir tapu varsa projeye başvuramaz." Bu şart gençlerimize âdeta hukuki bir kambur niteliğinde zira bu devlet gencini 18 yaşına bastığı an resmen ve hukuken tek başına bir birey olarak tanıyor. 18 yaşından sonra anne

babasının sigortasından faydalanamıyor, sigorta primi ödüyor. 18 yaşından sonra yetim aylığı kesiliyor, aileden koparılıyor. Yeşil pasaporttan başlayarak resmî hakları anne baba üzerinden himaye devam ettirilmiyor. Peki, soruyoruz: Bu genç hukuki yükümlülükler söz konusu olduğunda 18 yaşında, yetişkin ve ailesinden bağımsız bir bireyken sosyal hak ve imkânlar söz konusu olduğunda neden hâlâ anne babasının hanesine, onların tapusuna zincirleniyor? Bu düzenleme gençlerin kendi yuvasını kurma idealini cezalandırıyor. Evlenmiş, ayrı yuva kurmuş ancak henüz 30 yaşını doldurmamış bir gence "Babanın evi var, annenin memlekette tarlası var, o yüzden sen bu hakkı alamazsın." demek gençleri cezalandırmak demektir. Bu düzenleme, gençleri 30 yaşına kadar ekonomik ve hukuki olarak ev gençliğine mahkûm ediyor. Bir devlet geleceğini kurması gereken gençleri himaye etmesi gerekirken haneye, ümitsizliğe hapsedemez. Devlet, gencin omuzuna yük bindiren, yuva kuracağı kapıyı kilitleyen bir mekanizma değildir. Genci borca gelince yetişkin, hakka gelince çocuk sayan bu çelişkinizden kurtulun.

Projenin bir diğer çelişkisi, konutların yaklaşık üçte 1'i 55 metrekarelik 1+1 daireden... Aile yılındayız, aile on yılında olacağız, en çok duyduğumuz söz, kelime "aile" ama aile olmaya dair her şeyi erozyona uğratiyorsunuz. 1+1 dairede nasıl aile kurulmasını hayal ediyorsunuz? Aileyi güçlendirdiğini iddia eden bir yönetimin yaşamı tek odaya sıkıştıran projesi aileyi, çocuğu önceleyen bir proje değil yalnızlığı betonla kalıcılaştırma projesidir. Mahremiyeti sağlamayı, çocuğa yer açmayı düşünmeyenler aileden bahsederken biraz mahcup olsunlar lütfen. Aile, nutukla değil erişilebilir meskenle olur. Tek odaya sığdırılan hayatlar güçlü bir aileyi değil ertelenmiş geleceği üretir.

TOKİ projelerinden bahsetmişken şehrimin de bir mağduriyetini ifade etmek istiyorum. Tarihin en büyük sosyal konut projesi olarak lanse ettiğiniz İlk Evim, İlk İş Yerim ve İlk Evim Arsa Projesi'nin kurası 2023'ün martında çekilmişti. Denizli'ye düşen 500 arsanın hak sahipleri de belli olmuştu. Üç yıldır haber bekliyor bu insanlar, kendilerine tek bir açıklama yapılmış değil bu süreçte. Bu insanlar burada hak sahibi oldukları için başka projelere de başvuramıyorlar çünkü yasak. Bu belirsizliği gidermek için Sayın Bakandan bir açıklama bekliyoruz. Bu sözü eğer yerine getiremeyecekseniz başka projelere kurlsız şekilde dâhil olmalarını sağlayın ama bu mağduriyeti giderecek bir düzenlemeyi mutlaka yapın.

Yakın gelecekte sorun olmaya doğru giden bir konu var, hobi bahçeleri. Bunların büyük kısmı tarım arazilerini küçük parçalara böldüğü, beton dökülerek konteyner, prefabrik yapıldığı, kanalizasyon ve atık su altyapısı olmadan kullanıldığı için tarım alanlarının fiilen konut alanı gibi kullanılmasına neden oluyor. Dünya uygulamalarında bu bahçelerle ilgili detaylı mevzuatlar ve denetim mekanizmaları var, bizde ise hiçbir kanunda o "hobi bahçeleri" kavramı açıkça tanımlanmıyor. İdare denetim yapmakta zorlanıyor, vatandaş mevzuat bilmediği için mağdur oluyor. Kaçak yapılaşmayla tarım alanları adım adım yok ediliyor. Bu hâliyle sistem, imar affı beklentisiyle büyüyen yeni bir gecekondu dalgası üretme riski taşıyor. Problem cezada değil yasal tanım eksikliğinde ve uygulanabilir bir model yokluğunda, onu da gidermesi gereken sizsiniz.

Değerli milletvekilleri, bugün çok önemli 2 Bakanlığımızın bütçesini konuşuyoruz. Bugün Bakanlıklarımız yan yana gelmişler ama sağdaki Bakanlık ile soldaki Bakanlığın arasında büyük çelişkiler var. Sağdaki Bakanlık tarımsal ve hayvansal üretimi yönetiyor; soldaki, mekânsal gelişim ve yatırım baskısını yönetiyor. Sağdaki Bakanlık zeytin ağacı diyor, diktiriyor; soldaki Bakanlık zeytin ağaçlarını söküyor. Sağdaki Bakanlık hayvancılığı teşvik etmekle görevli, soldaki Bakanlık hayvan kaynaklı emisyonu tehlikeli görmekle. Sağdaki Bakanlık tarım arazilerini tarım dışı kullanıma kapatmakla görevli; soldaki, imar planlarıyla konut, sanayi, maden yatırımlarına alan açmakla. Sağdaki Bakanlık hayvansal üretimin gıda güvenliği için zorunlu olduğuna inanıyor, soldaki ise karbon salımı bahanesiyle insanların et tüketmekten çekinmesine neden oluyor. Aynı araziler sağdaki Bakanlık için tarımsal üretim alanı, soldaki için imar gelişim alanı.

Bakın, kent merkezlerinin önceden kırsal olarak değerlendirilen alanlarına doğru genişlemesi zorda olan hayvancılığı daha da zora sokuyor. Düne kadar hayvancılık yapılan yerlerin etrafını yerleşime, imara açıyorsunuz; sonra da yerleşim alanlarının ortasında çevresel kirlilik bahanesiyle "Burada artık hayvancılık yapılamaz." deyip hayvan çiftliklerini kaldırılıyorsunuz. Bu çelişik hâlleri anlatıyorum çünkü yakın gelecekte önümüzdeki tehlikelere karşı tedbir almamız lazım, safımızı da belli etmemiz lazım.

Dünyada bazı eğilimler var, hepimiz takip ediyoruz; bu eğilimlerin sonunda dünya bir tarım düzenine geçecek. O gün geldiğinde elimizden topraklarımız alınmamış olmalı, topraklarımız tarım vasfını yitirmemiş olmalı -bakın, bir santimetre toprağın oluşumu iki yüz elli yıl alıyor- on bin yıllık tarım kültürümüz yaşıyor olmalı; tohumun, üretimin, mevsimin, kadim bilgisi korunuyor olmalı, Anadolu'nun tarım hafızası canlı olmalı.

Küresel sistem şu anda ülkelerin tarımlarını baskı altına almaya çalışıyor, tarımı dünyada tekelleştirmeye çalışıyor, kırsalın boşaltılmasını istiyor. Bu iki Bakanlığımızın da bütçesini siyasi saiklerle, sadece bugünün siyasi ihtiyaçlarını karşılamakla sınırlı olarak konuşamayız, bin yıllık geleceğimizi düşünmek zorundayız. Peki, nasıl düşüneceğiz? Bakın, Hollanda'da bir tek üniversitenin AR-GE'ye ayırdığı bütçe 39 milyar lira. Bizim TAGEM adında bir kuruluşumuz var, buna bağlı da 49 tane enstitü var, bünyesinde binlerce mühendis, bir araştırma ordusu var. Bu 49 birimin bütçesi ne kadar peki? 2,2 milyar lira. Hollanda'nın tek bir üniversitesinin AR-GE bütçesi Türkiye'nin toplam tarımsal AR-GE bütçesinin 17 katı. Bu neden önemli? Ülkemizde üretilen meyve-sebzenin sadece yüzde 10'u yurt dışına gönderiliyor, kalan yüzde 90'ı ise ülkemizde sofralarımızda tüketiliyor; benim derdim de bu yüzde 90'a yani milletimizin sofrasıyla. Bu 49 enstitüdeki binlerce çalışan, o bilim ordusu milletin sofrasına giden zehri denetleyebiliyor mu peki? Yurt dışına giden yüzde 10 için 100 bin analiz yapılıyor, Avrupalının canı kıymetli "Zehir yemem." diyor, bizi de limitlerine uyduruyor. Peki, yüzde 90'lık o devasa yurt içi üretim için kaç analiz yapılıyor? Söylenene göre, sadece 25 bin. Hans'ın yediği domatese 100 bin analiz, Hasan'ın yediği domatese Allah kerim. Bu millet zehirleniyor, hastalanıyor, ölüyor ve sizin gıda güvenliği politikanız yabancıya garantili gıda, vatandaşa zehirli gıda sunuyor. Pestisitler bu kadar büyük bir tehlikeyken neden analiz kapasitesini genişletmiyorsunuz? Sizin yapmanız gereken, vatandaşın gıdasının güvenliğini sağlamak mı yoksa mevcut laboratuvarların kotasını korumak mı?

Değerli milletvekilleri, toprakla bağı kopan şehirler ne nesilleri koruyabilir ne de üretimi. "İklim" adına dayatılan her söylem çiftçiye toprağından, insanı lokmasından, milleti tarım hafızasından ediyorsa eğer, bu bir çevre politikası değildir, bir medeniyetin tasfiyesidir. Bizim devlet akıllı olduğuna inandığımız şey, günü kurtaran değil geleceği kuran akıldır. Alacağınız kararlar ya Anadolu'yu yaşatacak ya tarımı, tabiatı tasfiye eden küresel düzenin bir parçası olacak diyor, Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum. (YENİ YOL, CHP ve İYİ Parti sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Söz sırası Sayın Mehmet Atmaca'da.

Buyurunuz Sayın Atmaca. (YENİ YOL sıralarından alkışlar)

YENİ YOL GRUBU ADINA MEHMET ATMACA (Bursa) - Sayın Başkan, kıymetli milletvekilleri, Değerli Bakanlar; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Tabii, ben, Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı üzerine söz almış bulunmaktayım. Kısa zamanda bu Bakanlıkla ilgili anlatacaklarımızın hepsini anlatabilmek mümkün değil ama ben daha ziyade mantalitesi ve yaklaşımlarla ilgili bir değerlendirme yapmak istiyorum.

Çevre Şehircilik Bakanlığının aslında strateji, proje ve fikir üretmesi gereken bir kurum olması gerekirken maalesef, müteahhit bir firmaya dönüşmüş ve konut üretmekten başka bir iş yapmaz hâle dönuştü. "Çevre ve Şehircilik" adında bulunan bu "şehircilik" kavramı tamamen ihlal edilmiş ve yok edilmiştir. AK PARTİ dönemindeki kadar şehirlerimiz yaşanır şehir olmaktan uzaklaşmış değil daha önce. Maalesef, aşırı yoğunlaşma, çarpık kentleşme, rant planlarıyla bütün şehirlerimiz yaşanmaz hâle geldi. Şehirlerimizin kimlikleri ve karakterleri yok oldu. Eskiden her şehrin bir kimliği, bir karakteri vardı artık her şehir beton yığınına dönüşmüş oldu.

Örneğin, Bursa'mız "Yeşil Bursa" diye adlandırılır ve yeşillikler arasında eski, tarihî ve sanatsal eserleri gördük ama artık maalesef Bursa'ya ilk gelen bu resmi görüyor Sayın Bakanım. Bu da TOKİ eliyle Bursa'nın merkezine dikilmiş ve kendi Bakanları tarafından "ucube" diye isimlendirilen bir proje. Bu bir hataydı dedik, hani bundan bir ders de alınır ama maalesef aynı uygulamalar her yerde devam ediyor. Biz bu Bakanlığın artık müteahhitiği bırakmasını; fikir üreten, yön veren ve ufuk veren bir fonksiyona dönüşmesini, düzenleyen ve denetleyen bir konuma gelmesini doğru buluyoruz ama şu an maalesef bir müteahhit mantığıyla her yerde konut yapma yarışına girmiştir. Hele ki son zamanlarda 500 bin konut iddiası var; bu, her açıdan utanç verici bir durumdur çünkü artık vatandaşlar kendi imkânlarıyla ev alamaz duruma geldiği için vatandaşlarına ev edindirme projesi adı altında bir proje bu. Bu, ekonominin ve ülke insanının ne durumda olduğunu ortaya koyan bariz bir örnek. Hele ki böyle bir projeye milyonlarca insanın başvurmuş olması ülkenin bütün gerçeklerini ortaya koyuyor.

Yine, bu Bakanlığın en önemli problemlerinden ve sorumluluklarından biri olan depreme hazırlık konusunda Bakanlık, maalesef baştan beri hep yanlış politikalarla sınıfta kalmıştır. Geçen gün, Maliye Bakanımızın ifadesiyle, deprem bölgesine 90 milyar lira para harcanmış ama biz biliyoruz ki daha büyük depremler, daha büyük alanlarda beklenmekte ve daha büyük felaketlerle karşılaşma ihtimalimiz sürekli var ve maalesef bununla ilgili hiçbir hazırlık yok. "Kentsel dönüşüm" adı altında yapılan bütün çalışmalar maalesef rant amaçlıdır, hiçbirinde depremde yıkılacak yapıların dönüşümü öncelenmiyor; tam aksine, rant temin edilebilecek alanlarda uygulanıyor.

Yine, "rezerv alan" adı altında bir madde çıkartıldı geçen yıl. Bu maddenin verdiği güç ve imkânla bütün kentlerimizdeki boş alanlar "kentsel dönüşüm" adı altında işgal edilerek bina dikiliyor; yine, kamusal alan, eski askerî alanlar ve şehir içinde boş kalmış neresi varsa onu işgal edip, kendi yandaşlarına peşkeş çekip yine beton yığınlarına döndürülüyor ve maalesef kent yoğunluklarımız artıyor.

Ben Meclisi saygıyla selamlıyorum. (YENİ YOL ve İYİ Parti sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Söz sırası Sayın Necmettin Çalışkan'ın.

Buyurun Sayın Çalışkan. (YENİ YOL sıralarından alkışlar)

YENİ YOL GRUBU ADINA NECMETTİN ÇALIŞKAN (Hatay) - Sayın Başkan, Sayın Bakanlar, değerli milletvekilleri, aziz milletimiz; nereden tutsak elimizde kalıyor. Küçüklüğümüzde "Dünyada kendi kendine yeten 7 ülkeden biriyiz." diye söyleniyordu. Geldiğimiz noktada tarlalar boş; buğday, arpa ithal ediyoruz; soyada yüzde 90'ın üzerinde yurt dışına bağımlıyız, mısırın en az yarısını ithal ediyoruz; ahırlar boş, canlı hayvan ithal ediyoruz, kesilmiş et ithal ediyoruz Polonya'dan, Macaristan'dan, Sırbistan'dan, Latin Amerika'dan. Ülkede yerli et oranımız yüzde 93'müş. Düşünün ki bir Japon turist ülkemize geldi, trafik kazasında öldü; biz buna "Bir Türk öldü." mü deriz yoksa "Bir Japon öldü." mü deriz? Hayvanı ithal et, getir, birkaç hafta ahırda tut, sonra "Yerli hayvan kestik." diye övün. Şu anda kırmızı et tarihin en yüksek döneminde ama çiftçiler üretirse para kazanamayacaklarını bildikleri için hâlen hayvan ithal ediyoruz. İthalatta on beş yıldır, 2011'den bugüne kadar her yıl canlı hayvan ithal ediyoruz ama bir türlü açık kapanmıyor. 2026 hedefi 450 bin canlı hayvan ithali, 70 bin ton et ithali; söyleyecek bir söz yok. Evet, şimdi, birazdan "şu kadar bin hektar" "bu kadar bin yardım" falan diyecekler; rakam ortada. Avrupa'nın değil dünyanın kaçınıcı olsan da sen, eğer et, canlı hayvan ithal ediyorsan yok hükmündesin.

Değerli milletvekilleri, tarım artık bütün dünyada bir gerçektir ki ülkeler için millî güvenlik sorunudur. Bugün, siz, köyler ekmediği için, dikmediği için... Çiftçiler, tarlalar boş olduğu için büyük şehirlere göç ediyor. Zaten politika da bu; küçük esnaf kapatsın, AVM'lerde tezgâhtar olsun; köylü de şehre gelsin, fabrikalarda işçi olsun. Fabrikalar da yabancının, AVM'ler de maalesef ki yabancının.

Bu ülkede belki tarih kitaplarına bir ibret vesikası olarak geçecek bir durum yaşandı; patates, soğan depoları âdeta eroin bulmuşçasına basıldı. Hemen her alanda benzerini yaşıyoruz. Bakın, şu andaki durumumuz; narenciye 1 lira, tarlada fiyatı maksimum 4 lira; kaç yıldır sorun yaşanıyor, çiftçi toplasa toplatma maliyeti kiloda 4 liraya geliyor, dalında bıraksa bir sonraki yıl ürün alamayacak ama Bakanlıktan şimdi, biraz sonra -kaç lira- rakamları duyacağız; kafamız karışacak.

Bakın, şu anda ülkede tarımla uğraşanların yaş ortalaması 58-60 oldu, her geçen gün düşüyor. Böyle bir ortamda hiçbir şekilde bu ülkenin kalkındığından söz etmek mümkün değil.

Çevre Bakanlığına söyleyecek pek çok sözümüz var ama Sayın Bakan, sağ olsun, bizleri muhatap alıyor, en azından ile geldiğinde muhalif milletvekilleriyle görüşüyor, onun için çok ileri gitmeyeceğim. Şunu söyleyeyim ki "çevre" demek bu dönemde felaket demek, "çevre" demek rant demek. Bu dönem içerisinde kesilmeyen orman, kurumayan dere, kirlenmeyen sahil kalmadı. Ne yazık ki Soma, Amasra, İliç, Ermenek felaketlerinin hepsi bu dönem yaşandı; hâlen yeni -Allah korusun- hiçbir tedbir maalesef ki yok. Tarih en yüksek orman yangınlarını bu dönemde yaşıyoruz. Maden Yasası 15 kez değişti.

Evet, deprem bölgesinde konutlar yapılıyor, sağ olsunlar; herhâlde şahsi bütçeleri değil bu milletin alın terinden topladıkları bütçelerle yapıyorlar. Öyleyse ben sorarım: Bunu kaç mal ettin? Cevap yok. Mafya sizden insafli; mafya, çek senet mafyası bir adama imza attırırken kaç liraya borçlandığını bilirsin. (YENİ YOL sıralarından alkışlar, AK PARTİ sıralarından gürültüler)

NİLGÜN ÖK (Denizli) - Ayıp! Ayıp ya! Aşk olsun! Ne demek mafya! Size hiç yakıştıramadım.

NECMETTİN ÇALIŞKAN (Devamla) - Ama bugün Çevre Bakanlığının teslim ettiği konutlarda vatandaşın kaç liraya borçlandığını hâlen kimse bilmiyor. Evet, rezerv alanlarında büyük projeler, bin, 5 bin, 10 bin daire yapanlar olduğu için büyük destek ver ama yerinde dönüşüme küçük. Niye? Yerel esnaf, ondan haraç alma imkânı yok; 20 daire yapacak adamla muhatap olmak istemiyorlar.

Değerli milletvekilleri, deprem bir felakettir, acıdır, matemdir; asla kutlama günü değildir.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

NECMETTİN ÇALIŞKAN (Devamla) - Ne 6 Şubat ne 27 Aralık kutlama günü olarak asla kabul edilemez. Bu acıyı anlayın.

Aziz milletimizi saygıyla selamlıyorum. (YENİ YOL ve CHP sıralarından alkışlar)

NİLGÜN ÖK (Denizli) - Kürsüdeki Necmettin Bey ile oradaki Necmettin Bey o kadar farklı ki bu kadar olur yani! "Mafya" demek ne demek ya? Hiç yakıştıramadım.

BAŞKAN - Söz sırası Sayın Şerafettin Kılıç'ın.

Buyurun Sayın Kılıç. (YENİ YOL sıralarından alkışlar)

YENİ YOL GRUBU ADINA ŞERAFETTİN KILIÇ (Antalya) - Sayın Başkanım, Sayın Bakanlar, değerli milletvekilleri; hepinizi saygıyla, hürmetle, muhabbetle selamlıyorum.

Ekranları başında bizleri izleyen aziz milletimize de hürmetlerimi, muhabbetlerimi arz ediyorum.

Bugün, burada, bu ülkenin toprağını, çiftçisini, sofrasını ve geleceğini konuşuyoruz. Tarım bu ülkenin en stratejik alanlarından biridir çünkü tarım yoksa gıda yoktur, gıda yoksa bağımsızlık yoktur ama ne yazık ki önümüzde duran 2026 yılı Tarım ve Orman Bakanlığı bütçesi bu stratejik alanı güçlendiren değil, zayıflatan bir anlayışın ürünüdür.

Görmüş olduğunuz tablo tarımın çöküş tablosudur. Tarımdaki küçülmenin inişli çıkışlı tablosunda bu sene yüzde 12'lik küçülmeye dibi bulmuşuz. Tarımsal desteklerin faiz giderlerine oranı binde 6'ya kadar gerilemiştir yani faize bin lira harcanırken çiftçiye sadece 6 liralık destek açıklanmıştır. Tabii, bu tablo tarımın çöküş tablosudur ancak bunu ters çevirdiğimizde, aynı tablo tarımda yüzde 12'lik negatif büyüme tablosu hâline dönüşüyor değerli milletvekillerimiz. Ne diyordu Sayın Cevdet Yılmaz? "Tarımda negatif yüzde 12'lik büyüme gerçekleştirdik." Dolayısıyla bu tabloyu tersine döndürdüğümüzde bu büyümeyi görüyoruz, maalesef geriye doğru bir büyüme bu. Bu tabloyu da Sayın Cevdet Yılmaz için hazırlamış olduk. İktidar, milletimize tabloyu tersten gösterse bile gerçekler ortada. Rakamlar açık ve nettir. Kelime oyunları ile hakikat gizlenemez. Türkiye'nin toprağı çorak değildir; çiftçisi çalışkandır, iklimi tarıma elverişlidir ancak tarımda eksik olan çok temel bir şey vardır: Akılcı planlama ve bilimsel yönetim. Bugün tarımı masabaşından yönetmeye çalışıyorsunuz; sahaya bakmadan, toprağı dinlemeden, çiftçiye anlamadan karar alıyorsunuz. Sonuçlar kötü olunca suçu dona, iklime, küresel krize ya da çiftçiye yüklüyorsunuz.

Sayın Başkan, Sayın Bakanlar, değerli milletvekilleri; tarım ülkesi Türkiye, tarımsal ürün ithalatında dünyanın pazarı hâline getirilmiştir. Sığır satmak isteyen bize satıyor; buğday, mısır, bilimum bakliyat, tohum, gübre, tarım cihazları, bütün bunların satışında Türkiye bir numaralı potansiyel müşteri olarak görülüyor. Bakın, Bakanlık bütçesi içinde 262 milyar lira vergi harcaması kalemi var, ithalatta vazgeçilen gümrük vergisini ifade ediyor. Bu yılın sadece ilk sekiz ayında sığır ve et ithalatına 1 milyar dolardan fazla para harcanmıştır. Türkiye, bugün hayvancılıkta bir kısır döngünün içindedir. Üretim maliyetleri artıyor, işletmeler küçülüyor, bazıları kapanıyor, açılan boşluk ithalatla dolduruluyor, ithalat yerli üreticiyi daha da zayıflatıyor. Bu durum yeni kapanışlara ve daha fazla ithalat ihtiyacına yol açıyor. İthalatı teşvik ediyorsunuz, destekliyorsunuz ancak çiftçiye vermeniz gereken destekleri vermiyorsunuz. Yasa gereği çiftçiye ödenmesi gereken destek miktarı 772,5 milyar Türk lirası ancak açıkladığınız destek miktarı 168 milyar Türk lirası; çiftçiden gasbedilen tam tamına 604,5 milyar Türk lirası. Soruyorum: Çiftçinin hakkı olan bu para nerede, neden bütçede yok? Olamaz çünkü Tarım Bakanlığının zaten toplam bütçesi 542 milyar lira. Neden 1 trilyon 152 milyar liralık Tarım Bakanlığına bütçe yapılmamış da sadece 542 milyar lirada kalmış? Bunun iyice düşünülmesi ve irdelenmesi gerekiyor. En temel ürünlerde bile dışarıya bağımlı hâle gelmiş olmamızın temel sebeplerini çok uzakta aramamıza gerek yok. Hiç boşuna "kuraklık" "zirai don" demeyin, Türkiye'de üretimi bitiren en büyük afet tarımın bu şekilde yönetilmesidir; sonuç olarak gıda enflasyonunda dünya 1'incisiyiz.

Sayın Bakanlar, değerli milletvekilleri; köyler boşalıyor ama kırsal kalkınma alanına ayrılan kaynak Bakanlık bütçesinin sadece yüzde 11,2'si. Ya tehlikenin farkında değilsiniz ya da umursamıyorsunuz, netice itibarıyla ikisinin de sonucu bir felaketi işaret ediyor. Ortalama çiftçi yaşı 57 olmuş, tarım ve hayvancılık genç nesle aktarılamıyor çünkü toprağına bağlı, vatani için üretmeye gayret eden çiftçilerimiz dahi borçla üretim yapmaktan bezdi artık, toprağına terk etmek zorunda kalıyor. 2019'da hiç borcu olmayan çiftçi oranı yüzde 55 iken bu oran 2024'te yüzde 28'e kadar düşmüştür. Her 4 çiftçiden 3'ü borçludur ve çiftçinin bankalara borcu 2025 yılının sonunda 1 trilyon 81 milyar liraya ulaşmıştır.

Köylünün merası TOKİ eliyle satışa çıkarılıyor. Büyükşehir Yasası, kırsala yönelik bir tasfiye yasasına da dönüştürülmüş durumdadır. Dünya genelinde kırsala teşvik var. Avrupa ülkelerine bakın, köylere yerleşenlere para dağıtıyorlar çünkü dünyada "gıda üretimi" ve "kırsal nüfus" stratejik başlıklar olarak kabul ediliyor.

Sayın Bakan, değerli milletvekilleri; tarım, hayvancılık ve orman alanında büyük savrulmalar yaşıyoruz. Sadece bu yıl 80 bin hektar ormanımızı yangınlar sonucunda kaybettik. Bu yangınların yarısının sebebi bilinmiyor. Bu kayıp son on yılın en büyük 2'nci kaybıdır. Özetle, orman sahipsiz, çiftçi borçlu, besici yalnız.

Tarım sektöründe uzman istihdamı yetersiz. Bakın, şap hastalığı ülkeyi kasıp kavurdu ancak kontrol altına alınmadı. Sadece şap hastalığının ülkeye zararı 4 milyar doların üzerinde. Kahverengi kokarca böceği tarlaları yedi bitirdi, müdahale yetersiz kaldı. Tarım ürünleri gümrüklerden geri dönüyor, taşış ürünler raflarda insanımızı zehirliyor. Çiftçinin üretimde uzman desteğine ihtiyacı var. Bütün bunlar için de Bakanlığın uzman personelle çalışması bir zarurettir. Açıkladığınız kontenjanlarla bu sorunları çözemezsiniz. Çok ivedi bir şekilde veteriner hekim, gıda mühendisi, ziraat mühendisi alımlarını artıracak adımlar atmanız gerekiyor.

Soruyorum: 2026 yılında veteriner hekim, gıda mühendisi, ziraat mühendisi, biyolog alımları yapacak mısınız? Yapacaksanız, her meslek grubundan kaç kişiyi istihdam edeceksiniz? Bir an önce bu savrukluğa son vermenizi bekliyorum. Böyle gelmiş olabilir ancak böyle gitmesin diye de temenni ediyorum.

Sayın Bakanlarım, değerli milletvekilleri; bir konu var ki bu, her iki Bakanlığımızı da ilgilendiriyor. Birileri ekmeğimize, suyumza, havamıza göz koymuş; son yıllarda ülkemizin çeşitli bölgelerinde ve yoğun hava trafiğinin bulunduğu alanlarda gökyüzünde görülen atmosferik izlerin sıklığında, yayılma biçiminde ve kalıcılığında belirgin artış gözlenmektedir. Bu durum, özellikle büyük şehirlerde yaşayan vatandaşlarımız arasında çevresel sağlık, hava kalitesi ve solunum yolu hastalıklarıyla ilgili kaygıların artmasına yol açmaktadır. Zira, son yıllarda atmosferdeki anormal hareketlilikle birlikte solunum yolu hastalıklarında da ciddi artışlar yaşanmaktadır. Bu nedenlerle, atmosferdeki partikül ve kimyasal bileşenlerin bölgesel ve dönemsel değişimlerinin incelenmesi, uçuş yoğunluğu ile atmosferik iz oluşumunun tüm boyutlarıyla ele alınması, solunum yolu hastalıklarındaki artışın çevresel faktörlerle birlikte değerlendirilmesi, hava kalitesi ölçüm istasyonlarının verilerinin şeffaf şekilde karşılaştırılması, ilgili kurumların veri paylaşımı, denetim mekanizmaları ve mevcut uygulamalarının incelenmesi, uluslararası atmosferik projeler ile Türkiye hava sahası arasındaki ulusal ilişkilerin araştırılması gerekmektedir. Bu konuda kamuoyundaki kaygıları gidermek elbette ki siz Değerli Bakanlarımızın, Bakanlığımızın görevi arasındadır.

Hava sahamızın deney alanı, milletimizin ise denek olarak kullanılmasını hiçbir şekilde kabul etmeyiz, edemeyiz diyor, Genel Kurulu saygıyla, hürmetle, muhabbetle selamlıyorum. (YENİ YOL sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Söz sırası Sayın Mustafa Bilici'nin.

Buyurun Sayın Bilici. (YENİ YOL sıralarından alkışlar)

YENİ YOL GRUBU ADINA MUSTAFA BİLİCİ (İzmir) - Sayın Başkan, Sayın Bakanlar, değerli milletvekilleri, aziz milletimiz; Tarım ve Orman Bakanlığı bütçesi üzerine grubumuz adına söz almış bulunuyorum. Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum.

Değerli arkadaşlar, 2026 yılı merkezî yönetim bütçesinde Tarım ve Orman Bakanlığına 541 milyar TL kaynak tesis edilmiş durumdadır. Bu 541 milyar TL'nin 168 milyar TL'si tarımsal destek programlarına ayrılmıştır. Oysa Tarım Kanunu'na göre tarımsal desteklerin gayrisafi millî hasılanın yüzde 1'inden az olamayacağı hüküm altına alınmıştır. Bu kanun hükmüne göre, tarımsal desteklerin en az 770 milyar TL olması gerekmektedir. Gelin görün ki bu rakam bile başlı başına Bakanlık bütçesini aşmaktadır.

Değerli arkadaşlar, bir başka husus ise 1 Ocak 2026 itibarıyla yürürlüğe girecek yeni düzenleme uyarınca vergi ve prim borcu bulunan üreticilerin düşük faizli kredilerden yararlanılamayacağı hususudur. Zirai don, kuraklık ve tarihî düzeyde mazot, gübre, yem, enerji enflasyonunun yaşandığı bir dönemde finansal erişimin daralması üretim motivasyonunu zayıflatacak ve çok sayıda çiftçimizi sistem dışına itme riski doğuracaktır.

Değerli arkadaşlar, 2025 yılında tarımsal üretimde âdeta bir felaket yaşanmıştır. Meyvede toplam üretim yüzde 30,4 azalmıştır; kirazda yüzde 70, kayısıda yüzde 74, vişnede yüzde 68, elmada yüzde 48, şeftalide yüzde 46, üzümde ise yüzde 25 kayıp yaşanmıştır. Turunçgillerde düşüş yüzde 12 iken özellikle limonda yüzde 35 gibi sert bir daralma görülmektedir. Sert kabuklularda Antep fıstığı yüzde 61, fındık ve ceviz yüzde 38, badem yüzde 37 düşüş göstermiştir. Tahıllarda üretim 39 milyon tondan 34 milyon tona gerileyerek yüzde 12 düşmüştür. Buğday 20,8 milyon tondan 17,9 milyon tona inmiş ve yıllar sonra ilk kez 18 milyon tonun altını görmüştür. Arpa yüzde 26'lık kayıpla 8 milyon tondan 6 milyon tona düşmüştür. Arpa ve buğdaydaki 3 milyon tonu aşan daralma, yem ve un sanayisinden hayvancılık maliyetlerine, tüketici fiyatlarına ve ithalat baskısına kadar zincirleme etki yaratmaktadır. Bakliyat üretimine geldiğimizde, kırmızı mercimek yüzde 43, yeşil mercimek yüzde 58, nohut yüzde 29, kuru fasulye yüzde 11 düşmüştür. Yağlı tohumlarda toplam üretim yüzde 16 gerilemiş; soyada yüzde 17, ayçiçeği yağında yüzde 18 kayıp yaşanmıştır. Lifli ürünlerde şeker pancarı yüzde 4, pamuk yüzde 14 düşüş göstermiştir.

Değerli arkadaşlar, tüm bu verilere rağmen, Allah'a şükür ki tarım sektörümüz eksi yüzde 12,7 büyümüştür; evet, eksi 12,7 büyümüştür. Hâl böyle iken gıda enflasyonunda derecelere oynamamıza şaşırmamak gerekmektedir. Türkiye, OECD ülkeleri arasında gıda enflasyonunda açık ara 1'inci sıradadır. Eylül 2025 itibarıyla gıda enflasyonu yüzde 36,1 iken OECD ortalaması yaklaşık yüzde 5 düzeyindedir. Bu tablo ortadayken gıda enflasyonunu "küresel bir sorun" diyerek açıklamak hatalı tarım politikalarını gizlemeye çalışmaktır. Aynı şekilde, sorunu aracı ve komisyonculara indirgemek de sorumluluğu üzerinden atma çabasıdır.

Değerli arkadaşlar, azalan yağışlar ve yer altı sularındaki hızlı çekilme tarımsal sulamayı her yıl daha da zorlaştırmaktadır. Önlem alınmazsa Türkiye, Akdeniz kuşağında kuraklıktan en çok etkilenen ülkelerden biri olacaktır. Bu sebeple ivedilikle basınçlı sulamanın yaygınlaştırılması, artırılmış atık su ve yağmur suyu kullanımının artırılması ve kuraklığa dayanıklı çeşitlerin ekimi mutlaka teşvik edilmelidir.

Üretim demografisi de alarm vermektedir. ÇKS'ye göre çiftçi yaş ortalaması 53'tür, bu sayı meslek örgütlerine göre 59'dur. 18-32 yaş arası genç üretici oranı yalnızca yüzde 5 seviyesindedir. Finansman tarafından da dayanıklılık azalmaktadır. 2019'da çiftçilerin borçsuz üretim yapabilme oranı yüzde 55 iken 2024'te yüzde 28'e gerilemiştir. Bankalara olan toplam kredi borcu 1 trilyon 81 milyar TL'ye yükselmiş, 5.325 tarla satışa çıkarılmış, yaklaşık 500 traktör haczedilmiştir, 10 bine yakın arazi icralık olmuştur. TMO'nun vade sürelerini uzatması nakit akışını bozmuş, satışların vadeliye dönmesi sermayeyi eritmiş ve kırılganlığı artırmıştır. Kırsal hanelerin yüzde 71'i tarım dışı gelirlerle ayakta durmakta, emeklilik geliri payı yüzde 44'e kadar yükselmiştir. Netice itibarıyla, tarım, ana gelir kaynağı olmaktan çıkmış, tamamlayıcı gelire gerilemiştir.

Değerli arkadaşlar, bir başka husus ise tarımsal veri şeffaflığıdır. Şeffaflık, tarım alanında da devletin diğer alanlarında olduğu gibi giderek zayıflamaktadır. Tarımsal üretim değeri ve ara tüketim gibi temel göstergelerin 2021'den beri yayınlanmaması hesap verilebilirliği ve bilgiye erişimi ortadan kaldırmaktadır. Hasıla üzerinden yapılan karşılaştırmalar çiftçinin gerçek gelirini yansıtmamaktadır. Sağlam veri olmadan sağlam politika üretmek de mümkün değildir.

Hayvancılığa geldiğimizde, 2025 yılında hayvancılıkta ağır bir şap salgınıyla yüzleşmekteyiz. Şap salgınından büyükbaş popülasyonumuzun yaklaşık yüzde 30'u etkilenmiştir. Bu salgın sektörde en az 4,1 milyar dolarlık ekonomik kayıp yaratmış ve hayvansal üretimde yapısal zafiyetleri görünür kılmıştır. Her seferinde olduğu gibi, üretimdeki bu boşluk ithalatla telafi edilmeye çalışılmış, 2024'te 373 bin baş sığır ithal edilirken 2025'in ilk sekiz ayında 505 bin başa ulaşılmıştır. Son on yılda 10 milyonun üzerinde

büyükbaş hayvan ithalatı ve 12 milyar doların üzerinde döviz çıkışı söz konusudur. Buna rağmen dana kıyma 650 TL, kuşbaşı ise 780 TL bandına yükselmiştir. İthalat, fiyatı düşürmemiş, yalnızca üreticiye zarar vermekle kalmıştır.

Süt sektöründe de alarm zilleri çalmaktadır. Ülkemizdeki 1,1 milyon işletmenin yüzde 67'si 10 baştan az hayvana sahip küçük aile işletmeleridir. Sığır varlığı yüzde 7, çiğ süt üretimi yüzde 4, kişi başına üretim yüzde 6 gerilemiştir. Ülkemizde inek başına süt verimi 3.100 kilogram iken AB ortalaması 7.300 kilogramdır. Ulusal Süt Konseyinin 19,60 TL referans fiyatı 21 TL'yi aşan maliyeti karşılamamaktadır. Sürdürülebilirlik için çiğ süt fiyatının da en az 25 TL olması gerekmektedir.

Değerli milletvekilleri, üzülerek söylüyorum ki orman yangınlarında da 2025 yılı kötü bir rekor dönemi olarak kayda geçmiştir. 6.800 yangının yaklaşık 2.800'ü ormanda, 4 bini kırsalda çıkmış, 80 bin hektar alan kül olmuştur. Geçen yıl aynı dönemde 28 bin hektar kayıp söz konusu iken 2025'te kayıp 3 katına çıkmıştır. En vahim gösterge, yangınların nedeninde bilinmeyen oranının yüzde 50 seviyesinde bulunmasıdır, Avrupa ortalaması yüzde 10 düzeyindedir. Bu durum yangın yönetimindeki acziyete işaret etmektedir.

Sayın Bakan, değerli milletvekilleri; ülkemiz tarımı son sürat uçuruma doğru sürüklenmekte, bu durumun tersine çevrilmesi için hiçbir rasyonel politika izlenmemektedir. Şahsım adına ben bu sorunların kaynağına inmek ve çiftçilerimizin yaralarına derman olabilmek için geçtiğimiz iki buçuk yıl içerisinde Tarım ve Orman Bakanlığına tam 105 soru önergesi verdim. Bu 105 soru önergesinin yalnızca 3 tanesi süresi içerisinde yanıtlanırken 59 soru önergemiz süresi geçtikten sonra yanıtlandı ve 43 soru önergemize hiç cevap verilmedi.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

MUSTAFA BİLİCİ (Devamla) - Teşekkürler. (YENİ YOL ve İYİ Parti sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Peki, teşekkür ederim Sayın Bilici.

Söz sırası Sayın Mesut Doğan'da.

Buyurun Sayın Doğan. (YENİ YOL sıralarından alkışlar)

YENİ YOL GRUBU ADINA MESUT DOĞAN (Ankara) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, Sayın Bakanlar, değerli bürokratlar; Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum.

Yaklaşık bir buçuk aydır bakanlarımızı dinliyoruz. Önce Komisyon'da dinlemiş olduk, şimdi de Genel Kurul'da dinliyoruz. Onlar da bugüne kadar yaptıklarını anlatıyorlar, bundan sonra yapacaklarını söylüyorlar, mevcut durumu tarif ediyorlar ve bunları gerçekleştirirken de ciddi manada rakamları kullanıyorlar ama dikkat çeken husus şu: Rakamları kullanırken, özellikle mevcut durumu gösterirken veya yaptıklarını ifade ederken gerçeğin gözükmesinden ziyade, gerçeğin ne olduğunu ortaya koymaktan ziyade, başarılı olduklarını ortaya koymak için çaba sarf ediyorlar. Bunu yaparken bazen rakamlarla oynuyorlar, bazen kıyaslarla oynuyorlar, bazen tarihlerle oynuyorlar. Hatta kendilerinin başarılı olduğunu ortaya koyabilmek için bazen iktidarın yüküne ortak olmak istemiyorlar. Ben basit bir örnek olsun diye söylüyorum: Dün İçişleri Bakanımızı burada dinlerken, yine kendi döneminde yaptığı icraatları ortaya koyarken kullanmış olduğu bir rakam var, dediler ki: "Geçen yıl kadın cinayetleri hususunda işlenen cinayet sayısı 334 idi, bu sene 217'ye düştü." Bu, gerçekten önemli bir veri ve başarı ama peki, 2002'de neydi, onu da söylemek gerekmez mi? Çünkü 2002'de işlenen kadın cinayeti sadece 66'ydı yani kendi iktidarınızın yükseltmiş olduğu rakamları sizin düşürmüş olmanız iktidarın başarısı olmuyor. Bundan dolayı, milletvekillerini bilgilendirirken gerçek rakamları ortaya koymakta fayda var.

Şimdi, Tarım Bakanlığımızı konuşuyoruz. Tarım Bakanlığımızın da Komisyon'da yaptığı konuşmalarını dinledim, bir rakam dikkatimi çekti. Dediler ki: "Biz ülke olarak 2024 yılında rekor kırdık." Ne rekoru kırdık? "Tarımsal hasıla 74 milyar dolara çıktı yani Avrupa'da 1'inci olduk yani dünyada 7'nci sıraya yükseldik." Rakama baktığımız zaman gerçekten uçuyor olmamız lazım ama bu rakamı bu hâle getirdiği söylenen köylünün uçuğu yok, üreticinin uçuğu yok, çiftçinin uçuğu yok. Öyleyse bu rakamla ilgili tereddüdümü ortadan kaldırmak için Sayın Bakana sadece şunu sormak isterim: Sayın Bakan, 74 milyar doları nasıl buldunuz? 74 milyar doları nasıl bulduğunuz konuşmanızda mutlaka ama mutlaka duymak isterim çünkü kıyas yaptığınız Avrupa ülkeleri bunu ortaya çok net şekilde koyuyorlar.

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI - Dünya Bankası verisi.

MESUT DOĞAN (Devamla) - Nasıl koyuyorlar? Yıllık üretim değeri, eksi ara maliyet, eşittir tarımsal hasıladır. Peki, bizim 2024 yılı tarımsal üretim değerimiz ne kadar, bunu biliyorsanız neden açıklamıyorsunuz? Bilmiyorsanız tarımsal hasılayı nasıl hesap ediyorsunuz, çok merak ediyorum. Mesela, 27 ülkeden oluşan Avrupa 2024 yılında tarımsal hasıla rakamını -lütfe rakama dikkat edin- 265 milyar dolar olarak açıkladı ama üretim değerini 615 milyar dolar olarak açıkladı; 615 milyar dolar üretim değeri eksi ara maliyet 350 milyar dolar, eşittir 265 milyar dolar. Onların uyguladığı formülü biz de uyguluyor isek şöyle olması lazım: 74 milyar dolar hasılamız varsa üretim değerimizin 170 milyar dolar olması gerekir ki böyle bir rakamı ben göremiyorum. 170 milyar doları -eşittir TL'ye- bugünkü değeri üzerinden çevirsek 7 trilyon eder, 7 trilyonla bütün Türkiye'nin uçması gerekir. Öyleyse siz Avrupa'nın uyguladığı formülü uyguladınız da mı 1'inci geldiniz yoksa 1'inci gelecek bir formül mü uydurdunuz? Eğer bir formül uyduruyor iseniz bunun ne size ne ülkeye ne de çiftçilere hiçbir faydası yok. Bundan dolayı ben tarımsal hasıla rakamını elde ederken uyguladığınız formülü mutlaka ama mutlaka duymak isterim.

Bunun yanında, Tarım Bakanlığı konuşuluyor olduğunda en önemli husus gıda güvenliğidir ki son zamanlarda gıda zehirlenmesiyle ilgili birçok habere tanıklık ediyoruz.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

MESUT DOĞAN (Devamla) - Tam da bu esnada, gıda mühendislerinin özellikle ama özellikle beklentilerine cevap vermek için iyi bir fırsat olduğunu söylüyor, Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum. (YENİ YOL sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Söz sırası Sayın Hasan Karal'da.

Buyurun Sayın Karal. (YENİ YOL sıralarından alkışlar)

YENİ YOL GRUBU ADINA HASAN KARAL (İstanbul) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, saygıdeğer Bakanlar, kıymetli bürokrat arkadaşlar; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Doğu Karadeniz'in eşsiz ve dik yamaçlarında, alın teriyle var olmaya çalışan, ülkemizin çay üretiminin yaklaşık yüzde 85'ini karşılayan memleketim Rize başta olmak üzere Artvin, Trabzon ve Giresun'daki çay üreticisi hemşehrilerimin duyularına birazcık tercüman olmak istiyorum.

Değerli milletvekilleri, Türkiye, dünya yaş çay üretiminde ilk 5 ülke arasındadır. Yıllık yaş çay rekoltemiz ortalama 1 milyon 400 bin ton civarındadır ve bu üretim yaklaşık 1 milyon insanın geçimini doğrudan ilgilendirmektedir. Bakınız, bugün 16 Aralık 2025, Türkiye Büyük Millet Meclisi kürsüsünden ilan ediyorum ki ülkemizde çay için artık tehlike çanları çalmaktadır. Doğu Karadeniz Bölgesi'ndeki çay bahçelerinin Gürcistan'daki çay bahçeleriyle aynı kaderi paylaşmaması yani terk edilmiş, sahipsiz çaylıklara dönüşmemesi için acil ve kararlı önlemler alınması bir zarurettir.

TAHSİN OCAKLI (Rize) - İktidarı değiştirmek lazım.

HASAN KARAL (Devamla) - Çay, Doğu Karadeniz Bölgesi için bir tarım ürünü olmaktan öte neredeyse tek geçim kaynağıdır. İçim sızlayarak ifade ediyorum ki çay üretimi bölge insanı için yavaş yavaş bir geçim aracı olmaktan çıkıp ağır bir angaryaya dönüşmeye başlamıştır. Eskiden doğrudan bir ekmek teknesi olarak görülen çay bahçelerine bugün -köyden kente ve büyükşehirlere göçün de etkisiyle- "Bir an önce toplayıp bitireyim." anlayışıyla bakılmaktadır. Bu yaklaşım, kaçınılmaz olarak çayda kaliteyi düşürmekte, Türk çayının dünya pazarlarında markalaşmasının önünde ciddi bir engel oluşturmaktadır. Oysa çay tarımındaki belirsizliklerin giderilmesi ve üreticilerimizin binbir emekle ortaya koyduğu ürünün heba olmaması için Tarım Bakanlığı tarafından uzun süredir teknik ve yasal çalışmalar yürütüldüğü bilinmektedir. Bugüne kadar birçok tarım bakanı bölgeye gelmiş ve çeşitli sözler vermiş olmalarına rağmen -üzülerek ifade etmek gerekir ki- bu çalışmalar somut ve kalıcı bir sonuca ulaştırılamamış, bölge insanının gündeminden yıllardır düşmeyen Çay Kanunu beklentisi de maalesef karşılık bulamamıştır. Geline bu noktada tüm bu süreçler insanımızı yıllarca oyalamaktan öteye geçememiş ve koskoca bir fiyaskoya dönüşmüştür.

Buna karşın, çay tarihinde ilgili tüm sivil toplum kuruluşlarının, bilim insanlarının ve bürokratların katkılarıyla, dönemin Rize siyasetçileri olarak bizim de bizzat destek verdiğimiz Çay Kanunu'na ilişkin en ciddi, en kapsamlı, en bilimsel çalışma dönemin Tarım Bakanı Sayın Faruk Çelik zamanında yapılmıştır. 2017 yılında sonuçlandırılan bu Çay Kanunu taslağına göre kalitenin sağlanması ve fiyat istikrarı için kuru çayın borsa dışında alım satımı yasaklanacak, yaş çay üretilen Rize, Artvin ve Trabzon dışındaki illerde çay paketleme tesislerinin kurulması engellenecek, pazara sevk edilen kuru çay üzerindeki denetimler güçlendirilecek, son dönemde sektörü olumsuz etkileyen boyalı çay gibi hileli uygulamaların önüne geçilmesi daha kolay hâle gelecekti. Organik çay üretimi yaygınlaştırılarak Doğu Karadeniz Bölgesi bir organik havza hâline getirilecek; Karadeniz'imiz, derelerimiz ve toprağımız kimyasal gübrelerden arındırılıp büyük bir çevre devrimi gerçekleştirilecekti. Yine, çay kaçakçılığına yönelik yaptırımlar ağırlaştırılacak, kalite ve standarda dayalı sınıflandırma sistemi getirilecek, çayın piyasadaki hareketini izlemek için etkin bir kayıt ve takip sistemi kurulacaktı. Taslağın bölge insanını doğrudan ilgilendiren en önemli maddesi ise yaş çayda referans fiyatın belirlenmesi ve bu fiyatın altında alım yapılmasının kesin olarak engellenmeseydi yani devletin açıkladığı taban fiyatın altında hiçbir özel sektör kuruluşu yaş çay alımı gerçekleştiremeyecekti. Bir yılı aşkın süren teknik ve bilimsel çalışmaların ardından Tarım Bakanlığı ve ilgili tüm kuruluşların onayını alan bu taslak, Cumhurbaşkanlığı makamına sunulmuş, oradan tam Türkiye Büyük Millet Meclisi gündemine taşınacakken içimizdeki 2 İrlandalının organik tarıma geçiş konusunda Sayın Cumhurbaşkanını yanıltmaya dönük ortaya attıkları birtakım tezviratlar ve "Rekolte düşer." gibi asılsız iddialar sonucu süreç akamete uğramış ve bu kadar emek verilen çalışma ne yazık ki rafa kaldırılmıştır.

Şimdi, buradan ilgili, yetkili herkese açık bir çağrı yapıyorum: Güneşte, yağmurda, çamurda binbir zahmetle yeşil altını üreten, alın teriyle ayakta duran emektar çay üreticisi analarımızın, bacılarımızın, babalarımızın, kardeşlerimizin emeğinin fırsatçılara peşkeş çekilmemesi için gelin, AK PARTİ iktidarında, yine AK PARTİ'li bir bakan tarafından hazırlanmış bu teklifi kanunlaştıralım. Biz de arkadaşlarımızla birlikte bu teklifin her bir maddesine bütün gücümüzle destek verelim ve el birliğiyle Meclisten geçirelim. Bu noktada şunun da altını çizmek isterim: Eğer bu Çay Kanunu iradesi bugün ortaya kararlilikla konulamayacaksa o zaman üreticiyi koruyacak alternatif ve etkili bir yol gecikmeden devreye alınmalıdır. Bu çerçevede, elimizdeki en güçlü araç bellidir. Vatandaşın elindeki çayın tazeliğini yitirmeden satabilmesi, alım sürecindeki belirsizliklerin ve yaşanan kargaşanın ortadan kaldırılabilmesi için ÇAYKUR'un piyasayı kontrol ve düzenleme kabiliyetinin mutlaka güçlendirilmesi gerekmektedir. Bu da ancak kapasite artırımla mümkün olacaktır. Nitekim 2003 yılında 6 bin ton civarında olan ÇAYKUR'un günlük yaş çay işleme kapasitesi bugün yaklaşık 9.200 ton seviyesine ulaşmıştır. Bu artış elbette önemlidir ancak yeterli değildir. Vatandaşın hukukunu gözetken, sektör için hayati öneme sahip özel sektör işletmelerini tenzih ederek söylüyorum ki ÇAYKUR, üreticinin emeğini fırsatçılara ezdirmemek adına kapasitesini artırmalı ve bölge insanına kampanya süresi boyunca "Ürününüzün tamamını kotasız alabilirim." güvencesini verebilmelidir. Kapasite artırımına giderken yeni tesisler inşa etmekten ziyade bölgede uzun yıllar çay sektörüne hizmet etmiş ancak çeşitli nedenlerle faaliyetlerini durdurmuş, bugün atıl durumda bulunan özel sektör fabrikalarının kiralanarak yeniden üretime kazandırılması son derece önemlidir. Bilinmelidir ki ÇAYKUR'un mevcut mevzuatı bu tür uygulamalara imkân tanımaktadır. Bu adımla hem ÇAYKUR'un günlük işleme kapasitesi artacak hem de uzun süredir atıl durumdaki millî sermaye ürünü fabrikalar yeniden ekonomiye kazandırılacaktır. Öte yandan, bu süreçte ÇAYKUR'un kendi bünyesindeki zamanla yaşlanmış ve yıpranmış fabrikalarının da rehabilite edilerek daha verimli hâle getirilmesi de kapasite artırımına yönelik önemli bir katkı olacaktır.

Değerli milletvekilleri, çay sektörünün en önemli sorunlarından biri yaş çayın toplama maliyetidir. Gübre ve diğer girdilerle birlikte işçi yevmiyelerindeki hızlı artış üreticiyi her geçen yıl daha fazla zorlamaktadır. Yakın geçmişe kadar Gürcistan'dan gelen mevsimlik işçiler hasada önemli katkı sunarken bugün bu iş gücüne erişim büyük ölçüde ortadan kalkmıştır. Bu değişimin arkasındaki temel neden ise ekonomiktir. Bir dönem Gürcistan laris karşısında daha değerli olan Türk lirası, bugün 3 milyon nüfuslu küçük bir ülkenin para birimi karşısında yaklaşık 16 kat değer kaybetmiş durumdadır. Bu tablo Gürcü işçileri mevcut şartlarda çalıştırmayı fiilen mümkün olmaktan çıkarmış, çay hasadında iş gücü sorununu daha da derinleştirmiştir. Tüm bu gelişmelerin doğal sonucu olarak bahçeler yaşlanmakta, üretici yaşlanmakta, gençlerimiz çay tarımında bir gelecek görememekte ve sorunlar her yıl biraz daha derinleşmektedir. Bu tablo değişmezse çay tarımında süreklilikten söz etmek ne yazık ki giderek zorlaşacaktır.

Bu arada şunun da altını çizmekte fayda var: Son yıllarda ÇAYKUR'a işçi alımları sürecinde yapılan açıklamalarda kullanılan söylemlerin siyasal ton ve üslubundaki lüzumsuzluğu ÇAYKUR'un kurumsal kimliğine kanaatimce zarar vermektedir. Bu

nedenle, personel alımlarının Bakanlıkça çıkarılacak açık bir yönetmelikle liyakat ve şeffaflık esasına bağlanarak bir an önce gündemden çıkarılması gerekmektedir.

Değerli milletvekilleri, bugün aynı zamanda Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü'nün de bütçesini görüşürken, Kurumun Rize merkezde yapması gereken ancak yıllardır ihmal ettiği bir yatırıma da kısaca değinmek istiyorum. Rize şehir merkezinde 2011'de yaşanan sel felaketi şehrin içinden geçen derelerin yataklarının daraltılmasının ve üzerlerinin kapatılarak âdeta birer kapalı kanala dönüştürülmesinin ne denli ağır sonuçlar doğurabileceğini açıkça göstermiştir. Gelineen noktada, Değirmendere, Kale, Hamam Deresi, Çamlıbel, Paşakuyu ve Müftü Derelerinin ıslah çalışmalarının yeni bir afet yaşanmadan tamamlanması artık bir zorunluluktur.

Bu vesileyle tekrar hepinizi saygıyla selamlıyor, teşekkür ediyorum. (YENİ YOL sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Sayın Adıgüzel, buraya geldiniz, bir şey söylediniz...

MUSTAFA ADIGÜZEL (Ordu) - Cevap hakkımı kullanmak istiyorum.

BAŞKAN - Buyurun. (CHP sıralarından alkışlar)

Bir sataşmaya meydan vermeden fındığa sahip çıkalım Sayın Adıgüzel.

VI.- SATAŞMALARA İLİŞKİN KONUŞMALAR (Devam)

4.- Ordu Milletvekili Mustafa Adıgüzel'in, Sakarya Milletvekili Lütfi Bayraktar'ın 226 sıra sayılı 2026 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi ve 227 sıra sayılı 2024 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi'nin sekizinci tur görüşmelerinde AK PARTİ Grubu adına yaptığı konuşması sırasında şahsına sataşması nedeniyle konuşması

MUSTAFA ADIGÜZEL (Ordu) - Teşekkürler Sayın Başkanım.

Lütfi Bayraktar, biraz önce burada konuşmasında beni iftira atmak ve yanlış verilerle fındık konusunda konuşmakla suçlamış. Lütfi Bayraktar, tam on sekiz yıldır bu Kurumun başında. Soruyorum şimdi: 350 liraya fındık alırken birden bire "300" dediğiniz mi yalan? Fındık 300 liranın üzerine çıkmışken Toprak Mahsulleri Ofisinin 200 liradan hâlâ fındık alması mı yalan? Tarım Bakanlığının bile "420 bin ton rekolte var." dediği yerde İhracatçılar Birliğinin "600 bin ton rekolte var." demesi mi yalan?

Değerli arkadaşlar, doğru verilerle konuşacaksak; bakın, Lütfi Bayraktar göreve geldiğinden bu yana Ordu'da soya fabrikasını sattı, AVM'yi sattı, Giresun'da ne varsa sattı, İstanbul Maltepe'den Artvin Borçka'ya kadar FİSKOBİRLİK'in ne kadar mülkü varsa sattı Ünye'de olanlar dâhil olmak üzere. Şimdi, eğer doğru veriyle konuşacaksak gelip bunları burada konuşacaksınız Lütfi Bayraktar, önce gelip bunların hesabını vereceksin. Sen bugüne kadar, FİSKOBİRLİK'e on sekiz yılda ne kattın veya FİSKOBİRLİK'ten bugüne kadar ne sattın? Gelip bunların hesabını vereceksin.

Şimdi, ben "plazalarda vatani satanlar" demişim, sadece ben demiyorum ki Sayın Bayraktar, bakın kim diyor? Rekabet Kurulu bu Ferrero'nun Türkiye'de fındık politikasında piyasa karıştırıcı işler yaptığını ve bazı iş birlikleriyle bunu yaptığını söylüyor; ben söylemiyorum, Rekabet Kurulu söylüyor. O yüzden, şimdi, bakın, efendim, hem milletvekilliği yapıyor AK PARTİ'den hem de geliyor, FİSKOBİRLİK'in Yönetim Kurulu Başkanlığına devam ediyor yani masanın iki tarafında da var. Böyle bir şey olabilir mi? Üretici birliği ile Hükümet fiyat konusunda karşı karşıyadır, masanın iki tarafında da aynı kişi olabilir mi? "Efendim, maaş almıyorum." diyor, maaş da alıyor...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Peki, teşekkür ederim.

Birleşime beş dakika ara veriyorum.

Kapanma Saati: 14.47

ÜÇÜNCÜ OTURUM

Açılma Saati: 15.09

BAŞKAN: Başkan Vekili Celal ADAN

KÂTİP ÜYELER: Adil BİÇER (Kütahya), Yasin ÖZTÜRK (Denizli)

----- 0 -----

BAŞKAN - Sayın milletvekilleri, Türkiye Büyük Millet Meclisinin 34'üncü Birleşiminin Üçüncü Oturumunu açıyorum.

V.- KANUN TEKLİFLERİ İLE KOMİSYONLARDAN GELEN DİĞER İŞLER (Devam)

A) Kanun Teklifleri (Devam)

1.- 2026 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi (1/280) ile Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu (S. Sayısı:226) (Devam)

2.- 2024 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi (1/279), Plan ve Bütçe Komisyonunca Kabul Edilen Metne Ekli Cetveller, 2024 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifine İlişkin Genel Uygunluk Bildirimi ile 2024 Yılı Dış Denetim Genel Değerlendirme Raporu, 218 Adet Kamu İdaresine Ait Sayıştay Denetim Raporu, 2024 Yılı Faaliyet Genel Değerlendirme Raporu ve 2024 Yılı Mali İstatistikleri Değerlendirme Raporunun Sunulduğuna Dair Sayıştay Başkanlığı Tezkeresi (3/1191) ile Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu (S. Sayısı: 227) (Devam)

A) ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI (Devam)

1) Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı 2026 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi

2) Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı 2024 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

B) TAPU VE KADASTRO GENEL MÜDÜRLÜĞÜ (Devam)

1) Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü 2026 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi

2) Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü 2024 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

C) METEOROLOJİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ (Devam)

- 1) Meteoroloji Genel Müdürlüğü 2026 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi
- 2) Meteoroloji Genel Müdürlüğü 2024 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

Ç) İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAŞKANLIĞI (Devam)

- 1) İklim Değişikliği Başkanlığı 2026 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi
- 2) İklim Değişikliği Başkanlığı 2024 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

D) KENTSEL DÖNÜŞÜM BAŞKANLIĞI (Devam)

- 1) Kentsel Dönüşüm Başkanlığı 2026 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi
- 2) Kentsel Dönüşüm Başkanlığı 2024 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

E) TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI (Devam)

- 1) Tarım ve Orman Bakanlığı 2026 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi
- 2) Tarım ve Orman Bakanlığı 2024 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

F) ORMAN GENEL MÜDÜRLÜĞÜ (Devam)

- 1) Orman Genel Müdürlüğü 2026 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi
- 2) Orman Genel Müdürlüğü 2024 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

G) DEVLET SU İŞLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ (Devam)

- 1) Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü 2026 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi
- 2) Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü 2024 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

Ğ) TÜRKİYE SU ENSTİTÜSÜ (Devam)

- 1) Türkiye Su Enstitüsü 2026 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi
- 2) Türkiye Su Enstitüsü 2024 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

H) DOĞA KORUMA VE MİLLÎ PARKLAR GENEL MÜDÜRLÜĞÜ (Devam)

- 1) Doğa Koruma ve Millî Parklar Genel Müdürlüğü 2026 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi

BAŞKAN - 2026 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi ile 2024 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi'nin görüşmelerine devam ediyoruz.

Komisyon yerinde.

İYİ Parti Grubu adına Sayın Yüksel Selçuk Türkoğlu.

Buyurun. (İYİ Parti sıralarından alkışlar)

İYİ PARTİ GRUBU ADINA YÜKSEL SELÇUK TÜRKOĞLU (Bursa) - Sayın Başkan, muhterem milletvekilleri; gerçi alıştığımız bir manzara hem AK PARTİ Grubu yok hem de Sayın Bakan yok.

BAHADIR NAHİT YENİŞEHİRLİOĞLU (Manisa) - Ya, 2 Grup Başkan Vekili sizi dinliyor şu an. Bak, biz dinliyoruz seni, 2 Grup Başkan Vekili dinliyor.

YÜKSEL SELÇUK TÜRKOĞLU (Devamla) - Ben anlatayım efendim hemen, size anlatayım o zaman.

Efendim, bugün Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığının adıyla aslında hiç de mütenasip olmayan, çevre duyarlılığı olmayan, planlı bir şehircilik anlayışı bulunmayan, iklim koruma desen hak getiren bir Bakanlığın bütçesini konuşacağız. Hemen bir iki örnekle başlamak istiyorum.

Efendim, TOKİ mevzuu nedir biliyor musunuz? Sosyal devlet tabii ki vatandaşının, özellikle de dezavantajlı kesimlerin barınma meselesini çözmek zorunda. Bu bir bağ bağışlamak değildir, bu bir lütf değildir, bu bir himmet değildir, görevini yapıp bir de üstüne üstlük fazlasıyla övünülecek bir konu da değildir; kaldı ki görevinizi de yapamıyorsunuz. Bakın, yıl 2022, diyorsunuz ki: "500 bin adet sosyal konut, 250 bin adet arsa, 50 bin adet iş yeri." Nerede? Nerede bu ya? Bu arsalar nerede? İlk Evim ilk Arsam Projesi'yle alakalı teslim edilmiş bir tane arsa mı var? Yok. (İYİ Parti sıralarından alkışlar) "100 bin sosyal konut yapacağız." dediniz değil mi? "Fiyatları böyle olacak." dediniz. Ben -aşağı yukarı- İstanbul'dakilerin eylemine katıldım; Eskişehir'dekine, Bursa'dakine, Kemalpaşa'dakine, Gemlik TOKİ'dekine; neredeyse hepsi feryat ediyor. Bakın, başlangıç şöyle: "16 Aralık 2019-15 Ocak 2020 tarihlerinde başvurun." E, zaten başvurular şöyle: Gelirin olmayacak, evin olmayacak, doğal olarak sen aslında bu sosyal konuta muhtaç olan birisin; devletten alıyorsun, müteahhitten almıyorsun bu konutu. "Bin lira taksit, evlerin fiyatları şu olacaktır..." Son durum ne biliyor musunuz? Son durum şu: 1 milyon 700 bin lira ile 2,5 milyon Bursa'da; 2,5 milyon ile 3,5 milyon ve üzeri İstanbul'da... E, kardeşim, TOKİ arsaya para veriyor mu? Vermiyor. Bir konut için en önemli maliyet ne? Arsa. Arsa yok, vergi yok, harç yok. Sizin bu yaptığınız şartlarda verin müteahhitlere; hadi Rizeli müteahhitlere verin, bakın, sizden daha çok konut üretirler. (İYİ Parti sıralarından alkışlar)

Şimdi, efendim, bu da Bursa'da TOKİ'nin yapmış olduğu TOKİ konutu, bak.

HALUK İPEK (Amasya) - Bir tane dikili ağacın, çivin var mı senin?

YÜKSEL SELÇUK TÜRKOĞLU (Devamla) - Bu ne biliyor musunuz? Teslim edeceksiniz, şimdi -bir buçuk yıldır- buranın zemini doğru değil; yapmayın dedik, yaptınız, bitirdiniz -zaten geç bitti, fiyatları ayrı- teslim aşamasında bina kaymaya başladı. Kaloriferlerini taktınız, mutfak dolaplarını taktınız ama yıktınız şimdi; bakın, bu bina yıkıldı.

Söylüyorum: Şimdi, bu binanın zemini kaymış, birer metre yanında 20 tane daha konut var, TOKİ'ye göre onların zemini kaymıyor. Buradan, milletin kürsüsünden söylüyorum: Bu projeyi hayata geçirmeyin, o kadar insanı bu tabutlara canlı canlı koymayın.

Üniversiteden, akademik odadan, bakanlıktan toplanın, koyun bir rapor, altına da imza atın "Biz kefiliz." diye -Bursa deprem bölgesi- ondan sonra bu vatandaşlar bu konutlara çıksın.

Efendim, bir konu daha var Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığıyla ilgili. Bursa'da "Bursa Çimento Fabrikası" diye bir fabrika var, içerisinde 200'ün üzerinde ruhsatsız binası var. En son, ÇED raporlarının reddedilmesine ve mahkeme kararına rağmen 3'üncü fırını hayata geçirdi. Kestellileri ve Bursalıları zehirliyorlar. Büyükşehir Belediyesi gitti, kapısına kilit vurdu; dinleyen kim!

Bursalıları ve Kestellileri Bursa Çimento Fabrikası ne kadar daha zehirleyecek? Buna müdahale etmeyecek misiniz? Bu memlekette parası olan her işi yürütecek mi? Böyle bir anlayış olabilir mi? Kestel'de, Bursa'da kanser olan her çocuğun, her vatandaşın vebali bu denetimi yapmayan sizlerin üzerindedir.

Heyeti saygıyla selamlıyorum. (İYİ Parti ve YENİ YOL sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Söz sırası Sayın Selcan Taşcı'da.

Buyurun Sayın Taşcı. (İYİ Parti ve YENİ YOL sıralarından alkışlar)

İYİ PARTİ GRUBU ADINA SELCAN TAŞCI (Tekirdağ) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; 80 bin hektarın kül olduğu, binlerce hayvanın telef olduğu, 17 insanımızın canına mal olan cayır cayır bir yılın sonunda, Tarım ve Orman Bakanlığı bütçesiyle ilgili sözlerime orman şehitlerimizi rahmetle anarak başlamak istiyorum.

Bu vesileyle, görevleri vatan savunmasına denk gelen orman muhafaza memurlarımızın branşlaşmaları, koruma ve üretim görevlerinin ayrılarak emniyet hizmetleri ve teknikerlik kadrolarına alınmaları; vardiya sistemi, personel eksikliğinin giderilmesi konularında düzenleme beklediklerini hatırlatıyorum.

Tarımsal üretime, faizcilere aktarılan on beşte 1'i bile olmayan payı aslında faizcilere ayrılan bir bütçe üretim bütçesi olamaz; öncelikle onu not edeyim. Garanti ödemelerine aktarılan sadece bir kısmı sulama projelerine aktarılabilseydi eğer -su tüketiminin yüzde 75'i tarımsal sulamaya gidiyor çünkü- susuzluk ve kuraklıkla başa çıkabilirdik biz. Ayrıca "millî gelirin yüzde 1'ini tarımsal üretime ayıracaksın." diyen Tarım Kanunu'na uymayan yani aslında dolayısıyla kanun tanımaz bir bütçedir bu. Geleneksel iktisat metaforu, yarış heybesinde satacak pamuğu olanlar ile olmayanlar arasındadır ve pamuğu olan kazanır. Pamuk metaforundan yola çıkıyorsa ürettiğimizden fazlasını ithal ediyoruz biz artık bu alanda yani kaybedenler kulübündeyiz. Atatürk'ün bağımsızlık emanetinin sahibi ilan etti iktidar milletvekillerinin bazıları sabah kendilerini, öyleyse soruyorum: Kendimize yeter üretim hacmine sahip ürünleri bile ithal etmek bağımsız bir ülkenin yapacağı iş midir? Yüzde 90'larda yeterlilik seviyesine sahip olduğumuz buğdayın yüzde 70'ini ithal ederek, aynı şekilde kuru baklagillerin yarısından fazlasını ithal ederek, yüksek kaliteli ürünü ihraç edip düşük kaliteli ithalat yaparak yani Türk milletini kendi toprağında, kendi eliyle yetiştirdiğini yiyemez hâle getirerek bağımsız olunur mu? "Yiyemez" deyince, gıda enflasyonunda OECD şampiyonuyuz; iklim krizinden, fırsatçılardan değil bildiğiniz dümdüz plansızlıktan. Arz fazlası ürün tarlada kalıyor, arz eksikinden fiyat yükseliyorsa "plansızlıktır" bunun adı. Müsebbibi de kişisel almayın, siz değilsiniz Sayın Bakan, yıllara dayanan bir çöküş yaşanıyor Türk tarımında. Büyükşehir Yasası'ndan derhâl geri dönmeliyiz mesela. Tarımsal sulamaya su saati takılır mı Allah aşkına? Bir gecede geri bıraktık hikâyesi var biliyorsunuz, başka yerde aramaya hiç gerek yok, tam da budur; tarım stratejiktir, millî güvenlik gereğidir ve tarım alanlarının, bitkisel üretimin, hayvancılığın yarısından fazlasını kaplayan bir alanda üretimin köküne kezzap dökülmüştür bir gecede bu yasayla. Tahribatı da öyle, belediye meclislerinin insafına bırakılmış kırsal alanlarla çözülemeyecek kadar derindir maalesef.

Sayın Bakan, nüfusu kırsalda tutmaya dönük teşvik politikaları ve bu bağlamda köy okullarının başvuru beklemeksizin açılması için canınızı dişinize takmalısınız. Tarım varlığımızın onda 1'i tarım dışına çıkarıldı bugüne kadar. Artık "Durl!" demelisiniz ve çok uzağa değil, aslında şu dakikalarda tam da yanınızda oturuyor olması gereken Sayın Kurum'a demelisiniz bunu. Sayın Kurum burada olsaydı kendisine hitap edecektim, bürokratlarına sesleniyorum: TOKİ, meralarımızdan elini çeksin.

Bakın, Gönen Çayı'ndan Seyhan'a, Ergene'ye en önemli su kaynaklarımız sırf sanayi, maden ruhsatları için, ÇED'ler sadece şekil şartı gibi değerlendirildiği için yıllardır zehir akıyor. Havayı, suyu, toprağı kirletene kayırma da olmaz, merhamet de olmaz; dediğim gibi, bedelini canıyla ödüyor çünkü koca bir ülke. Trakya'nın son temiz içme suyu kaynağı Istrancaların kalbine yapılacak nükleer santrale izin vermeyin mesela.

Tarımsal hasılda, evet, Avrupa 1'incisiyiz de -sürem yok- nüfusa oranladığımızda böyle çıkmıyor, birbirimizi hiç kandırmayalım. Ziraat Bankası kredileriyle övünüyor. On yıl önce ürettiğinin onda 1'i kadar borçlu olan çiftçi şimdi yüzde 40'ı kadar yani çiftçiye borçlandırmak sürekli övünecek bir şey değildir. Ahırlar, ağıllar, kümesler boş; hayvancılık ithalatla terbiye edilmez, özellikle süt hayvancılığı, anadan dana olmaz biliyorsunuz ve hep söylüyoruz, iklim şartlarına uyumlu bir üretim haritası bekliyoruz sizden Sayın Bakan.

Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum. (İYİ Parti sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Söz sırası Sayın Turan Yaldir'da.

Buyurun Sayın Yaldir. (İYİ Parti sıralarından alkışlar)

İYİ PARTİ GRUBU ADINA TURAN YALDIR (Aksaray) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, İYİ Parti Grubum adına söz almış bulunuyor, hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Sayın Tarım Bakanım, Türkiye'de tarımın su sorunu artık bir millî güvenlik meselesi hâline gelmiştir. Yer altı su rezervleri son on beş yılın en düşük seviyesinde. Su meselesi tek başına Tarım Bakanlığının meselesi olmamalıdır. Su sorunu; iktidarıyla muhalefetiyle, Meclisiyle Türk milletinin ortak meselesi olmalıdır. Bütçe görüşmelerinin ilk gününde su meselesiyle ilgili konuşan Cumhurbaşkanı Yardımcısı Sayın Cevdet Yılmaz'ın "Tüm önerilere açığız." sözlerinden yola çıkarak diyoruz ki: Su sorunuyla ilgili yetkin bir komisyon kurulmalı, vatan toprağı kadar kutsal ve kıymetli olan bu meseleyi hep birlikte el ele vererek çözmeliyiz. Su bakanlığı kurulması dahi gündeme alınmalıdır. Çiftçilerimiz dolu, don, kuraklık gibi doğal afetlerin yanı sıra elektrik, tohum, ilaç, gübre ve mazot fiyatlarındaki fahiş fiyat artışlarıyla mücadele ederken önlem alınmaz ise yakın gelecekte su sorunuyla da tam manasıyla tanışmış olacaklar. Oysa tarımın stratejik önemini kavrayan ülkeler, nehir havzalarından kurak ve verimsiz bölgelere suyu kanallar, tüneller, barajlar ve pompa istasyonlarıyla ulaştırmakta, tarım yapılamayan çöl ve kurak arazileri verimli üretim alanlarına dönüştürmektedir. Örnek verecek olursak, Amerika kuzeydeki nehirlerden güneydeki çöl bölgelerine 1.100 kilometre ve 600 kilometre

uzunluğunda iki adet büyük sulama kanalı inşa ederek dünyanın en büyük sebze, meyve ve yem bitkisi üreticilerinden biri hâline gelmiştir. Çin güneydeki su zengini nehir havzalarından kuzeydeki çöl ve kurak bölgelere yaklaşık 1.200 kilometre uzunluğundaki kanallarla su taşıyarak milyonlarca hektar alanı tarımsal sulama alanına açmıştır. Hindistan, kuzeyden güneye uzanan ve 2 bin kilometreyi aşan sulama kanallarıyla nehir sularını kurak tarım havzalarıyla buluşturmuştur. Yani başımızdaki komşumuz İran'da ise tarımsal sulama amacıyla bin kilometreden fazla kanal inşa edilmiştir. Suudi Arabistan'da nehir dahi olmamasına rağmen deniz suyu arıtılarak yüzlerce kilometrelik boru hatlarıyla çöllere taşınmakta ve sulu tarım yapılmaktadır. Bu örnekler yalnızca bu ülkelerle de sınırlı değildir; İspanya, Mısır, Avustralya, Fas, İsrail ve daha niceleri çölleri ve kurak bölgelerini suyla buluşturup yeşertirken bizde ise ülkenin dört bir yanındaki nehirlerimiz denizlere âdetâ bedavadan akmaktadır. Oysaki nehirlerden ovalara tarımsal suyu akıtılsak tarımsal üretimde ülkemiz dışa bağımlılıktan kurtulacak, çiftçimiz nefes alacak ve gıda güvenliğimiz sağlam temellere oturacaktır. Gıda artık yalnızca ekonomik bir konu değil millî güvenlik, bağımsızlık ve beka meselesidir. Bugün gelinen noktada ülke olarak gıda üretiminde kendi kendimize yetemediğimiz gerçeğiyle yüzleşmek zorundayız. Toprağını, suyunu ve üreticisini koruyamayan hiçbir ülke ayakta kalamaz.

Sayın milletvekilleri, dünya nüfustaki hızlı artış ise bu tabloyu daha da çarpıcı hâle getirmiştir. 1600 yılında yaklaşık 600 milyon olan dünya nüfusu 1927'de 2 milyara, 1999'da 6 milyara, 2022'de 8 milyara ulaşmıştır, 2050 yılında ise 10 milyar olacağı öngörülmektedir. Özellikle 1950'den sonra yaşanan hızlı nüfus artışıyla birlikte dünya nüfusu son dönemde yaklaşık her on iki yılda 1 milyar artmaktadır. Yapılan bilimsel araştırmalar nüfus artışı, iklim krizi ve kuraklığın etkisiyle 2050 yılında dünya tarım üretiminin ancak Çin nüfusunu besleyebilecek düzeyde kalabileceğini ortaya koymaktadır. Bu tablo tarımda üretimin ve planlamanın ertelenemez bir zorunluluk olduğunu açıkça göstermektedir diyor, Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum. (İYİ Parti ve YENİ YOL sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Söz sırası Sayın Burhanettin Kocamaz'da.

Buyurun Sayın Kocamaz. (İYİ Parti ve YENİ YOL sıralarından alkışlar)

İYİ PARTİ GRUBU ADINA BURHANETTİN KOCAMAZ (Mersin) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı ile Tarım ve Orman Bakanlığının 2026 yılı bütçesi üzerine İYİ Parti Grubumuz adına söz aldım. Yüce Meclisi ve aziz milletimizi saygıyla selamlıyorum.

Değerli milletvekilleri, Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı bünyesinde başta çevre olmak üzere hemen hemen her alanda önemli sorunlar yaşanmaktadır. Doğal çevre korunamamış ve rantı kurban edilmiş, şehirlerin silüeti dikey mimariyle bozulmuş, görüntü kirliliği rahatsızlık boyutuna ulaşmış, iklim değişikliğine yönelik olarak gerekli adımlar da yeterince atılmamıştır. Üzülerek belirtmeliyim ki ülkemizde kurumadık ve kirlenmedik dere, akarsu, göl ve baraj kalmamış, su kaynaklarımız iyice azalmış; artık alacak nefesimiz, içecek suyumuz, yüzümüzü süreceğimiz temiz bir toprağımız da kalmamıştır. Göreve geldiği günden bu yana ülkemizi neredeyse Avrupa Birliği ülkelerinin çöplüğüne döndüren bu iktidar Avrupa'dan en fazla plastik atık alan ülke konumuna getirmiştir. Madencilik kanununu neredeyse ayda bir değiştirdiler, her değiştiğinde de orman varlıklarımız, su kaynaklarımız, kültür miraslarımız korunamadı, zeytinliklerimiz ve tarım arazilerimiz madencilik faaliyetlerine maalesef kurban edildi. Bugün doğayı, ormanı, çevreyi ve kültür varlıklarımızı maden ocaklarına, çimento fabrikalarına ve taş ocaklarına karşı koruyacak hiçbir yasa da kalmadı. Maden şirketleri, taş ocağı sahipleri, çimento fabrikaları ve sanayi kuruluşları söz konusu olduğunda bu iktidar doğal zenginliklerimizin, ormanlık alanların ve verimli toprakların, en önemlisi de insan sağlığının hiçbir önemini dikkate almıyor. İnsan sağlığı ve doğal çevre rantı yenik düşmüş, kısa sürede "ÇED Gerekli Değildir" raporu alınabilirken bu duruma itiraz ederek köyünde suyuna, toprağına ve havasına sahip çıkan vatandaşların karşısına devletin güvenlik güçleri dikilmiştir.

Sayın Bakan, şu anda Mersin Arslanköy'ün sakinleri sizden müjdeli bir haber beklemektedir. Daha önce Torosların tepesinde, Karaman sınırlarında 23,77 hektarlık bir alan için verdiğiniz boksit madeni ruhsatı alan Berus Maden İşletmeleri, maden sahasını 21 kat yükselterek 510 hektara çıkarmak üzere Arslanköy'de ÇED toplantısı yapmak istemiş, Arslanköylülerin tepkileri karşışaştır. Arslanköy, Mersin'in tercih edilen yaylalık alanlarından biridir. Arslanköy, ürettikleri ürünlerle kıt kanaat geçinen insanların yaşadığı bir yerdir. Ayrıca, başvuru yapılan alan yaz aylarında Yörüklerin hayvanlarını otlattığı bir alandır ve yok olmayla karşı karşıyadır. Sayın Bakan, Arslanköylülerin çığlığını duyun ve bölgenin su kaynaklarını, patlatılacak dinamitlerle yok edecek bu talana engel olun; aksi takdirde, bu vebalden kurtulamazsınız.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; ülkemizde yıllardır sözü edilen kentsel dönüşümün sadece adı vardır. Birçok ilimizde bugüne kadar gerçekleştirilemeyen kentsel dönüşüm yüzünden yorgun binalar kendiliğinden yıkılmaya başlamış, mal ve can kayıpları yaşanmaktadır. 1999 Marmara depreminden bu yana yirmi altı yıl geçmesine rağmen büyük İstanbul depremine adım adım ilerleyen ve tabut evlere dönüşen İstanbul'da Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı kentsel dönüşüm yerine Kanal İstanbul Projesi'ne öncelik vermiştir.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; deprem bölgesinde, aradan geçen yıllara rağmen hayat bir türlü normale dönememiş, başta barınma olmak üzere çeşitli alt ve üstyapı sorunları hâlâ çözülememiş, vatandaşlarımızın bir kısmı hâlen konteynerlerde yaşam mücadelesi vermektedir. Depremzedelerimizin, bu kışı da ne yazık ki geçen yıllarda olduğu gibi soğuk konteynerlerde geçirmek şeklinde bir riski vardır. Bu durum büyük mağduriyetlere neden olmuş, teslim edilen konut sayısı depremzede vatandaşlarımızın konteyner kent yaşamından kurtarılmasına yetmemiş, bu kış da deprem bölgesinde bacalar sıcak yuvalar yerine yine soğuk konteyner kentlerde tütmeye devam edecektir.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; siz 2002 yılında kurası çekilen "İlkevim Arsa Projesi" kapsamında hak sahiplerine daha arsalarını bile teslim edememişken şimdi de 500 bin sosyal konut vererek hayal satmaya devam ediyorsunuz. Önce "İlkevim Arsa Projesi"nde hak sahibi olan binlerce vatandaşlarımızın arsalarını teslim edin, TOKİ mağdurlarının mağduriyetlerini giderin, ardından depremzedelerin tamamının konutlarını teslim edin, onları soğuk konteynerlerden kurtarın ve onlarla helalleşin; daha sonra da 500 bin konuttan bahsedin.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; şimdi biraz da tarımla ilgili konulara değinmek istiyorum. Sabahtan bu yana iktidar kanadından epeyce masal dinledik ancak gerçekler öyle mi bir bakalım. Dağıyla, taşıyla, ovasıyla, yaylasıyla Mersin her türlü ürünün yetiştirilebildiği önemli bir bölge. Zaman zaman vatandaşlarımız bizi arayarak kendi bölgelerinde yetiştirdikleri ürünlerle ilgili çektikleri

sıkıntıları dile getirmemizi talep ediyorlar. Ne yazık ki neredeyse yirmi dört yıllık bu iktidar döneminde sıkıntı çekilmeyen hiçbir ürün kalmadı. İktidarsa bulutların üzerinde dolaşırken, tarımla ilgili politikalarını anlatırken çiftçiye çağ atlattığından bahsediyor. Yahu, çiftçi çağ atladiysa bu üreticiler neden bu kadar şikâyet ediyor, neden bu kadar zarar ediyor? Biz sizleri dinlerken kendimizi sanki başka bir Türkiye'de yaşıyormuş gibi hissediyoruz. Her yıl bu ürünlerin birinden ya da ikisinden zarar edilebilir ancak tümünden de zarar edilebilir mi?

Şu anda çiftçilerimizin bankalara ve Tarım Krediye olan borcu 1 trilyonu aşmış durumda. Çiftçi her yıl geriye gidiyor. Siz yasal olarak vermeniz gereken desteği vermiyorsunuz. Çiftçinin borcu artıyor, feryatları göğe yükseliyorsa izlediğiniz politikaları neden gözden geçirmeyi düşünmüyorsunuz? Ben buradan açıkça söylüyorum: Bu kadar yanlış bilinçsiz bir şekilde yapılması asla mümkün değildir. Çiftçi canından bezmişse, gençler tarımla ilgilenmek yerine şehirlerde asgari ücrete talip olmak istiyorsa bunun nedenini sizler neden hâlâ anlamamakta ısrar ediyorsunuz? Çiftçilere, hayvancılara, kısaca üreticilere olan düşmanlığınızı bize nasıl izah edeceksiniz? Lütfen, kendinize gelin.

Çiftçi sayımız azalıyor, son on yılda 1 milyon çiftçi üretimden uzaklaştı. Tarımla uğraşan insanların yaş ortalaması şu anda 58; yarın bu insanlar da Hakk'a yürüdüğünde, üretim yapacak kimse kalmadığında çok sevdiğiniz o ithalat politikalarınızla yurt dışındaki üreticileri sübvansede ederek mi milleti doyuracaksınız? Sizin bu üreticilerle alıp veremediğiniz nedir? Şu anda hiçbir ürün üreticinin yaptığı masrafları karşılamıyor. Çiftçi size göre ne yapmalı? Üretimden mi vazgeçmeli yoksa ödeyemediği borçlar nedeniyle evini, arazisini mi satmalı yoksa intihar mı etmeli? Üretici ürününü yetiştirip 3-5 kuruş kazanacağı anda gümrük vergilerini indirip ithalatı serbest bırakıyor ya da üretici ürettiği ürünü ihraç edeceği anda ihracatı kısıtlıyorsunuz.

Pandemi veya başka saiklerle 2020 yılının Nisan ayında dört ay süreyle limon ihracatına getirilen yasak üreticileri perişan etti. Kaybedilen ihracat pazarları yüzünden her yıl limon dalında kalmakta ve üretici büyük zarar etmektedir.

Mısırdaki da her yıl benzer durum yaşanmaktadır. Üretici tam hasada başladığında Toprak Mahsulleri Ofisi yedi ay içinde sıfır gümrükle tam 3 milyon ton mısır ithal etti ve depolar mısırlarla dolduruldu. Bu durum karşısında üreticiler mısırı maliyetine tüccara satmak zorunda kaldı.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BURHANETTİN KOCAMAZ (Devamla) - Mersin'in Anamur ve Silifke ilçelerinde çilek hasadının başladığı şu dönemde Mersin'e Mısır'dan tonlarca çilek geldi. Bunu sizlerin vicdanına bırakıyorum.

Yüce Meclisi saygıyla selamlıyorum. (İYİ Parti sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkürler.

Söz sırası Sayın Hasan Toktaş'ta.

Buyurun Sayın Toktaş. (İYİ Parti sıralarından alkışlar)

İYİ PARTİ GRUBU ADINA HASAN TOKTAŞ (Bursa) - Sayın Başkan, muhterem milletvekilleri; öncelikle heyeti saygıyla selamlıyorum. Her iki Bakanlık ve Bakanlık bürokratlarına da saygı sunuyorum.

Çevre Bakanımıza öncelikle seslenmek istiyorum: Bursa Nilüfer Çayı -her fırsatta gündeme getirmeye gayret ediyorum- âdeta bir kimyasal atık deposuna dönüşmüştür maalesef. 103 kilometre uzunluğundadır. Türkiye'nin önemli su depolarından biri olan Uludağ'dan beslenmekte, Uludağ'dan çıkmakta ve Sayın Bakanım, Uludağ'dan Nilüfer Çayı Bursa'ya ilk Odunluk köyünde ulaştığında, emin olun, Nilüfer Çayı'ndan şöyle bir bardak suyu alıp içebilirsiniz fakat aynı Nilüfer Çayı Bursa Ovası'nda şöyle bir 10 kilometrelik yay çizip ilerledikten sonra OSB'lerle tanışmaktadır ve oradan itibaren Bursa Nilüfer Çayı âdeta bir kimyasal atık deposuna dönüşmektedir. Bu konuyla ilgili -bizim Selçuk Türkoğlu İl Başkanımızdı- 7'nci ayın 16'sı 2021 yılında Nilüfer Çayı'nda biz bir etkinlik düzenlemişiz, konuyu gündeme getirmişiz. Nilüfer Çayı bu 10 kilometrenin ardından kalan 90 kilometrelik kısmı -sayın vekillerimiz müsaade ederse- Sayın Bakanım, şu şekilde akmaktadır, siyah akmaktadır. (İYİ Parti sıralarından alkışlar) Bu konuda bu yılın başında olumlu bir gelişme yaşandı. Bursa Valiliği koordinasyonunda Bursa Büyükşehir Belediyesi BUSKİ Genel Müdürlüğü ve Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğünden oluşan ve bunun sebeplerini araştırmak ve çözüm üretmek için bir komisyon kuruldu ama maalesef bu komisyon yaklaşık yıl dolmuş olmasına rağmen Nilüfer Çayı yine aynı şekilde akmaktadır.

Diğer bir konu ise geçtiğimiz günlerde Sayın Cumhurbaşkanını televizyonda dinledim, belediyelerle alakalı olmak üzere iktidar-muhalefet ayırmaksızın belediyelere eşit ve dengeli yardımlar yapıldığından söz etti Sayın Cumhurbaşkanı. Ben, Sayın Bakanım, Afyon'dan bir örnek vermek istiyorum: Afyon'da 60 tane belediye var, bu 60 belediyenin 33 tanesi AK PARTİ, 17 tanesi Milliyetçi Hareket Partisi. Bu 50 belediyenin tamamına nakdi olarak ya da araç gereç olarak ciddi anlamda yardımlar yapılmış. Bizim 2 tane belediyemiz var; biri Afyon Çay Belediyesi, diğeri Dereçine Belediyesi. Çay Belediyesine çok cüzi bir yardım yapıldığını biliyoruz, âdeta deveye kulak ama bu 2 belediyeye maalesef Bakanlık eliyle ya da İller Bankası eliyle yardım yapılmıyor. Sonuçta bu bütçeyi, bu milletin bütçesini burada oylayacağız. Bu bütçeye biz nasıl "evet" oyu kullanalım? Belediyeleri birbirinden ayırıyor ise, partilere göre ayırıyor ise nasıl "evet" oyu kullanalım Sayın Bakan? Bu konuda sizleri daha adil olmaya, Çay ve Dereçine Belediyelerine yardım etmeye davet ediyoruz. Bunların üvey evlat olmadığını da lütfen gösterin Sayın Bakan.

Diğer bir konu ise çevresel ölçüm ve analizlerin daha doğru ve tarafsız şekilde yapılabilmesi için MELBES yani Merkezi Laboratuvar Belirleme Sistemi kurulmuş olup bu sistem üzerinden analizler yapılıyor. Ama bir talebimiz var. Ki bu sistem üzerinden bu analizlerin yapılıyor olması da daha şeffaf ve daha objektif sonuçlar üretiyor çünkü sonuçta bu kurumlar müşterilerine mahkûm kalmaksızın sistem üzerinden işlerini alabiliyorlar. Fakat bu konuda ÇED analizlerinde yani çevre etki değerlendirme analizlerinde ve ölçümlerinde maalesef bu MELBES sistemi kullanılmıyor. Ülke gündemine de oturan bu ÇED konularında MELBES üzerinden... ÇED içerikli, ÇED kapsamında olan analiz ve ölçümlerin de MELBES üzerinden olması daha şeffaf ve objektif sonuçlar üretecektir. Bunun böylesinin daha doğru olacağına inanmaktayız Sayın Bakanım.

Yine, bir konuya dikkatlerinizi çekmek istiyorum: Trabzon Milletvekilimiz Sayın Yavuz Aydın'la beraber gittik, yerinde de inceleme yapma imkânı buldum; Trabzon ili Araklı ilçesinde Taşönü köyünde -Taşönü Mahallesi olarak büyükşehir olduğu için şimdi geçiyor ama- katı atık bertaraf tesisi var Sayın Bakanım. Bunu bizzat gidip, Çevre Komisyonu Üyesi olarak da İl Başkanımız, İlçe Başkanımız ve Trabzon Milletvekilimizle yerinde inceledim yani size de gitmemizi tavsiye ederim Sayın Bakanım. Burası gerçekten vahşi depolamanın yapıldığı âdeta bir rezalet; hemen dibinde köy var, evler var ve vatandaşlarımız emin olun, kokudan duramıyorlar.

Fazla çöp döküldüğü için, vahşi depolama şeklinde... Evet, bir fabrika var, işleme yapılıyor ama sahaya baktığınız zaman, vahşi depolama metodunun uygulandığını görüyorsunuz. Buradan bütün o çöpün suyu Yanbolu Deresi'ne akıyor, balık ölümleri gerçekleşiyor ve burada, özellikle martıların çöpleri alarak, evlerin üstüne, fındık bahçelerine... Emin olun, her yer poşet, çöp, çocuk bezi, kemik... Ya, inanamazsınız, büyük bir rezalet yaşıyor orada Sayın Bakanım. Büyükşehir Belediyesi ısrarla bu konuda çözümler üretmek için... Mesela, bu yıl sonuna kadar söz verdiler ama bu sözler de tutulmadı, rezalet yaşıyor; muhakkak bu konuda ciddi bir tedbir alınmalı. Ve orada çalışan 170'i aşkın işçi seksen gündür maaşlarını alamıyorlar. Dolayısıyla İlçe Başkanımız da konuyla ilgili basın açıklamaları yaptı, gündeme taşıdı. Bu, bütün Trabzon'un çöplüğü hâline dönüşmüş olan Taşönü çöplüğü konusunda sizleri daha duyarlı olmaya davet ediyorum Sayın Bakanım.

Tarım Bakanımıza bir konuda bir hatırlatma yapmak istiyorum: Sayın Bakanım, 7'nci ayın 17'si, tam beş ay olmuş; beş ay önce bir soru önergesi vermişim Bursa İznik Gölü'yle alakalı olmak üzere, tam beş aydır bu konuda bir cevap verilmemiş. Büyük oranda -Sayın Grup Başkanvekilimiz de ısrarla gündeme getirir- maalesef bu sorulara cevap verilmiyor. Bursa ilimizde yer alan İznik Gölü çevresinde Devlet Su İşleri tarafından 1984 ve 1985 yıllarında yapılmış olan açık sulama sistemi kapsamında 83,30 kot seviyesine yerleştirilen pompalar kırk yıldır bakımsız vaziyette ve bu konuda, özellikle 2016 yılından bu yana İznik Gölü'nde yaşanan su seviyesi düşüklüğü... Ki İznik Gölü Türkiye'nin büyük göllerindendir, 394 kilometrekare yüz ölçümüne sahiptir. Yani İznik Gölü'nde kot seviyesi 1 metre düştüğü zaman 394 milyon metreküp su kaybına uğruyoruz. 394 milyon metreküp su kaybı ne demek biliyor musunuz? Bursa gibi 3 milyon 300 bin nüfuslu bir şehrin tam üç yıllık net su ihtiyacıdır, 1 metre kot düştüğü zaman ve bu İznik Gölü'nde su seviyesinin düşme sebebi ne biliyor musunuz?

TURHAN ÇÖMEZ (Balıkesir) - Cargill.

HASAN TOKTAŞ (Devamla) - Gemlik Azot Sanayi ve Cargill'in buradan su çekmesi önemli sebeplerdendir. Bu sebeple, orada çiftçilerimiz tarımsal sulamada suyu yeterince kullanamıyorlar -seviye düştüğü için pompalar daha çok çalışmak- ve çiftçilerimiz civar ilçelere göre 3-4 kat daha pahalıya suyu tüketmek zorunda kalıyorlar. Bu zor şartlarda çiftçimizin hâline baktığımızda bu durumun kabul edilebilir olmadığını düşünüyoruz. Bu konuda, Devlet Su İşleri tarafından İznik Gölü'nü besleyecek olan, İnegöl tarafından gelen Kocasu gibi çeşitli derelerden buraya su aktarımı da dâhil olmak üzere, İznik Gölü'nün ivedilikle dikkate alınması ve bu konuda özellikle susuzlukla karşı karşıya kalmış olduğumuz bir dönemde İznik gölünün mutlaka beslenmesi gerekmektedir.

Yine, Çevre Bakanlığına Trabzon Araklı'da, Erikli Yaylası'nda ki yine Yavuz Aydın'la gitmiştik "Oradaki yapıyı görünce âdeta insanın otlayası geliyor." dedi yani o derece güzel bir yaylada altın madeni var ve Trabzon Erikli'deki altın madeninde İliç'te yaşananın çok daha büyüğü yaşanabilir. Dolayısıyla Erikli'de altın madenine asla müsaade edilmemelidir. Bölge, Türkiye'nin en çok yağış alan, heyelan riski en yüksek olan bölgesidir. Bu yönüyle, orada, o topraktan o altını çıkarmamak gerekiyor diyor, heyeti saygıyla selamlıyorum. (İYİ Parti sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Söz sırası Sayın Yavuz Aydın.

Buyurun Sayın Aydın. (İYİ Parti sıralarından alkışlar)

İYİ PARTİ GRUBU ADINA YAVUZ AYDIN (Trabzon) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, Kıymetli Bakanlar; biz burada Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığının bütçesini konuşuyoruz fakat milletin evindeki bütçe ne yazık ki çökmüş durumdadır. Barınma artık hayat standardı meselesi değil doğrudan doğruya hayatta kalma meselesi hâline gelmiştir. Market, pazar bir yana, kiralar öyle bir seviyeye gelmiştir ki pek çok şehirde asgari ücreti aşmış, emeklinin maaşını ise katlamıştır. Gençler evlenememekte, aileler aynı evde üst üste yaşamak zorunda bırakılmaktadır. Öğrenciler ev değil sadece yatak aramaktadır. Memur ise artık tayin olunca sevinememekte, bu şehirde kirayı nasıl öderim diye endişelenmektedir.

Bakın, konut sahipliği gerilemektedir. Haneler ilk evine ulaşamazken bir başka kesim 2'nci, 3'üncü, 5'inci evi rahatlıkla alabilmektedir. Demek ki mesele sadece kaç konut üretildiği meselesi değildir; kimin konuta erişebildiği, kimin konutu stokladığı meselesidir. Sosyal devlet barınmayı piyangoya, kura heyecanına, nasip söylemine bırakamaz. Toplu konut elbette üretilmelidir fakat üretim, planlama ve dağıtım şeffaf, hakkaniyetli ve yerel ihtiyaçlara göre yapılmalıdır. Şimdi "Yüzyılın Konut Projesi" diyorsunuz, umut dağıtılıyorsunuz fakat vatandaşa âdeta piyango çektiyorsunuz. Vatandaş e-devlet ekranına, banka kuyruğuna, başvuru ücretine, taksit hesabına boğuluyorsunuz. Barınma hakkını "Başvurun, bekleyin, SMS gelsin." cümlelerine sıkıştırıyorsunuz. Bir yandan "ilk arsa, ilk ev" diye verilen sözlerin akıbeti belirsizken öte yandan yeni hedefler açıklıyorsunuz; neresinden tutsak elimizde kalıyor. Deprem bölgesindeki inşaatlarınızla övünüyorsunuz. Oysa asıl mesele, binlerce canımızı göçük altına bırakmadan önce o binaları yenileyebilmektir, denetleyebilmektir ve çürüklüğü ayıklayabilmektir. Bunu yaptınız mı? Hayır. Çünkü siz tedbiri değil tabelayı, bilimi değil rantı, denetimi değil imar affını seçtiniz. Mitinglerde "İmar affı yaptık." diyerek müjde verdiniz, kendinizi alkışlattınız. Şimdi çıkıp "inşa ve ihya" diyorsunuz. Utanmalısınız Sayın Bakan, utanmalısınız! Milletten yıllarca deprem vergisi topladınız, üstüne ek vergiler aldınız. Peki, o paralarla kaç bina güçlendirildi, kaç riskli bina yıkıldı? Bu soruların cevabı yok çünkü hesabı da yok. Sizin hesabınız, oturduğunuz koltuğu sağlamlaştırmak, sarayla aranızı iyi tutmak, yenilenebilecek kabinelerde yerinizi bir kez daha koruyabilmektir.

Sayın Bakan, bir başka ayıbınız da -biraz önce Bursa Milletvekilimiz Sayın Hasan Toktaş Bey de bahsetti- Trabzon'un Araklı ilçesindeki çevre felaketidir. Bu Meclisten de Araklı'dan da defalarca haykırık. Artık mesele tabiat meselesi olmaktan çıkmıştır, mesele Araklı'nın, insan onurunun ayaklar altına alınması meselesi hâline gelmiştir. Araklı Taşönü Katı Atık Tesisi çoktan bertaraf tesisi olmaktan çıkmış; kokusuyla, sineğiyle, vahşi depolama görüntüsüyle halk sağlığını tehdit eden bir çürümüşlük alanına dönüşmüştür. İnsanlar "Yeter artık!" diye haykırıyor, siz ise bu feryadı duymamakta ısrar ediyorsunuz. Belki şöyle düşünebilirsiniz, "Biz bu sorunu çözmiyoruz ama Araklı'da zaten 1'inci parti geliyoruz, Araklılılar zaten bizi seçiyor, oylarını da veriyor." diyebilirsiniz; bunu da Araklılı hemşhailerimin takdirine bırakıyorum.

Sayın Bakan, şimdi lütfen not alın ve bu sorularıma cevap verin: Araklı'daki bu sorunu ne zaman çözeceksiniz? Taşönü Katı Atık Tesisi'yle ilgili yakın zamanda somut bir tasarrufunuz olacak mıdır, olmayacak mıdır? Vahşi depolamanın yapıldığı bu yerde kokuyu sonlandıracak mısınız? Bu sorularıma bugün Araklılı hemşhailerim adına cevabınızı özellikle bekliyorum.

Araklılı hemşhailerimizin, bu vurdumduymazlığın siyasi ve vicdani hesabını günü geldiğinde mutlaka soracağını ifade ediyor, Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum. (İYİ Parti ve YENİ YOL sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Söz sırası Sayın Adnan Şefik Çirkin'de.

Buyurun Sayın Çirkin. (İYİ Parti ve YENİ YOL sıralarından alkışlar)

İYİ PARTİ GRUBU ADINA ADNAN ŞEFİK ÇİRKİN (Hatay) - Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; hepinizi saygıyla selamlarım.

Öncelikle, Çevre Bakanlığının Hatay'daki icraatları konusunda birkaç cümle söylemek isterim. Doğrusunu söylemek gerekir ki Sayın Çevre Bakanına Hataylılar adına, Hataylı depremzedeler adına buradan teşekkür ederim. (AK PARTİ sıralarından alkışlar) Estağfurullah efendim...

Hatay'a gerçekten çok güzel hizmetlerde bulunmuş, depremde ağır yaralar almış olan Hatay'ın yaralarını sarmak adına neredeyse hafta sekiz, cuma dokuz Hatay'a gelmiştir. Çevre Bakanlığının deprem şehri olduğumuzdan dolayı diğer şeylerini takip etme imkânı bulamadık ancak Hatay'la ilgili bölümünde gerçekten hakkını vermek gerekir. Sayın Bakan Hatay'la ilgili bir kısım hassasiyetlerimizi de aktardıktan sonra Hatay'a daha farklı bakmaya başladı. Tabii, zaman zaman bu teşekkürlerimiz yanlış anlaşılıyor yani farklı değerlendirenler oluyor. Biz kendisi geldiğinde, toplantılarda kendisine teşekkür ediyoruz. Orada basın yok, orada kimse duymuyor ama fikrî namus gereği burada da teşekkürü bir vazife biliyoruz. (İYİ Parti sıralarından alkışlar) Şunu da ifade etmek isterim ki Sayın Bakanım: Birtakım eksikler mevcut. Yerinde dönüşüm konusunda benim zatîalinize ısrarım devam ediyor. Yani hiç olmazsa bir ay bir hak tanıyın çünkü yerinde dönüşüm Hatay'daki esnafımızı ayağa kaldıracak bir sistemdir, çok güzel bir sistemdir. Müracaatların gecikmesinde Bakanlığın bir kusuru yoktur, Bakanlık tanıyabildiği kadar süre tanımıştır ancak bizim milletimiz vergisini gidip son günde yatıran bir millettir, ihmal etmiştir. Birtakım da eksikliklerden dolayı deprem bölgesi kendini de toparlayamamıştır, başka dertleri vardır, müracaatını yapamamıştır. Ben Hataylılar adına, oradaki esnaf adına da en azından bu noktada bir defa daha bu süreyi bir ay uzatmanızı zatîalinizden rica ediyorum.

İkincisi, kura sistemi Hatay'daki demografik yapıyı bozuyor. Bu kura sistemini yeniden gözden geçirmenizi ve herkesin mahallesinde ikamet etmesi; aynı sokak olmayabilir, aynı apartman olmayabilir ama herkesin mahallesinde ikamet etme imkânı bulabilmesi Hatay'ın hassasiyetleri açısından bizce çok önemlidir; bunu da incelemenizi zatîalinizden rica ediyoruz. Bakanlığın her kadrosu, Bakan Yardımcıları, Bakanlığın genel müdürleri, sadece siz değil hepiniz Hatay'a gereken hizmeti verdiniz; bundan dolayı da biz sizden razıyız.

Şimdi, Tarım Bakanlığına geçmek istiyorum. Maalesef Tarım Bakanlığı için aynı şeyi söyleyemiyorum. Tabii, Tarım Bakanının da -burada mı bilmiyorum, yok herhâlde- şu özelliğini de ifade etmek lazım: Şahsının değil tüm cumhuriyet hükûmetlerinin en şanssız bakanları Tarım Bakanlarıdır. Zaman zaman çiftçisini seven Başbakanlar, Cumhurbaşkanları gelir, Tarım Bakanlığına ağırlık verir ancak çiftçi genelde mağdurdur. Çiftçinin en çok mağdur olduğu dönem de bu dönemdir. Tarım Bakanlığından şikâyet edeceğimiz konular maalesef Tarım Bakanının uhdesinde değildir. Yani Ziraat Bankası faizinden biraz sonra şikâyet edeceğiz, Ziraat Bankası Tarım Bakanlığına bağlı değildir. Elektrik fiyatlarından şikâyet edeceğiz; elektrik Enerji Bakanlığına bağlıdır, Tarım Bakanlığına bağlı değildir. Başka birçok şeyden, hangi alandan şikâyet etsek yüzde 80'i Tarım Bakanlığına bağlı değildir ama biz ne yapıyoruz? Hesabı Tarım Bakanına soruyoruz; biz doğruyuz çünkü atanan tüm tarım bakanlarını -kendim de bir çiftçi olarak- sahibimiz olarak, sesimiz olarak görüyoruz. Dolayısıyla tarım bakanlarının bilhassa bu dönemde çiftçi için gereken kavgayı vermediğini ifade etmek zorundayız. Çiftçinin bir kere başta yasal hakkı olan Türkiye bütçesinden alacağı yüzde 1 düşe düşe 0,21'e düştü.

Sayın milletvekilleri, özellikle iktidar milletvekillerine sesleniyorum çünkü bunun hesabını siz veriyorsunuz, oraya gittiğinizde vatandaş bunun hesabını size soruyor. Bugün Ziraat Bankası faizleri kulüpçü faizini geçmiş, özellikle ötelemelerde son derece enteresan, uçuk rakamlarla çiftçinin borcunu öteliyor. Kredi verirken kırk şeye bakıyor yaşı dâhil. Kredi faizi yüzde 21 sübvansiyonlu ama onu da tam olarak kullanırmıyor, en azından yarısını yüzde 45-46'dan kullanıyor; böyle bir dönemde sayın milletvekilleri! Yani insanda biraz Allah korkusu olması lazım. Şimdi, örneğin Amik Ovası'nda patates ve mısır ekimini yasaklıyor. Niye yasaklıyor? Su tasarrufu için. Ya, çiftçi patatese tarlasını verecek, 7-8 milyar para alacak, bir nefes alacak. Ayrıca, patatesin sulama dönemi suyun en bol olduğu dönem. Şikâyet ettiğimizde ne diyor? "Cumhurbaşkanlığı kararnamesi." Cumhurbaşkanı benim ekeceğime ne karışır; ayrıca ne bilir, ne bilir? (İYİ Parti sıralarından alkışlar) Götürüp önüne bu kararnameyi koyuyorsunuz, o da imzalıyor. Aynı zamanda Dörtöyl, narenciye çökmüş. Şimdi, çiftçinin durumu zaten sıkıntıdaydı ama kuraklık ve don, ayıbı piyasaya çıkardı. Bu ara don konusunda da bir konuda Tarım Bakanlığının hakkını vermek isterim. TARSİM bugüne kadar dondan zarar gören çiftçinin parasını, zararını hemen hemen ya bitirdi, ya bitirecek; bunu ödedi. Bundan dolayı da Tarım Bakanlığına bir defa olsun teşekkürü de bir görev olarak görüyorum.

Şimdi, narenciye çiftçisi bu durumda; pamuk, buğday çiftçisi bu durumda. Ne yapılıyor sayın milletvekilleri? Pamuk toplanacağı zaman pamuk ithal ediliyor. Niçin? Tekstilci rahat etsin diye; doğru, tekstilci batıyor. Mısır biçileceği zaman mısır ithal ediliyor. Niçin? Hayvancılar pahalı yem kullanmasın diye. Pahalı yemden hayvancı batıyor. Yani yaptığınız işlerde bir gariplik aramıyor musunuz, yok mu? Örneğin, buğday biçiminde buğday ithal ediliyor. Niçin? Ekmek fiyatları çok yüksek olmasın diye. Ekmek fiyatları 15 liradan 20 liraya doğru gidiyor. Yani aldığınız bu tedbirler ne çiftçiye yarıyor ne de tedbir aldığınız, söyleyeyim, rahat ettirmek istediğiniz kesimlere yarıyor yani bunu yeni baştan düzenlemek artık şart oldu.

Sayın Tarım Bakanından beklentimiz, Ziraat Bankası borçlarının bir an evvel faizsiz ertelenmesi. Çiftçiye, bilhassa deprem bölgesinde... Siz Hatay'a Türkiye'ye yaptığınız muameleyi yapamazsınız, tüm depremin yüzde 50'sini yaşamış bir şehir, bir il. Özellikle deprem bölgesinde yeni kredi açılmalı ve bilhassa sulama kredileri on yıllık vadeye yayılmalı damlama ve yağmurlama gibi.

Bu noktada kıymetli çiftçimize de elbette iki çift lafımız olacak: Değerli çiftçimiz Hükûmetten şikâyet ediyor, biz de onun meselelerini burada dile getiriyoruz fakat her seçimde götürüp oyunu AK PARTİ'ye veriyor, bunun da bir son bulması gerekiyor.

Teşekkür ediyor, saygılar sunuyorum. (İYİ PARTİ ve YENİ YOL sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Söz sırası Sayın Yüksel Arslan'da.

Buyurun Sayın Arslan. (İYİ Parti sıralarından alkışlar)

İYİ PARTİ GRUBU ADINA YÜKSEL ARSLAN (Ankara) - Sayın Başkanım, Sayın Bakanım, kıymetli bürokratlar, milletvekili arkadaşlarım; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Bir ülke kendi toprağında kendi insanını doyuramaz hâle gelmişse sorunun tarımda değil yanlış tarım politikalarında ve kötü yönetimden olduğu anlaşılıyor. Ortaya çıkan tablo bellidir: Ülkede üretim daralıyor, çiftçi ayakta kalmakta zorlanıyor. Çiftçinin bankalara olan borcu yalnızca son bir yılda yüzde 43 artmış, toplam borç 1 trilyon 130 milyar liraya ulaşmış. Son yirmi yılda çiftçinin geliri 1 lira artarken, borcu 7 lira artmıştır.

Değerli milletvekilleri, önemli bir konuya dikkat çekmek istiyorum, Türk insanı bu gerçekleri bilmelidir: Türkiye'de tarım esaret altındadır. Bu esaret emperyal bir planın parçasıdır. 2005 yılından itibaren adım adım Türk tarımı işgal edilmektedir. Hayvansal ve bitkisel gıda kaynaklarımız adım adım üretimden pazarlamaya ve son tüketime kadar küresel işgalin kontrolüne girmiş durumda. En büyük tuzak AB'ye giriş fasıllarının açılmasıyla 3 Ekim 2005'te başladı. Havai fişek atarak kutladığımız AB'ye katılım protokolünün imzalanması sonrası tarımda ve gıdada işgal planı adım adım yürürken iktidar seyretmekle kalmadı, farklı beklenti ve ipotekleri de destekledi.

Kısaca özetlemek istiyorum: AB'ye gireceğiz umuduyla 17 Aralık 2004'te, özellikle seçilen salonda Papa'nın dev duvar kabartması önünde Sayın Gül ve Sayın Erdoğan katılım müzakerelerinin protokolünü imzaladı. İşte, Türk tarımının idamı bu imzalarla başladı. (İYİ Parti sıralarından alkışlar) 3 Ekim 2005'te 35 faslın görüşülmesi için masaya oturuldu. Bu 35 fasıl tek tek açılacak, ilgili bakanlıklarca da AB'ye uyum düzenlemeleri yapılacaktı yani Türkiye bazı kanuni düzenlemeler ve yönetmelik değişiklikleriyle AB mevzuatına uyumlu hâle getirilecekti, AB üyesi olmamız ancak bu fasılların kapanmasıyla mümkün olacaktı. 2026 yılına giriyoruz, yirmi bir yıl geçti, işin onur kırıcı tarafı, daha masaya oturulduğunda Kıbrıs Rum Kesimi 6 fasılla ilgili süreci bloke koymuştu yani "Asla bu fasıllar görüşülmeyecek." dedi ama iktidar "Önemli değil." diyerek görüşmeleri sürdürdü. Hayvansal ve bitkisel üretimi, gıda üretimi ve tüketimi tümüyle AB'nin istekleri ve hedefleri doğrultusunda düzenlemeleri kapsayan fasıl. İlginç olan şu: Bu fasıl tarımsal üretimle ilgiliydi fakat tarımla ilgili iki fasıl daha vardı; 11'inci fasıl kırsal kalkınma ve destekleri, 13'üncü fasıl balıkçılığı kapsıyordu. Bu fasıllar Kıbrıs Rum Kesimi vetosu yüzünden hiç açılmadı ama 12'nci faslın açılmasını veto etmediler. Sizce neden veto etmemişlerdir? Çünkü 12'nci fasılla Türk tarımının eline ve ayaklarına pranga vuruldu. Hızla çalışmalar başladı, gıda yönetmelikleri başta olmak üzere ilgili kanunlar hızla hayata geçirildi. Eti nereden, nasıl ithal edeceğimize, canlı hayvan ithalatında uyulacak kurallara, tohumculukla ilgili sınırlamalara, yumurtadan beyaz ete kadar üretim ve pazarlama standartları ve üretim süreçleri AB'nin pazar payını hızla yükselten taahhütler olarak hayata geçirildi. Bugün Uruguay'dan, Yeni Zelanda'dan, Hollanda'dan Macaristan'dan et ithal edebiliriz fakat Azerbaycan'dan, Kazakistan'dan, Özbekistan'dan ve Moğolistan'dan et ve et ürünleri ithal edemezsiniz. Arjantin'den canlı hayvan alımı serbest fakat üçte 1 fiyatına doğal yem yiyen hayvanları Moğolistan'dan ithal edemezsiniz. Neden? Çünkü 12'nci fasılla AB'ye verdiğiniz taahhütler gereği. Çıkarılan kanun ve yönetmelikler eliyle başka ülkelerden et ithalatını kendi kendinize yasakladınız. Tohumu sadece AB'nin sınırlarını belirlediği şartlarda, onun izin verdiği ülkelerden ithal edebilirsiniz. Neden? Çünkü tohum ticaretiyle ilgili çıkardığınız kanun ve yönetmeliklerle kendi kendinizi bağlamış durumdasınız. Fiziksel ve organik olarak bozulan ürünlerin kontrolünü hep gündemde tutuyorsunuz fakat tüm halkımızı kronik hastalıkların pençesine düşüren, kitlesel, öldürücü hastalıkların salgına dönmesine sebep olan, genciyle yaşlıyı sürdüren kimyasal katkı maddelerine kanun ve yönetmelikle izin verdiniz çünkü 12'nci fasıl gıda güvenliğiyle ilgili bu izinleri vermenizi istedi. Nişasta bazlı şeker, mısır şekeri, tatlandırıcılar, kıvam artırıcılar, lezzet artırıcılar, koruyucular, renklendiriciler her gıdanın içine girdi. Hepsisi kimyasal, hiçbirinin besleyici, faydalı bir özelliği yok. Hepsisi emperyal gıda çetesinin pazar hâkimiyeti için özellikle yönetmeliklere sokularak izin verilmiş sağlıksız maddeler. Tarımın sorunlarını elbette konuşalım ama öncelikle düştüğümüz emperyal tuzaklardan, kelepçelerden kurtulmak gerekiyor. 57'nci Hükümet Tarım Bakanı Sayın Hüsnü Yusuf Gökalg "Yerli damızlığı, yerli tohumu geliştireceğiz." dediği için alay ettiniz. "Alper Tunga fasulyesi, Ötüken sığırcı." gibi alaycı şeyler söylediniz. Alay edilmesi gereken "Washington portakalı." diyenlerdir, Angus getirenlerdir, Müslüman ülkede kasap tezgâhına domuz eti koyanlardır. (İYİ Parti sıralarından alkışlar) Anadolu coğrafyasının yerli hayvan ırklarını ıslah etmek, geliştirmek yerine AB'nin hormonlu tüp bebek gibi yetiştirdiği ırkların Türkiye'de pazarlanmasının önüne geçilmelidir. Özel şartlarla beslenmesi gereken hayvanları köylümüze dağıttınız. İlacı, vitamini, hormonlu yapısıyla yüksek proteinli yem ihtiyacı olan bu hayvanları beslemek mecburiyetinde kalan çiftçimizi perişan ettiniz. Süt ürünleri üreten tekellere süt üretimini teslim ettiniz. Antalya'dan, Burdur'dan, Isparta'dan topladıkları süt İzmir'de, Bursa'da işleyip peynir, yoğurt ve ayran olarak yeniden Antalya'ya satmalarını sadece seyrettiniz. Çiftçinin cebine girmesi gereken paranın lojistik maliyeti olarak havaya savrulmasını görmezden geldiniz. Burada tarımın çöküşü ve felç edilmesine onlarca değil yüzlerce örnek verebilirim ancak şunu söylemeliyim ki Adalet ve Kalkınma Partisi AB'ye ve dünyadaki küresel çetelere verdiği taviz ve taahhütlerle Türk tarımını ve gıda sektörünü esir etmiştir. Anadolu'nun geleneksel gıda üretimi ve insanımızın beslenme alışkanlıkları darmadağın edilmiştir. Koruyucular geleneksel sağlık ürünlerimizi raflarda sağlığını tehdit eden ürünlere dönüştürmüştür. 12'nci fasılda söz verilen gıda hazırlama yöntemleri ve zorunlu katkı maddeleriyle en geleneksel ürünümüz yoğurt market raflarına konulmadan önce yönetmelik gereği içine zorunlu konulan koruyucularla, kıvam artırıcılarla, lezzet artırıcılarla sağlıksız hâle getiriliyor. İşin en kirli tarafı, yönetmeliklerle kimyasal katkı maddelerini açık isim ve miktar olarak etikete yazma zorunluluğunun olmaması. Etiketlere halkın anlamadığı E kodları yazmak yeterli olabilir mi? Açık açık yazsanız ne olur? Çünkü bunların ne olduğunu vatandaş görür ve almaz.

Kıymetli milletvekilleri, Türk tarımı, plansız üreme, serbest piyasa ekonomisi masalıyla mahkûm edilirken önce esir edilmiş, sonra da yabancıların pazarı hâline gelmiştir. Daha geçen hafta bir zincir marketlerin genel müdürü "Yakında raflara koyacağımız yerli gıda maddesi, tarım ürünü bulamayacağız, ithalata mecbur kalacağız." diye açıklama yaptı. Türk tarımındaki sorunların üç büyük kaynağı var: Plansız tarım, kötü örgütlenme, AB başta olmak üzere verilen uluslararası taahhütler. Tam yirmi üç yıldır iktidar olarak bırakın bu sorunları çözmeyi, sorunları ortaya çıkartan ve daha büyüten bir yönetim anlayışı sergilediniz.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Peki, teşekkür ederiz Sayın Arslan.

YÜKSEL ARSLAN (Devamla) - Tarım ve Orman Bakanlığının tarlayı, tohumu, üretimi, imalatı, pazarlamayı ve diğer tüm sorunları alanda tek başına yönetmediği açıktır. Dolayısıyla vakit kaybetmeden halk sağlığı ve gıda güvenliği bakanlığı kurulmalıdır.

Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum. (İYİ Parti sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Sayın Bayraktar, sataşmadan kendinizi ifade edin.

Buyurun.

VI.- SATAŞMALARA İLİŞKİN KONUŞMALAR (Devam)

5.- Sakarya Milletvekili Lütfi Bayraktar'ın, Ordu Milletvekili Mustafa Adıgüzel'in sataşma nedeniyle yaptığı konuşması sırasında şahsına sataşması nedeniyle konuşması

LÜTFİ BAYRAKTAR (Sakarya) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; tekrar hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Hakikaten sataşmak istemiyorum ben de çünkü FİSKOBİRLİK toplumumuzun çok önemli bir kuruluşu, devasa bir yapı, fındığın hafızası ama bu yapıyı böyle siyasi mülahazalarla -ticaret yapmak istiyor, piyasada pay kapmak istiyor, dünyada ve Türkiye'de iş yapıyor- zor duruma düşürmek de istemiyoruz tabii ama şunu söylemek isterim kıymetli arkadaşlar: FİSKOBİRLİK'le ilgili söz söyleyen arkadaşlarımızın hiçbirisi muhtemelen FİSKOBİRLİK Genel Müdürlüğüne gelmiş değiller, FİSKOBİRLİK kooperatifine gitmiş değiller. Hadi bize gelmediler, en azından her ilin kendi temsilcisi var yönetimde, onunla konuşmuş değiller. Ben bütün bu arkadaşları eğer kafalarında bir istifham varsa bu arkadaşlarla konuşmaya davet ediyorum; olmadı, FİSKOBİRLİK Genel Merkezine ve üretim tesisine bekliyorum.

Bir mesele var. FİSKOBİRLİK'te gayrimenkuller satmış mıyız biz? Arkadaşlar, 2007 yılında ilk defa Batı Karadeniz'den bir Başkan olarak seçildim ben ve delegasyonun iknasıyla seçildim, bunu söylemek isterim. Niye? Çünkü o gün 140 milyon varlık karşılığı borcu olan bütün gayrimenkulleri... Bakın, isim veriyorum, Samsun Çarşamba icra kanalıyla satışa çıkarılan, üreticiye borcunu ödemeyen, her gün komitenin kapısında bir yöneticinin kendini yakmak istediği bir kurumu devraldık biz. Ne yaptık peki? O gayrimenkullerin yüzde 80'ini kurtardık, duruyor yerinde hâlâ şu anda, sadece üretim tesisine 1 milyar TL'lik yatırım yaptık. Yetmedi, üretim tesisinin maliyeti azalsın diye Doğu Karadeniz'in bitmiş en büyük GES'ini yaptık 125 milyona, daha yeni aldık şeye. Yetmedi, bütün borçları ödedik. Yetmedi, daha şimdi, isteyenler gidip bakabilir, Bulancak Organize Sanayide 750 milyon TL'lik bir yatırıma başladık, şu anda direkleri dikiliyor. Dolayısıyla bu yüzdendir ki yetmedi -çok önemli- FİSKOBİRLİK'in kaynaklarını da sadece bugün vekil olduğumuz zaman değil on sekiz yıldan bu yana Yönetim Kuruluna ve kendimize kullanımadık. Peki, niye böyle, ne oldu peki?

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Milliyetçi Hareket Partisi Grubu adına Sayın Sadir Durmaz...

LÜTFİ BAYRAKTAR (Devamla) - İşte bu yüzdendir ki Ordulu arkadaşlara söylüyorum...

BAŞKAN - Teşekkürler Sayın Milletvekili.

LÜTFİ BAYRAKTAR (Devamla) - Bu yüzdendir ki Ordu'daki bütün CHP'li arkadaşlar Lütfi Bayraktar'a oy verir. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

YAVUZ AYDIN (Trabzon) - Vekilim, çiftçiyi TMO'ya mahkûm ettiniz ya! Fındık üreticisini öksüz bıraktınız.

BAŞKAN - Milliyetçi Hareket Partisi Grubu adına Sayın Sadir Durmaz.

MUSTAFA ADIGÜZEL (Ordu) - Ya, sen niye 350 lira yaptığın fındığı 300 liradan alıyorsun, onu söylesene!

BAŞKAN - Buyurun Sayın Durmaz...

MUSTAFA ADIGÜZEL (Ordu) - Sen niye 350 liradan aldığın fındığa 300 veriyorsun, onu da söylesene. Her üretici için 100 bin lira demek bu. Kimin için bu açıklamayı yaptın, onu söylesene. Daha dün dedin "400-500" diye, algı oluşturuyorsun. Ferrero için algı oluşturuyorsun!

LÜTFİ BAYRAKTAR (Sakarya) - Ya, bak işine, bak!

MUSTAFA ADIGÜZEL (Ordu) - 350'ye aldığın fındığı niye 300'e...

BAŞKAN - Ya, niye bağıırıyorsun oradan? Gel şurada konuş Sayın Milletvekili!

LÜTFİ BAYRAKTAR (Sakarya) - Seni Trabzonlular muhatap almıyor; seni Ordulular muhatap almıyor, muhatap!

BAŞKAN - Bir dakika... Bir dakika Sadir Bey, bekleyin.

MUSTAFA ADIGÜZEL (Ordu) - Sen üreticiyi muhatap alacaksın, beni değil, üreticiyi.

LÜTFİ BAYRAKTAR (Sakarya) - Seni Ordulu bir tane FİSKOBİRLİK üyesi muhatap almıyor! Tesadüfen bir üretim ünitesine git.

MUSTAFA ADIGÜZEL (Ordu) - 400 bin fındık üreticisinin kanına giriyorsun.

LÜTFİ BAYRAKTAR (Sakarya) - Ya, bırak bu işleri!

MUSTAFA ADIGÜZEL (Ordu) - On sekiz yıldır oturduğun...

SADİR DURMAZ (Ankara) - Arkadaşlar, müsaade edin de biz de konuşalım.

BAŞKAN - Bir dakika ya!

Arada 5 metre var ya, yan yana gelin konuşun ya! Türkiye'nin en önemli meselesi fındık meselesi.

LÜTFİ BAYRAKTAR (Sakarya) - Gelemeyiz, gelemez çünkü korkar.

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) - Niye korksun?

LÜTFİ BAYRAKTAR (Sakarya) - Doğrulardan, doğrulardan...

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) - Sen öcü değilsin, korkmaz!

LÜTFİ BAYRAKTAR (Sakarya) - Doğrulardan korkar.

MUSTAFA ADIGÜZEL (Ordu) - Önce bir üreticinin yanında ol! Üreticinin yanında olacağız.

V.- KANUN TEKLİFLERİ İLE KOMİSYONLARDAN GELEN DİĞER İŞLER (Devam)

A) Kanun Teklifleri (Devam)

1.- 2026 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi (1/280) ile Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu (S. Sayısı:226) (Devam)

2.- 2024 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi (1/279), Plan ve Bütçe Komisyonunca Kabul Edilen Metne Ekli Cetveller, 2024 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifine İlişkin Genel Uygunluk Bildirimi ile 2024 Yılı Dış Denetim Genel

Değerlendirme Raporu, 218 Adet Kamu İdaresine Ait Sayıştay Denetim Raporu, 2024 Yılı Faaliyet Genel Değerlendirme Raporu ve 2024 Yılı Mali İstatistikleri Değerlendirme Raporunun Sunulduğuna Dair Sayıştay Başkanlığı Tezkeresi (3/1191) ile Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu (S. Sayısı: 227) (Devam)

A) ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI (Devam)

- 1) Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı 2026 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi
- 2) Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı 2024 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

B) TAPU VE KADASTRO GENEL MÜDÜRLÜĞÜ (Devam)

- 1) Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü 2026 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi
- 2) Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü 2024 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

C) METEOROLOJİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ (Devam)

- 1) Meteoroloji Genel Müdürlüğü 2026 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi
- 2) Meteoroloji Genel Müdürlüğü 2024 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

Ç) İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAŞKANLIĞI (Devam)

- 1) İklim Değişikliği Başkanlığı 2026 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi
- 2) İklim Değişikliği Başkanlığı 2024 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

D) KENTSEL DÖNÜŞÜM BAŞKANLIĞI (Devam)

- 1) Kentsel Dönüşüm Başkanlığı 2026 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi
- 2) Kentsel Dönüşüm Başkanlığı 2024 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

E) TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI (Devam)

- 1) Tarım ve Orman Bakanlığı 2026 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi
- 2) Tarım ve Orman Bakanlığı 2024 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

F) ORMAN GENEL MÜDÜRLÜĞÜ (Devam)

- 1) Orman Genel Müdürlüğü 2026 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi
- 2) Orman Genel Müdürlüğü 2024 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

G) DEVLET SU İŞLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ (Devam)

- 1) Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü 2026 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi
- 2) Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü 2024 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

Ğ) TÜRKİYE SU ENSTİTÜSÜ (Devam)

- 1) Türkiye Su Enstitüsü 2026 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi
- 2) Türkiye Su Enstitüsü 2024 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

H) DOĞA KORUMA VE MİLLÎ PARKLAR GENEL MÜDÜRLÜĞÜ (Devam)

- 1) Doğa Koruma ve Millî Parklar Genel Müdürlüğü 2026 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi

BAŞKAN - Milliyetçi Hareket Partisi Grubu adına Sayın Sadir Durmaz.

Buyurun. (MHP sıralarından alkışlar)

MHP GRUBU ADINA SADIR DURMAZ (Ankara) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığımızın 2026 yılı Merkezi Yönetim Bütçe Teklifi üzerine Milliyetçi Hareket Partisi Grubu adına söz almış bulunmaktayım. Bu vesileyle Gazi Meclisimizi ve ekranları başında bizi izleyen aziz milletimizi saygılarımla selamlıyorum.

Konuşmama başlamadan önce, geçtiğimiz gün tedavi gördüğü hastanede hayatını kaybeden ve dün son yolculuğuna uğurlanan Şehzadeler Belediye Başkanı Sayın Gülşah Durbay'a Cenab-ı Allah'tan rahmet, kederli ailesine, sevenlerine ve Cumhuriyet Halk Partisi camiasına başsağlığı diliyorum, Rabb'im mekânını cennet eylesin.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; ortak evimiz olan dünya bugün tarihin belki de en kritik eşiklerinden birini geçmektedir. Küresel ölçekte yaşanan göç dalgaları, bölgesel çatışmalar, yıkıcı savaşlar, insani krizler, gıda güvensizliği ve su yoksunluğu artık sadece belli coğrafyaların değil, tüm insanlığın paylaştığı ortak sorunlar hâline gelmiştir. Bu sorunların neredeyse tamamı bizi farklı görünümünün ardında aynı temel gerçeğe yüz yüze bırakmaktadır, o da iklim krizidir. Bugün, milyonlarca insan kuraklıkların vurduğu topraklardan, sellerin yok ettiği şehirlerden, tarım yapılamaz hâle gelen ovalardan, yaşanmaz hâle gelen sıcaklıklardan kaçarak güvenli yeni yaşam alanları aramaktadır. Söz konusu bu göç hareketliliği sadece politik ya da güvenlik kaynaklı bir olgu olmaktan çıkmış, iklim temelli, insanın varoluşunu doğrudan etkileyen bir mecburiyet hâlini almıştır. Su kaynaklarının azalmasıyla ve temiz suya erişim konusunda başlayan rekabet, dünyanın pek çok bölgesinde siyasi gerilimlerin fitilini ateşlemekte, verimli tarım alanlarının daralması gıda krizini derinleştirmekte, iklim olaylarının sıklaşması ise toplumları ekonomik ve sosyal kırılganlıklara sürüklemektedir. Bu yönüyle iklim krizi sadece çevre meselesi değil, doğrudan doğruya bir millî güvenlik, millî ekonomi ve milletin refah meselesine dönüşmüş durumdadır ve artık hiçbir ülke, hiçbir şehir ve hiçbir toplum iklim kriziyle ilgili olarak "Bana dokunmaz." diyememektedir çünkü atmosfer hepimizin ortak alanıdır, bozulan denge hepimizin ortak geleceğini tehdit etmektedir. Bu anlamda, ülkemiz aldığı önlemler, geliştirdiği çevre politikaları ve küresel mücadeleye sağladığı önemli katkılarla üzerine düşeni fazlasıyla yapmakta ve dünyayı en az kirlüten ülkeler arasında yer almaktadır. 2026 yılında ülkemizin ev sahipliği yapacağı COP31 de iklim değişikliğiyle

mücadelede ortaya koyduğumuz çevreye duyarlı politikaları ve bu konuda uluslararası iş birliğine verdiğimiz önemi detaylarıyla tüm dünyaya anlatabilmek açısından son derece önemlidir. Ülkemizin Birleşmiş Milletlerin en önemli organizasyonu olan COP'a ilk kez ev sahipliği yapacak olması hiç şüphesiz tarihi bir diploması başarısıdır, Sayın Bakanımızın şahsında emeği geçen herkesi tebrik ediyorum.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Türk-İslam kültür ve medeniyetinde su hayat kaynağı olarak görülür ve medeniyetimiz suyu sadece kullanan değil, suya göre şehir kuran, suya göre hayatı düzenleyen özelliğiyle öne çıkar. Bu sebeple, ecdadımız suyu hep hürmetle anmış, her bir damlasını rahmet olarak görmüştür ancak bugün, artık su kaynakları da kirlenerek azalmakta ve suya erişim bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır. İklim değişikliği, yaşamın devamlılığı için en temel kaynak olan suyun ülkemizde de güvenli bir biçimde temin edilmesi konusunda sorunlar yaşanmasına neden olmaktadır. Tarımsal ve sanayi sularının artırılıp geri dönüştürülmemesi, yerleşim alanlarında görülen kayıp kaçaklar da su kaynaklarının hızlıca tükenmesine neden olmaktadır. Artan nüfus, üretim faaliyetlerinin gelişmesine bağlı ilave talepler, altyapı eksiklikleri ve yerel yönetimlerin yanlış tercihleri gibi konular da su varlığını tehdit eden diğer etkenlerdir. Tüm bu nedenlerden dolayı, beldelerden ilçelere, illerden büyükşehirlere kadar hayat alanlarımızın tamamında gecikmeksizin ileri biyolojik arıtma tesisleri kurulmalıdır. Bir litre su kaybının dahi önüne geçilmeli, hiç değilse bu sular tarımsal üretimde güvenli bir şekilde kullanılmalıdır. Bunun yanı sıra kayıp ve kaçak oranlarımız en aza indirilmeli, asbestli borular değiştirilerek güvenli suya erişim oranı artırılmalıdır, su kaynaklarımızı kirleten kişi ve kurumlara karşı yaptırımlar misliyle artırılmalı, denetimler daha da sıkılaştırılarak hayat pınarlarımız korunmalıdır. Su stresi yaşayan ülkemizin su varlığını koruyacak, geliştirecek projeleri ülke sathına yayarak ivedilikle hayata geçirmeliyiz ve bu sayede inşallah gelecek nesillere bereketli, güvenli ve sağlıklı su kaynaklarını miras olarak bırakmalıyız.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; iklim krizi ve su kıtlığına yönelik mücadelesini sürdüren ülkemizin karşılaştığı bir başka sorun da şüphesiz deprem ve doğal afetlerdir. Dünyanın en eski jeolojik yapılarından birinin üzerinde yer alan ülkemiz bizim için tüm varlığıyla cennetten bir parçadır. Ancak cennet vatanımız Alplerden Hindistan'a kadar uzanan sahada en aktif fay hatları bulunan ve deprem riski yüksek olan ülkelerden biridir. Maalesef son yüzyılda pek çok deprem yaşadık, nice canımızı yitirdik, son olarak 6 Şubat'ta asrın felaketine maruz kaldık. Sadece coğrafyamızın değil dünyanın gördüğü en büyük depremlerden biri olan 6 Şubat ikiz depremleri bize şehirlerimizin, yapılarımızın ve toplumsal hazırlık düzeyimizin hangi seviyede olması gerektiğini acı bir şekilde göstermiştir. 6 Şubat depremlerinin ilk anından itibaren tüm varlığıyla sahada olan devletimiz, bugün Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığımız eliyle dünyanın en büyük şantiyesini deprem bölgesinde kurmuştur. Artık, 11 ilimiz afetlere karşı güvenli, dirençli, sıfır atık uyumlu ve enerji verimli bir şekilde inşa edilmektedir. Başta Sayın Bakanımız Murat Kurum Beyefendi olmak üzere tüm çalışma arkadaşlarına, Bakanlığımızın kıymetli bürokratlarına, emeği geçen herkese Türk milleti adına teşekkür ediyorum.

Bize göre, deprem gerçeği siyasetin üstünde, polemğin dışında ve gününbirlik tartışmaların uzağında ele alınması gereken millî bir beka meselesidir. Bu nedenle, biz, Milliyetçi Hareket Partisi olarak çevre yatırımlarının, iklim uyum projelerinin ve şehirlerin altyapı ve kentsel dönüşümlerinin desteklenmesini sadece ekonomik bir eylem değil, geleceğe yapılmış en büyük yatırım olarak görmekteyiz. Depremlere dayanıklı, iklim krizine uyumlu, çevreyle bütünleşen dirençli şehirler Milliyetçi Hareket Partisinin üretken belediyeçilik vizyonunun da asli unsurudur. Türkiye'nin geleceği, dirençli şehirler oluşturarak sağlıklı bir şekilde güvence altına alınmış olacaktır.

Bu duygu ve düşüncelerle sözlerimi tamamlarken Gazi Meclisimizi saygılarımla selamlıyor, bütçemizin şehirlerimiz ve ülkemiz adına hayırlara vesile olmasını diliyorum. (MHP ve AK PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ederim, sağ olun.

Söz sırası Sayın Ekrem Gökay Yüksel'de.

Buyurun. (MHP sıralarından alkışlar)

MHP GRUBU ADINA EKREM GÖKAY YÜKSEL (Balıkesir) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; 2026 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi ile 2024 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi'nin Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurul görüşmelerinde Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı, Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü, Meteoroloji Genel Müdürlüğü, İklim Değişikliği Başkanlığı ve Kentsel Dönüşüm Başkanlığı üzerine konuşma yapmak üzere Milliyetçi Hareket Partisi Grubu adına söz almış bulunuyorum. Bu vesileyle Gazi Meclisimizi ve ekranları başında bizleri izleyen aziz milletimizi saygıyla selamlıyorum.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; 1937 yılında Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün imzasıyla kurulan Meteoroloji Genel Müdürlüğü ülkemizde meteorolojik gözlemlerin yapılması, hava tahminlerinin hazırlanması, erken uyarı sistemlerinin işletilmesi ve bilimsel çalışmaların yürütülmesi amacıyla faaliyet göstermeye başlamıştır. Günümüzde meteoroloji hizmetleri artık sadece "Yarın hava nasıl olacak?" sorusunun cevabından ibaret değildir.

İklim değişikliğinin etkilerinin giderek arttığı, meteorolojik kaynaklı afetlerin sıklığı bir dönemde sel, fırtına, dolu, hortum, aşırı yağış ve kuraklık gibi hadiselerin zamanında tespiti ve kamuoyunun önceden uyarılması hayati bir nitelik taşımaktadır. Bu nedenle Meteoroloji Genel Müdürlüğü köklü tecrübesiyle bugün ülkemizin afetlere hazırlığında stratejik bir rol üstlenmektedir. 2025 yılı faaliyetleri ve 2026 yılı planlamaları da Türkiye'nin meteoroloji alanında teknolojik dönüşümünü hızlandırdığını açıkça göstermektedir. Erken uyarı sistemlerinin güçlendirilmesi, radar ve gözlem ağına genişletilmesi, yapay zekâ destekli tahmin modellerinin geliştirilebilmesi gibi çalışmalar vatandaşlarımızın can ve mal güvenliğini doğrudan koruyan, önemli adımlardır.

Değerli milletvekilleri, bugün ülkemiz genelinde 2.059 adet meteorolojik gözlem sistemi aktif olarak hizmet vermektedir. 1.717 otomatik gözlem istasyonu, 76 havalimanı gözlem sistemi, 90 deniz istasyonu, 41 yıldırım tespit sensörü ve yüksek atmosfer ölçüm sistemleri Türkiye'nin dört bir yanında 7/24 veri toplamaktadır. Bu güçlü altyapı tarımdan ulaşıma, enerjiden sağlığa, savunmadan afet yönetimine kadar pek çok sektöre kritik bilgi sunmaktadır.

2025 yılı içinde Meteoroloji Genel Müdürlüğü tarafından 400'e yakın erken uyarı yayınlanmıştır; sel, fırtına, dolu ve kuvvetli yağış gibi riskli hadiselerde vatandaşlarımızın önceden tedbir alması sağlanmıştır.

Ayrıca, bu yıl önemli teknolojik yenilikler hayata geçirilmiştir; ekonomik ömrünü tamamlayan İstanbul, Trabzon, Zonguldak ve şehrimiz Balıkesir'deki radarlar da tamamen modernize edilmiştir. 2026 yılında ise İzmir, Samsun, Muğla ve Antalya radarlarının yenilenme süreci başlatılacaktır. Radar modernizasyonu sayesinde yağışın miktarı, zamanı ve riskli bölgeler çok daha yüksek

doğrulukla tespit edilebilecektir. Havacılık güvenliği açısından büyük önem taşıyan alçak seviye rüzgâr kırılımı uyarı sistemi önce Antalya Havalimanı'nda hizmete alınmış, ardından 2025 yılı içinde dünyanın sayılı havalimanlarından biri olan İstanbul Havalimanı'nda kurulmuştur. Bu sistemin dünya genelinde çok sınırlı sayıda havalimanında bulunduğunu özellikle belirtmek isterim. Bu çerçevede, bölgesel uçuş güvenliğinin artırılması amacıyla Balıkesir Koca Seyit Havalimanı'na da bu önemli sistemin kazandırılmasının son derece önemli olduğunu ifade ediyor, bu konuda gerekli adımların atılması yönündeki taleplerimizi yineliyorum.

Bununla birlikte, 2026 yılında devreye alınması planlanan yeni nesil yüksek başarılı bilgisayar sistemi meteorolojik modelleme kapasitemizi çok daha ileri bir seviyeye taşıyacaktır. Daha yüksek çözünürlüklü tahmin modelleri sayesinde erken uyarıların doğruluk oranı artacak, afet yönetimi süreçleri hızlanacak ve Meteoroloji Genel Müdürlüğü'nün uluslararası etkinliği güçlenecektir.

Değerli milletvekilleri, toprak ve insan arasındaki ilişkinin medeniyetimizin her döneminde hayati bir önem taşıdığı bilinen bir gerçektir. Milletimiz için mülkiyet hakkının güvence altına alınması hem bireysel hakların korunması hem de toplumsal düzenin sağlanması açısından temel bir ihtiyaçtır. Bu hakkın tescili, korunması ve gelecek kuşaklara aktarılması görevi tarih boyunca Tapu ve Kadastro Müdürlüğü tarafından büyük bir titizlikle yerine getirilmiştir. Köklü geçmişi Osmanlı Devleti dönemindeki Defterhâne teşkilatına uzanan Tapu ve Kadastro Müdürlüğü arşivlerinde bugün 26 farklı ülkeyi ilgilendiren yaklaşık 25 milyon Osmanlıca tapu kaydı ile Türkiye Cumhuriyeti sınırları içinde 55 milyon tapu kaydını muhafaza etmektedir. Bu tarihî miras yalnızca bir kayıt bütünü değil devlet geleneğimizin, mülkiyet kültürümüzün ve medeniyet hafızamızın en kıymetli belgelerindendir. Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü bugün ülke genelinde 973 tapu müdürlüğü, 81 kadastro müdürlüğü ve 18 bini aşkın personeliyle yılda yaklaşık 19 milyon işlem gerçekleştirerek 30 milyon vatandaşımıza hizmet sunmaktadır. Bu büyük hizmet kapasitesi son yıllarda dijital dönüşüm hamleleriyle daha da güçlendirilmiştir. Web tapu sistemi sayesinde vatandaşlarımız birçok işlemi müdürlüğe gitmeden güvenli şekilde yapabilmekte, günlük 200 bini bulan işlem sayısı ile e-devlet hizmetlerinde örnek model ortaya konmaktadır. E-haciz, e-ipoteke, e-tahsilat, e-randevu, e-ilan ve e-arşiv uygulamalarıyla işlemlerde hız, şeffaflık ve güvenlik sağlanmaktadır. Ayrıca, karekodlu akıllı tapu uygulamasıyla tapu senetlerinin mobil cihazdan doğrulanabilmesi mümkün hâle gelmiş, tapu takas sistemiyle taşınmaz bedellerinin güvenli aktarımı sağlanmıştır. Elektronik kimlik doğrulama sistemi ise sahteciliğin önüne geçerek işlem güvenliğini en üst seviyeye taşımıştır. TAKBİS'e eklenen yapay zekâ modelleriyle tapu işlem süreçlerinin otomatik hazırlanması da yakın dönemin en önemli reformlarından biridir.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; biz, Milliyetçi Hareket Partisi olarak ekolojik dengenin sürdürülebilirliğinin önemine inanıyoruz. Parti programımızda da temiz ve sağlıklı bir çevrede yaşama hakkını her insanın temel haklarından biri olarak gördüğümüz ifade edilmiştir. Bize göre "çevre" demek aynı zamanda "vatan" demektir ve milliyetçilik anlayışımızın ana eksenlerinden biri de çevreciliktir.

İnsanı, tabiatı ve mahlukatı koruyacak, geliştirecek her türlü sürdürülebilir plan ve çalışmanın Cumhuriyet İttifakı ruhuyla yanında olduğumuzu beyan ediyor, özellikle Balıkesir Sındırgı ilçemizde son dönemde meydana gelen depremler sonrasında bölgenin yeniden ayağa kaldırılması, vatandaşlarımızın güvenliğinin sağlanması ve hasar tespit çalışmalarının hızla tamamlanması için gösterilen üstün gayreti büyük bir takdirle karşıladığımızı ifade etmek istiyorum.

Sındırgı'da, ilk andan itibaren sahaya inen ekiplerin mahalle mahalle dolaşarak vatandaşlarımızın ihtiyaçlarını tespit etmesi, riskli yapılara ilişkin hızlı değerlendirmeler yapması ve süreci koordineli şekilde yürütmesi hem hemşehrilerimize moral olmuş hem de devletimizin güçlü varlığını hissettirmiştir. Bu süreçte tüm imkânlarını seferber ederek hızlı, koordineli ve fedakâr bir çalışma ortaya koyan Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığımıza, Sayın Bakanımızın şahsında Bakanlık personelimize gönülden teşekkür ediyoruz.

Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığımızın İstanbul'da başarıyla yürüttüğü "Yarısı Bizden" kampanyasının Balıkesir'in ekonomik ve sosyal yapısına uygun bir modelle, başta Sındırgı ilçemiz olmak üzere şehrimizin genelinde de hayata geçirilmesinin önemli bir adım olacağını ifade ediyor; görüşmekte olduğumuz bütçenin ülkemize, milletimize ve devletimize hayırlı sonuçlar getirmesini Cenab-ı Allah'tan niyaz ediyorum.

Yüce heyetinizi saygıyla selamlıyorum. (MHP, AK PARTİ ve İYİ Parti sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Söz sırası Sayın Lütfi Kaşıkçı'nın.

Buyurun Sayın Kaşıkçı. (MHP ve AK PARTİ sıralarından alkışlar)

MHP GRUBU ADINA LÜTFİ KAŞIKÇI (Hatay) - Sayın Başkan, Değerli Bakanlarım, kıymetli milletvekilleri; Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı bütçesi üzerine Milliyetçi Hareket Partisi Grubu adına söz almış bulunmaktayım. Yüce Meclisi ve ekranları başında bizleri izleyen aziz milletimizi saygıyla selamlıyorum.

Ben de sözlerimin başında, geçtiğimiz günlerde hayatını kaybeden Şehzadeler Belediye Başkanı Gülşah Durbay'a Allah'tan rahmet, ailesi ve sevenlerine başsağlığı diliyorum.

Değerli arkadaşlar, bugün Genel Kurulda görüşülen bütçe, Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığının bütçesi, kürsüde konuşan milletvekili de Hatay Milletvekili olunca konuşma içeriği de hâliyle deprem oluyor. Ben de bugün hem bölgemizle ilgili hem de genelle ilgili, özellikle depremle ilgili, siz değerli milletvekillerimizle ve ekran başında bizleri izleyen aziz milletimizle bazı tespitlerimizi paylaşacağım inşallah.

Değerli arkadaşlar, bugün özellikle bir rakamı sizlerle paylaşıp bu rakamın üzerinde bir miktar hepimizin düşünmesini sizlerden rica edeceğim. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı depremin hemen ardından 11 ilimizde bütün yapı stokumuzun ne durumda olduğuyla ilgili kapsamlı bir çalışma yaptı ama bütün yapı stokumuz yani köyler, beldeler, mezralar ve şehir merkezlerindeki tüm yapı stokumuz Çevre Şehircilik Bakanlığı personeli tarafından tek tek incelendi. Bakınız, incelenen bina sayısı 2 milyon 302 bin 230; değerli arkadaşlar, bu rakam, bağımsız bölüm değil bina sayısı. 2 milyon 302 bin 230 bina Bakanlığımız tarafından incelenmiş ve alt kırılımları tek tek bir rapor hâline getirilmiş. "Alt kırılımları" derken, deprem bu binaya nasıl hasar vermiş? Az hasarlı, orta hasarlı, ağır hasarlı veya acil yıkılması gereken veya yıkılmış... Bu rakam içerisinde hemen deprem anında yıkılan bina sayısı 39.540, tüm deprem bölgelerinde 6 Şubat depreminin hemen ardından yıkılan bina sayımız 39.540; sadece Hatay değil tüm deprem bölgeleri. "Bu 39.540 binanın kimliği nedir?" diye, "Bu binaların özelliği nedir?" diye bunlara bir büyüteç tutup bunların kimliği hakkında bir bilgi edinelim

dedik ve bu 39.540 binamızın yüzde 80'i 2000 yılından önce yapılan binalar. Dolayısıyla hayatını kaybeden vatandaşlarımızın da yüzde 90'ından fazlası, üzülererek söylüyorum, 2000 yılından önce yapılan binalarda hayatını kaybetti. Bu rakamı sizlerle niye paylaştım, bu hususun altını neden kalın bir şekilde çizmek istedim? Biz, Hatay ve 11 deprem bölgesinde yapı stokumuzun yenilenmesiyle ilgili çok çaba sarf ettik ama istediğimiz neticeyi alamadık ve bunun faturasını da çok ağır bir şekilde ödedik. Bizler 11 deprem bölgesi olarak bunu yaşadık; milletimiz, başka illerde yaşayan vatandaşlarımız bu acı faturayı ödemesinler istiyoruz. O yüzden, bir Hataylı olarak, depremi yaşayan biri olarak buradaki, deprem bölgesindeki 11 ilin milletvekilleri adına da bunu söyleyebilirim. Özellikle Manisa, Balıkesir, Afyon, Kütahya, Uşak, İzmir, unuttuğumuz iller olabilir; bu illerimizde yaşayan ve 2000 yılı öncesinde yapımı gerçekleşmiş olan binalarda hayatlarına devam eden vatandaşlarımıza buradan seslenmek istiyorum: Sizlerin canı çok kıymetli, lütfen bir şekilde -belediyeler aracılığıyla olabilir, özel sektör aracılığıyla olabilir, Bakanlık marifetiyle olabilir- bu konutlarınızı yenileyin kıymetli ve aziz milletim. Biz bunu yapamadık, bedelini çok ağır bir şekilde ödedik. Manisa, Grup Başkan Vekilimizle de geçen konuştum, diri fay hattı üzerinde binlerce binanın olduğunu biliyoruz; ödümüz ağzımızda, korkuyoruz, Allah korusun diyoruz. Dolayısıyla...

2000 yılını niye söylüyorum? 1999 depremi Türkiye'de afetle ilgili hem devletin hem de bireysel olarak bizlerin dönüşümünü gerçekleştirdi. 1999'dan önce yapılan binalarımızda -burada meslektaşlarımız var- el yordamıyla beton dökerdik, "nervüllü" dediğimiz çapaklı demir kullanmazdık, "etriye sıkılaştırması" diye bir konuyu bilmezdik; dolayısıyla alelade, denetimden yoksun binalar yaptık -ki o zaman onu yapmamız gerekiyordu- ama bugün bu binaların gerek belediye eliyle gerek Bakanlık eliyle dönüşüme tabi tutulması, bu vatandaşlarımızı bir şekilde bu binalardan çıkartmamız lazım değerli milletvekilleri.

Bakın, bir rakam daha var, onu da sizlerle paylaşmak istiyorum. 6 Şubat depreminden bir gün önceyi düşünelim, 5 Şubat günü tüm 11 ilde yapılan yapı stokunun yüzde 50'sinin 2000 öncesi yapılan binalar olduğunu da yine yapılan çalışmalar bize net bir şekilde gösteriyor. Bu ne demek değerli arkadaşlar? Dönüşümde bir mesafe aldık, evet, çok güzel konutlar yaptık ama hâlâ dönüştürmemiz gereken konutlarımız var.

Sayın Murat Kurum ve ekibinin depremin ilk anından itibaren şehrimizde şehrimizin ayağa kalkması için nasıl bir mücadele yaptıklarına şahidiz ama ben Sayın Bakanım teşekkür etmeden önce, öncelikle Sayın Cumhurbaşkanımıza ve her gün, her saat, her dakika deprem bölgesindeki gelişmeleri gerek yereldeki yöneticilerle gerekse bizim aracılığıyla takip eden Sayın Genel Başkanımız Devlet Bahçeli Bey'e, o gün Bakanlık görevinde olan -çok kıymetli ve değerli isimler vardı- Fahrettin Koca'ya, Mehmet Özhasseki Bey'e, Fatih Dönmez Bey'e ve özellikle ve özellikle -burada mı, bilmiyorum- Sayın Süleyman Soylu'ya da huzurlarınızda teşekkür ediyorum. Bizler o zor günlerde özellikle devletimizin tüm imkân ve kabiliyetinin bölgede nasıl olduğunu canlı canlı yaşadık ve gördük. Sayın Bakanımız Murat Kurum ve ekibine tüm siyasi partiler teşekkür ediyor, evet, görüyoruz, bundan da mutluyuz, halkımız da teşekkür ediyor; şundan dolayı teşekkür ediyor değerli arkadaşlar: Hatay'da hak sahipliği 150 bin, Sayın Murat Kurum ve ekibi Hatay'a gelip şehrin çeper noktalarında 150 bin konutu yapıp teslim edip çok kısa bir zaman içerisinde de dönebilirdi. Murat Bey ve ekibi bunu yapmadı, "150 bin konutu bir alana yapıp kadim şehir merkezlerini ayağa kaldırmazsak ne vatandaşımız ne de oradaki yerel yöneticiler oraları ayağa kaldıramaz." dedi ve çok tartışılan bir uygulamayı devreye aldı. Rezerv alan uygulaması. Başlarda çok tartışıldı ama bugün geldiğimiz noktada "Rezerv alan istemiyoruz." diyen vatandaşlarımızın dahi, "Ya, biz yanlış yapmışız, bize doğru anlatılmamış, rezerv alan uygulaması mucize bir uygulama, bizler de bölgemizde istiyoruz." dediklerini elbette hepiniz görüyorsunuzdur. Bu manada, rezerv alan uygulamasıyla bizim kadim kent merkezlerimizi de Sayın Bakanımız ayağa kaldırdı. Sadece şehirlerimizin ayağa kalkması değil, o şehirlerimizde kullanacağımız çöp kovalarına, yolcu duraklarına varıncaya kadar tüm ekibiyle beraber ortaklaşa bir çalışma yaptılar ve sadece beton değildi değerli arkadaşlar yapılanlar, çevreyle ilgili de çok önemli çalışmalar yapıldı. Samandağı Milleyha kuş gözlemine, kuş merkezine, yine Sayın Bakanımız oraya da el attı. Antakya Asi Nehri'nin etrafında bir yeşil bant uygulamasını Sayın Bakanımız ve ekibi devreye aldı. İskenderun'da sahil çökmüştü, o sahilin tekrar ayağa kalkması da yine Sayın Bakanımız ve ekibi tarafından gerçekleşti.

Ben tekrardan bütçemizin hayırlı olmasını diliyorum. Gazi Meclisi de saygıyla selamlıyorum. (MHP ve AK PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Söz sırası Sayın Muharrem Varlı.

Buyurun Sayın Varlı. (MHP ve AK PARTİ sıralarından alkışlar)

MHP GRUBU ADINA MUHARREM VARLI (Adana) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Tarım Bakanlığı bütçesi üzerine Milliyetçi Hareket Partisi adına söz aldım. Hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Tarım Bakanlığı Türkiye'nin en önemli, en kutsal bakanlıklarından bir tanesi çünkü üreten çiftçiyi ayakta tutacak ve üreten çiftçinin ürününü en iyi şekilde değerlendirerek üretmesine vesile olmasını sağlayacak bir kurum. Bunun için Tarım Bakanlığı siyasetin de polemiklerin de üzerinde, tamamen geleceğe yönelik ve çiftçimizin gelecekteki üretimini nasıl sağlayabiliriz noktasındaki düşünceyle hareket etmesi gereken bir kuruluş. Tabii, "Tarım Bakanlığı" denilince Tarım Bakanlığına ait birçok kuruluşlar da var. Bu kuruluşların en başında da Devlet Su İşleri geliyor. Devlet Su İşleri, gerçekten ülkede çok önemli yatırımlar yapan, ülkemizin birçok arazisinin, ovasının sulanmasına vesile olan ve bu açıdan çiftçimize, üreticimize, köylümüze de önemli katkısı olan bir kurum. Yalnız son yıllarda küresel ısınma, iklim değişikliğinden kaynaklı hem yüksek kesimlerdeki kar yağışının azalması hem de yağmurun azalması vesilesiyle barajlarımızdaki ciddi su sıkıntıları, su azalmasını birlikte yaşıyoruz, görüyoruz. Bundan dolayı da bizim bundan sonraki en önemli işimiz, tarımsal sulamayı en iyi şekilde, en verimli şekilde kullanmayı teşvik etmemizdir ve bunun nasıl yapılacağı noktasında da yatırımlarımızı geliştirmemiz lazım.

Şimdi, tabii, benden önceki bazı konuşmacı arkadaşlarımız da bahsettiler. Bir defa, artık bundan sonra, kesinlikle yer altından kapalı sistemle, kapalı devre sistemle sulamaya geçmek lazım çünkü açık devre sistem sulamayla barajlardan tarlaya ulaşan, ovaya ulaşan su oranı yüzde 50'ye yakın azalıyor. Neden yüzde 50'ye yakın azalıyor? Bunu özellikle bu işin içerisinde bulunan arkadaşlarımız, mühendis olan arkadaşlarımız ve DSİ'nin içerisinde bu işle ilgilenen arkadaşlarımız çok iyi bilirler. Bir, sıcaklıktan kaynaklı buharlaşma. İki; tabii, çok uzun yıllardan bu yana tesisler görev yaptığı için tesislerdeki patlaklar, çatlaklar, eskimiş kanaletlerden kaçan su kaybı dolayısıyla yüzde 50'ye yakın bir su azalması gerçekleşiyor. Onun için bizim bu sistemi, kapalı devre sistemi alıp çiftçimizin hizmetine sunmamız lazım yoksa gelecek yıllarda çok ciddi problemler yaşayacağız. Ha, şimdi diyeceksiniz ki

-belki Sayın Bakan da bunu diyor kendi içerisinde- "Ya, bu yatırımları yapmak çok pahalı." Doğru, gerçekten çok pahalı yatırımlar bunlar. İşte, az önce Abdullah Doğru Bey Adana'da yapılan Seyhan Ovası'yla ilgili rakamlardan bahsetti, gerçekten çok önemli ve çok yüksek rakamlar bunlar ama bizim üretimi teşvik edebilmemiz için, insanlarımızı doyurabilmemiz için, dünyada kendi kendine yeten bir ülke olabilmek adına bunları yapmamız lazım. Yani belki biraz kara yollarından fedakârlık yapacağız, belki biraz hava alanlarından fedakârlık yapacağız ama su meselesi Türkiye'nin en önemli meselesi; bundan sonra da iklim değişikliği ve küresel ısınmadan dolayı da bizim en çok ehemmiyet vermemiz gereken bir konu. Onun için bizim sulama sistemimizi kesinlikle ve kesinlikle artık yer altına indirip su kaybını engellememiz lazım.

Yine, iklim değişikliğine bağlı olarak hem zirai don geçen yıl yaşandı, bundan dolayı hububatta ciddi bir eksilme oldu, narenciyede ve sert çekirdekli meyvelerde çok ciddi eksilmeler oldu. Tabii, burada TARSİM üzerinden Tarım Bakanlığı ve Sayın Bakan çok ciddi emek gösterdi yani aşağı yukarı bu don felaketinin yaşandığı her yere giderek çiftçilerle bizzat bire bir görüştü ve bir an önce ödemelerinin yapılması noktasında da gayret sarf ettiler, bundan dolayı da kendilerine teşekkür ediyoruz buradan. Tabii, ürün kaybının sadece sert çekirdekli ve meyvelerde değerlendiriliyor olması da doğru bir şey değil; aslında hububatta da çok ciddi yani buğdayda da çok ciddi zararlar oluşmuştu fakat geçen yıl tespit edemedik, inşallah bu yıl böyle bir şey başımıza gelmez. Onun için şimdiden bunun tedbirini almak açısından da bunları belirtmek istiyorum.

Yine, birden bire aşırı ısınma yani mayıs ayında tam buğdayın taneye bindiği dönemde çok ciddi bir ısınma... Sıcaklık derecesinin artmasıyla birlikte buğday taneleri tam olgunlaşmadan zayıf kalıyor, dolayısıyla yine bir ürün kaybına uğrayabiliyoruz. Onun için de bu tespitlerin bir an önce yapılması... Ya, tabii, bunlar Cenab-ı Allah'tan gelen şeyler yani bunları engellememiz çok zor ama bizim de bu ülkede üreten insanlar olarak, Tarım Bakanlığı olarak da bunlar için ne yapabiliriz düşüncesiyle kendimizi geliştirmemiz lazım.

Yine, burada, özellikle son zamanlarda mısır ürününün çok su tükettiğiyle ilgili bir konuşma duyuyoruz, sağda solda bunlar çokça dile getiriliyor. Şimdi, mısır bir defa Çukurova'nın artık vazgeçilmez bir ürünü oldu. Eğer gerçekten mısır ekilmesin isteniliyorsa bizim pamuğu teşvik etmemiz lazım bunun karşısında ya da soya fasulyesini teşvik etmemiz lazım. Bunlardan da şimdi, şu andaki maliyetlerle çiftçinin para kazanması mümkün gözüküyor. Onun için prim desteklemeleriyle... Mesela, örnek veriyorum: Çukurova'da pamuk ektirmek istiyorsak şu anda 25-26 lira kütlü pamuğun kilosu, bizim bunu gerek prim desteğiyle gerek ürün fiyat alım garantisiyle en azından 40 liraya falan taşımamız lazım. Yoksa çiftçinin pamuk ekmek gibi bir pozisyonu olmaz, para kazanamıyor çünkü zarar ediyor yani çok ciddi maliyetleri var. Özellikle kimyasal ilaç açısından, pembe kurt bir yandan, efendim, işte beyaz sinek bir yandan, diğer zararlılar, haşereler bir yandan; hepsiyle mücadele etmek açısından çok ciddi kimyasal ilaç tüketimi oluyor ve pamuğu gerçekten ektirebilmek için bu rakamı yakalamamız lazım. Yani fiyatı en az 40 liralara çekecek şekilde, bunu prim desteğiyle mi yapabiliriz ya da fiyat alım garantisiyle mi yapabiliriz, bunu da Sayın Bakanın bilgilerine sunmak istiyorum. Yani çiftçilerimizin bu yönde bir beklentisi var ama yani mısır gerçekten çok su tüketen bir bitki değil. Mısır Çukurova'nın bitkisi, soya fasulyesi ekseviz mısırdan daha fazla su tüketiyor. Buğdaya bakın, kış bitkisi buğday, kışın yağın yağmurlara bakın, buğday mısırdan çok daha fazla su tüketen bir bitki ama mısır bizim, artık Çukurova'nın vazgeçilmez bir bitkisi. Onun için biz suyumuzu en iyi şekilde kullanacağız, çiftçimizin mısır ekmesini de temin edeceğiz ve ona suyu sağlayarak bu yönde teşvik vereceğiz.

Şimdi, yine, bizim girdi maliyetleriyle ilgili çiftçilerimizin çok önemli beklentileri var. Özellikle tam böyle, işte, buğdayın üst gübresinin atım zamanı geldiğinde, yine, mısırın üst gübresinin atım zamanı geldiğinde birdenbire fiyat yükselmeleri oluyor. Geçmiş yıllarda Tarım Kredi çok ciddi manada devreye girerek sübvans etti bu işleri. Aslında bir fiyat yükselmesini engellemiştik fakat iki yıldan bu yanadır Tarım Kredinin de bu manada çok ciddi bir piyasaya girişi olmuyor. Onun için birdenbire üre gübresinin fiyatı artıyor ve çiftçi çok ciddi ağır maliyetler yaşıyor. Yine, akaryakıt çok ciddi bir maliyet.

Tabii, bunun karşılığında da çiftçi ürettiğini en iyi şekilde satmak ister. Yani bizim Tarım Bakanlığının bu konuda çok ciddi bir etkisinin olmadığını, çok ciddi bir katkısının olmadığını biliyorum ama mesela, tam mısır hasadı başladığında, işte, TMO'daki mısırın satışa sunulması da yine çiftçinin oradaki ürün fiyat garantisinin yani ürünlerdeki fiyatın düşmesine vesile oldu, dolayısıyla da bir kayba uğradı. Bu açıdan da bunlara dikkat etmemiz lazım. Yani bizim üreten çiftçiyi korumamız, üreten çiftçiyi desteklememiz lazım ki çiftçi üretsin. Yani çiftçi üretmezse çok ciddi sıkıntılar yaşayacağız hep birlikte. Yani bugün sofralarımıza gelen ne varsa, evimizde pişen etinden tutun, fasulyesine, nohuduna, pirincine, bulguruna, ununa, ekmeğine, yumurtasına, peynirine, her şeyi çiftçi üretiyor yani evimizde ne yiyorsak, çay demliyorsak bile çiftçi üretiyor. Dolayısıyla arkadaşlar, bizim çiftçiyi desteklemek, çiftçiyi korumak, çiftçiyi yüceltmek gibi bir gayretimizin olması lazım. Tarım Bakanlığının da bu konuda gerçekten güzel çalışmaları var. İnşallah daha iyileri olur diye beklenti içerisindeyiz.

Tabii, bu girdilere tarla kiralalarını ekleyebiliriz. Yine Milli Emlaktan kiralanan tarlaların kiralama bedelleri de çok yüksek. Yani burada kahvede oturan bir kişiye -belki hiç tarlası takımı yok adamın, kahvede oturmuş ahkâm kesiyor orada- Milli Emlakın yetkilisi gidiyor, soruyor: "Ya, burada tarla kirası ne kadar?" "Burada tarla kirası 5 bin lira." diyor. Hâlbuki tarla bile ekmiyor ha! Milli Emlak yetkilisi de ona göre kayıt tutuyor, geliyor ve Milli Emlak kiralaları birdenbire yükseliyor. İşte, burada, yine çiftçimizi korumak adına bizim çiftçilerimizin beklentisi, çiftçilerin korunması adına Millî Emlak kiralalarının da bir miktar uygun fiyata alınması.

Tabii, bizim meselelerimiz bitmiyor. Şimdi, hayvancılıkla alakalı da birkaç şey söylemek istiyorum. Bu yıl çok ciddi hayvan hastalıkları yaşandı. Bunlardan bir tanesi şap hastalığı ki Allah var, Tarım Bakanlığı bu konuda çok ciddi bir gayret gösterdi. Ben Tarım Bakanını ve Tarım Bakanlığı yetkililerini kutluyorum. Gerçekten şu anda aşılanmayan hayvan kalmadı desek yeridir. Gerçekten çok iyi bir aşılama sistemi yaptılar ama buna rağmen çok ciddi kayıplarımız oldu, hayvancılıkta çok ciddi kayıplarımız oldu. Yine, halk diliyle Üç Gün Hastalığı denilen bir hastalık türedi. Burada da çok ciddi zayıflar verdik. Yani Tarım Bakanlığının inanıyorum ki tespitleri vardır. Burada hayvancılık yapan değerli çiftçilerimizi, değerli köylülerimizi korumak adına bu tespitlerin de bir an önce yapıp onlara katkı sağlamak adına da Tarım Bakanlığının destek olmasını bekliyoruz çiftçilerimiz.

Şimdi, burada bazı milletvekili arkadaşlarımız et fiyatının çok yüksek olduğundan bahsediyor, bazı milletvekili arkadaşlarımız et fiyatının çok düşük olduğundan bahsediyor. Dolayısıyla bir türlü biz bu ortayı bulamadık. Yahu arkadaşlar, bırakın da et kendi kendini kendi seyrinde bulsun. Et ithal etmek doğru bir şey değil. Eğer biz illa bir şey ithal etmek istiyorsak ya da ülkemizin hayvancılığına katkı sağlamak istiyorsak dişi hayvan ithal etmemiz lazım. Dişi hayvan ithal edelim ki bizim erkek hayvan sayımız

artsın, dolayısıyla da bizim başka ülkelerin etine ihtiyacımız kalmamasın, kendi etimiz kendimize yeter duruma gelsin. İşte, biz hem çiftçinin beklentisini hem de çözümü burada söylüyoruz. Yani illa dışarıdan et ithal etmek doğru bir şey değil. Yani burada "Et fiyatları şu fiyat oldu; efendim, Almanya'da şu kadar, Belçika'da bu kadar, Türkiye'de şu kadar." Ya, ithalat lobilerine mi destek veriyorsunuz, ne yapıyorsunuz ben anlamış değilim. Onun için arkadaşlar, bizim, çiftçimizin, üreten insanlarımızın yanında olmak adına bu konulara dikkat etmemiz lazım.

Yine, köylerde yaşayan, kırsalda yaşayan insanlarımızı köylerde, kırsalda tutabilmek adına Tarım Bakanlığımızın, Hükûmetimizin ciddi tedbirler alması lazım. Ne gibi tedbirler alması lazım? Köyde yaşayan insanın çocuklarının eğitim ihtiyacını, ulaşım ihtiyacını, gerekirse sosyal güvencesini sağlamamız lazım. Biz insanlarımızı köylerde tutamazsak, insanlarımızın hepsi şehre giderse köylerde bu çiftçiliği, tarımı kim yapacak arkadaşlar, hayvancılığı kim yapacak? Dolayısıyla hem Hükûmetimizin hem Tarım Bakanlığımızın bu manada ciddi tedbirler alması lazım. İnsanlarımızı, üreten insanlarımızı korumak adına köylerde tutmamız lazım.

Şimdi, tabii, birçok şeyin zor olduğunu biliyoruz. Yani özellikle enflasyonu yükselten önemli şeylerden biri çiftçilerin ürettiği şeyler; işte, buğdaydan ekmek oluyor, pasta oluyor, makarna oluyor; mısırdan nişasta oluyor, başka şeyler oluyor; yine, ayçiçeğinden yağ oluyor, zeytinden zeytinyağı oluyor; şimdi, bunlar tabii, bütün insanlarımızın tükettiği şeyler. Bu tüketimlerin daha ucuza mal olması için ne yazık ki tarım ürünleri baskılanıyor. Yani bunu da sadece çiftçiye yüklemememiz lazım. Demin arkadaşımızın birisi bahsetti, dedi ki: "Yahu, tamam, buğdayı ucuz turalım ama, mısırı ucuz turalım ama yani yemi ucuzlatabildik mi ya da ekmeği ucuzlatabildik mi?" İşte, esas mesele burada yani ne üreticiye ne de tüketiciye faydası olmayan bir politika. Dolayısıyla bu politikayı da çiftçinin lehine, üreten insanın lehine, aynı zamanda tüketen insanın da lehine... Ya, mandalinayı 1 liraya kesiyor, gidiyorsunuz, pazarda mandalina 20 lira, 30 lira; olacak iş değil yani bu. Onun için bizim gerekirse kooperatifleşme, gerekirse başka kaynaklarla, üreten insanı bir şekilde ürettiğini satacak ve sattığından para kazanacak hâle getirmemiz lazım; buna ülke olarak ihtiyacımız var, buna insanlık olarak ihtiyacımız var.

Hepinize çok teşekkür ediyorum. (MHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Söz sırası Sayın Hilmi Durgun'da.

Buyurun Sayın Durgun. (MHP sıralarından alkışlar)

MHP GRUBU ADINA HİLMİ DURGUN (Antalya) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; 2026 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi ile 2024 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi'nin Tarım ve Orman Bakanlığı ile bağlı kuruluşlar üzerine Milliyetçi Hareket Partisi Grubu adına söz almış bulunmaktayım. Genel Kurulu ve ekranları başında bizleri izleyen aziz milletimizi saygıyla selamlıyorum.

Değerli milletvekilleri, bugün burada sadece bütçeyi değil yüce bir milletin alın terini, köylümüzün umudunu, üreticilerimizin çabasını, vatan toprağımızın geleceğini, atanamayan birçok genç mühendisimizin beklentisini konuşmak için söz almış bulunmaktayım. Genel Başkanımız Sayın Devlet Bahçeli Beyefendi'nin ifadeleriyle, Türkiye'nin stratejik ve mukayeseli üstünlüğü tarımdır. Tarım, toprağın dilidir. Geleceğin dünyasının tesisi tarım sanayi entegrasyonu ile tarımsal ürünler için uygun pazarlar oluşturulmasından geçmektedir. Bu bilinç ve düşünceyle, cennet vatanımız Türkiye'de dört mevsim üretim yapılabilmesini sağlayan örtü altı yetiştiriciliğinin tarımda ne kadar stratejik bir önemi haiz olduğu unutulmamalıdır. Küresel ısınma, iklim değişikliği, kuraklık ve artan nüfusun olumsuz etkileri karşısında sürdürülebilir gıda arzının garantisi örtü altı yetiştiriciliğidir.

Değerli milletvekilleri, ülkemizde "turfandacılık" olarak adlandırdığımız örtü altı yetiştiriciliğinin yüzde 50'si tarımın başkenti olan Antalya'da gerçekleştirilmektedir. Burada da en büyük pay yüzde 50'yle domates ve sırasıyla salatalık, biber, karpuz, patlıcan ve diğerleridir. Ancak sabahın erken saatlerinden akşamın geç saatlerine kadar emeğinin peşinde olan çiftçilerimizin yüzü maalesef gülmemektedir. Bugün ortalama olarak 1 kilogram domatesin toptancı halinde çiftçiden alım fiyatı yine 1 kilogram domatesin güncel üretim maliyetinin altındadır. Ayrıca, geçtiğimiz yıldan bugüne kadar olan süreçte "tarımsal girdiler" olarak adlandırdığımız tohum, fide, ilaç, naylon, gübre, işçilik ve mazot gibi etkenlerin fiyatı ortalama yüzde 50 oranında artmışken toptancı halinde çiftçinin ürününün satış fiyatı yine geçen sene bugünlere göre neredeyse yarı yarıya düşmüştür. Bu durumda çiftçilerimiz mahsullerini maliyetlerinin çok altında, zararına satmak mecburiyetinde kalmaktadırlar. Özellikle Antalya başta olmak üzere tarımsal faaliyetlerin sürdürülebilirliğinin artırılması, örtü altı yetiştiriciliğinin daha fazla desteklenmesi ve çiftçinin gelir istikrarının sağlanması elzemdir.

Değerli milletvekilleri, yaş sebze meyve ihracatımızda yaşanan düşüş de tüm tarım paydaşlarını olumsuz olarak etkilemektedir. Bu sebeple, Türkiye hiçbir dış pazara bağımlı olmadan kendi üreticisini koruyacak yeni ihracat kapıları aralamalı, dost ve müttefik ülkelerle ticaret hacmini artırmalıdır. Ürünlerimizin dünyada hak ettiği değeri bulması için ihracat destek mekanizmalarımızın ve millî tarım stratejimizin dış baskılara karşı daha da güçlendirilmesi zaruridir.

İhracat demişken, sınır kapılarında pestisit kalıntısı ve farklı sebeplerden dolayı geri bildirim aldığımız ürünlerden bahsederek basın veya sosyal medya aracılığıyla bir bardak suda nasıl fırtınalar koparıldığından söz etmek istiyorum. Türkiye, yaş sebze ve meyve ihracatının yüzde 35'ini Bağımsız Devletler Topluluğuna yani Rusya, Ukrayna ve Belarus'a, yüzde 32'sini Avrupa Birliğine, yüzde 24'ünü de Orta Doğu ülkelerine yapmaktadır. En çok ihraç ettiğimiz ürünler ise miktarlarına göre sırasıyla domates, biber ve kirazdır. Ülkemizdeki bitki koruma ürünleri yani zirai ilaçlar da dolayısıyla hem Avrupa Birliğinde hem de G8 ülkelerindeki ruhsatlandırma kriterlerine göre yapılmaktadır. Ayrıca, ülkemizdeki maksimum pestisit kalıntı değeri yani "maksimum rezidü limiti" dediğimiz kısaca MRL değerleri de Avrupa Birliğiyle bire bir aynıdır. İhracatımızın yüzde 90'ını gerçekleştirdiğimiz ülkelerin de beslenme ve tüketim alışkanlıklarına göre ayrı ayrı pestisit maksimum rezidü limitleri vardır. Mesela, tebuconazole etken maddesinin kullanıldığı nar eğer Avrupa Birliğine ihraç edilirse 0,01 PPM kabul edilen MRL değeri Rusya'ya ihraç edilirse tam 30 kat daha fazla olan 0,3 PPM olarak kabul edilmektedir yani analizde 0,02 PPM çıkan bir değer Avrupa tarafından kalıntı sayılırken Rusya tarafından kalıntı olarak değerlendirilmemektedir. Ayrıca, Avrupa Birliği sıklıkla MRL değerlerini değiştirerek geri bildirimlere neden olmaktadır. Mesela, pyridaben etken maddesi için biberde 0,5 PPM olan MRL değerini 2019 yılında tam 50 kat azaltarak 0,01'e düşürdü ve o yıl 65 adet geri bildirimle neden oldu. Aynı Avrupa Birliği aynı etken maddenin aynı üründe, biberdeki MRL değerini 2020 yılında 30 kat arttırarak 0,3 PPM'e çıkardı ve şu an hiçbir geri bildirim almıyoruz. Bu bilgiler ışığında, özetle, 2024 yılında ülkemizden 4,6 milyon ton yaş sebze meyve ihracatı yapılmış ve sadece 4,8 bin tonu yani yaklaşık binde 1'i geri dönmüştür yani bin tırdan sadece 1 tır geri dönmüştür. Dönen her tır da pestisit kalıntısından dolayı diyemeyiz çünkü ticari anlaşmazlıklar, kalite ve belge eksikliği gibi nedenlerden

de geri dönüşler olmaktadır. Bu oran tüm ülkeler tarafından kabul edilen düşük bir miktardır. Avrupa Gıda Güvenliği Otoritesi EFSA Türkiye'yle ilgili ciddi bir tehdidin olmadığını da açıkça ifade etmektedir. Bu istatistikler, ihraç edilen ürün miktarına göre geri bildirim alan ürün miktarının yani binde 1'in basın ve sosyal medya haberlerinin aksine çok düşük seviyelerde olduğunu göstermektedir. Ayrıca, pestisit kalıntısı sebebiyle geri bildirim alan ürünler de gümrükte imha edilmektedir. İç pazarımızdaki uygulamalarda da MRL değerlerimiz Avrupa Birliği mevzuatına göre yapılmakta, seradan hale, son tüketiciyle buluşuncaya kadar analiz ve denetimler sıkı bir şekilde uygulanmaktadır. Bununla birlikte, tarımsal üretimde biyolojik mücadele yöntemleriyle de hastalık ve zararlılara karşı önlem alınmaktadır. Turunçgil üretim alanlarının yüzde 10'unda, toplam örtü altı üretim alanlarının yüzde 25'inde biyolojik yöntemler kullanılmaktadır. Antalya'nın batı ilçelerinde bu oran yüzde 50 civarındadır. Hem bu sıkı denetimler hem de biyolojik mücadele aracılığıyla ülkemizdeki pestisit kullanım oranı yıllar içerisinde düşüş göstermiş, Avrupa Birliği ortalaması hektar başına 3,2 kilogram iken ülkemizde bu rakam 2,2 kilogram olarak dünya ortalamasına eşittir. Dolayısıyla bu tarz haberlerle hem çiftçimizin emeği değersizleştirilmemeli hem de vatandaşlarımız, endişe ve tedirginliğe kapılmadan, Türk çiftçisinin yüksek kalite ve standartlarda yetiştirmekte olduğu, komisyoncularımız ve tüccarlarımız aracılığıyla güvenli bir şekilde piyasaya arz edilen ürünleri gönül rahatlığıyla tüketmelidir.

Değerli milletvekilleri, tarım sektöründe önemli ve kronik bir diğer sorun ise yaş sebze meyvenin tarladan sofraya uzanan tedarik zincirinde bir yılı bulan vadeli tahsilat sistemidir. Bu uygulama hem çiftçimizin hem de tarımsal girdileri sağlayan şirketlerimizin nakit akışını bozmakta, bilançoları sarsmakta ve finansman maliyetlerini tüketiciye kadar yansıtmaktadır; öte yandan, tedarik zincirinde gecikmiş tahsilatlar yetmezmiş gibi üreticilerimiz ve tarımsal girdi sağlayan firmalarımız karşılıksız çekler ve ödenmeyen senetler nedeniyle de büyük mağduriyetler yaşamaktadırlar. Karşılıksız her çek, ödenmeyen her senet bir işletmeyi batırmakla kalmıyor, çalışanından tedarikçisine kadar tüm paydaşları zincirleme bir ekonomik sıkıntıya sürüklüyor. Liderimiz Sayın Devlet Bahçeli Beyefendi'nin de söylemiş olduğu gibi, kredi ekip borç biçmek geride kalmalıdır, Türk çiftçisi hak ettiği seviyelere ulaştırılmalıdır, Türkiye buna muktedirdir.

Değerli milletvekilleri, Türkiye'deki su kaynaklarının yüzde 70'inden fazlası tarımsal faaliyetlerde kullanılmaktadır; bunun da büyük bir kısmı açık kanallarla taşınmakta, taşınma esnasında buharlaşma nedeniyle suyun yüzde 30'luk kısmını maalesef kaybetmekteyiz. Bu konuyla ilgili olarak Cumhurbaşkanlığı Yardımcımız Sayın Cevdet Yılmaz Bey'in 2026 bütçe sunuş konuşmasında, tarım sektörü yatırım ödenekleri için 190 milyar lira ayrıldığını, bunun 122 milyar lirasının tarımsal sulama yatırımları olduğunu, 2026 yatırımlarıyla 64 bin hektar alanın ilk kez suya kavuşacağını, 14 bin hektar alanın ise açık kanal sisteminden kapalı boru sistemine yani modern şebekelere dönüşeceğini ifade etmesi memnuniyet verici olmakla beraber tüm açık kanalların modern kapalı boru sistemine bir an önce geçmesi gerekmektedir. Ancak hâl böyleyken hâlihazırda yer altı sularımızla da ilgili olarak kayıt dışı sondajlarımızın sayısının bir hayli fazla olduğu görülmektedir. Burada da Yeraltı Suları Hakkında Kanun'un etkin bir şekilde uygulanarak ilgili kurumların kayıtlarının hızla güncellenmesi, kayıt dışı kuyuların sayaçlandırılması ve gereksiz kullanımın önüne geçilerek su stresi yaşayan bir ülke olarak rezervlerimizin güçlendirilmesi gerekmektedir.

Değerli milletvekilleri, Orman Genel Müdürlüğü'nün yürüttüğü çalışmaların hem ormanlarımızın korunması hem de orman köylerimizin sosyal ve ekonomik gelişimi açısından hayati önemi haizdir. Bilindiği üzere, 6831 sayılı Orman Kanunu'nun 2/B uygulamaları uzun yıllardır ülkemizin gündeminden düşmemektedir. Orman Genel Müdürlüğü, kadastro komisyonlarınca bilim ve fen bakımından 1981'den önce orman vasfını kaybetmiş olduğu tespit edilen arazilerin belirlenmesi ve 2/B sahalarının düzenlenmesi konusunda bir çalışma yürütmüştür. Bu çalışmalar sayesinde, orman vasfını yitirmiş yaklaşık 650 bin hektar alan orman sınırları dışarısına çıkarılmıştır ancak yetersizlikler de söz konusudur. 2/B arazisi kullanım kadastro çalışması yapılacak en yoğun iller arasında seçim bölgem Antalya başta olmak üzere birçok ilde ciddi sorunlar yaşanmakta ve mağduriyetler oluşmaktadır. Orman Genel Müdürlüğümüz, çalışmalarına biraz daha hız vererek 2026 yılı sonuna kadar 2/B çalışmalarını tamamlayıp vatandaşlarımızın yıllardır üzerinde emek verdikleri topraklarda hak sahibi olabilmelerini, mülkiyetlerini sahiplenebilmelerini, tarımsal faaliyetlerini güvenle sürdürebilmelerini ve tarımsal desteklerden de faydalanabilmelerini sağlamalıdır.

Değerli milletvekilleri, ülkemizde doğaya saygı içinde ve kanunlarımıza bağlı bir biçimde avcılık faaliyeti sürdüren yüz binlerce vatandaşımız bazı sorunlarla mücadele etmekte ve bizlerden de çözüm önerileri beklemektedir. AVBİS yani Av Yönetim Bilgi Sistemi avcılarımızın kayıt altına alınması, avcılığa ilişkin istatistiki verilerin sağlıklı biçimde toplanması ve avlaklarda belirlenen kotaların hızlı, şeffaf ve güvenli bir şekilde alınabilmesi amacıyla geliştirilmiş bir yazılım altyapısıdır ancak bu sistem geldiğimiz aşamada yetersiz kalmakta ve mağduriyetler oluşturmaktadır. Teknolojinin hızla değişen ve gelişen yapısına paralel olarak AVBİS'in altyapısında da güncellemeler yapılarak gerekli bütçe ve personel imkânları sağlanmalıdır.

Kıymetli milletvekilleri, sözlerime son verirken, bugün ülkemizin dört bir yanında atanamayan binlerce ziraat mühendisi meslektaşımın ve gıda mühendisi arkadaşımızın kademeli olarak atamalarının yapılması, çiftçilerimizin primlerini ödeyerek emekli olabilmeleri için SGK primlerinin daha ödenebilir seviyeye çekilmesi ve hâlen 9000 olan prim ödeme gün sayısının 7200 güne düşürülerek diğer sigortalılarla prim gün sayısının eşitlenmesi hususlarını ifade ederek 2026 yılı Tarım ve Orman Bakanlığı bütçesinin ülkemiz, milletimiz ve üreticilerimiz için hayırlara vesile olmasını diliyorum; bu vesileyle Gazi Meclisimizi, büyük Türk milletini ve hassaten Antalyalı hemşehrilerimi saygıyla selamlıyorum. (MHP ve AK PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Birleşime beş dakika ara veriyorum.

Kapanma Saati: 17.15

DÖRDÜNCÜ OTURUM

Açılma Saati: 17.32

BAŞKAN: Başkan Vekili Celal ADAN

KÂTİP ÜYELER: İshak ŞAN (Adıyaman), Yasin ÖZTÜRK (Denizli)

----- 0 -----

BAŞKAN - Sayın milletvekilleri, Türkiye Büyük Millet Meclisinin 34'üncü Birleşiminin Dördüncü Oturumunu açıyorum.

2026 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi ile 2024 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi'nin görüşmelerine devam ediyoruz.

Komisyon yerinde.

GÜLÜSTAN KILIÇ KOÇYİĞİT (Kars) - Bakan yok Sayın Başkan.

BAŞKAN - Geliyorlar... Geliyorlar...

Halkların Eşitlik ve Demokrasi Partisi Grubu adına Sayın İbrahim Akın, buyurun. (DEM PARTİ sıralarından alkışlar)

DEM PARTİ GRUBU ADINA İBRAHİM AKIN (İzmir) - Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; ekranları başında bizleri izleyen sevgili halklarımız ve aynı zamanda, daha önceki Eş Genel Başkanlarımız Selahattin Demirtaş ve Figen Yüksekdağ'ın şahsında cezaevindeki bütün yoldaşlarımızı sevgiyle saygıyla selamlıyorum. (DEM PARTİ sıralarından alkışlar)

Sözlerime başlamadan, Manisa Şehzadeler Belediye Başkanımız Gülşah'ın ailesine ve CHP camiasına başsağlığı diliyorum. Gülşah'ı üç gün önce yoğun bakımdayken ziyaret etmiştim. Gülşah aynı zamanda Manisa'nın bir kadın başkanıydı, kansere karşı bir mücadele veriyordu ama sadece kansere karşı değil aynı zamanda kötülüğe karşı da bir mücadele etme başarısı göstermiş onurlu bir başkanımızdı. Ben tekrar onu saygıyla anıyorum. (DEM PARTİ, CHP ve YENİ YOL sıralarından alkışlar)

Evet, sevgili arkadaşlar, ben hem Tarım Bakanlığının sunumunu hem de daha önce Çevre ve Şehircilik Bakanlığının sunumunu dinlemiştim. Gördüğümüz kadarıyla bugünkü konuşmalarda da benzer bir durum var. Özellikle Çevre, Şehircilik ve İklim Bakanlığı konusunda bugünkü yapılan konuşmalarla bir kez daha tanıklık ettik ki aslında karşı karşıya olduğumuz sorun ciddi bir şekilde bir sistem sorunu; aynı zamanda yönetim sorunuyla karşı karşıyayız.

GÜLÜSTAN KILIÇ KOÇYİĞİT (Kars) - Sayın Bakan hâlâ gelmedi Sayın Başkan, kime konuşuyorsunuz?

İBRAHİM AKIN (Devamla) - Nedenini uzun uzun bir konuşma içerisinde anlatacağım ama Türkiye'de açık bir durumla karşı karşıyayız, konut meselesi dünyadan çok farklı şekilde yönetilen bir durumla karşı karşıyayız ve gerçekten buradaki sunumlardan ve konuşmalardan anladığım şudur: Burası bir inşaat şirketinin tanıtım ofisi gibi alkışlanacak bir yer değil. Türkiye Cumhuriyeti devleti sadece çok fazla inşaat yaptığı için övünülecek bir devlet olmamalı, aynı zamanda iklimle ve çevreyle ilgili bölümler üzerine sözümüz olmalı. Maalesef konuşmacıların böyle bir sözü çok fazla olmadı.

Şunu söylemek istiyorum: Evet, bu ülkede özellikle inşaat meselesi tam anlamıyla bir yatırım aracı, bir meta ve aynı zamanda bu ihtiyacı karşılamak üzere rant hâline gelmiş bir durumdur; biz bunu kabul etmiyoruz, biz inşaat sektörünün kendi içinde farklı yaşatılması gerektiğini düşünüyoruz. Araştırmalarda Google'a girdiğinizde, yapay zekâya girdiğinizde karşılaştığınız cevap şu: "Türkiye, güvencesiz kiracılık ve erişilemeyen ev sahipliğiyle karşı karşıyadır." diye bir tanımlama yapılıyor.

Şunu söylemek isteriz: Biz, konut meselesinin gerçek anlamda bir sosyal konut projesi olmaksızın başarılı olamayacağını düşünüyoruz. O nedenle, daha fazla konut yapmak değil aynı zamanda bu konutlara gerçek anlamda ihtiyacı olan herkesin erişebilmesi gerektiğini düşünüyoruz. Bu olmadığı sürece en fazla konutu yapsanız bile karşılığı olmayan, daha fazla zenginlere rant sağlayan bir durumla karşı karşıya kaldığımızı görüyoruz. Adres, dün görüştüğümüz gibi Ulus'taki yaşadığımız emeklilerin durumunun somut olarak göstergesi, bunu ifade ediyor.

Şimdi, bir araştırmaya göre şöyle bir durum var... Neden bunu söylüyorum? Türkiye'de 2002 yılında, AKP iktidara geldiğinde yüzde 73,1 civarında ev sahibi olan yurttaşımız varken bugün bu, yüzde 55'e inmiştir Sayın Başkan. Dolayısıyla şunu göstermek istiyorum: Bu, ciddi bir şekilde konut edinme meselesinde yoksullaşmanın adresi hâline gelmiştir, dolayısıyla bunun çözülmesi gerekiyor. Artı, bu kadar birbiriyle çelişkili bakanlığın olması bizim açımızdan doğru değil Sayın Bakan, kişilerden bağımsız olarak söylüyorum. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı ile İklim Bakanlığının ve aynı zamanda Çevre Bakanlığının birlikte olması doğru değil. Biri daha çok inşaat sektörü ve şehircilikle uğraşırken diğeri de tam anlamıyla bununla karşı karşıya kalan bir sorunla uğraşırken. O nedenle, bizim önerimiz şudur: Biz bu 2 bakanlığın ayrılmasını istiyoruz, bu ülkede bu kadar ağır bir şekilde iklim ve çevre sorunu varken aynı şekilde 2 bakanlığın birlikte olması doğru değil. O nedenle, Çevre ve İklim Bakanlığının ayrı, Şehircilik Bakanlığının ayrı olmasını öneriyoruz.

Peki, rezerv alanıyla ilgili bir konu arkadaşlar tarafından söylendi. Bu ülkede rezerv alanı konusu tartışılırken söylediğimiz şey gerçekleşiyor. Bazı vekillerimiz destekliyorlar, destekleyebilirler ama bizim araştırmalarımıza göre 77 ilde 640 milyon metrekare olan rezerv alanı olarak alınmış, işgal edilmiştir. Bu, tam bir mülksüzleştirme ve bu alanın yüzde 68'i, inanın, herhangi bir risk alanı falan değildir, depremle alakası da yoktur, tamamen mülksüzleştirme politikası çerçevesinde yürütülmüş bir şeydir; bunu kabul etmek mümkün değil, savunmanın da mümkün olmadığını söylüyorum.

Keza 7554 sayılı, çevrenin tamamen katledilmesine dönük yasa çıktıktan sonra ortaya çıkan tablo şu arkadaşlar: 2002 yılında 1.186 ruhsatlı yer varken maden ve enerji konusunda, bugün bu sayı 383 bine ulaşmıştır. Bu korkunç bir durumdur ve son beş ayda çok yaygın bir şekilde ruhsat verilmektedir ve bununla ilgili önlem konusunda Çevre Bakanlığımız maalesef ÇED meselesinde neredeyse onay merkezi hâline gelmiştir. Bunu kabul etmek mümkün değildir. O nedenle Çevre Bakanlığımızın deminki bahsettiğim gerekçelerle bu ülkenin -Türkiye'nin- ve dünyanın geleceğindeki iklim sorunu bu kadar acil olmuşken ve kendileri de Türkiye'de COP31'in ev sahipliğine soyunmuşken bu meselelere daha fazla dikkat etmesi ve çözüm üretmesi gerektiğini düşünüyoruz. Keza, hava kirliliği o kadar artmıştır ki...

Biraz önce depremle ilgili ne kadar başarılı olduklarını söylediler ama ben Hatay'a gittiğimde gördüğüm durum şuydu: Bu inşaatlar yapılırken 99 tane beton şirketi kurulmuştu arkadaşlar ve AKP milletvekili de bunun ne kadar zararlı olduğunu tespit ettiklerini ve düzleteceklerini söyledi bana. Dolayısıyla bir konuyu anlatırken çok başarılı başka bir konunun verdiği zararı ihmal etmek doğru değildir. Buna itiraz ediyoruz.

Yine, tarım meselesiyle ilgili, özellikle COP31'e ev sahipliği yapan bir ülke açısından bakıldığında, Tarım Bakanlığımızın özellikle sanayi tipi tarımsal üretimin önüne geçmesi gerekiyor. İki konu var fosil yakıtlarla ve sera gazı meselesiyle ilgili. Bir, enerji yüzde 71 civarında sera gazı üretiminde önemlidir. İkinci de yüzde 13 civarında özellikle sanayi tipi üretim meselesinin etkisi vardır. Bu iki faktörün önüne geçmeden ülkemizdeki ve dünyadaki sera gazı artışını engellememiz mümkün değildir ve inanın, ne kadar zengin olursanız olun, ne kadar inşaat yaparsanız yapın, eğer böyle devam ederse hem dünya açısından hem Türkiye açısından yaşamamız söz konusu değildir, 2030'lar bile çok risklidir. Bakın, yüzde 70 civarında kuraklık olacağını -Meteoroloji de buradadır- Meteoroloji söylemektedir; susuzluk, kuraklık çok fazla devam etmektedir. Buradayız derken hem Enerji Bakanlığımızın hem Millî Eğitim Bakanlığımızın susuzluk meselesini yerel yönetimlere bağlayarak anlatması kadar cehalet hâlinde olan bir durum olamaz, bunu kabul

etmek mümkün değildir. Bu kadar iklim bozulmasının olduğu bir yerde ve bunun yarattığı sonuçları görmeyen bir şekilde sadece polemik yapmak için söylenen sözler bile bilinç altında konuya ne kadar gerçek dışı yaklaştığının göstergesidir, zira burada yarattığı sorunlar söz konusudur.

Keza, yine Tarım Bakanlığıyla ilgili bir konuya değinerek geçmek istiyorum. Korkunç şekilde bir zehirlenme olayıyla karşı karşıyayız. Ülkemizin dört bir tarafından zehirlenme vakaları bize gelmekte; bu, tesadüfi olan bir durum değildir, dolayısıyla üretim politikalarımızdaki konuları ele almakta fayda var.

İhracatla ilgili konuları söylediniz. İhracatla ilgili konuda bir vekilimiz destekledi ama açın bakın, Google'a sorun, Türkiye'nin -mevcut ihracatımızın- en fazla riskli olan ülkelerin başında geldiğini söylüyor Avrupa Birliği. Dolayısıyla ihracatımızın aynı zamanda sağlıklı bir ihracat olduğunu gösteren bir durum bu.

İklim meselesiyle ilgili bir konuya değineceğim. Biz, COP30 için Brezilya'ya gittik arkadaşlar, Belem'e gittik ve orada özellikle Brezilya Hükûmeti gerçek anlamda hem muhalefetiyle hem bütün dinamikleriyle iş birliği içerisinde bir taraftan resmî COP'u yaparken diğer taraftan da alternatif COP'un desteklenmesini sağladı. Şunu özlemle söylemekte fayda var: Keşke bizim ülkemizde de... Umarım, biz iktidara geldiğimizde olur. Çevre Bakanı gelip alternatif zirvede herkesin içerisinde ne kadar sağlıklı koşullarda yaşadığımızı ve yaşamadığımızı anlatan bir yüzleşme meselesini yapmıştır. Umarım, önümüzdeki dönemlerde, bizim Çevre Bakanımızla böyle bir durumla karşı karşıya kalırız diye söylemek istiyorum.

Sözlerime son verirken şunu özellikle söylemek istiyorum: COP31 Türkiye'de olacak, Antalya bunun merkezi; her ne kadar eş başkanlık çerçevesinde, iki ülke arasında anlaşılmış olsa da bizim ülkemiz bunun ev sahipliğini yapacak. Bu ülkelerdeki ev sahipliğinin alternatif zirvenin kriterleri içerisinde bir koşulu var arkadaşlar, o ülkede demokratik kriterler nerededir, ne kadardır diye. Biz dedik ki: "Elbette bizim ülkemizde de demokratik sorunlar var ama biz, bu ülkemizde alternatif zirvenin örgütlenmesine adayız ve bunu yapmak için uğraşacağız." Çevre Bakanımızla bunu görüştüm ve biz, önümüzdeki dönemde bu görüşmeyi yapmak istiyoruz ve herkesle bu çalışmayı yapmak istiyoruz çünkü bu mesele bir siyasi mesele değil bütün canlı hayatın geleceğiyle ilgili bir meseledir. COP31'in alternatifini de merkezini de her türlü çalışmasını da yapma konusunda DEM PARTİ olarak biz elimizden geleni yapacağız. Oraya giden tek milletvekiliydim ama görüşmelerimiz sonrası çok iyi ilişkiler kurarak geldiğimizi söylemek isterim. Hem bizim için hem ülkemiz için hayırlı olsun diyorum.

Teşekkür ediyorum. (DEM PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Buyurun Sayın Koçyiğit.

III.- AÇIKLAMALAR (Devam)

3.- Kars Milletvekili Gülüstan Kılıç Koçyiğit'in, Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanı Genel Kurulu takip edinceye kadar oturuma ara verilmesini talep ettiklerine ilişkin açıklaması

GÜLÜSTAN KILIÇ KOÇYİĞİT (Kars) - Sayın Başkan, sanırım Bakan Bey rahatsızlanmış, Genel Kurulu takip edinceye kadar oturuma ara vermenizi talep ediyoruz çünkü arkadaşlarımız eleştirilerini Bakan Bey'e yapıyorlar ama Bakan Bey yok.

HÜSEYİN ALTINSOY (Aksaray) - Bakan Yardımcımız var.

BAŞKAN - Burada Bakan Yardımcıları var.

GÜLÜSTAN KILIÇ KOÇYİĞİT (Kars) - Yardımcılar bu ihtiyacı karşılamaz Sayın Başkanım. Her grubu takip etti Bakan Bey, biz de grubumuzun Bakan Bey tarafından dinlenmesini istiyoruz.

BAŞKAN - Gelecek şimdi, gelecek.

GÜLÜSTAN KILIÇ KOÇYİĞİT (Kars) - Artı, iktidar da yok maşallah, tatile gitmişler.

HÜSEYİN ALTINSOY (Aksaray) - Buradayız.

GÜLÜSTAN KILIÇ KOÇYİĞİT (Kars) - 5 kişiyle mi?

NECMETTİN ÇALIŞKAN (Hatay) - Hüseyin Ağabey, Grup Başkan Vekili de mi rahatsızlandı?

V.- KANUN TEKLİFLERİ İLE KOMİSYONLARDAN GELEN DİĞER İŞLER (Devam)

A) Kanun Teklifleri (Devam)

1.- 2026 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi (1/280) ile Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu (S. Sayısı:226) (Devam)

2.- 2024 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi (1/279), Plan ve Bütçe Komisyonunca Kabul Edilen Metne Ekli Cetveller, 2024 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifine İlişkin Genel Uygunluk Bildirimi ile 2024 Yılı Dış Denetim Genel Değerlendirme Raporu, 218 Adet Kamu İdaresine Ait Sayıştay Denetim Raporu, 2024 Yılı Faaliyet Genel Değerlendirme Raporu ve 2024 Yılı Mali İstatistikleri Değerlendirme Raporunun Sunulduğuna Dair Sayıştay Başkanlığı Tezkeresi (3/1191) ile Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu (S. Sayısı: 227) (Devam)

A) ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI (Devam)

1) Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı 2026 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi

2) Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı 2024 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

B) TAPU VE KADASTRO GENEL MÜDÜRLÜĞÜ (Devam)

1) Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü 2026 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi

2) Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü 2024 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

C) METEOROLOJİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ (Devam)

1) Meteoroloji Genel Müdürlüğü 2026 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi

- 2) Meteoroloji Genel Müdürlüğü 2024 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı
Ç) İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAŞKANLIĞI (Devam)
1) İklim Değişikliği Başkanlığı 2026 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi
2) İklim Değişikliği Başkanlığı 2024 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı
D) KENTSEL DÖNÜŞÜM BAŞKANLIĞI (Devam)
1) Kentsel Dönüşüm Başkanlığı 2026 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi
2) Kentsel Dönüşüm Başkanlığı 2024 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı
E) TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI (Devam)
1) Tarım ve Orman Bakanlığı 2026 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi
2) Tarım ve Orman Bakanlığı 2024 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı
F) ORMAN GENEL MÜDÜRLÜĞÜ (Devam)
1) Orman Genel Müdürlüğü 2026 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi
2) Orman Genel Müdürlüğü 2024 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı
G) DEVLET SU İŞLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ (Devam)
1) Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü 2026 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi
2) Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü 2024 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı
Ğ) TÜRKİYE SU ENSTİTÜSÜ (Devam)
1) Türkiye Su Enstitüsü 2026 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi
2) Türkiye Su Enstitüsü 2024 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı
H) DOĞA KORUMA VE MİLLÎ PARKLAR GENEL MÜDÜRLÜĞÜ (Devam)
1) Doğa Koruma ve Millî Parklar Genel Müdürlüğü 2026 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi

BAŞKAN - Evet, söz sırası Sayın Mehmet Rüştü Tiryaki'de.

Buyurun Sayın Tiryaki. (DEM PARTİ sıralarından alkışlar)

DEM PARTİ GRUBU ADINA MEHMET RÜŞTÜ TİRYAKİ (Batman) - Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Sayın Başkan, Değerli Bakanlar, Bakanlıklarımızın değerli bürokratları, saygıdeğer milletvekilleri; hepinizi sevgi ve saygıyla selamlıyorum.

Cezaevlerindeki siyasi tutsakları, seçilmiş belediye başkanlarını, belediye eş başkanlarımızı, ülkelerini çok sevdikleri, büyük bir tutkuyla bağlı oldukları hâlde terk etmek zorunda kalan siyasetçileri, ekranları başında bizleri izleyen sevgili yurttaşlarımızı ve halklarımızı sevgi ve saygıyla selamlıyorum. (DEM PARTİ sıralarından alkışlar)

Çok önemli 2 Bakanlığın bütçesini görüşüyoruz, konuşulacak çok sayıda başlık var. Türkiye'nin tarım ve hayvancılıkta âdeta dışa bağımlı hâle getirilmiş olması, Adalet ve Kalkınma Partisinin ülkeyi yönettiği 22'nci yılda yaşadığımız ilk büyük depremde 53.537 canımızı yitirmemiz ve gerekli önlemlerin alınmamış olması, iklim krizi, orman yangınları ve bu orman yangınlarını söndürecek yeterli uçak, helikopter, donanımın olmaması, sel felaketleri, dere yataklarına yapılan yerleşimler, konutlar, betonlaşma, HES'ler; pek çok konu var ama ben bugün başka bir konuyu konuşmak istiyorum: Yerel demokrasimizin güçlendirilmesi, yerel yönetimlerin güçlendirilmesi ve Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı.

Sayın milletvekilleri, Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı yerel yönetimlerin idari, siyasi ve mali özerkliklerinin gerçekleştirilmesini, korunmasını, geliştirilmesini ve kamu hizmetlerinin vatandaşlara en yakın yönetim birimince yerine getirilmesini amaçlıyor. Şartın en önemli özelliği yerel ve mali özerklik konularındaki düzenlemelerle yerel yönetimleri daha güçlü hâle getirmek. Türkiye bu şartı imzalamış ama pek çok maddesine çekince koymuştur. Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı'nı Avrupa Konseyine ve Avrupa Birliğine üye olan 47 ülkenin tamamı imzalamıştır. Bu 47 ülkenin 34 tanesi farklı düzeylerde sözleşmeye, bu şarta çekinceler koymuştur ama zaman içerisinde Türkiye de dâhil sözleşmeye imza atan ülkelerin tamamı kendi iç hukuklarını sözleşmeye uyumlu hâle getirmiştir. Esasen Türkiye'de de akademisyenlerin dile getirdiği gibi Türkiye bu sözleşmeye koyduğu çekincelerin tamamını geri çekebilir. "Türkiye, Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı'nın hangi maddelerine çekince koymuştur?" diye sorabilirsiniz. Yerel özerklik konusu, madde 4; ilk çekince koyduğu madde bu. İdari özerklik konusu, madde 6; yerel sorumlulukların kullanılması, madde 7; yerel yönetimlerin denetimi, madde 8; mali kaynakların güncellenmesi, çeşitliliği ve esneklik taşıması, madde 9; yerel makamlara danışılması, hibelerin şartlı yapılması, birlik kurma ve birliklere katılma hakkı, uluslararası iş birliği yapma hakkı, madde 10; yargı yoluna başvurma hakkı yani Türkiye sözleşmeyi imzalamış ama neredeyse her maddesine çekince koymuştur. Biz DEM PARTİ olarak yerel yönetimlerin güçlendirilmesi, yerel demokrasinin güçlendirilmesi için bu şarta konulan çekincelerin geri çekilmesi gerektiğini söylüyoruz.

Bakin, ben, siyasi partilerin programlarının Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı'na uyumlu olup olmadığı konusunda bir araştırma yaptım. Adalet ve Kalkınma Partisinin Parti Programının 4'üncü bölümü "Kamu Yönetimi, Kalkınma ve Demokratikleşme Programı" başlığını taşıyor. Bu başlık altında partinin yerel yönetim anlayışı da var. AKP'nin "Yerel Yönetim Anlayışı" başlığının Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı'na teorik olarak uygun olduğu söylenebilir. Programdan birkaç başlık: "Mahallî idarelere yerel ihtiyaçlara göre yönetim biçimleri geliştirme yetkisi verilmesi, yerel yönetimlerin görevlerini yerine getirebilmeleri için gerekli harcamaları karşılayacak düzeyde ve çeşitlilikte mali güce kavuşmalarının sağlanması." Hatta AKP'nin Parti Programında şu ifade yer alıyor: "Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı'na uygun olarak anayasal sistemimize yerel yönetim hakkının dâhil edilmesi

sağlanacaktır. Yerel yönetimlerin yargı yoluna gidebilme hakkı dâhil ilgili tüm düzenlemeler gerçekleştirilecektir." Bu, AKP'nin programında var.

Yine, Cumhuriyet Halk Partisinin Parti Programının birinci bölümü "Demokrasi, Yönetim ve Adalet" başlığını taşıyor. Bu başlık altında yerellik ve yerinden yönetim anlayışı düzenleniyor. Hem Adalet ve Kalkınma Partisi hem de Cumhuriyet Halk Partisi yerel yönetime dair programlarını "demokrasi" başlığı altında düzenlemiş durumda. Cumhuriyet Halk Partisinin parti programının da aslında önemli bir bölümü Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı'nı referans almış gibi gözüküyor: "Yerel yönetimlerin güçlendirilmesinin yalnızca idari bir reform olarak değil demokrasinin tabandan güçlenmesini sağlayan bir adım olarak görülmesi, hizmetin yurttaşlara yakınlştırılması, belediyelerin yetkilerinin genişletilmesi, finansal olanaklarının çeşitlendirilmesi, aşırı merkezizetçi yönetim anlayışının terk edilmesi." gibi. Hatta programda şu ifade de yer alıyor: "Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı hayata geçirilecektir. Bu sözleşme çerçevesinde yerellik ilkesi Avrupa Komisyonu ve Avrupa Birliği müktesebatıyla uyumlu hâle getirilecektir." Hem Adalet ve Kalkınma Partisinin hem Cumhuriyet Halk Partisinin programında var.

Ben yalnız bu 2 siyasi partinin değil bütün siyasi partilerin programlarına baktım. Diğer partilerin programlarında da doğrudan veya dolaylı olarak yerel yönetimlerin güçlendirilmesine dair hükümler var. MHP'nin parti programında özel olarak yerel yönetimler yok ancak Yerel Yönetimler Başkanlığı, üretken belediyecilik ilkelerini ayrıca düzenlemiş durumda. İYİ Parti Programında çok sayıda ve karmaşık olan yerel yönetim mevzuatı için doğru bir alternatif önerisi var, mahallî idareler çerçeve kanunu düzenlenmesini öneriyor. Ayrıca, demokratik, katılımcı, adil, eşit temsile dayanan, birlikte yönetim, şeffaf, hesap verilebilir, çağdaş bir mahallî idareler yönetimi vadediyor İYİ Parti. DEVA Partisinin programında da yerel yönetimlerin yerinden yapılandırılması, yerel demokrasi ve katılımın güçlendirilmesi, yerel yönetim standartlarının belirlenmesi, denetim mekanizmasının yeniden düzenlenmesi vaatleri var. Gelecek Partisinin programında da çok ayrıntılı bir yerel yönetim düzenlemesine yer verilmiş. Tabuların ve korkuların yıkılması, bu meselenin özgürce tartışılması, yerel yönetim reformu ihtiyacı, Anayasa 127'deki vesayet yetkisinin kaldırılması gibi; bütün siyasi partilerin bu konuda vaatleri var.

Evet, Türkiye'de bir yerel yönetim reformu şart. Türkiye, Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı'na koyduğu çekinceleri bir an önce geri çekmeli; bütün dünya ülkelerindeki demokrasinin genişletilmesi, büyütülmesi için yerel demokrasiyi güçlendirmeye çalışıyor. Biraz önce söylediğim gibi, AKP de aslında programında yer vermiş durumda ama çok sayıda yasayla AKP'nin bunun aksi yönde hareket ettiğini biliyoruz, getirdikleri torba yasaların neredeyse tamamında yerel yönetimlerin yetkilerini kısıtlayacak hükümler var. Seçilmiş belediye başkanlarını, eş başkanlarımızı görevden uzaklaştırıyor, yerine kayyum atıyor; meclisleri AKP fiilen lağvediyor, meclis içerisinde vekâleten belediye başkanı seçilirken bile siyasi etik ilkelerini yok sayıyor hatta "tasarruf tedbirleri" adı altında yerel seçimlerden kırk beş gün sonra Cumhurbaşkanlığı tarafından bir kararname yayınlanıyor ve bu kararnameyle yerel yönetimler iş yapamaz hâle getiriliyor. Bu Cumhurbaşkanlığı kararnamesinin içerisinde, belediyelerin hizmet binası yapması, diğer kamu kurumlarıyla birlikte belediyelerin hizmet binası yapması, kiralaması, satın alması, belediyelerin araç alması, kiralaması, belediyelerin günlük gazete alması, belediyelerin kırtasiye malzemesi alması üç yıllığına yasaklanabiliyor bir Cumhurbaşkanlığı kararnamesiyle ve biz, bu ülkede yerel yönetimin demokratikleştirilmesinden bahsediyoruz. Biz bunu vesayet rejimi olarak tanımlasak Adalet ve Kalkınma Partisine iltifat etmiş oluruz. (DEM PARTİ sıralarından alkışlar)

Sayın Bakanlar, şimdi son olarak, sürem çok kısıtlı ama şunu söylemek istiyorum: Biz, DEM PARTİ belediyeleri olarak çalışmak istiyoruz. Kayyum politikalarınıza rağmen, tasarruf kararnamelerinize rağmen çalışmak istiyoruz, halkımızın sorunlarını çözmek istiyoruz ama Türkiye'deki mevcut idari yapı, Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı, Ulaştırma Bakanlığı, Hazine ve Maliye Bakanlığı, Cumhurbaşkanlığı Strateji Başkanlığı hatta Tarım Bakanlığının izni, onayı olmadan neredeyse tek bir işlem yapamaz hâldeyiz. Bakın, Türkiye ekonomisi bu kadar zor durumda. Belediyelerimiz dünyanın dört bir yanına gidiyor, çok ucuz, neredeyse hibe olarak nitelendirilebilecek krediler buluyor. Bu raylı sistem yapımı için krediler buluyor, su sorununu çözmek için krediler buluyor, ortak yaşamın düzenlenmesi için her konuda kredi buluyor; bakanlıklarımızın bunu desteklemesi, onaylanması gerekirken maalesef böyle duvarlara çarpıp geri dönüyoruz. Diyarbakır'ı raylı sisteme kavuşturmak istiyoruz. Ulusal kalkınma politikalarıyla uyumlu, kentin ihtiyacı açısından uyumlu, her türlü sorunu çözmüş durumdayız fakat İller Bankasında bu projelerimiz bekliyor. Kurtalan'ın su sorununu çözmek için projeler hazırlıyoruz, "Önemli bir bölümünü kendi kaynaklarımızla karşılayalım." diyoruz ama bakanlıklarda bu projelerimiz bekliyor. Belediyelerimiz en küçük şeyi yani parke taşı üretmek istiyorlar, tesis kuracaklar, bunun için izin gerekiyor, onay gerekiyor, yer gerekiyor; bu sorunu bile bakanlıklardan çözemiyoruz diyorum, hepinizi saygıyla selamlıyorum. (DEM PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Söz sırası Sayın Perihan Koca'da.

Buyurun Sayın Koca. (DEM PARTİ sıralarından alkışlar)

DEM PARTİ GRUBU ADINA PERİHAN KOCA (Mersin) - Teşekkür ediyorum.

Genel Kurulu ve ekranları başında bizleri izleyen değerli halkımızı Türkiye Büyük Millet Meclisinden saygıyla sevgiyle selamlıyorum.

Değerli arkadaşlar, Türkiye'de ekolojik kriz günden güne derinleşiyor ve geldiğimiz aşamada iklim krizi gerçekten kırmızı alarm veriyor. Ülkemiz çölleşiyor, ülkenin su havzaları bugün itibarıyla yok oluyor ve ülkenin gölleri tek tek kuruyor değerli arkadaşlar. Bugün itibarıyla Türkiye'deki 240 gölün dörtte 3'ü kurumuş vaziyette, bilebildiğimiz kadarıyla 186 göl kurumuş durumda ve kalanlarsa ne yazık ki can çekişiyor değerli arkadaşlar. Bugün sanki kuraklık distopyasının içerisinde gibiyiz ama gökten zembille inmiş durumda değil bu distopya. Ekolojik kriz gerçekliğine rağmen sermayeyi önceleyen iklim değiştirici politikalar dolayısıyla biz bu felaketle karşı karşıyayız bugün. Değerli arkadaşlar, örneğin Meke, Akşehir, Sapanca, Tuz Gölü, Beyşehir, Eber Gölü, Burdur, Acıgöl, Marmara; bugün hepsi ne yazık ki tek tek ölüyor. Yine, Sapanca Gölü'nde su kotu tarihinin en düşük seviyesi olan 28,54 metreye gerilemiş durumda. Kırşehir Seyfe Gölü Kuş Cenneti'nde 10.700 hektarlık devasa bir alan, binlerce kuş türüne ve flamingolara ev sahipliği yapan bir göl ne yazık ki kurumuş durumda. Van Toni Gölü çölleşmiş durumda, Sülüklü Göl yine kurumuş durumda.

Bakın değerli arkadaşlar, bir ülkenin gözleri önünde göllerimiz ne yazık ki yok oluyor ve eğer böyle devam ederse, önleyici politikalar uygulanmazsa onlar sadece haritadaki bir isme dönüşecek. Türkiye'deki küçük gölleri geçtim, bugün itibarıyla büyük göllerin bile can çekiştiği bir durum var ve bu can çekişmenin iki temel nedeni var değerli arkadaşlar. Birincisi, iklim değişikliğine bağlı

olarak gelişen kuraklık gerçeği ve ama bir diğeri ise düşmanca icra edilen tarım ve çevre politikaları. Konya Ovası ve bu ovanın etrafındaki tüm sulak alanlar bugün itibarıyla tümüyle kurumuş durumda. Kuruyan göllerin ve akarsuların sağladığı tarımsal sulama kapasitesi devam etsin diye de yer altından devasa sular çekiliyor ve bu çekilen sular dolayısıyla da devasa obruklar oluşuyor değerli arkadaşlar.

Bakın, Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığının teşkilat şemasında İklim Değişikliği Başkanlığı diye bir organ var. Bu organın görev ve sorumluluklarını baktığımız zaman, küresel iklim değişikliği ve ozon tabakasının incelmeleriyle ilgili tedbirlerin alınması var. Yine, plan, politika ve stratejilerin belirlenmesine ilişkin çalışmaları yapmak gibi bir görev tanımı var ama ne yazık ki şimdiye kadar hiçbir eylem planı hayata geçirilebilmiş durumda değil.

Öte yandan, Meteoroloji Genel Müdürlüğü verilerine göre, 1 Ekim 2024-31 Ağustos 2025 döneminde ülke genelinde ortalama metrekareye 401,1 kilogram yağış düşmüş değerli arkadaşlar. Bu miktar, su yılı normali olan 548,5 kilogramın yüzde 27 aşagısında bir miktar ve geçen yıla oranla yüzde 29 gerilemiş bir miktardan bahsediyoruz. Havzalara baktığımız zaman, 2025 su yılı alansal yağışları, tabloları, verileri üzerinden Doğu Karadeniz haricinde mevsim normallerine yaklaşan ne yazık ki hiçbir havza yok yani Doğu Karadeniz haricindeki tüm bölgelerde bugün şiddetli kuraklık söz konusu ve bu tablo bize şunu gösteriyor değerli arkadaşlar: Türkiye'nin yüzde 88'i çölleşme tehdidiyle karşı karşıya ve bakın, bu kadar şiddetli kuraklık varken, var olan su havzalarında yüz binlerce yılda oluşmuş olan rezervler yarınlar yokmuşçasına çekiliyorlar. Bunun bir sorumlusu, tarımda verdiği akıl dışı teşvikler dolayısıyla Tarım ve Orman Bakanlığıdır. Biraz önce iktidar vekilleri savundular ama Konya Ovası'nda mısır ekmek gerçekten akıl dışı bir teşviktir, akıl dışı bir uygulamadır ve bunun bir diğer sorumlusu da Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığıdır. Buradan Bakan Beylere sormak istiyorum: Şimdiye kadar onlarca toplantı, onlarca çalıştay yaptığınızı ifade ediyorsunuz birçok sunumunuzda ama peki, şimdiye kadar hangi eylem planını, hangi aksiyonu hayata geçirdiniz? Düzensiz yağış rejimi su kaynakları üzerinde bunca baskı kurarken su kaynaklarının korunması için hangi eylem planını hayata geçirdiniz diyorum, Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum. (DEM PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Söz sırası Sayın Ayten Kordu'da.

Buyurun Sayın Kordu. (DEM PARTİ sıralarından alkışlar)

DEM PARTİ GRUBU ADINA AYTEN KORDU (Tunceli) - Sayın Başkan, Sayın Bakanlar, sayın milletvekilleri ve bizleri izleyen Türkiye halkları; hepinizi saygı ve sevgiyle selamlıyorum.

Bugün, tabii, çok önemli 2 Bakanlığı konuşuyoruz yine. Bütçede eleştirisini yaptığımız şey burada sadece rakamlardan ibaret bir durum değil, rakamların topluma yansıyan gerçeğini aynı zamanda ifade etmekte yani halkların nefesini, suyunu, toprağını, ormanını, sağlığını, yaşam hakkını yani bir bütün toplumsal geleceğini konuşuyoruz.

Değerli arkadaşlar, siyasal iktidarın doğa ve anlam ilişkisini doğru kurmadığını buradan özellikle belirtmek istiyorum çünkü halkların kültürü, ekonomisi ve sosyolojik gerçeği bir bütün, hepsiyle çok ciddi bir diyalektik bağ içerisinde. Bu diyalektik bağ görünmediği için bakanların, birbirinden kopuk, sadece sermayeye kazandıran politikalarıyla giderek sorunların derinleşmesine yol açtığını buradan özellikle belirtmek istiyorum.

Sayın vekiller, iklim kriziyle hatta iklim krizine doğru sürüklenen politikalarla yaşanan kuraklık artık sadece bir senaryo değil yaşadığımız ve bundan sonra da çok daha ciddi yaşayacağımız bir gerçektir. Çiftçi susuzlukla, hayvancılıkla, yok oluşla karşı karşıya. Suyun metalaştırılması yalnızca iç politikada değil dış politikada da ciddi riskler yaratmakta. Bu topraklar, Fırat ve Dicle başta olmak üzere birçok uluslararası su havzasına ev sahipliği yapmaktadır. Suyu bir siyasi koz, bir baskı aracı hâline getirmek halklar arasında bölgesel barışı da aynı zamanda zedeleyen politikalar. Su sınır tanımaz sayın vekiller; barışın, ortak yaşamın ve dayanışmanın birleştirici gücü olmalıdır su. (DEM PARTİ sıralarından alkışlar) Bu anlamda, komşu halklara giden suyun kesilmesi ya da pazarlık unsuru hâline getirilmesi ne ekolojik ne ahlaki ne de vicdani bir yaklaşımdır; bu politikalar asla kabul edilemez. Onun için biz DEM PARTİ olarak, suyun kamusal bir hak olarak tanınmasını, havza bazlı ekolojik ve katılımcı bir su yönetimini savunuyoruz. Çiftçinin, köylünün, yerel halkın söz sahibi olmadığı hiçbir su politikası sürdürülebilir bir politika değildir. Onun için buradan özellikle Tarım ve Orman Bakanına sormak istiyoruz: Kuraklığa karşı neden bölgesel ve üretici odaklı bir su bütçesi oluşturulamamaktadır? Suyun ticari değil kamusal bir hak olarak yönetilmesine dair somut bir yol haritanız var mıdır?

Sayın vekiller, halklarla, yerel yönetimlerle, STK'yle, bilim insanlarıyla bir araya gelinerek yasalar yeniden düzenlenmelidir. İç ve dış politikada gelecekte büyük çevresel ve iklimsel sorunlara karşı gerçekçi iş birliği geliştirilmeli, acil olarak bu ilişki hayata geçirilmelidir. Bakanlıklar birbiriyle ilişkili olan konuları toplumsal yarara göre kurmamaktadır. Bu, sorumluluk alanlarında parçalı, dağınık kalınmasına yol açmakta ve bu durum kamusal sorumluluk ve işlenen suçların muhatapsız ve görünmez kılınmasının kılıfı hâline getirilmektedir. Kamusal sorumluluğu üstlenmeyen yaklaşıma son verilmelidir. Yasalar eliyle şirketlere yani sermayeye tamamen devretmenin aracına dönüştürülen ÇED Yönetmeliği, halkın "talan yasası" dediği torba kanunlarla defalarca delik deşik edilmiş, denetim mekanizmaları zayıflatılmış ve işlevsiz bırakılmıştır. AKP döneminde ÇED Yönetmeliği tam 12 kez değiştirildi. "İklim Kanunu" adı altında karbon emisyonu bahane edilerek bir ticari emisyon yasası getirildi. Her değişiklik doğayı ve toplumsallığı daha da kırılgan ve şirketleri ise daha da dokunulmaz hâle getirdi. 2024 verilerine göre baktığımızda tablo çok vahimdir: 4.076 projenin yalnızca 376'sına "ÇED Olumsuz" kararı verilmiş, madencilik projelerinde ise 1.368 başvurunun 1.153'ü "ÇED Gerekli Değildir" kararıyla denetim dışına çıkarılmıştır. Buradan Çevre ve İklim Bakanına soruyoruz: 2025 yılında genel olarak kaç ÇED başvurusu yapılmış, kaç tanesine "ÇED Gerekli Değildir" kaç tanesine "ÇED Olumlu" kararı verilmiştir? Yani değerlendirme mekanizmasının artık sadece mühür basan bir formalite hâline getirilmesi o rakamlardan açıkça görülecektir.

Yine, HES projeleri de aynı politikanın bir parçasıdır. Birçok yerde tarımsal sulama bahanesiyle DSİ tahsisleri yapılıyor fakat suyun büyük bir kısmı şirketlere aktarılıyor. Malatya'dan Dersim'e, Hakkâri'ye, Muğla'dan Kütahya'ya, Uşak'tan Artvin'e, her yerde baraj yapılan her havza beraberinde madenleri, çimento fabrikaları ve ağır sanayi tesislerini getiriyor. Bir havzanın kaderi bir şirketin kâr hesabına bağlanıyor. Erzincan İliç'teki altın madeninde 9 canın ölümünün, sebep olanın, devlet-şirket iş birliğinin açık bir sonucu olarak gerçekleşmiş olduğunu buradan bir kere daha belirtmek istiyorum. Sistemin istisnası değildir bu, tam olarak bir işleyiş biçimidir. Toprağını, suyunu zehirleyen şirkete bugün yeniden ÇED başvurusu yapma cesaretini veren şey nedir, buradan Çevre

Bakanına soruyorum. Bu, cezasızlık ve kamunun hiçbir sorumluluğu üstlenmemesidir. Sanki İliç öyle kendiliğinden, bağımsız bir maden gibi ele alınarak bu kadar sorumsuzca, tarif edilemez bir suç işlenmiştir ve kamu buradan ayrı tutulmuştur.

Sayın vekiller, bölgem Dersim de bizler için sadece bir coğrafya değildir -bunu defalarca buradan ifade ettik- doğayla kurulan kadim bir ilişkinin mekânıdır, bir toplumsal varoluştur. Kadim inanç sistemiyle birlikte madenlere açılması, bu inancın ve toplumsal yaşamın, ekolojik yaşamın kendisine bir saldırı olarak gerçekleşmektedir. Tüm yaban hayatı yani endemik kültürleri olan bir coğrafya yok edilmektedir. Ayrıca, turizme ve spora açılan avcılık katliamı gibi bir şeyden vergi alarak, yerli ve yabancı avcılarının bütün bölgeye yayılarak tüm yaşam alanlarına inmesi konusunda acaba Çevre Bakanlığının bir çalışması var mıdır, bunu engelleyici bir çalışma yürütecek midir diye buradan sormak istiyorum. (DEM PARTİ sıralarından alkışlar)

Sayın vekiller, dün Meclis kapısında "Toprağımızı Vermiyoruz" kampanya grubu -pek çok kentten gelen ve ekolojik hareketlerin çatı temsilcilerinin katıldığı basın açıklamasında- bütçe için buradan, Meclisten seslendiler; biz de onların mücadelesini selamlıyor ve açıklamalarındaki son sözleriyle bitirmek istiyorum: Bu bütçe, kentleri sermayenin büyüme alanı olarak gören, ekosistemleri kalkınma adına feda eden, iklim krizinin yoksullar üzerindeki yıkıcı etkilerini yok sayan bir yaklaşımın ürünüdür. Bizler bu bütçeyi kabul etmiyoruz. Yaşamı, halkı ve doğayı merkeze alan bir bütçenin mümkün olduğunu hatırlatıyor; kentlerin beton adalara dönüştürülmediği, iklim krizine gerçek kaynakların ayrıldığı, kamusal ve düşük emisyonlu ulaşımın esas alındığı, kirlitenin değil halkın korunduğu bir ekolojik bütçe için herkesi sorumluluk almaya davet ediyoruz.

Yaşam için bütçe, adalet için bütçe, halk için bütçe, doğa için bütçe ve evet, ekmek ve barış için bütçe diyoruz. (DEM PARTİ sıralarından alkışlar)

Genel kurulu saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN - Söz sırası Sayın Nejla Demir'de.

Buyurun Sayın Demir. (DEM PARTİ sıralarından alkışlar)

DEM PARTİ GRUBU ADINA NEJLA DEMİR (Ağrı) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; öncelikle, binlerce yıl önce doğayı gözlemleyerek doğadan dönüştürdüğümüz kültür, sanat, toplumsallık gibi her değeri, her kazanımı bugün doğadan uzaklaşarak çürümeye terk eden zihniyetleri, sistemleri, bizi özümüze yabancılaştırmaya çalışan her girişimi reddettiğimi söyleyerek başlamak istiyorum. (DEM PARTİ sıralarından alkışlar)

Sayın milletvekilleri; tarımın bilimsel tanımı, kısaca bitkisel ve hayvansal üretimlerin tümü olarak yapılmış olabilir ama biz tarımı sadece bu tanım üzerinden ele alamayız. Tarım, ilk komünde, ilk topluluğun oluşmasında, insanlığın ilk korunma ve örgütlenmesinde önemli rol oynar. (DEM PARTİ sıralarından alkışlar)

"Tarım mı toplumu var etti yoksa toplum mu tarımı var etti?" diye sormak gerekir. O kadar iç içe geçmiş bir konudur aslında. Sayın Bakan, bu yüzden doğayı, tarımsal üretimi ve toplumu parçalayarak tahrip eden politikaları irdelemek zorundayız çünkü yanlış politikalarınız toplumu sadece bir üretim yönteminden uzaklaştırmıyor; toplumu aynı zamanda yerinden yurdundan, kültüründen, özünden uzaklaştırıyor ve yabancılaştırıyor. Yanlış politikaların halka dönüşü ise cinayetlerle, tacizlerle, tecavüzlerle, intiharlarla, çaresizliklerle, velhasıl kaoslarla oluyor. Bu yüzden, Sayın Bakan, tarımla ilgili yaptığımız önerileri ve eleştirileri dikkate almalısınız. Misal, çiftçiliği nasıl bu hâle getirdiyseniz aynı şekilde tekrardan onur duyulacak, severek uğraşılacak kutsal bir meslek hâline de tekrardan dönüştürmek, döndürmek zorundasınız. İktidardan ve mevcut zihniyetinden çok umudum yok ama biz buradayız; kolektif bir akılla, halkla, çiftçilerle birlikte yol alarak tarımın sorunlarını çözebiliriz, "Çiftçinin hakkı çiftçiye." diyerek sosyal adaleti tarımda da sağlayabiliriz. Yeterli ve sağlıklı gıdayla toplumu buluşturacağımıza da inanıyorum.

Şimdi gelelim eleştirilerime. Sayın Bakan, nazik bir insansınız, kibar bir insansınız, kişiliğiniz hakkında diyeceğim bir şey yok ancak sizin Bakan kimiliğinizi eleştirmemek gerçekten çiftçilere büyük bir haksızlık olur. Şimdiye kadar, size, çiftçilerin sorunlarını dile getirdiğimiz, sorduğumuz 35 önerge verdik, bunlardan 8'ine cevap alamadık, bu da sorun değil, 27'sine cevap vermişsiniz ama öz eleştirel tek bir cevap yok yani hiç "Ayrımcılık" dememişsiniz Sayın Bakan. (DEM PARTİ sıralarından alkışlar)

Ülkede her yıl çiftçilerin sayısı azalırken, kırsal tasfiye olurken, çiftçilerin emekleri tarlada yanıp kül olurken, tarım cenneti olan bu ülkede ithalat rekorları kırılırken "Kusursuzuz." demek tamamen kusurlu bir yaklaşımdır arkadaşlar.

Komisyon da sorularımız oldu, hatırlarsanız, misal; buğday üreticisinin kalem kalem masraflarını gözünüzün önünde hesaplamıştım, "1 dekarın maliyeti 4.042 TL ama sizin ödediğiniz destekleme miktarı 366 TL." demiştim; bana cevaben "Çiftçi dekara 8 litre değil 6 litre mazot yakıyor." dediniz. Tamam, o da yine sizin dediğiniz gibi olsun; çiftçinin 2 litreye karşılık gelen 118 TL masrafını da çiftçi masrafından düşürelim, 3.920 TL'lik masrafta ödediğiniz destek 366 TL. Ben de ekibinizin hazırladığı destekleme programı için şunu söyleyebilirim, Ahmet Kaya'nın da şarkısında geçen sözler gibi: Nereden baksan tutarsızlık... Şarkının devamını siz getirin Sayın Bakan. (DEM PARTİ sıralarından alkışlar)

Bakınız, ben bu hesapları ya da bu metni sadece Google'dan, herhangi bir yerden araştırarak hazırlamadım. Ben bir ziraat mühendisiyim, aynı zamanda üretim yapan bir çiftçiyim yani traktör sürüyorum, tohum ekiyorum, gübre kullanıyorum. (DEM PARTİ sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar) Dolayısıyla çiftçiliğin ve tarımın mutfağından süzerek bu hesapları yapıyorum. Emin olun, Sayın Bakan, eksiği var, fazlası yok bu söylediklerimin ve bu sebeple, aslında, size de belki çiftçileri daha iyi anlayabilmeniz için, politika üretirken yardımcı olabilmesi için en az bir 5 dekar alanı ekip biçmenizi de öneriyorum. (DEM PARTİ sıralarından alkışlar)

Şimdi gelelim bir başka meseleye, hayvan ithali... 2025'te 500 bin baş hayvan ithal edildi, 2026 içinde yine 600 bin baş hayvan ithal edeceğinizi beyan ettiniz. Bakın, her yıl bu ülkede ortalama 500 bin baş buzağı ölümü gerçekleşiyor. Bu ölümler yetersiz bilgi, yetersiz bakım, yanlış bakım gibi sorunlardan kaynaklanıyor yani önüne geçilebilecek sorunlar bunlar, dolayısıyla çözümü ithalde değil bu noktada alınacak önlemlerde aramalısınız. Çiftçi, sadece ithalat politikalarıyla değil aynı zamanda borç sarmalıyla da iflasa sürükleniyor. Yıl sonu itibarıyla çiftçinin borcu 1,2 trilyon TL'yi aşacak gibi görünüyor. Mart 2025 itibarıyla çiftçinin bankalara yatırım amaçlı borçları 637 milyar TL, toplamda 996 milyar TL, Tarım Kredi Kooperatiflerine ortalama 75-80 milyar TL, piyasaya olan borçlar ortalama 180 milyar TL civarında. Yani diyeceğim şu: Bu tablo neyin nesii? Bu borçlar nasıl oluştu? Tabii, bunu anlatmak için onlarca örnek var ancak ben iki tanesini söyleyeceğim: Misal, bir çiftçi kredi çekti, yatırım amaçlı kredi çekti, bir mandıra kurdu, "Yakındaki, civardaki sütçülerden de sütü toplar, her türlü işletmemi çeviririm." diye düşündü ancak süt para etmeyince çiftçiler ineklerini kesmek zorunda kaldı, doğal olarak mandıra kapandı, bankaya olan borç ise faizle birikmeye devam etti. Ya da başka bir

örnek vereyim: Çiftçi, misal, kredi çekti, krediyle traktör aldı, "Bu yılki mahsulü satar, kredimi de kapatırım." diye düşündü ama zirai don bahçede ne var ne yoksa bitirdi, ürün bırakmadı. Sonuçta -traktör hacze- banka borcu yine faizle büyümeye devam etti. Şimdi, çiftçi bir yandan borçla, bir yandan hacizlerle uğraşırken "Geçmişin Şahidi, Geleceğin Sahibi" mottosunu taşıyan sözde çiftçi dostu Ziraat Bankasının dokuz aylık kârı yüzde 125 arttı bu arada. Ziraat Bankasının mottosundan da anlaşılacağı üzere, çiftçinin geleceği âdeta borçla ipotek altına alınmış durumda.

Sayın Bakan, bir diğer sorun halk sağlığını doğrudan ilgilendiren pestisit problemleri, pestisit mevzuu. Bu konuyu her fırsatta dile getirdik ama yeterli ve gerekli düzenlemeler yapılan kadar da dile getirmeye devam edeceğim mümkünse her kürsüden. En son, pestisit kalıntısından makarna fabrikasında çalışan 11 kişi zehirlenmişti, tatile gelen bir aile kaldıkları otelde en zehirli gruptan olan fosfin gazı nedeniyle yaşamlarını yitirdi, bir aile yok oldu. Yine, ev ilaçlamasında zehirlenip yaşamını yitiren bebekler oldu. Aslında bu konu hem sizin hem Sağlık Bakanlığının ortak sorumluluğunda olan bir sorun çünkü halk sağlığına uygun biyosidal ürünler yerine tarım ilaçları kullanılıyor çünkü tarım ilaçlarını temin etmek bu ülkede ne yazık ki çok kolay çünkü çarşıda, pazarda sebze meyve satılır gibi tarım ilaçları satılıyor arkadaşlar.

BERİTAN GÜNEŞ ALTIN (Mardin) - Güvenlik sorunu, güvenlik!

NEJLA DEMİR (Devamla) - Özellikle kuru gıdada, kurutulmuş sebze meyvelerde, bakliyatlarda böceklenmeleri engellemek için fümigasyon ilaçları -yani bunlar çok, çok, çok zehirli ilaç gruplarıdır- kullanılıyor ve bunlar üstelik işin uzmanları tarafından ne yazık ki kullanılmıyor. Öyle rastgele, herhangi biri tarafından kullanılıyor çünkü ilaçların satılmasında da uygulamaların denetlenmesinde de yeterli hassasiyet ne yazık ki gösterilemiyor.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; çiftçi bugün kâğıt üzerindeki müjdelere değil sahada karşılığı olan çözümlerle ayakta kalmak istiyor. Talepler son derece açık ve net. Bu noktada, yaklaşık 10 maddelik tespitlerimiz ve önerilerimiz var ancak sürem yetmiyor.

Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum. (DEM PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Söz sırası Sayın Ferit Şenyaşar'da.

Buyurun Sayın Yaşar. (DEM PARTİ sıralarından alkışlar)

DEM PARTİ GRUBU ADINA FERİT ŞENYAŞAR (Şanlıurfa) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Tarım ve Orman Bakanlığı bütçesi hakkında söz almış bulunmaktayım. Barış ve demokratik toplum sürecine destek veren halkımızı ve tüm zorluklara rağmen üretimden vazgeçmeyen cefakâr çiftçilerimizi saygıyla selamlıyorum. (DEM PARTİ sıralarından alkışlar)

Tarih boyunca medeniyetlere beşiklik eden Mezopotamya topraklarında çiftçiler mutsuz, mağdur ve geçinmiyor. Çiftçiler her sabah yeni zam haberleriyle uyanıyor. Mazottan gübreye, elektrikten sulama parasına, her şeye fahiş zamlar gelirken tarımsal ürün fiyatları neden üç yıldır yerinde sayıyor Sayın Bakan? Bu yaz Türkiye'nin 7 bölgesinde hasat sonrası çiftçiler ürünlerini ya maliyet fiyatının altında sattılar ya da ürünler tarlada kaldı. Pamuğun maliyet fiyatı 30 lira, piyasada pamuk 26-28 liraya satılıyor; mısırın maliyeti 12 lira, piyasada mısır 7-8 liraya alıcı buluyor. Çiftçiler, tüccarların insafına bırakılmış. Mısır hasadı öncesi 1 milyon ton mısır ithali için gümrük vergilerini sıfıra indirdiniz. Tarımda kendi kendimize yeten bir ülke iken sermaye odaklı politikalarınız sonucunda tarım ürünlerinde dışa bağımlı hâle geldik. Sadece Mezopotamya topraklarında çiftçiler zarar etmiyor Sayın Bakan, Ege ve Akdeniz Bölgesi'nde de çiftçiler ürettikçe borçlanıyor ve tükeniyor. Burada, İzmir'de, marul eken bir marul üreticisi var ve "Tüccar bana marul için 2 liralık fiyat veriyor." diyor, marulun maliyeti 12 lira ve burada gelip yüksek rakamlardan bahsedin ama "Türkiye'de son üç yıldır çiftçiler kazanıyor." diye bir cümle kurmayın Sayın Bakan. Biraz sonra kürsüye gelip "Çiftçiye bilmem kaç milyar destek verdik." diyeceksiniz. Yeni destekleme modeline göre bir dönüm pamuk için verdiğiniz destek 1.090 TL. Bir dönüm pamuk için Urfa'da sulama bedeli 2.900 TL Sayın Bakan. Pamuk için verdiğiniz destek, sulama ücretinin sadece üçte 1'ini karşılıyor. İktidarın neoliberal tarım politikaları çiftçiye bitiriyor.

Kapıda iki büyük kriz bizi bekliyor: Biri gıda, diğeri su krizi. Göllerimiz, derelerimiz kuruyor; ülkemizde bulunan 240 gölün 186'sı tamamen kurudu, geriye kalanlar da kuraklık tehlikesi ve aşırı kirlilik yüzünden yok olmayla yüz yüze. Su krizinin çözümünü konusunda araştırma önergesi verdik, siyasi görüşünüzü bir tarafa bırakarak gelin, bu hayati konuda ortaklaşalım dedik, önergemiz iktidarın çoğunluğuyla reddedildi. Su kriziyle ilgili iktidarın tek bir çözüm planı var: "Evde, mutfakta muslukları kısın." (DEM PARTİ sıralarından alkışlar) Tek başına musluklar kısılarak su sorunu çözülmez. Su, temel bir yaşamsal ihtiyaç olmaktan çıkmış; madenlerin, santrallerin, turizm şirketlerinin metası hâline gelmiştir. Su krizine bir çözüm bulacaksa suyu meta olmaktan çıkarmamız gerekiyor.

Ülkeyi yöneten iktidar sermaye uğruna ülkeyi felakete götürüyor. Trakya'dan Mezopotamya'ya kadar alarm zilleri çalıyor. Tarım alanlarımız bir yandan susuzluktan kavruluyor, bir yandan da sulu tarımın yapıldığı yerlerde suyun yarısı boşa akıyor. Tarımsal sulamaya dair pratikte uygulanan henüz bir politikamız yok. Birçok bölgede kırk-elli yıllık açık kanallarla sulama yapılıyor. DSI'nin inşa ettiği bu açık sulama kanallarında suyun çoğu sızdırılıyor; su, kaynağına varmadan yarı yarıya heba oluyor. Bir an önce kapalı sulama sistemine geçilmesi gerekiyor. Urfa'da vahşi sulamadan kaynaklı olarak Türkiye'nin en verimli ovaları olan Harran'da, Akçakale'de, ve Suruç'ta toprak hızla çoraklaşmaya gidiyor, verim yıldan yıla düşüyor. Harran Ovası'nda açılan drenaj kanallarıyla tahliye edilen bu kirli ve tuzlu suyu Akçakale çiftçisi tekrar sulamada kullanıyor, bu da topraklarımızın hızla çoraklaşmasına neden olmaktadır. Telifisi mümkün olmayan bu sorunun önüne geçilmesi için Tarım Bakanlığımızı uyarıyoruz ve acilen önlem almaya davet ediyoruz.

Türkiye'de 181 sulama birliği var. Suyu çiftçilere en pahalı satan birlik Urfa'da kurulan Topçu Gündaş Sulama Birliğidir. 2025 yılında Urfa'da pamuk için sulama parası dönüm başı 2.900 TL, Adana'da 850 TL; fiyat 3 kattan fazla. Sulama Birliğine soruyoruz: Neden su parası Urfa'da bu kadar pahalı? Birlik, elektrik maliyetini gerekçe gösteriyor. Peki, elektrik maliyeti neden Urfa'da bu kadar yüksek? Urfa halkı adına Tarım Bakanına çağrı yapıyorum: Sulama birlikleri arasında fiyat farkından kaynaklı büyük adaletsizlikler yaşanıyor Sayın Bakan. Tahmin ediyorum, namaz kılıyorsunuz, kabul olsun ya da olmasın diye bir temennide bulunmayacağım...

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI - Siz kabul etmiyorsunuz zaten...

FERİT ŞENYAŞAR (Devamla) - ...ama size şu hadisi hatırlatıyorum: "Bir saatlik adalet, yetmiş yıllık ibadetten daha hayırlıdır." (DEM PARTİ sıralarından alkışlar) Sulama birlikleri arasındaki bu büyük fiyat farkına, adaletsizliğe sessiz kalarak Urfa halkına büyük bir adaletsizlik yapıyorsunuz ve bu büyük adaletsizlikten bir an önce vazgeçin.

Sulama birlikleriyle ilgili yeni bir düzenleme elzem hâle gelmiştir. Sulama bedelinde üst limit belirlensin, keyfi uygulamalardan vazgeçilsin. Sulama birliklerine enerji sağlayacak GES projeleri bir an önce tamamlanmalıdır. Urfa'da çiftçiler ürünlerini ekmiş, yirmi beş gündür suyu bekliyor. Eğer bir hafta içinde su bırakılmazsa tohumlar toprakta çürüyecek, çiftçinin emeği ve bolca aldığı tohum heba olacak. DEDAŞ borçtan kaynaklı olarak Urfa'da bütün sulama birliklerinin enerjisini kesmiş ve sulama kanalları bu şekilde; çiftçi mağdurdur, sulama birliklerinin bir an önce suyu bırakmasını bekliyor. Bu kısır döngü her yıl tekrarlanıyor, Enerji ve Tarım Bakanları sorunu çözme konusunda araya giriyorlar, DEDAŞ ne Enerji Bakanını dinliyor ne de Tarım Bakanını dinliyor, son çare olarak çiftçiler -görselde de görüldüğü gibi- her yıl aynı şeyi yapıyor, İpek Yolu'nu trafiğe kapatıyor. Jandarma ile halk, çiftçi karşı karşıya geliyor; en son bu haber Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın kulağına gidiyor ve Erdoğan araya girerek geçici olarak bu sorunu çözüyor.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

DİLAN KUNT AYAN (Şanlıurfa) - Başkanım, çok önemli konular konuşuyor, bir dakika daha vermeniz lazım. Urfa önemli Başkanım.

FERİT ŞENYAŞAR (Devamla) - Şu an aynı sorun devam ediyor ve çiftçiler eylem yapma hazırlığında, Urfa'da çiftçilerin bu feryadına muhakkak duyarsız kalmayın Sayın Bakanım. (DEM PARTİ sıralarından alkışlar)

DİLAN KUNT AYAN (Şanlıurfa) - Urfa önemli Başkanım.

BERİTAN GÜNEŞ ALTIN (Mardin) - Urfa'da tarım biterse her yerde biter.

BAŞKAN - Söz sırası, Sayın Sabahat Erdoğan Sarıtaş'ta.

Buyurun. (DEM PARTİ sıralarından alkışlar)

DEM PARTİ GRUBU ADINA SABAHAT ERDOĞAN SARITAŞ (Siirt) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; bizleri izleyen değerli halklarımızı saygıyla selamlıyorum.

Bugün iki önemli Bakanlığın bütçesini konuşuyoruz. Önemli diyorum, zira ikisinin ortak noktası doğadır, geleceğimizdir. Peki, bu önemli Bakanlıkların dünyada iklim krizi konuşulurken, kuraklık çan çalarken bunlara tekabül eden pratik politikaları var mı? Maalesef yok; zira geride bıraktığımız bir yıl iklim krizinin bir uyarı değil, artık kalıcı bir gerçek olduğunu gösterdi. Zirai don, fırtına, aşırı yağış ve en yakıcısı kuraklık felaketi istisna olmaktan çıkıp her yılın maalesef rutini hâline geldi.

Değerli milletvekilleri, tarım alanlarının yüzde 75'inin suyla beslendiği bir ülkede yanlış su politikaları artık hayati bir aşamadır. Sulanabilir 8,5 milyon hektarın yalnızca yüzde 81'i sulanabiliyor, kullanılan suyun yarısı ise 1970'lerden kalma açık kanallarda buharlaşıp gidiyor Sayın Bakan. İktidar ise yıllardır kapalı sulama sistemlerine geçmek yerine bu projeleri kâğıt üzerinde dolaştırmakla, muhalefeti oyalamakla meşgul maalesef.

Su tasarrufu, yine, çok önemli, çok hayati, her gün hepimizin dilinde. Acaba sadece muslukta, mutfakta, evde mi su tasarrufu yapacağız? Değildir elbette. Bu yıl "plastik kirliliği" temasıyla anılan Dünya Çevre Günü bize şunu hatırlatmaktadır: Plastik, toprağı, suyu zehirliyor ama Hükûmetin, iktidarın "su tasarrufu" diye aldığı önlem şu kadarcık, bu kadar göstermelik, bu kadar gerçek dışı. (DEM PARTİ sıralarından alkışlar) Dolayısıyla bir yandan su tasarrufu ederken diğer yandan çevre katlediliyor. Özü kabahatinden büyük diye buna söylenir herhâlde.

Dereleri kirleten, yer altı sularını bozan bu düzenin bir ayağı da taş ocaklarıdır sayın arkadaşlar. Uluslararası araştırmalar taş ocaklarının yer altı su seviyesini düşürdüğünü, su kalitesinde bozulma ve bulanıklığa neden olduğunu söylüyor. Ülkenin dört bir yanında kurulan binlerce taş ocağı ekosistemi tehdit ediyor ama Sayın Bakan bir şey yapmıyor.

Değerli arkadaşlar, yanlış politikaların bedelini ise yine bizler ödüyoruz, halk ödüyor, çiftçi ödüyor maalesef. Bakın, Trakya'da ayçiçeği yarı yarıya düştü. Yine, Konya Ovası'nda su derinliği 30 metrenin altına düştü, Van Gölü havzasında meralar kurudu, Siirt'te fıstık bahçeleri artık ürün vermez oldu Sayın Bakan.

Değerli arkadaşlar, bir diğer kanayan yaramız ormanlar. Şunu göstereceğim Sayın Bakana. Sayın Bakan bir elinde testere, diğer elinde fidan il il dolaşıyor. (DEM PARTİ sıralarından alkışlar) Peki, bize cevap oluyor mu? Sayın Bakan Siirt'e de geldi ama yıllardır Cudi'de, Gabar'da, Besta'da âdeta orman kıyımı var Sayın Bakan. Biz buralardan sorduk, ekolojistler sordu: Niye bu ağaçlar kıyılıyor? Neden bu ağaçlar kesiliyor? Kim kesiyor? Neden engel olamıyorsunuz? Bir cevap alabiliyor muyuz? Cevap alamıyoruz ama buradan da anladığımız üzere Sayın Bakan, sizin elinizdeki testere fidandan daha etkilidir. Umarız ki ilerleyen yıllarda bu fidanlar daha etkili olur.

Yine, köylünün elini yıkadığı, çiftçinin içtiği suyu hesaplayan iktidar, akarsularımızı HES projelerine, verimsiz HES projelerine, maden uğruna rant alanlarına açılan imarlara tahsis ederken bu halka hiç hesap vermiyor. Musluklardan içilebilir su akmaması nedeniyle halkın şirketlerden su satın almak zorunda kalması suyun ticarileştirilmesi değil midir Sayın Bakan? Birleşmiş Milletler raporları Türkiye'nin 2030'da karşı karşıya kalacağı raporun ağır bir kuraklık olduğunu söylüyor. Yine, Meteorolojinin Şubat 2025 verileri de ülkenin neredeyse tamamının acil durum düzeyinde kuraklık yaşadığını gösteriyor Sayın Bakan. Sorumuz çok basit: Bu mevcut politikalarla mı siz önlem alacaksınız Sayın Bakan? Ama yine de herhangi bir şey yapılmadığını biliyoruz. Cumhurbaşkanı Yardımcısı da umudu kesmiş olacak ki yakın dönemde bir su komisyonu kuracağını ve kendisinin de başında olacağını bizzat söylemiş. Elbette suyun doğru kullanımı ve önemiyle ilgili atılan bir adım önemli ve kıymetlidir.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Peki, teşekkürler Sayın Milletvekili.

SABAHAT ERDOĞAN SARITAŞ (Devamla) - Suyu metalaştıran, doğayı rant alanına çeviren her projeye karşı olduğumuz gibi buna da bu tarz politikalarla da karşı olacağımızı belirtiyoruz ama Su Enstitüsünün ne işe yaradığını açıkçası ben merak ediyorum; Türkiye'deki herkes de merak ediyor diyor, Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum. (DEM PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Söz sırası Sayın Burcuğül Çubuk'ta.

Buyurun Sayın Çubuk. (DEM PARTİ sıralarından alkışlar)

DEM PARTİ GRUBU ADINA BURCUGÜL ÇUBUK (İzmir) - Sözlerime yaşamını kaybeden Gülşah Durbay'a saygılarımı sunarak başlamak istiyorum. Gülşah Durbay, bu ülkede siyasi alanda bir kadın olarak, genç bir kadın olarak olmanın ne demek olduğunu ve bunun karşısında nasıl durulacağını hepimize gösterdi. İşte bununla hatırlanacak, ona saldıranlar tarihten silinecek. (DEM PARTİ ve CHP sıralarından alkışlar)

Aslında biz Bakan Beye Komisyonunda bir soru sormuştuk, hayvan hapishanelerine dair kapatma planınız var mı diye. Komisyonunda cevap vermemişti, kendisinin bize yolladığı yazılı cevabı geldi. Mevzuattan bahsedilmiş. Olumlu olarak da 2 hayvanat bahçesinin mevzuata uymadıkları için kapatıldığı söylenmiş. Bizim sorumuz bunları kapatma planına dairdi. Plan olmadığını öğrenmiş olduk ve açıkçası bir plan olmamasından dolayı da çok üzüldük.

Geçtiğimiz aylarda, Antep'te hayvanat bahçesinde yaşayan bir filin alanında tek bir ağaç olmadığını aktaran aktivistler vardı. Burada ayıların bulunduğu alanda bitki örtüsü olmadığı, her yerde...

ABDULHAMİT GÜL (Gaziantep) - Antep'te fil yok ki! Hayvanat bahçesinde fil yok!

BURCUGÜL ÇUBUK (Devamla) - Tamam, yanlış aktarmış olayım, hayvanat bahçesinin cevabını vereyim: Ayıların etrafında şok telleri olduğu söyleniyor örneğin; bitki örtüsü olmadığı belli, su yok, yiyecek yok, beslenmeleri yok. Ben bir tane yanlış aktarım yaptım, bir sürü bilginin arasında bunları birleştirirken ben bir eksiklik yaptım, hatamı kabul ediyorum. O Antep'teki hayvanat bahçesindeki zulüm ortadan kalktı mı? Kalkmadı. O zulüm devam ediyor. (DEM PARTİ sıralarından alkışlar)

Bu hayvanat bahçeleriyle ilgili aktivistlerin talepleri var, bunları aktarmak isterim: Hayvanat bahçelerine yasak getirilerek yenilerinin açılması önlenmeli. Bu amaçla yurt dışından getirilen egzotik türler de dâhil olmak üzere, yabanda yaşayan hayvanların, evcil hayvanların getirilmesine müsaade edilmemelidir. Çoğu ruhsatsız olan ve benzinlik, restoran, kafe gibi yerlerde faaliyet gösteren korsan ve butik hayvanat bahçeleri kapatılmalı, buralardaki yabandan koparılan hayvanlar insan menfaatleri uğruna kullanılmayacakları yerlere taşınmalıdır. Mevcut ruhsatlı hayvanat bahçeleri, yeni hayvan eklenmeden, uzman veteriner hekim, akademisyen, yerel ve uluslararası doğa koruma kuruluşlarının aktif katılımıyla hayvan hastanesi olan yabanda yaşayan hayvanları kurtarma ve rehabilitasyon merkezlerine dönüştürülmelidir. Şehir merkezlerinde ve AVM gibi kapalı alanlarda hayvanat bahçesi kurulması yasaklanmalıdır. Hayvanat bahçelerini desteklemek ve yenilerini açmak yerine hayvanların doğal ortamlarında korunmasını iyi bir şekilde planlayan programlar oluşturulmalı ve programlar devlet bütçesiyle desteklenmelidir. Koşulları ne olursa olsun tüm hayvanat bahçeleri esir kampıdır, kölelik merkezidir, acilen kapatılmalıdır.

Hayvanat bahçelerinden bahsedip Bakanlığın nasıl çalıştığına dair ilkelerini gösteren başka bir örnekten bahsetmesek olmaz. Bu, Doğa Koruma ve Millî Parklar Genel Müdürlüğü 7. Bölge Müdürlüğü, Mersin, yaban keçisi kotaları ihale listesi. Bakın, şöyle yerlerden bahsediliyor: Çamlıyayla Cehennem Deresi (YHGS) Yaban Hayatının Geliştirilmesi Sahası. Bu tip yerlerde keçi başına, yaban keçisi başına 320 bin, 280 bin, 360 bin, 240 bin gibi fiyatlar biçilmiş. Ne için? Zenginlerin fantezilerini süsleyen avlar gerçekleşsin diye, Bakanlık cinayet için ihale açıyor. (DEM PARTİ sıralarından alkışlar) Ama aynı Bakanlık... Bakın, Facebook gurupları var, ne yapıyorlar buralarda? Örneğin, bu bir toy poodle. Bakın, Kıbrıs Evcil Hayvan ve Sahiplendirme, fiyatı asla açıklamıyor; altta soruluyor fiyat: "Özelden yazarsanız yardımcı olayım." "DM'den yazarsanız yardımcı olayım." Hayvanlar satılıyor. İşte, cins hayvanların üretilmesini savunan ve satanlar istedi diye hayvan katliam yasası çıktı bu Meclisten. Bakanlık Komisyona getirdi, Komisyon Meclise getirdi, bu canilerin istediği şey oldu. Bugün biz barınaklardaki vahşeti daha fazla konuşuyoruz. Niğde Belediyesindeki katliamı hatırlatayım mı, Osmaniye'yi hatırlatayım mı ya da daha pazar günü Mamak'ta Belediye yapmadığı için beslemeye giden aktivistlerin önce barınak çalışanları tarafından hürriyetlerinin engellenmesini, sonra Jandarmaya teslim edilmelerini ve resmî olmayan gözaltı işlemini mi konuşalım? Bakanlık ne yapıyor bilmiyoruz ama bizler ne yaşadığını görüyoruz ve bütçenizi kabul etmiyoruz. (DEM PARTİ sıralarından alkışlar)

NECMETTİN ÇALIŞKAN (Hatay) - Sürece zarar vermesin ama.

BAŞKAN - Şahıslar adına lehinde Sayın Orhan Yegin.

Buyurun. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

ORHAN YEGİN (Ankara) - Teşekkür ederim Başkanım.

Sayın Başkan, kıymetli milletvekilleri; aziz milletimizi ve onu temsil eden Gazi Meclisimizi saygıyla selamlıyorum.

Yirmi üç yıldır öyle şeyler yaşadık ki sadece biri, en ufağı bir başka ülkenin başına gelse büyük bir çöküşe o ülkeyi sokacak hadiseler bizim coğrafyamızın neredeyse bir rutini hâline geldi. Yaşadığımız afetlerde insanlarımızı kaybettik. Onları geri getirmek elbette mümkün değil; hepsine rahmet olsun, hepsine rahmet diliyoruz. Ama zor zamanlardan geçtik ve geçiyoruz. Sellerin yerle bir ettiği şehirler, yangınların yok ettiği ormanlar, depremlerin viraneye çevirdiği şehirler, bölgeler; toprağı çatlatan kuraklık; nebatatı, ağaçları vuran donlar ve birçok şeyle beraber gerçekten büyük kayıpları yaşadık.

DİLÂN KUNT AYAN (Şanlıurfa) - Yangınlar niye çıkıyor acaba?

ORHAN YEGİN (Devamla) - Zor zamanlardan geçtik ve geçiyoruz ama el ele verip büyük bir sorumluluk duygusu ve azimle sorunlarımızı aşıyor, milletimizin beklentisini bir bir yerine getirmek için çabalıyoruz ve kaybettiğimiz ne varsa hepsinin daha iyisini yapmak nasip oldu ve oluyor bu şekilde, hamdolsun.

DİLÂN KUNT AYAN (Şanlıurfa) - Kaybetmek için politika üretiyorsunuz.

ORHAN YEGİN (Devamla) - Dünyanın 33'üncü büyük tarım alanına sahip olan ülkesiyiz arkadaşlar. Üreticilerimize verilen desteklerle, yatırımlarla, sulama ve benzeri proje ve teşviklerle 2002'de 25 milyar dolar olan tarımsal hasılamızı bugün kat kat artırarak 75 milyar dolara taşıdığımız ülkemizde...

MEHMET RÜŞTÜ TIRYAKİ (Batman) - Dünya ne yaptı?

ORHAN YEGİN (Devamla) - ...bugün 186 ülkeye 2.200'ün üzerinde ürünle yaklaşık 33 milyar dolar ihracatla dünya tarımsal ürünler ihracatındaki payımızı 2 kat artırarak dış ticaret fazlası verdiğimiz ülkemizde, tarımsal hasılada 2002'de Avrupa'da 4'üncü, dünyada 12'nci sıradayken bugün dünyada 7'nci, Avrupa'da 1'inci sıraya yükselmeyi başarmış, yaşanan her zorluğa rağmen yıllardır tarımsal cari fazla veren ülkemizde...

DİLÂN KUNT AYAN (Şanlıurfa) - Yani yine uçuyoruz.

ORHAN YEGİN (Devamla) - ...iktidara geldiği yıl toplam ihracat rakamını bugün neredeyse sadece tarımsal ürünler ihracatında yapan iktidarlarımız döneminde tarım bitmiş, öyle mi?

AYHAN BARUT (Adana) - Bitti, evet.

NURTEN YONTAR (Tekirdağ) - Tarım bitti ya.

ORHAN YEGİN (Devamla) - Yapmayın arkadaşlar, ülke aynı ülke, toprak aynı toprak ama hasıla kat kat artmış. Tarım bitmiş, öyle mi?

NURTEN YONTAR (Tekirdağ) - Çiftçi ağlıyor, çiftçi.

SİBEL SUİÇMEZ (Trabzon) - Türkiye'den bahsedin, Türkiye'den; Hollanda'dan falan bahsediyorsun herhâlde.

NURTEN YONTAR (Tekirdağ) - Nerede artmış ya; çiftçiyi getirelim, konuşsun.

ORHAN YEGİN (Devamla) - Ürün çeşitlenmiş, ihraç edilen ürünler çoğalmış, iklim üstelik aynı değil, küresel ısınma olmuş, bir sürü zorluklar yaşanmış ama yıllardır cari fazla veren bir tarımsal sistem inşa edilmiş; ülkede tarım yok olmuş, öyle mi? Yapmayın arkadaşlar.

DİLAN KUNT AYAN (Şanlıurfa) - Tabii, tabii. Gidin bunu çiftçilere anlatın, bakın size ne diyecek çiftçiler.

ORHAN YEGİN (Devamla) - Bu bütçe de yandaşın bütçesiymiş, sermayenin bütçesiymiş, bu bütçede üretici yokmuş, çiftçi yokmuş; usta, işçi, çalışan yokmuş!

DİLAN KUNT AYAN (Şanlıurfa) - Tabii ki evet.

ORHAN YEGİN (Devamla) - Yapmayın arkadaşlar.

DİLAN KUNT AYAN (Şanlıurfa) - Biz değil halk söylüyor bunu!

ORHAN YEGİN (Devamla) - "İnsanları konut sahibi yapacağız diye aldatıyorsunuz; hak sahiplerinin mağduriyetlerini istismar ediyor, oradan yeni rantlar devşirmenizi ötecek masallar anlatıyorsunuz." diyenler oldu maalesef bugün burada. Nerede yaşıyorsunuz arkadaşlar, bu cümleleri kuranlar?

DİLAN KUNT AYAN (Şanlıurfa) - Türkiye'de yaşıyoruz, siz nerede yaşıyorsunuz?

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) - Siz nerede yaşıyorsunuz?

ORHAN YEGİN (Devamla) - Bu kadar sahadan, bu kadar gerçeklikten bihaber cümleler kurulur mu Allah aşkına?

CHP'li eski milletvekili bir arkadaş, bakın ne diyor: "İki dakikada yerle bir olan yüz yıllık bir şehrin iki yılda yeniden ayağa kalkması mümkün değildi, inanmamıştım ama tüm ilçelerimizde bir tek vatandaşımızı dahi mağdur etmeden bunu başardınız, teşekkür ediyorum." diyor. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

DİLAN KUNT AYAN (Şanlıurfa) - Kalkmadı zaten. Hatay koca bir şantiye. Geçen hafta oradaydım. Belli, siz sahaya hiç gitmiyorsunuz.

BURCUGÜL ÇUBUK (İzmir) - Sizi oralara davet ediyoruz. Gelin görün, bakın, oralarda neler olmuş.

ORHAN YEGİN (Devamla) - Başka teşekkür eden vekiller de oldu, muhalif vekili olmalarına rağmen bu hakikatin altını çizip hayretini, hayranlığını gizlemediği için biz de kendilerine teşekkür ediyoruz.

DİLAN KUNT AYAN (Şanlıurfa) - "Siz, size hayran; siz, size kurban." derler, başka da bir şey yok ortada!

ORHAN YEGİN (Devamla) - Zor olanı başarmak, rakiplerinizin "Asla mümkün değil." dediklerini başarmak; bunlar dile kolay arkadaşlar, bunlar dile kolay.

DİLAN KUNT AYAN (Şanlıurfa) - Siz, size hayran; siz, size kurban; ortada hiçbir şey yok ama. Halk perişan, çiftçi perişan.

ORHAN YEGİN (Devamla) - Bu ekip, bu ittifak, bu hareket, bu parti işte bunu başardı. Sadece 450 küsur bin konutla değil, hak sahiplerine verilen konutlarla değil şehirlerin altyapılarıyla, yollarıyla, köprüleriyle, yerinde dönüşümleriyle, kültür merkezleriyle, spor merkezleriyle, ibadethaneleriyle bu ekip çok şey başardı arkadaşlar, çok şey ama dile kolay. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

DİLAN KUNT AYAN (Şanlıurfa) - Hani nerede? Uçuyoruz yine, öyle mi Sayın Yegin?

ORHAN YEGİN (Devamla) - Maksudımız, niyetimiz sizi incitmek değil, belki biraz mahcubiyet hissetmenize vesile olmak.

DİLAN KUNT AYAN (Şanlıurfa) - Niye incinelim? Halk inciniyor, halk!

ORHAN YEGİN (Devamla) - Maksudımız; yanlı, taraflı, nahoş ifadelerle üstüne leke atmaya çalışılan güzelliklere ve o güzel işlerin icracılarına leke bulaşmayacağının; bu ithamların, her şeye tanık olan aziz milletin nezdinde bir karşılığının olmadığına farkına varmanızı sağlamaktır. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

DİLAN KUNT AYAN (Şanlıurfa) - Göreceğiz, göreceğiz.

BAŞKAN - Teşekkür ederim.

Yürütme adına Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanı Sayın Murat Kurum.

Buyurun Sayın Kurum. (AK PARTİ ve MHP sıralarından alkışlar)

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANİ MURAT KURUM - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; sizleri ve aziz milletimizi saygı ve hürmetle selamlıyorum.

Sözlerimin hemen başında, dün vefat haberini üzüntüyle aldığımız Manisa Şehzadeler Belediye Başkanımız Sayın Gülşah Durbay'a Allah'tan rahmet diliyor; ailesine, sevdiklerine ve Cumhuriyet Halk Partisine başsağlığı dileklerimi iletıyorum.

Bugün Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığımızın 2025 yılındaki çalışmalarını ve 2026 yılı hedeflerini sunmak için huzurlarınızdayım. Siz değerli milletvekillerimize çok kıymetli katkı ve yapıcı eleştirileriniz için teşekkür ediyor, bütçemizin ülkemiz ve milletimiz için hayırlı uğurlu olmasını diliyorum. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

Değerli milletvekilleri, bundan tam yirmi dört yıl önce milletimizin istikbaline dair kurduğumuz hayalleri ve ümitleri gerçeğe dönüştürmek için tarihî bir sayfa açıldı ve AK PARTİ'miz kuruldu. O günden bugüne, Cumhurbaşkanımızın liderliğinde, üzerine gidilmeyen meseleleri, üzerine gitmek şöyle dursun, gündeme bile alınmayan konuları, hamdolsun bir bir çözdük. İnsanımızı on yıllarca hasretle beklediği eser ve hizmetlere kavuşturduk. Bu güçlü iradeyi gören milletimiz de yirmi dört yıl boyunca daima bizim yanımızda durarak her seçimde yeniden liderimiz Recep Tayyip Erdoğan'ı ve eser siyasetini, Cumhur İttifakı'mızı iktidara taşıdı. (AK PARTİ sıralarından alkışlar) Bizi destekleriyle, dualarıyla bu noktalara eriştiren aziz milletimize Gazi Meclisimizden sonsuz şükranlarımızı sunuyoruz. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

Kıymetli milletvekilleri, göreve geldiğimiz günden bu yana 50 bini aşkın çalışma arkadaşımın birlikte 81 il, 922 ilçemize hizmet götürmek için aşıla, azimle, kararlılıkla çalışıyoruz. Ankara'yı Anadolu'ya taşıma gayesiyle hareket ederek her şeyin en güzelini hak eden milletimizi daha güzel şehirlerde yaşatmak için "önce insan, önce millet" demeye devam ediyoruz. 81 şehrimizin ulusal ve küresel ölçekte marka değerini yükseltecek yeni vizyon projelerimizi titizlikle hayata geçiriyoruz. Biz istiyoruz ki istisnasız her bir şehrimiz, yeni yuvaları ve iş yerleriyle, birbirinden güzel tarihî kent meydanlarıyla, sosyal, kültürel alanlarıyla, denizleri, gölleri ve millet bahçeleriyle birer yıldız gibi parlasın. İstiyoruz ki Selçuklu ve Osmanlı'nın emanetini omuzlarında taşıyan şehirlerimiz her açıdan güzelleşsin, çocuklarımız bu şehirlerde geleceğe güvenle baksın; memleketiyle, ülkesiyle gurur duysun. İşte, bu anlayışla, cumhuriyet tarihimizin en nitelikli ve kapsamlı projelerini bir bir hayata geçiriyoruz. Özellikle de depremsellik açısından kritik bir coğrafya üzerinde kurulan ülkemizin, yaşadığı afetlerde binlerce evladını toprağa vermiş milletimizin, güvenli yarınları için insanüstü bir gayretle çalışıyoruz.

Ülkemizde hayatı durduran pandemiyle, Karadeniz Bölgemizdeki sellerde; Antalya'da, Muğla'da, Rize'de, Bartın'da, Trabzon'da yaşadığımız sellerde ve Antalya'da, Muğla'da ve İzmir'de yangınlarda, Elâzığ'da, Malatya'da ve yine güzel İzmir'imizde yaşadığımız depremlerde sırandık. Afetin ardından hızlı bir şekilde kollarımızı sıvadık ve milletvekillerimizle, bakanlarımızla, belediye başkanlarımızla afetin bir saat sonrası bölgede vatandaşımızın yanındaydık. Bu çerçevede "Ne bu aceleniz?" diyenler oldu bize, biz onlara rağmen yeni yuvalarını, yeni iş yerlerini, oradaki köy konutlarımızı, ahırlarımızı bir saat daha erken verebilmek için çabaladık. Devletin milletine olan borcunu ödemek için her afet bölgesinde olduk, oradan haftalarca ayrılmadık. Hamdolsun ki milletimizin devletine olan güveninden aldığımız güçle, bu afetlerin tamamında 45 bin konutumuzu, evlerimizi, iş yerlerimizi yaptık ve oradaki kardeşlerimizin geleceğini teminat altına almış olduk. (AK PARTİ ve MHP sıralarından alkışlar)

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; 2023 yılı, 6 Şubat gecesi milletimizin her ferdinin gözyaşı döktüğü, acının her kalbi hüzne boğduğu o kara günde, Kahramanmaraş depremlerinde tarih boyunca gördüğümüz en büyük felaketi yaşadık. Öyle büyük bir felaket ki 14 milyon insanımızı tam 108 bin kilometrekare alanı etkiledi ve binlerce canımızı, kardeşimizi, evladımızı gözyaşları içinde toprağa verdik. Cumhurbaşkanımızın liderliğinde tüm bakanlarımızla, milletvekillerimizle, belediye başkanlarımızla, 86 milyon vatandaşımızla birlikte ilk dakikalar itibarıyla deprem bölgesindeydik. Deprem bölgesindeki 11 ilimizde bir yandan arama kurtarma çalışmalarını yürütürken bir yandan da değerli hocalarımızla, mimarlarımızla, mühendislerimizle, uzman arkadaşlarımızla birlikte zemin etütlerinden projelendirmeye kadar tüm hazırlıklarımızı bir bir tamamladık. Tarihte eşi benzeri görülmemiş bir hızla ilk konutlarımızın temellerini -afetin üzerinden on beş gün geçmişti- 15'inci günde attık. Yine, 45'inci günde ilk evlerimizi teslim ettik. "Devlet nerede?" diyenler oldu, onlara asrın felaketini asrın inşasına dönüştürerek cevap verdik ve "Devlet işte burada." dedik. (AK PARTİ ve MHP sıralarından alkışlar)

Hatırlayın, yine geçen yıl bu kürsüde 155 bin konutumuzu teslim etmiş ve vatandaşlarımızın mutluluğuna ortak olmuştuk, bunu ifade etmiştik ve bugün de büyük bir gururla söylüyoruz ki o sayının üzerine tam 300 bin konut daha ekledik. (AK PARTİ ve MHP sıralarından alkışlar) Allah'a şükürler olsun ki milletimize o afet esnasında verdiğimiz sözleri tuttuk.

İnşallah 27 Aralıkta, barışın ve medeniyetimizin kalbi Hatay'ımızda Sayın Cumhurbaşkanımızın teşrifleriyle, o gün orada olan her bir kardeşimin katılımıyla "Asrın inşası, Türkiye'nin başarısı." diyecek ve 455 bininci yuvamızın anahtarlarını aziz milletimize teslim edeceğiz. (AK PARTİ sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar; MHP sıralarından alkışlar)

Kıymetli milletvekilleri, ben bu tarihî başarıyı ülkesi ve milleti adına tebrik eden, bu muhteşem tabloyla gururlanan her partiden milletvekilimize ve belediye başkanlarımıza ayrı ayrı teşekkür ediyorum ve burada bulunan tüm vekillerimizi yaptığımız çalışmalar ve yeniden ayağa kalkan şehirlerimizi görmek için deprem bölgesine davet ediyorum.

Şimdi, burada, bazı görsellerle deprem bölgesini anlatmaya çalışacağım ama öyle büyük çalışma ki ne fotoğraflar ne videolar ne de kelimelerle anlatmaya yetmiyor. Ben elimden geldiğince 11 şehrimizdeki yeni yuvalarımızı, yeni iş yerlerimizi, yeniden ayağa kalkan tüm tarihî mekânlarımızı sizlere göstermek istiyorum.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Bizim Niğde Müzesi'ni de yapiverin Sayın Bakan bu arada.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANİ MURAT KURUM (Devamlı) - Evet, asrın felaketinin sembol şehri Hatay: Hatay 6 Şubat sabahı üstteki resimde gördüğünüz gibiydi. Buraya giden vatandaşlarımız evlerini ancak "Burada bulunan mezarlıklardan bulabiliyorduk." diyorlardı, ne acı. 6 Şubatta Hatay; Antakya, Defne, şehrin merkezi, diğer ilçeleriyle birlikte maalesef yerle bir oldu. Biz de orada bütün milletvekillerimizle, belediye başkanlarımızla, Sayın Cumhurbaşkanımızın seferberliğinde asrın inşasını başlattık. Dile kolay, 500 bini aşkın konutu eş zamanlı planlayacaksınız, projelerini çeceksiniz ve 11 ilde, 3.481 şantiyede bu işleri yöneteceksiniz. Hemen altında gördüğümüz, bugün Atatürk Caddesi'yle, 75. Yıl Bulvarı'yla, Emek Aksaray Mahallesi'ndeki konutlarıyla, yeşil alanlarıyla orada vatandaşımızın huzurla, güvenle yaşayacağı ve 155 bin konutuyla; oradaki okulları, parkları, bahçeleriyle yeniden ayağa kalkan Hatay'ımız. (AK PARTİ ve MHP sıralarından alkışlar)

İşte, bu fotoğraf da çok önemli, burası da tarihî Hatay bölgesi; ecdadın emaneti tarihimiz maalesef deprem sonrası burada yerle bir olmuştu. Şimdi ise işte burada gördüğünüz Kemalpaşa Caddesi'ndeki iş yerlerimizle, burada tarihte ilk aydınlatılmış Kurtuluş Caddesi'yle, oradaki Uzun Çarşı'mızla, yine Anadolu'nun ilk mescidi Habibi Neccar Camisi'yle Hatay'da tarih yeniden ayağa kalkıyor. (AK PARTİ ve MHP sıralarından alkışlar)

Değerli milletvekilleri, Hatay'ımız İskenderun Sahil Projesi'yle -orayı da görmeyi çok istiyorum, on ayda yaptık, 303 bin metrekaare, tüm Türkiye'de eşi benzeri olmayan bir çevre düzenleme projesi- yeni yuvalarıyla, muhteşem altyapısıyla ve ihya edilen tarihiyle yeniden ayağa kalkmıştır.

Evet, nereden nereye geldik? İnanın, deprem bölgesinin ilk anlarında orada bulunmuş, günlerce, aylarca milletimizle bir arada olmuş ve 11 ilimizden ayrılmamış birisi olarak geldiğimiz noktadan büyük bir mutluluk duyuyorum.

Yine, burası depremden sonra baştan aşağı yıkılan Kahramanmaraş Azerbaycan Mahallemiz. Maalesef burada evlerimiz, iş yerlerimiz üstteki fotoğrafta gördüğünüz gibi, 6 Şubat sonrası yerle bir oldu, anılar, hatıralar orada maalesef bu depremlerle yok oldu ama her ilde olduğu gibi, Kahramanmaraş'ımızda da hızlı bir çalışma yürüttük ve hem Azerbaycan Mahallemizde hem de Trabzon Caddesi'nde tüm Türkiye'ye, tüm dünyaya örnek olacak bir şehircilik modelini hep birlikte inşa ettik ve işte, bu da, bu resim de ayağa kalkan, umudun, geleceğin, güvenin Kahramanmaraş'ı, Kahramanmaraş'ımızın fotoğrafı. (AK PARTİ ve MHP sıralarından alkışlar)

Yine, hepimizi hüzne boğan, gerçekten enkaz başında günlerce ağladığımız, üzüldüğümüz "Bir canımızı daha acaba çıkarabilir miyiz?" diye umutla beklediğimiz Ebrar Sitemiz. Burada bini aşkın canımızı, kardeşimizi yitirdik -Allah gani gani rahmet eylesin- ve yerine, deprem şehitlerimizin hatıralarını yâd edeceğimiz, onları orada anacağımız ve gerçekten güvenle, huzurla içinde yaşayacakları Ebrar Sitemizin yerine yaptığımız umudun ve geleceğin adı Anka Konutları. (AK PARTİ ve MHP sıralarından alkışlar)

Değerli arkadaşlar, yine, Kahramanmaraş'ımız, 74 bin yeni yuvasıyla, oradaki Demirciler Çarşısı, Kasaplar Çarşısı ve oradaki tarihî eserleriyle inşallah artık acıların yerinin huzura bırakıldığı ve Sütçü İmam'ın torunlarının yeniden medeniyet yürüyüşüne başladığı bir şehir olacaktır.

Devam ediyorum, bu da "Bizim devletimiz var oldukça bu acılar geçecek, devletimiz başımızda olsun yeter." diyen Malatya'mız. Ve işte, Malatya'nın kalbi; ticaretin, kültürün, istihdamın attığı yer Bakırcılar Çarşısı. Burası da Şire Pazarı, Kuyumcular Çarşısı, Söğütlü Cami, Valilik binasıyla işte, bu altında gördüğünüz, burası medeniyet yürüyüşüne yeniden devam eden Malatya'mız. (AK PARTİ ve MHP sıralarından alkışlar)

NAİL ÇİLER (Kocaeli) - On dokuz saatte enkaza ulaştınız.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANI MURAT KURUM (Devamla) - İşte, burası da çok önemli, bakın; burası Malatya İkizce'de inşa ettiğimiz 28 bin konutu olan, altyapısıyla, üstyapısıyla Türkiye'nin en büyük şantiyesi, İkizce bölgesi. (AK PARTİ ve MHP sıralarından alkışlar)

Evet, bu fotoğrafları gösteriyorum ama şunu da biliyorum ki Battalgazi'nin evlatları 79 bin yeni yuvasıyla, umutla, heyecanla, aşkla, hep birlikte; iliyle, ilçesiyle, köyüyle yeniden ayağa kalkmıştır. (AK PARTİ sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar; MHP sıralarından alkışlar)

Evet, yine, depremde çok etkilenen illerimizden bir tanesi, Adıyaman'ımız; sahabeler şehri Adıyaman. Burayı belki hepimiz hatırlarsınız, burası Atatürk Caddesi. Atatürk Caddesi depremde sonra bu hâldeydi ve şimdi bu hâlde. Orada meydanıyla, çarşısıyla, Ulu Camisi'yle Adıyaman yeniden ayağa kalkıyor ve emin olun, burada 04.17'de şehrin merkezindeki saat durmuştu; biz sadece bu duran saati değiştirmedik, orada bütün gönülleri fethetmek suretiyle Adıyaman'ımızı ayağa kaldırdık. (AK PARTİ sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar; MHP sıralarından alkışlar) 44 bin yeni konutla, yuvasıyla küllerinden yeniden doğan Adıyaman'ımızın fotoğrafı.

Bu da çok önemli; burası, dağları delerek, 700 futbol sahası büyüklüğünde, 5 milyon metrekare, 18 bin konutu orada gece gündüz çalışarak inşa ettiğimiz Adıyaman İndere. (AK PARTİ sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar; MHP sıralarından alkışlar) Dünyada örneği yok, iddia ediyorum, dünyada eşi benzeri yok, örneği yok.

HÜSEYİN YAYMAN (Hatay) - Helal olsun! Bravo!

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANI MURAT KURUM - Bu konutlarda şu an milletimiz huzurla, güvenle, umutla yaşıyor. Adıyaman'ımız inşallah artık Türkiye Yüzyılı'na hazırdır.

Asrın felaketlerinde yine ilk saatlerde yardıma gittiğimiz, görevimizi yapmaya gittiğimiz benim güzel Nurdağı'm, İslâhiye'm; enkaz alanlarında burada milletimle birlikte sabahladığım ve işte orada Bakanımızla, milletvekillerimizle Nurdağı'nda, İslâhiye'de basmadık yer bırakmadığımız ve orada milletimize söz verdiğimiz Gaziantep Nurdağı ve İslâhiye. (AK PARTİ sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar; MHP sıralarından alkışlar) Artık burada hüzün değil mutluluk gözyaşı döküyoruz ve değerli dostlar, Gaziantep geçmişte nasıl istiklal ateşini yaktıysa bugün de istikbal ateşini yakmıştır.

Size bir fotoğraf daha göstereceğim, bunun da hikâyesi çok anlamlı. 6 Şubat gecesi büyük bir yıkım yaşayan, âdeta karanlığa bürünen Osmaniye'miz ve bu fotoğrafımız, depremi yaşayan ama kendisini düşünmek yerine "Vatan sağ olsun, milletimiz var olsun." ülküsüyle yola çıkan ve oradan milletimizin arabalarıyla, kamyonlarıyla evindekini, iş yerindekini Hatay'a, Adıyaman'a, Gaziantep'e götürenlerin memleketi Osmaniye'miz. (AK PARTİ sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar; MHP sıralarından alkışlar) 12 bin konutla artık gurur tablomuz ve burada, ayağa kalkanların şehri Osmaniye'miz; yine, 12 bin konutla bereketin kalbi Adana'mız, 17 bin eviyle kardeşliğin mührü Diyarbakır'ımız, 14 bin yuvasıyla Hazreti İbrahim'in emaneti Şanlıurfa'mız, 13 bin eviyle Gakgoşlar şehri Elâzığ'ımız; 3 bin yuvasıyla serhat şehrimiz Kilis'imiz artık Türkiye Yüzyılı'na hazırdır. (AK PARTİ ve MHP sıralarından alkışlar)

11 şehrimizin tamamında tarih yeniden yazılmış, her şey yeniden başlamıştır. Ben, afet gününde hüzünle gözyaşı döktüğümüz o sokaklarda şimdi milletimizle beraber sevinç gözyaşı döktüren Yüce Allah'a hamdediyorum. (AK PARTİ ve MHP sıralarından alkışlar)

11 ilde inşa ettiğimiz konutlarımızın yanında esnafımız için "Esnafımız bizim her şeyimiz." diyerek 43 bin dükkân yaptık. Türkiye'nin çevre uzunluğuna denk gelen 11 bin kilometre altyapı projesi kazandırdık.

"Depremde zarar gören köyler Anadolu mirasıdır." dedik ve 4.333 köyümüzde 63 bin köy evi inşa ettik. (AK PARTİ ve MHP sıralarından alkışlar) Burada hem kırsal kalkınmayı hem üretimi hem istihdamı inşallah orada köylerimizde vatandaşımızla birlikte devam ettireceğiz. Tüm bunları da Avrupa ülkesi büyüklüğündeki bir alanda 200 bin işçi, mimar, mühendisimizle birlikte alın teri dökerek yaptık. (AK PARTİ sıralarından alkışlar) O alın teri sayesinde ki Türkiye bir Anka kuşu gibi küllerinden doğmuş, karanlık yerini aydınlığa bırakmış, baharı müjdeleyen 455 bin çiçek açmış, büyük ve güçlü Türkiye asrın felaketini asrın destanına dönüştürmüştür, destanına. (AK PARTİ ve MHP sıralarından alkışlar)

ÜMMÜGÜLŞEN ÖZTÜRK (İstanbul) - CHP sen de alkışlasana, senin de ülken!

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANI MURAT KURUM (Devamla) - Şunu da tarihe bir kayıt olarak düşürmek isterim ki süreç boyunca birçok yalan söylendi. Söylenen tüm yalanlara cevabımızı afetzede yavrularımızın neşesiyle verdik. Birçok iftiralar atıldı. Tüm bu iftiralara cevabımızı 11 ilimizi ayağa kaldırarak; üretimde, istihdamda, ticarete yeniden şahlandırdık cevap verdik. Milletimize "Bu iş bizim namusumuzdur, şerefimizdir." diyerek sözümüzü tuttuk; hamdolsun, bütün konutlarımızı teslim ettik. (AK PARTİ ve MHP sıralarından alkışlar) Bu başarı Sayın Cumhurbaşkanımızın liderliğindeki Türkiye'nin başarısıdır. Bu başarı, devletine güvenmekten asla vazgeçmeyen büyük Türk milletinin başarısıdır. (AK PARTİ ve MHP sıralarından alkışlar)

ÜMMÜGÜLŞEN ÖZTÜRK (İstanbul) - CHP utanma, sen de alkışla, senin de ülken!

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANI MURAT KURUM (Devamla) - Bu başarı için Allah'a hamdediyoruz. Liderimizle ve devletimizle gurur duyuyoruz. Bu milletin bir evladı olmaktan da onur duyuyoruz. (AK PARTİ sıralarından alkışlar) TOKİ'mize, Emlak Konutumuza, Kentsel Dönüşüm Başkanlığımıza, Yapı İşleri Genel Müdürlüğümüze, İller Bankamıza, GEDAŞımıza, elinden ne gelirse destek veren her partiden belediyemize, özel sektörümüze, gönüllülerimize, bizden umudunu hiç kesmeyen afetzede kardeşlerimize buradan, Gazi Meclisimizden çok çok teşekkür ediyorum. (AK PARTİ ve MHP sıralarından alkışlar)

İnşallah şimdi deprem bölgesindeki bu büyük tecrübemizi dar gelirli kardeşlerimizi ev sahibi yapmak için seferber edecek, yeni sosyal konutlarımızla taçlandıracağız. Bir yandan kentsel dönüşüm seferberliğiyle ürettiğimiz 2 milyon konuta yeni 258 bin yuva daha ekleyecek, bir yandan yapmış olduğumuz 1 milyon 750 bin sosyal konutumuza tam 500 bin sosyal konut daha ekleyeceğiz. (AK PARTİ sıralarından alkışlar) 24 Ekimde "Ev Sahibi Türkiye" diyerek 500 bin sosyal konutumuzun ilk adımını attık. Yeni yuvalarımızı 81 ilimizde yapacağız, bunların 100 binini İstanbul'umuzda inşa edeceğiz; yine, Ankara'da 30 bin, İzmir'de 21 bin, Konya'da 15 bin, Bursa'da ve Gaziantep'te 17 bin ve 13 bin, Hatay ve Diyarbakır'ımızda 12 bin konutumuzu yapacağız. İstanbul'umuzda 100 bin sosyal konutun yanına 15 bin de kiralık konut yapacağız. Bununla da yetinmeyecek, her bir projemizde 500 mahalle konağını, 500 anaokulunu, aile sağlığı merkezini, gündüz bakımevlerini, taziyeevlerini, misafirhanelerini ve oradaki vatandaşlarımız için spor salonlarını da inşallah hızlıca inşa edeceğiz. 1,5 trilyonluk bir projeden bahsediyorum. Bu projeyle birlikte tam 300 sektörümüzü harekete geçirecek, özel sektörümüze iş imkânı sağlayacak, hem ekonomik gelir hem de istihdamı artıracaktır ve aynı zamanda kira ve konut fiyatlarını dengeleyeceğiz; yerel kalkınmayı, sosyal refahı güçlendireceğiz ve hep söylediğimiz gibi, bu ülkede ev sahibi olmayan tek bir dar gelirli vatandaşımız kalmayana kadar da bu mücadeleyi sürdüreceğiz. (AK PARTİ sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar; MHP sıralarından alkışlar)

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Türkiye, dünyadaki 900 milyon insanın doğrudan kuraklık, sel ve yangınlar nedeniyle tehdit altında olduğu gerçeğine karşı sorumluluk üstlenen bir ülkedir ve burada 2053 net sıfır emisyon hedefine ulaşma yolunda artık daha da güçlüdür. Bu gücümüzle birlikte iklim kriziyle mücadele ve iklim politikalarını kararlılıkla hayata geçiren bir Türkiye'nin varlığı tüm insanlık âlemine umut olmaktadır. Bu umudun en büyük ve tarihî yansıması, Brezilya'da düzenlenen COP 30 Taraflar Konferansı'nda ortaya çıkmış ve 196 ülkenin görüş birliğiyle Türkiye 2026'da COP 31 Zirvesi'nin ev sahibi olmuştur. (AK PARTİ sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar; MHP sıralarından alkışlar) Dünyanın en önemli zirvesi olan COP 31'i Antalya'mızda gerçekleştirecek olmanın mutluluğunu sizlerle ve milletimizle bir kez daha paylaşıyoruz ve hep söylediğimiz gibi, COP 31 Başkanlığı bir sonuç değil yeni bir başlangıçtır. Bu başlangıcı hep beraber güçlü kılacağımıza canıgönülden inanıyor ve Antalya'mızda düzenleyeceğimiz zirvemizin ülkemize, milletimize ve tüm insanlığa hayırlı olmasını diliyorum. (AK PARTİ ve MHP sıralarından alkışlar)

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; tabii, iklim kriziyle birlikte yine meteorolojik etkilerin şiddetinin her geçen gün arttığı ülkemizde önleyici tedbirleri almak için de var gücümüzle çalışıyoruz. 2002 yılında 31 olan otomatik gözlem istasyonu sayısını bugün 2.059'a çıkardık; bu sayede, afetleri önceden milletimize duyurmak ve orada, şehirlerde tedbir almak suretiyle hem zararlarını hem de etkilerini aza indiriyoruz.

Yine, bir diğer iklim atılımını da çölleşmeye "Dur!" diyebilmek için gerçekleştiriyoruz. İklim değişikliğine karşı yürüttüğümüz, yine, en önemli projelerimizden biri de Sıfır Atık Projesi'dir. Bugün Sıfır Atık hareketi artık sadece ülkemizin değil dünyanın uygulamaya başladığı bir çevre politikası hâline gelmiştir. Sayın Emine Erdoğan Hanımefendi'nin öncülüğünde yürüttüğümüz Sıfır Atık seferberliğimizle şehirlerimizde Sıfır Atık altyapısı kurulması için desteklerimizi artırıyoruz. Hamdolsun, Sıfır Atık hareketi sayesinde 256 milyar lirayı ekonomimize geri kazandırdık ve en önemlisi de 553 milyon ağacımızın kesilmesini önledik. (AK PARTİ ve MHP sıralarından alkışlar)

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun Sayın Bakanım.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANI MURAT KURUM (Devamla) - Bu çerçevede, 150 milyon ton karbondioksit salınımını da engellemiş olduk.

Yine, Depozito Yönetim Sistemi, bu da çok önemli. Sakarya ve Kızılcahamam'da başladık; projemizi Samsun, Erzurum, Konya, İzmir, Gaziantep ve Mersin'e taşıdık, genişlettik. İnşallah bu yıl Depozito Yönetim Sistemi'mizi tüm ülkemizde yaygınlaştıracaktır ve bu çerçevede de ekonomimize 350 milyar lira kazandıracaktır.

Yine, millet bahçelerimiz çok önemli. Şu ana kadar 543 millet bahçesini açtık ve en son hizmete açtığımız 1 milyon 215 bin metrekare büyüklüğündeki Atatürk Havalimanı Millet Bahçemiz ki orayı biliyorsunuz, o gün sözde çevreciler eleştiriyorlardı "Oraya bina dikeceksiniz, orayı ranta açacaksınız." dediler ama biz onlara rağmen Atatürk Havalimanı'nı milletimize, gençlerimize, çocuklarımıza armağan ettik.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

MUSTAFA VARANK (Bursa) - Muhalefeti bir gezdir Bakanım, muhalefet görsün orayı.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) - Sayın Bakan, dirençli kentler için nasıl bir önlem aldınız? Keşke bunu da bir duysaydık. İnşaat yapma dışında dirençli kentler oluşturmak için ne yaptınız Sayın Bakan?

BAŞKAN - Buyurun tamamlayın Sayın Bakan.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANI MURAT KURUM (Devamla) - Ve mavi vatanımızın her noktasında da temiz deniz seferberliğine devam ediyoruz. 81 ilde yapacağımız doğa koruma alanlarımızın genişletilmesinden iklim değişikliğine uyum projelerine, düzenli atık depolamadan atık su arıtma tesislerine kadar her alandaki yatırımlarla sürdürülebilir çevre ve yaşanabilir şehirler için yine canla başla mücadele edeceğiz.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Arada Niğde'ye de gel Sayın Bakan, Niğde'ye de.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANI MURAT KURUM (Devamla) - Değerli milletvekilleri, Meclisimizle birlikte geçmişten bu yana milletimizin beklentilerine cevap veren çok kıymetli adımlara bir yenisini daha ekliyoruz, bu da çok önemli.

Milyonlarca vatandaşımızı ilgilendiren site yönetim yasasıyla haksız aidat artışlarının önüne geçmeyi hedefliyoruz. (AK PARTİ ve MHP sıralarından alkışlar)

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun tamamlayın Sayın Bakan.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANI MURAT KURUM (Devamla) - Bu kapsamda, site yönetimleri enflasyon oranı üzerinden artış istemeyecek, site yönetimlerine denetimlerimizi yapacağız ve şirketler yılda en az bir kez denetlenecek ve yine site sakinlerinin şikâyetleri doğrultusunda da denetim yapılabilecek.

Bu yıl hayata geçirdiğimiz önemli bir yönetmeliğimiz de sığınaklara ilişkindi. Bu kapsamda, düzenlemeyi günümüz şartlarına uygun hâle getirdik ve mevcut sığınakların standardını kontrol edecek, millet bahçeleri, metro gibi alanları sığınak hizmeti verecek şekilde düzenleyecek, yeni sığınakların yapılmasını sağlayacağız.

Yine, 2/B'yle hazineye ait tarım arazilerimiz -Tarım Bakanımız da burada- o arazilerin satışıyla birlikte çiftçimize, 1 milyon 176 bin hak sahibi kardeşimize tapu sevincini yaşattık.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun, tamamlayın Sayın Bakan.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANI MURAT KURUM (Devamla) - 85 bin çiftçimizin kullandıkları arazileri de kiralayarak tarım ve hayvancılığımıza çok büyük bir katkı sağladık. Şimdi, 2/B arsalarımız için 5 milyon vatandaşımızın heyecanla beklediği çok özel bir adımı daha atıyoruz. 81 ilimizde 2/B alanlarının buradaki mülkiyet haklarını belirliyor ve inşallah kardeşlerimize tapularını kazandırıyoruz. (AK PARTİ sıralarından alkışlar) Bunun yanında, yine, Tapu Kadastro Genel Müdürlüğümüzle tescil harici alanların tesciline yönelik envanter çalışmamızı da 2026 yılı içerisinde tamamlayacağız ve burada milletimize inşallah bu alanları da sunuyor olacağız.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANI MURAT KURUM (Devamla) - Sayın Başkan, bir dakika daha uzatırsanız.

BAŞKAN - Buyurun, devam edin.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANI MURAT KURUM (Devamla) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, aziz milletimiz; herkes Türkiye'nin asrın inşasını başarıyla tamamladığı bugünü not etmelidir. Deprem bölgesindeki yuvaların tamamlandığı bugün ülkemiz için, emin olun, tarihî bir dönemeçtir çünkü bugün itibarıyla bu vazifeyi başarıyla tamamlamış, afetzede vatandaşlarımıza olan sözünü tutmuş olan Türkiye artık topyekûn şahlanış dönemine girmiştir. Anadolu bugün yeniden ayağa kalkmış, Türkiye Yüzyılı bugün yeniden başlamıştır. (AK PARTİ ve MHP sıralarından alkışlar)

İnşallah, Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan'ın liderliğinde daha nice yıllar aziz milletimize ve insanlık âlemine bu müjdeleri vermeye...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun, tamamlayın.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANI MURAT KURUM (Devamla) - ...Cumhur İttifakı'mızda birlikte Türkiye Yüzyılı hedefimize giden yolda en güçlü adımları atmaya devam edeceğiz. Sadece bugünün değil yarının güçlü Türkiye'sini inşa etmenin ciddiyetiyle çalışmaya, milletimizin bize verdiği bu kutlu emaneti gururla taşımaya ve aziz milletimizin, her zaman olduğu gibi, dualarını almaya devam edeceğiz diyorum. (AK PARTİ ve MHP sıralarından alkışlar)

Bu duygularla, 2026 yılı bütçemizin Gazi Meclisimize, milletimize, şehirlerimize, en çok da depremzede kardeşlerimize ve ülkemizin geleceğine hayırlı olmasını diliyor, hepinizi saygı ve hürmetle selamlıyor, Allah'a emanet ediyorum.

Sağ olun, var olun. (AK PARTİ ve MHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ederim, sağ ol Sayın Bakan.

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) - Sayın Başkanım, yani getirdiğini götürmesi lazım. Bu kibir, bu ego nedir yani bu!

BAŞKAN - Bir dakika... Bir dakika...

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) - Bu kibir, bu ego nedir yani! Konuşmasını götüreceksin!

BAŞKAN - Sayın Gül, şunları bir milletvekilimiz alsın ya.

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) - Böyle bir şey olabilir mi ya!

ÜMMÜGÜLŞEN ÖZTÜRK (İstanbul) - Dün 10 konuşmacınızda aynı pankart durdu.

MUSTAFA VARANK (Bursa) - Biz alırız, biz alırız merak etme.

BAŞKAN - Varank, bir kahramansın sen Varank.

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) - Yani böyle bir kibir, böyle bir ego olur mu?

MUSTAFA VARANK (Bursa) - Ya, Grup Başkan Vekillerinizinkini taşıyorlar, ne oluyor?

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) - Olur mu öyle şey!

MUSTAFA VARANK (Bursa) - Ya, Grup Başkan Vekillerinizinkini taşıyorlar, ne oluyor?

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) - Beyefendi, böyle bir kibir, böyle bir egoyu Meclis kaldırmaz.

MUSTAFA VARANK (Bursa) - Grup Başkan Vekillerinizinkini taşıyorlar, çantalarını taşıyorlar, ne oluyor? Hayret bir şey!

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) - Sana ne battı? Sana batan bir şey mi var? (AK PARTİ sıralarından gürültüler)

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) - İşine bak ya!

ÜMMÜGÜLŞEN ÖZTÜRK (İstanbul) - 10 konuşmacıda yazınız duruyordu burada, 10 konuşmacıda şurada durdu pankartınız; niye ses çıkarmadınız? 10 konuşmacınızda durdu pankart.

BAŞKAN - Sayın Varank, teşekkür ederim.

Söz sırası Tarım ve Orman Bakanı Sayın İbrahim Yumaklı'nın.

Buyurun Sayın Yumaklı. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; millî iradenin tecelli ettiği Gazi Meclisimizde Bakanlığımızın 2026 bütçesini görüşmek üzere bir araya gelmiş bulunuyoruz. Sizleri ve ekranları başında bizleri izleyen aziz milletimizi şahsım ve Bakanlığım adına saygıyla selamlıyorum. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

Ben de sözlerimin başında, hayatını kaybeden Manisa Şehzadeler Belediye Başkanı Sayın Gülşah Durbay'a Allah'tan rahmet, ailesi ve sevenlerine başsağlığı diliyorum.

Bakanlığımız, doğal kaynakların korunmasından biyoçeşitliliğin yaşatılmasına, tarımsal üretimin geliştirilmesinden gıda arz güvenliğine, güvenilir gıdanın sağlanmasından kırsal kalkınmanın desteklenmesine kadar ülkemizin bugününe ve geleceğine doğrudan etki eden birçok sorumluluğu üstlenmiştir. Bugün yürüttüğümüz çalışmaları ve gelecek dönem hedeflerimizi sizlerle paylaşacağım.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; dünya genelinde iklim değişikliği nedeniyle aşırı hava olaylarının sıklığını ve şiddetini hep birlikte yaşıyoruz. 1991-2023 yılları arasında afetlerin tarım sektörüne verdiği zarar 3,3 trilyon dolardır, bu zararın sadece yüzde 59'u son on üç yılda meydana gelmiştir. Diğer yandan, artan kentleşme doğal kaynaklar üzerindeki baskıyı da artırmıştır. Bütün bunlar, pandemi sonrası şiddeti artan gümrük ve ticaret kısıtlamalarıyla birlikte tarım ve gıda sisteminin yeni normali olmuştur. Güçlü bir gıda sistemine sahip ülkeler bu süreçte öne çıkmaktadır. Türkiye'nin sahip olduğu kadim tarım kültürü, doğal kaynak zenginliği, deneyimli üretici yapısı, yeni teknolojilere adaptasyonu, geniş ürün yelpazesi ve hükûmetlerimizin tarıma verdiği önem bu süreçteki avantajlarımızdır.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; dünyada 2,4 milyar insan maalesef ki su stresi altındaki ülkelerde yaşamaktadır. Her ne kadar varlığı sonsuz gibi düşünülse de erişilebilir tatlı su kaynağı sadece yüzde 1'dir. Ülkemiz de su stresi altındaki ülkelere biridir. Bunun için, su politikalarımızı suyun varlığına göre değil kısıtına göre şekillendiriyoruz. Suyun her alanda etkin kullanımı ve verimliliği bilincinin artırılması için su verimliliği seferberliğini hayata geçirdik. Diğer yandan, 2025-2035 dönemini kapsayan Ulusal Su Planı'nı da hazırladık. Bu planın uygulanmasıyla su kaynaklarımızın korunmasını, verimli kullanımını ve sürdürülebilir yönetimini amaçlıyoruz. Sulama sistemlerinin modernizasyonu, ürün deseni değişikliği, yeraltı suyu kontrolü ve havzalar arası su transferleri gibi tedbirleri çalışıyoruz. Kuraklık riski altındaki bölgelerimizi kurtarmak için de eylem planları hazırladık; bunun ilki Eğirdir Gölü'ydü, bunu kamuoyumuzla paylaştık. Akşehir, Eber, Bafa, Beyşehir, Burdur, İznik, Seyfe ve Sapanca gölleri için de benzer eylem planlarını inşallah 2026 yılında uygulayacağız. (AK PARTİ sıralarından alkışlar) Yine, kuraklık tahmini ve erken uyarı sistemi kapsamında sektörel su tahsisi modelini önümüzdeki yıl kurmuş olacağız. Yine, Tarımsal Kuraklıkla Mücadele Stratejisi ve Eylem Planı'nı da hayata geçirdik.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; konuşmamın bu bölümünde suyun gücünü milletle buluşturduğumuz yatırımlardan bahsetmek istiyorum. Cumhuriyet tarihi boyunca su alanında yapılan tesislerin yüzde 60'ı son yirmi üç yılda hayata geçirilmiştir. (AK PARTİ sıralarından alkışlar) 3,5 trilyon liralık yatırımla 10.984 tesisi vatandaşlarımızın hizmetine sunduk. Bu çerçevede, 805 baraj, 522 gölet ve bent, 637 HES, 352 içme suyu tesisi, 1.890 sulama tesisi, 6.239 taşkın kontrol tesisi, 26 atık su arıtma tesisi, 148 yer altı depolaması ve suni besleme tesisini ve 365 arazi toplulaştırma projesini de tamamladık. (AK PARTİ sıralarından alkışlar) GAP'ın en önemli etaplarından olan ve yaklaşık 300 milyar lira maliyetli Silvan Projesi'nin bileşenlerinden Silvan Tüneli'nin yapımına nisan ayında başlamıştık. (AK PARTİ sıralarından alkışlar) İnşallah, Silvan Projesi'nin bir diğer önemli ayağı olan Babakaya Tüneli'nin inşaatına da bu ay içerisinde başlıyoruz. (AK PARTİ sıralarından alkışlar) Bu projenin tamamlanmasıyla yıllık 30 milyar lira zirai gelir artışı ve 305 bin kişiye istihdam sağlamış olacağız.

Çukurova'mızın hasretle beklediği Yedigöze sulamalarının ilk etabı olan 700 bin dekarı tamamladık. İnşallah, kalan 400 bin dekarının da tamamlanmasıyla yıllık 13 milyar lira zirai gelir artışı ve 100 bin kişiye istihdam sağlamış olacağız.

Ülkemiz için çok kıymetli olan yeni bir gelişmeyi de -konuşmacılar da bahsetti- buradan açıklamak istiyorum: Bizim teknik ve ekonomik olarak sulanabilecek arazi miktarı potansiyelimiz 85 milyon dekardır. Üç yıldır bir çalışma yürütüyorduk, bu bitti hamdolsun. Bu projeler neticesinde sulanabilir alan 105 milyon dekar olarak güncellendi. (AK PARTİ sıralarından alkışlar) Sulanan alanlar içerisinde 2002 yılında yüzde 6 olan kapalı sulama sistemini yüzde 38'e yükselttik. İnşallah 2028 yılında bu oranı yüzde 45'e çıkaracağız. Bireysel sulama sistemleri için yüzde 50 hibe vermeye devam edeceğiz. Bu zamana kadar 61 bin projeye 12 milyar lira hibe verdik.

Adana'da başlattığımız yapay zekâ destekli sulama otomasyonu uygulamasını da 2026 yılında inşallah 22 ilimizde daha devreye almış olacağız. 2026 yılında su yatırımlarımızı milletimizin hizmetine sunacağız; bu kapsamda 46 baraj, 6 gölet ve bent, 3 HES, 13 içme suyu tesisi, 35 sulama tesisi, 186 taşkın kontrol tesisi ve 1 atık su arıtma tesisi olmak üzere inşallah toplam 290 tesis ile 10 toplulaştırma projemizi hizmet almış olacağız. (AK PARTİ sıralarından alkışlar) Elbette -konuşmacılar da söyledi- tarımsal sulamada enerji son derece önemli. Bu gideri azaltmak için ilk etapta Şanlıurfa ve Edirne'de 150 megavat GES kurulumu inşaatlarına önümüzdeki yıl başlıyoruz, hayırlı uğurlu olsun. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; risklere açık bir coğrafyada bulunmamıza rağmen Türkiye tarımsal altyapısı sayesinde gıda arz güvenliğini korumayı başarmıştır. Üreticimizi korumak ve üretimde öngörülebilirliği sağlamak için üretim planlaması ve yeni destekleme modelini hayata geçirdik. Ayrıca, tarımsal kredileri, hibe programlarını, tarım sigortalarını ve kırsal kalkınma desteklerini üretim planlamasına entegre ettik. Bitkisel üretim planlamasını 2024 yılının Eylül ayında hayata geçirmiştik. Planlamanın kapsamını 13 stratejik ürün ve yem bitkileri olarak belirlemiştik, inşallah bunu üçer yıllık dönemler hâlinde genişleterek güncelleyeceğiz. Üretim planlamasıyla uyumlu yeni destekleme modeliyle de temel planlama ve üretim geliştirme destekleri veriyoruz. Bu kapsamda, üreticilerimize mazot maliyetinin ortalama yüzde 50'si, gübre maliyetinin ise ortalama yüzde 25'i kadar temel destek veriyoruz. Planlama kapsamındaki ürünlerde ise mazot maliyetinin tamamını, gübre maliyetinin yarısını, su kısıtlı olan yerlerde de hem mazot maliyetinin hem de gübre maliyetinin tamamını karşılıyoruz. (AK PARTİ sıralarından alkışlar) Su ihtiyacı yüksek olan ürünlerden bahsedildi mısır gibi. Özellikle su sıkıntısı yaşayan havzalardan daha elverişli bölgelere ilave destekler vermek suretiyle bunları yönlendiriyoruz.

Tarım alanlarımızın yüzde 40'ını oluşturan 468 büyük ovayı tarımsal sit ilan ettik, inşallah bunu 500'e çıkaracağız. Arazi toplulaştırma çalışmaları 4,5 milyon dekarı bu tescilli büyüklük. Biz bu yıl sonu itibarıyla 78,1 milyon dekara ulaştırdık. İnşallah 2028 yılında bu rakamı 100 milyon dekara yükseltmiş olacağız.

TAKE Projemiz var, 512 bin üreticimize 82 bin ton tohum ile 124 milyon fide ve fidan dağıttık. Sürdürülebilir tarımsal üretim için teknolojiyi tarımla buluşturmaya devam ediyoruz. Uydu temelli uzaktan algılama verilerini yapay zekâyla bütünleştirerek ürün desenini, işlenmeyen tarım arazilerini ve dikili alanları tespit ediyoruz. Ayrıca yine dijital toprak haritaları ve arazi kullanım planlarıyla toprağımızı veriye dayalı olarak daha etkin ve verimli kullanacağız inşallah.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Şubat 2024'te beş yıllık hayvancılık yol haritamızı açıklamıştık. Üretimi, kaliteyi ve verimliliği artırmayı hedeflediğimiz bu haritamızı adım adım uyguluyoruz, meyvelerini de almaya başladık. Su potansiyeli, mera varlığı, işletme kapasiteleri ve hastalık riskleri gibi kriterleri dikkate alarak hayvansal üretim planlamasını da hayata geçirdik. Besi, süt ve kanatlı yetiştiriciliği bölgelerini belirledik. Hayvancılıkta sağladığımız destekleri hayvansal üretim planlamasıyla uyumlu bir çerçevede yeniden düzenledik. Yetiştiricilerimize de burada temel yönlendirici ve verimlilik destekleri veriyoruz, kadın ve genç üreticilerimize de ek destekler sağlıyoruz. Bu yıl ilk defa hayvansal üretimde aile işletmelerine, genç ve kadın üreticilerimize 3,3 milyar lira destek verdik. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

Yine, verimlilik kriterlerine göre de 2,8 milyar lira destek vermiş olduk. Kırmızı et üretimini arttırmak, aynı zamanda kırsaldaki aile işletmelerini güçlendirmek için Kırsalda Bereket Hayvancılığa Destek Projesi'ni de başlattık. Yetiştiricilerimize uygun maliyetlerde etçi ırk damızlık gebe düvelerini teslim etmeye başladık, onlar da sürülerini büyötmeye başladı. Ben buradan, bu projemize başvuran 179 bin kardeşime çok teşekkür ediyorum. (AK PARTİ sıralarından alkışlar) Ayrıca, bu başvuruların 105 bininin genç ve kadınlardan oluştuğunu görmek bizler için ayrı bir memnuniyet vesilesi oldu. Bu proje 2028'e kadar etaplar hâlinde devam edecek. Bir müjde de küçükbaş üreticilerimize verelim: Aynı projenin küçükbaş versiyonunun da çalışmalarına başladık. Üreticilerimize hayırlı, uğurlu olsun. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

Yine, kaliteli besilik hayvan varlığını ve verimliliğini artırmak için de Güçlü Besi, Güçlü Üretim Projesi'ni hayata geçirdik. Bu proje kapsamında her yıl 200 bin etçi ırk hayvanı yerli kaynaklardan sağlamış olacağız. Hastalıkların erken tespiti için izleme ve laboratuvar çalışmalarımızı da devam ettiriyoruz. Özellikle Şap Enstitüsü vasıtasıyla yerli ve millî aşı üretim kapasitemizi hızlı ve etkin müdahalelerde kullanıyoruz. Bu kapsamda, şapla alakalı 23,8 milyon doz aşırı sahaya gönderdik. İlk doz aşılama bitti, ikinci doz aşılama da en kısa sürede bitireceğiz.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; su ürünleri yetiştiricilik üretiminin yüzde 98'ini kapsayan üretim planlamasıyla kaynaklarımızı daha verimli yönetmeye başladık. Yeni yetiştiricilik bölgeleriyle yıllık 7.500 ton kapasiteli ilave üretim alanlarını sektörümüze kazandırıyoruz. Yine bu yıl popülasyonlarını artırmak ve ekolojik dengeyi korumak için su kaynaklarımıza tam 83 milyon yavru balık bıraktık. Marmara Denizi'nde müsilaıdan etkilenen 3.477 küçük ölçekli balıkçımıza 2025 yılında ilave destek ödemesi yaptık. Ülkemizde bir ilk olacak, organize su ürünleri tarım bölgesini önümüzdeki yıl Adana'da hayata geçiriyoruz. Uluslararası standartlarda çalışacak su ürünleri kontrol ve denetim merkezini gelecek yıl Yalova'da hizmete alacağız; gururla söylemek isterim ki burası Akdeniz ülkeleri içerisinde en büyük merkez olacak.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; tarımda üreticilerin yaş ortalaması dünyada 60 oldu. Bu yıl Amerika Birleşik Devletleri'nde bu yaş sınırı 58, Avrupa ve ülkemizde ise 57'dir. Bu nedenle gençleri ve kadınları tarımsal üretime yönlendiriyor ve kırsal kalkınmayı güçlendirecek politikalar uyguluyoruz. Kırsal kalkınma programlarıyla 2006'dan bugüne kadar 98 bin projeyi destekledik, 179 milyar hibe verdik ve 284 bin yeni istihdam sağladık. Bu hibenin 90,6 milyar lirasını genç üreticilerimiz kullandı. Hibe programlarımızda özellikle genç ve kadın girişimcilerimize ilave puan ve proje bedelinin yüzde 10'u kadar hibe verdiğimiz buradan tekrar altını çizerek ifade etmek istiyorum. Genç ve kadın üreticilerimize bir müjdemiz daha var: 2026-2028 yıllarını kapsayan üç yıllık dönem için ilk defa kırsal kalkınma yatırım bütçesinin en az yüzde 20'sini genç ve kadın üreticilerimize ayırdık, bu da hayırlı uğurlu olsun. (AK PARTİ sıralarından alkışlar) Deprem bölgesinin tarımsal altyapısını ayağa kaldırmak için bizler de var gücümüzle çalışıyoruz. Bu manada, depremden etkilenen illerimiz için 11 milyar liralık yeni bir finansman sağladık; bunu bölgede tarımın altyapısını iyileştirmeye harcayacağız inşallah.

Diğer yandan, orman köylümüzün gelir seviyesini artırmak amacıyla da projeler yürötmeye devam ediyoruz. ORKÖY projeleri kapsamında kredilerin yüzde 20'sini hibe olarak veriyoruz, kalan kısmını da faizsiz olarak taksitlendiriyoruz. Bu çerçevede, bu yıl 10.867 aileye 2,6 milyar lira ORKÖY desteğı verdik. Tarımsal üretim için önemli bir dönüşüm süreci de başlattık; bunu da belirtmek istiyorum. 42 ilde toplam 61 organize tarım bölgesini projelendirdik. Ağrı, Aydın, Denizli, Samsun, Zonguldak olmak üzere 5 adet organize tarım bölgesinde üretime başladılar; bu bölgelerden 4'ü son iki yılda faaliyetine başladı. Amasya, Ankara, Diyarbakır, Elâzığ, Eskişehir, Gaziantep, Kars, Malatya ve Şanlıurfa olmak üzere 9 besî organize tarım bölgesi de 160 bin büyükbaş varlığıyla faaliyette; bunlardan 4'ü yine son iki yılda hizmete alındı. (AK PARTİ sıralarından alkışlar) 14 organize tarım bölgemizin altyapı inşaatları için günümüz rakamlarıyla 6 milyar lira kredi ve hibe verdik. Diğer yandan, Batman, İzmir'de Bayındır ve Dikili, Kastamonu, Kayseri, Kütahya ve Şırnak'ta Silopi olmak üzere 7 organize tarım bölgemizin 2026 yılında altyapı inşaatlarını tamamlamış olacağız; hayırlı olsun. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

2025 yılında Kasım ayı itibarıyla 901 bin üreticimize 590 milyar lira düşük faizli kredi tahsisi sağlandı. 2026 yılında kredi sübvansiyonları geçen seneye göre karşılaştırdığımızda yüzde 70 artarak 270 milyar liraya çıktı. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; üreticilerimizin emeğini koruyan tarım sigortasıdır. TARSİM sigorta poliçe bedellerinin yüzde 70'ini devlet olarak ödemeye devam ediyoruz. 2006 yılından bugüne kadar düzenlenen poliçe toplamı 29,5 milyon adet, bunlar için üreticilerimize 57 milyar lira devlet prim desteğı ve 64,5 milyar lira hasar tazminatı ödendi.

2026 yılında TARSİM'le ilgili bazı ilkleri devreye alacağız. Özellikle parsel bazlı verim sigortası çok önemli, bununla ilgili çok ciddi talep geliyordu. İlk defa bunun uygulamasını pilot olarak 2026'da Tekirdağ'da başlatacağız, artık üreticilerimiz kendi tarlasındaki verime göre tazminat alabilecek.

Malum, zirai donla alakalı çok büyük bir sorun yaşadık bu yıl; o yüzden önümüzdeki yıl elma, kayısı, şeftali, erik ve kiraz gibi 9 ürün için temel sigorta paketini de uygulamaya koyacağız ve yine yenilik olarak önümüzdeki yıl narenciyede güneş yanıklığı riskini de teminat kapsamına alacağız.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; gıda işletmelerine yıllık ortalama 1,3 milyon denetim gerçekleştiriyoruz. Denetim, kontrol ve analiz faaliyetlerimiz uluslararası kabul görmüş metotlarla devam etmektedir. Bu amaçla Bakanlığımızın 41, toplamda da 138 gıda kontrol laboratuvarında yıllık 22 milyon analiz yapılmaktadır. Buradan bir kez daha altını çizerek söylüyorum, gıda güvenilirliği bizim kırmızı çizimimizdir. (AK PARTİ sıralarından alkışlar) Sağlığı riske atan gıdaları üreten ve satanlar hakkında suç duyurusunda bulunuyoruz ve gerekli yaptırımları uyguluyoruz. Kurallara uymayanlara bu yıl 2,3 milyar lira para cezası uyguladık. Yine, vatandaşımızın sağlığıyla oynayanları, taklit ve tağşişe konu ürün ve işletmeleri hiçbir taviz vermeden ifşa etmeye devam edeceğiz. (AK PARTİ sıralarından alkışlar) Yine, gıda satış noktalarında karekod uygulamasını zorunlu hâle getirdik. Burada da gidilen herhangi bir yerde o işletmenin en son ne zaman denetlendiği bu karekod sistemiyle görülebilecek olacak.

Hasat öncesinde bağda, bahçede, tarlada, serada, üretim alanlarında; hasat sonrasında ise toptan ve perakende satış noktalarında pestisit kalıntı denetimleri gerçekleştiriyoruz. Yasaklı pestisit kullanımının tespit edilmesi durumunda ürünleri imha ediyoruz. 2025 yılında 2,5 milyon ton taze meyve ve sebze ihracatı gerçekleştirildi. Bunun geri dönen miktarı, oranı sadece binde 1'dir. Mevzuata uygun değilse geri dönen ürünlerin de ülkemize girişine asla izin vermiyoruz, bir kez daha altını çizerek ifade etmek istiyorum. 2026 yılında hangi ürüne ne miktarda bitki koruma ürünü kullanılacağını belirleyen elektronik bitki reçete sistemini de hayata geçiriyoruz. Artık zirai ilaç üreten, satan, uygulayan kimler varsa hepsi elektronik olarak kayda geçirilecek ve izlenecek

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; ülkemiz 3 kıtanın kesişim yerinde olduğu için biyoçeşitlilik ve genetik kaynaklar yönünden oldukça zengindir. Gen bankalarımızda ve enstitülerimizde 383 bin 250 materyal koruma altındadır. Bu anlamda gen bankalarımız dünyanın sayılı kurumları ve kuruluşlarıdır, ifade etmek istiyorum. (AK PARTİ sıralarından alkışlar) Biyoçeşitliliğimizi korumak için 2002 yılında 168 olan millî park, tabiat parkı ve tabiat anıtı gibi korunan alanlarımızı 2025'te 688'e çıkardık.

Orman varlığımızı bütün yüz ölçümümüzün yüzde 30'una ulaştırdık. Yirmi üç yıl daha toprakla buluşturduğumuz fidan ve tohum miktarı 7,5 milyarın üzerindedir. 2025 yılı FAO Dünya Orman Varlığı Raporu'na göre orman varlığını en çok artıran ülkeler sıralamasında 6'ncılıktan 4'üncülüğe, en çok ağaçlandırma yapan ülkelerde de 4'üncülüğten 3'üncülüğe yükselmiş durumdayız. (AK PARTİ sıralarından alkışlar) Ayrıca, Cumhurbaşkanımız tarafından bu yıl Yeşil Vatan Seferberliği başlatılmıştı, 11 Kasım Ağaçlandırma Günü'nde 14,9 milyon fidan dikerek bu anlamda bir dünya rekoru kırıldı; ben buradan aziz milletimize canıgönülden teşekkür ediyorum, sağ olsunlar, var olsunlar. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

Orman yangınları konusunda küresel ölçekte ciddi bir tehdidin olduğu aşikâr. Biz de Orman Yangınlarıyla Mücadele Programı'mızı yeni normallere göre revize ediyoruz, güncelliyoruz. Bu kapsamda, yapay zekâ tabanlı karar destek sistemlerini kullandığımızı ifade etmek istiyorum. 14 insansız hava aracı ve 776 gözetleme kulesiyle yangın tespiti ve yönetimini yapıyoruz. Bu yıl 1.786 arazöz, 2.742 ilk müdahale aracı ve 831 iş makinesiyle, havadan da 105 helikopter 27 uçak ve 438 ton su atma kapasitemizle yangınlarla mücadele ettik. Önümüzdeki yıl, bunlara ilave olarak 4 uçak, 12 helikopter, 165 arazöz, 38 iş makinesi ve 14 ilk müdahale aracıyla yangın söndürme filomuzu güçlendireceğiz, su atma kapasitemiz de 438 tondan 462 tona çıkmış olacak. Yangınlarda 7/24 görev yapan 25.894 orman kahramanımız ve 135 bin orman gönüllümüzle büyük bir mücadele veriyoruz, ben hepsine buradan huzurlarınızda teşekkür ediyorum. (AK PARTİ ve MHP sıralarından alkışlar) Bu yıl yangınla mücadelede şehit olan bütün vatandaşlarımızı ve geçmişten bugüne kadar yeşil vatan uğruna şehit düşen bütün kahramanlarımızı rahmet ve minnetle anıyorum. 2020-2024 yılları arasında yanan alanların tamamını ağaçlandırdık, bu yıl etkilenen alanların ise bütün projelerini tamamladık, inşallah 2026 yılı sonuna kadar bunları da ağaçlandırmış olacağız; 2053 net sıfır emisyon hedefimiz doğrultusunda da karbon yutak ormanlarını bakanlık olarak tesis edeceğiz.

Ben, konuşmamın bu bölümünde tarımda bazı makroekonomik görünüme de değinmek isterim. Hep söylendi, bu rakamlar bizim rakamlarımız değil Dünya Bankası rakamları. Üretim alanları bakımından dünyada 33'üncü sırada olan bir ülkeyiz ancak 74 milyar dolarlık tarımsal hasılayla Avrupa'nın 1'nci, dünyanın 7'nci büyük tarım ekonomisiyiz, bununla da gurur duyuyoruz. (AK PARTİ sıralarından alkışlar) Tarım sektörümüz son yirmi iki yılın on sekizinde büyüme katetmiştir, 2024 yılında ise yüzde 5,1'lik büyümeyle ülke ekonomisinin de üzerinde bir performans göstermiştik. 2025 yılının üçüncü çeyreğinde ise hayvancılık, ormancılık ve balıkçılık faaliyetlerinde büyüme yaşanmıştır ancak sektörde baskın bir paya sahip olan bitkisel üretimin olağanüstü iklim koşullarından etkilenmesi nedeniyle genel tarım sektörü dönemsel olarak daralmıştır. Bu durum, sektörün yapısal kapasitesinden kaynaklı değildir, iklimsel olağanüstü koşulların etkisiyle oluşmuştur. Altını çizerek ifade etmek istiyorum: 2025 yılında ne Çiftçi Kayıt Sistemine kayıtlı olan üreticimizde bir azalma oldu ne ekilen alanlarımızda bir azalma oldu ne de kullanılan tarımsal girdilerde bir azalma oldu. Dolayısıyla bu konu sadece bitkisel üretimde oldu ve arızidir, bunu da ifade etmek istiyorum. Üreticilerimize zirai don ve kuraklık kaynaklı zararları için 49 milyar lira ödeme yaptık. 2024 yılını 2002 yılıyla kıyasladığımızda hem hayvansal üretimde hem de bitkisel üretimde çok ciddi artışların olduğunu söylemek istiyorum.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

CAVİT ARI (Antalya) - Sayın Bakanım, yirmi üç sene geçti 2002'den 2025'e. Geçen yıllara göre kıyaslayın, yirmi üç sene geçmiş Sayın Bakan.

ÜMMÜGÜLŞEN ÖZTÜRK (İstanbul) - Avrupa'da 1'inciymişiz, örnek gösterdiğiniz Hollanda'yı geçtik; duyunuz değil mi orasını?

CAVİT ARI (Antalya) - Yirmi üç sene önceye göre kıyaslayacağınıza üç sene önceye göre kıyaslayın, dört sene önceye göre kıyaslayın.

ÜMMÜGÜLŞEN ÖZTÜRK (İstanbul) - Hollanda'yı geçmiştiz, duyunuz değil mi? Hep "Hollanda" "Hollanda" diyorsunuz. Avrupa'da 1'inciyiz, Avrupa'da.

BAŞKAN - Buyurun, devam edin.

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI (Devamla) - Değerli Vekilim, bal üretiminde Avrupa'da 1'inci, dünyada 2'nciyiz. Biz gurur duyacağımız şeyleri buradan ifade edelim. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

CAVİT ARI (Antalya) - Ukrayna sorununu çözemediniz daha. Üretici perişan, ihracatçı perişan! Tarım Bakanı olarak bunları anlatmıyorsunuz. Ukrayna vergiyi artırdı, kılınızı kıpırdatmıyorsunuz.

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI (Devamla) - Aynı şekilde, kanatlı hayvan varlığımızda Avrupa'da 1'inciyiz, su ürünleri üretiminde Avrupa'da 2'nci, dünyada 17'nciyiz, su ürünleri ihracatımız 2 milyar dolara ulaşmıştır. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Artık dünya tarım planlamasını Türkiye'nin alacağı ürüne göre yapıyor.

CAVİT ARI (Antalya) - Sayın Bakan, bakın, ihracatçı ve Antalya üreticisi perişan, bununla ilgili hiçbir adım atmıyorsunuz. Esas bunları çözün Sayın Bakan.

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI (Devamla) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Bakanlığımız ve bağlı kuruluşlarımızın 2026 yılında gerçekleştireceği çalışmalar kapsamında yatırım bütçemiz 202 milyar lira, tarımsal destekleme ödeneği 168 milyar lira olmak üzere Bakanlık bütçemiz 542 milyar lira olarak teklif edilmiştir. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Mercimek üretimi niye düştü Sayın Bakan?

BAŞKAN - Sayın Bakan, buyurun, devam edin.

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI (Devamla) - Sizlerin onayına arz edilen bütçemizi üreticilerimizin haklarının korunması amacıyla en verimli ve en etkin biçimde kullanacağımızı belirtmek istiyorum. Üreticimizin yanında, toprağın bereketinde, suyun kıymetinde ve yeşil vatanın emanetinde gece gündüz çalışmaya devam edeceğiz. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan'ın liderliğinde, üreticilerimizin her zaman yanında olduk, olmaya da devam edeceğiz. Bütün gücümüzle onları destekleyeceğiz. (AK PARTİ sıralarından alkışlar) Bu süreçte, üretimin sürdürülebilirliği ve güçlü Türkiye hedefleri doğrultusunda bizlere verdikleri destek için Cumhurbaşkanlığı'na da şükranlarımı sunuyorum. (AK PARTİ ve MHP sıralarından alkışlar)

Bu vesileyle tekrar ifade etmek isterim ki üreticilerimiz, çiftçilerimiz bizim için birer kahramandırlar.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun, tamamlayın.

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI (Devamla) - Sözlerimin sonunda, üreticilerimize, çiftçilerimize, sivil toplum kuruluşlarımıza, paydaşlarımıza, mesai arkadaşlarıma ve katkılarınız için siz değerli milletvekillerimize teşekkür ediyorum. Bütçemizin ülkemize, milletimize ve sektörümüze hayırlı olmasını diliyorum, hepinizi saygıyla selamlıyorum. (AK PARTİ sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar; MHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ederim.

Aleyhinde Sayın Zuhâl Karakoç.

Buyurun Sayın Karakoç. (MHP ve AK PARTİ sıralarından alkışlar)

ZUHAL KARAKOÇ (Kahramanmaraş) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; 2026 yılı bütçe görüşmeleri kapsamında Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığımızın bütçesi üzerine söz almış bulunuyorum. Bu vesileyle aziz milletimizi ve Gazi Meclisimizi saygıyla selamlıyorum.

İlk Cumhurbaşkanımız ve ebedi Başkomutanımız Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ü, silah arkadaşlarını ve kahraman şehitlerimizi rahmetle anıyor, gazilerimize hürmetlerimi sunuyor; 6 Şubatta merkez üssü Kahramanmaraş olan depremlerde kaybettiğimiz vatandaşlarımızı saygıyla ve özlemle yâd ediyorum.

Çevreyi korumak, vatani, insanı ve istikbali muhafaza etmektir. Afetlere dirençli şehirler kurmak deprem gerçeğiyle yüzleşmiş aziz milletimiz için bir tercih değil, mecburiyettir. Çevrecilik, milliyetçiliğin bir gereği, afetlere dayanıklı şehirler inşa etmek ise gelecek nesillere olan namus borcumuzdur çünkü Türk milliyetçiliği toprağıyla, taşıyla, insanıyla bu memleketi koruma sorumluluğudur. Bu sorumluluk bilinciyle devletimiz Kahramanmaraş merkezli depremlerin ardından 11 ilimizde büyük bir imar ve ihya sürecini kararlılıkla sürdürmektedir. Konutlar yükselmekte, hak sahipleri evlerine kavuşmaktadır; bu irade ve emeği takdir ediyoruz ancak sahada karşılaşılan bazı yapısal sorunları da yapıcı bir anlayışla ifade etmek zorundayız.

(Uğultular)

FİLİZ KILIÇ (Nevşehir) - Sayın Başkanım, hatip konuşuyor.

NURTEN YONTAR (Tekirdağ) - Şu anda yapılan yanlış, arkadaşla saygısızlık.

CAVİT ARI (Antalya) - Sayın Başkanım, sayın vekil konuşuyor, orada...

GÖKAN ZEYBEK (İstanbul) - Sayın Başkanım, hatibi dinleyemiyoruz.

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) - Hatip orada konuşuyor, hatibe saygısızlık.

NURTEN YONTAR (Tekirdağ) - Saygısızlık yapılıyor.

GÖKAN ZEYBEK (İstanbul) - Hatip kime konuşuyor, Bakanlar dinlemiyor. Aleyhte söz aldı, lehte konuşuyor zaten.

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) - Hatibe saygısızlık yapılıyor.

BAŞKAN - Sayın milletvekilleri...

Değerli milletvekilleri, biraz sonra vaktiniz olacak, kutlamayı yaparsınız.

Sayın Karakoç'un konuşmasını başa alıyorum.

Buyurun Sayın Karakoç.

ZUHAL KARAKOÇ (Devamla) - Deprem sadece şehirlerimizi değil yerel ekonomileri de derinden etkilemiştir. Bu nedenle, yeniden imar sürecinde tedarik ve yapım faaliyetlerinin mümkün olduğunca yerel firmalar üzerinden yürütülmesi hem ekonomik hem de sosyal açıdan büyük önem taşımaktadır dedik daima. Fakat ne yazık ki ihale süreçlerinde aranan 2023 yılı iş bitirme şartı deprem bölgesindeki yerel firmalarımızın neredeyse hiçbiri tarafından karşılanamamış, bu durum şehirlerini en iyi tanıyan firmaların sürecin dışında kalmalarına neden olmuştur. İhaleleri alan firmalar çoğu zaman sahaya bizzat gelmeden işleri çok sayıda taşeron silsileleri aracılığıyla yürütmektedir.

MEHMET EMİN EKMEN (Mersin) - Hem de üçte 1 fiyatla Sayın Vekilim.

ZUHAL KARAKOÇ (Devamla) - Böylece, hem süreç uzamakta hem maliyetler artmakta hem de kalite ve denetim zinciri maalesef zayıflamaktadır. En önemli ise sorumluluk dağılmakta, olası aksaklıklarda muhatap bulmak zorlaşmaktadır. Bizim beklentimiz, deprem konutlarında işi bizzat yapmayan, yalnızca aracı konumunda kalan yapıların azaltılması, yerel kapasitenin daha güçlü şekilde sisteme dâhil edilmesidir. Bu yaklaşım hem devletimizin menfaatini koruyacak hem de şehirlerin daha sağlıklı ve hızlı bir şekilde ayağa kalkmasını sağlayacaktır çünkü biz biliyoruz ki betonla şehir kurulur ama insanla memleket olur. Şehirleri ayağa kaldırırken insanı merkeze alan, yerelin sesine kulak veren, sahadaki gerçekliği gözetan karar mekanizmalarının işletilmesini bekliyoruz. Böylece, devletimizin nizamını yaşatan, vatandaşlarımızın gönül ufku alan açan, kendi tarihî ve kültürüyle yaşayan, nesillerini de bu doğrultuda yaşatan vizyoner ve estetik şehirler inşa etmek mümkün olacaktır.

Millî ruhun en kadim taşıyıcısı olan, namusu ve şerefi uğruna tarihte karşısına cihanı almış aziz memleketim Kahramanmaraş'ın yeniden yapılandırılmasında kent ruhu ve mimari doku da tarihinin şanına yakışır nitelikte olmalıdır. Nüfusu dikkate alan uzun vadeli planlamalar yapılmalı, nüfusu neredeyse 1,5 milyona dayanan Kahramanmaraş için sosyal alanlar ve otopark gibi temel ihtiyaçlar yalnızca bugünü değil yarını da karşılayacak şekilde ele alınmalıdır.

Şehrimizin en acil ihtiyaçlarından biri de modern kentleşmenin olmazsa olmazı olan şehir içi ulaşımda raylı sistemin hayata geçirilmesidir. Gerekli bütçenin Kahramanmaraş'ımıza bu yönde tahsis edilmesi vatandaşlarımızın haklı ve mütevazı bir beklentisidir. Kahramanmaraşlılar olarak, deprem bölgesi milletvekilleri olarak deprem bölgesinin bütün vatandaşları için şu ihtiyacı dile getirmek zorundayım: Kendi şehirlerimizi en iyi tanıyan bizleriz ve kendi şehirlerimizin geleceğinde söz sahibi olmak istiyoruz. Bu imarlar yapılırken emeği zaten bizzat veren kişiler olarak bunun iş bitirmesinin de bunun kazancının da memleketimizde kalmasını istiyoruz Sayın Bakanım. Taleplerimiz lüks değil hayatidir, taleplerimiz bir temenni değil en doğal hakkımızdır. Çok iyi biliyoruz ki devlet akli şehirlerini zamana havale etmez. Devlet akli yıkılanı ayağa kaldırır, yarayı sarar, vatandaşını sahipsiz bırakmaz. Kahramanmaraş bütçeden ayrıcalık değil hakkını istemektedir.

2026 yılı Bakanlık bütçesinde bu ihtiyaçların karşılık bulmasını temenni ediyor, yüce Meclisimizi saygıyla selamlıyorum.

Teşekkür ederim. (MHP ve AK PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ederim.

Birleşime yarım saat ara veriyorum.

Kapanma Saati:19.57

BEŞİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 20.35

BAŞKAN: Başkan Vekili Celal ADAN

KÂTİP ÜYELER: Yasin ÖZTÜRK (Denizli), İshak ŞAN (Adıyaman)

----- 0 -----

BAŞKAN - Sayın milletvekilleri, Türkiye Büyük Millet Meclisinin 34'üncü Birleşiminin Beşinci Oturumunu açıyorum.

2026 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi ile 2024 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi'nin görüşmelerine devam ediyoruz.

Komisyon yerinde.

Şimdi söz talep eden Grup Başkan Vekillerimize söz vereceğim.

YENİ YOL Partisi Grubu adına Mehmet Emin Ekmen.

Buyurun.

MEHMET EMİN EKMEN (Mersin) - Sayın Başkanım, teşekkür ediyorum.

Bugünkü bütçe görüşmelerinin özellikle deprem felaketiyle ilgili olan kısımlarını sayın milletvekillerimiz ve Bakanımızdan dinleyince aklıma Yunan mitolojisindeki Narkissos'un yani Nergis'in hikâyesi geldi. Nergis oldukça yakışıklı biriymiş ve kendini de çok sever, kimseyle karşılaştırmazmış; bir gün sudaki aksini görünce kendine âşık olmuş ve sudaki aşkına kavuşabilmek için suya düşüp boğulmuş. Korkarım ki AK PARTİ'nin bu kendine âşık hâli onun da sonunu getiren unsurlardan biri olur. Arkadaşlar, tevazu, peygamberlere ait hasletlerden biridir. (CHP sıralarından alkışlar) Tevazu, insanın doğasındaki hâllerden, hasletlerden biridir. O hâl geldi ki bin yıllar boyunca birçok felaketten çıkmış ve kendini yeniden mamur etmiş Anadolu'yu bu imarla birlikte yeni bir başlangıç olarak kodlamaya başladı. Bunun gerçekten abartılı bir durum olduğunu düşünüyorum. Tabii ki takdir ediyoruz. Bir milletvekilimiz "İki dakikalık yıkımı iki yılda inşa ettiniz." demiş diye bunu da her yerde kullanıyorsunuz fakat o iki dakikayı da hiç hatırlamak istemiyorsunuz. O iki dakikanın ardından iki günü, iki günün ardından iki haftayı da hiç hatırlamak istemiyorsunuz. Arkadaşlar, hatırlayalım, devlet uzunca bir süre -bizzat yerinde görerek müşahede ettik Genel Başkanımız Sayın Ali Babacan'la- iki hafta bazı köylere giremedi. Günlerce, günlerce enkaz altındaki insanlar dışarıya sesini duyurmaya çalışarak yardım beklediler ama soğuktan donarak öldüler. Günlerce aileler yıkıntıların yanı başında içeriye seslenerek bir umutla beklediler ama günler sonra ellerine ancak bir cenaze, bir beden teslim edilebildi. O günkü o ulaşılamazlık hâlini bugün "15'inci günde inşaatları başlattık." diye anlatmak nedir Allah aşkına? Sizin vazifeniz 15'inci günde inşaata başlamak değildi, 15'inci günde bütün canlıları, değilse bedenlerini sağ salim bir şekilde dışarıya çıkarabilmektir ama böyle bir anlatı için bugün gelip burada anlatıyorsunuz. Arkadaşlar, Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan birçok kere 1 milyon konut hedefinden bahsetti, 1'inci yılda 359 bin konut hedefinden bahsetti. Bugün Sayın Bakan diyor ki: "1'inci yılda 155 bin, 3'üncü yılın sonunda bugün itibarıyla 455 bin..." Yani bu kıyaslamaları yaptığınızda biraz başınızı eğerek, biraz omuzlarınızı düşürerek, biraz sesinizin tınısını değiştirerek, o yanı başında çocuğunun elini tutarak çocuğunun ölümüne eşlik eden vatandaşlarımızı hissederek konuşmanızı bekleriz. Gerçekten, bu perdeden bir konuşma, hele hele deprem felaketi için hiç doğru değil.

Bir başka detay, ya, "Tek Yürek" diye bir kampanya yapıldı; dünyada eşi benzeri olmamış bir şekilde kamu bankaları, Merkez Bankası oraya para koydu. Bu kampanya niçin yapıldı? Buraya taahhütte bulunan iş adamları bu ödemeleri yaptı mı? Bunlar hangi yöntemle kullanıldı? Yani bu paralar hangi harcama yöntemiyle kullanıldı? Bilmiyorum. Biliyorsunuz, bir genel müdür de

babasından kalan mirası vermiş gibi "En çok parayı ben verdim buraya." diye Sayın Cumhurbaşkanının huzurunda hadsizlikte bulunmuştu. Tek Yürek Kampanyası'nın sonucu nedir? Bu konuda niçin kamuoyunu bilgilendirmezsiniz, niçin bizi bilgilendirmezsiniz?

Diğer taraftan, Sayın Bakan hızlı giden işlerden hareketle bahsediyor. Onlarca örneği verilebilir, zannediyorum Zuhul Hanım da bir miktar değişti, İrfan Bey de değişti. Ankara'da 4,5 milyona doğrudan davetiyeyle verilen işler Maraş'ta, Hatay'da 1,7; 1,8 milyona taşere ediliyor arkadaşlar; Allah'tan korkun. Deprem için büyük vergi paketleri çıkartıldı, 100 milyar dolar söylüyoruz. 100 milyar dolara yaptığınız işin 2 katını, 3 katını yapmak mümkündür. Bütün veriler Çevre Bakanlığının kendi verileri. Sayın Bakan burada olsaydı daha iyi olurdu Sayın Başkanım ama -bilemiyorum- mazereti nedir acaba? Çevre Bakanlığının kendi maliyet bedellerinin yaklaşık 3 katına, 4 katına doğrudan ihaleler verildi yani bütün bunları burada hiç olmamış gibi konuşmak ve bugün itibarıyla birtakım inşaa faaliyetlerini tarihin akışında yön değiştirici bir unsur gibi sunmak doğrusu anlaşılmaz bir durum. Artı, bütçeler bir muhasebe mekânıdır, bir imkânıdır yani Sayın Bakanın kırk dakikayı aşan konuşmasının yüzde 80'ini, 85'ini sadece deprem bölgesinde yapılan inşalara ayırmış olması, üstünkörü bir şekilde ev sahibi olduğumuz ama başkanı olmadığımız KOP'tan bahsetmesi, başta su olmak üzere diğer şehircilik problemlerinden, kentsel dönüşüm ve İstanbul'da kendisinin aday olarak taahhüt ettiği depreme hazırlık projeksiyonunda Bakanlığı nerede konumlandığından hiç bahsetmemesi de yadırgayıcıdır.

Bu bağlamda son cümlem şu olsun: AFAD 2020 yılında Maraş depremini görmüştü, Sayın Vekil İrfan Karatutlu dün bunu anlattı fakat buna hazırlık yapılmadı. Türkiye'nin bir Afet Müdahale Eylem Planı var 2013'te hazırlanmış, 2018 Cumhurbaşkanlığı sistemine göre güncellenmemiş, aradan dört yıl geçmiş, hâlâ güncellenmedi ve hâlâ biz kuruluşuna göre koordinatör olan bir kurum olan AFAD'ı bugün operasyonel bir kurum olarak kodluyoruz ve bu depremden aldığımız dersleri bu afet eylem planına yansıtmıyoruz.

Sayın Bakanım, Sayın Başkanım; Tarım ve Orman Bakanımızın ifade ettiği birkaç konuya hızlıca değinmek istiyorum. Sürem de azalıyor.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun, tamamlayın.

MEHMET EMİN EKMEN (Mersin) - Sayın Bakanım, don felaketi -milletvekili arkadaşımız izin verirse eğer- 25 Şubat'ta yaşandı. Don felaketiyle ilgili ilk tedbir paketini Sayın Cumhurbaşkanı 28 Haziranda açıkladı, 14 Eylülde Resmî Gazete'de tebliğ yayınlandı. Eğer çiftçi 25 Şubattan 14 Eylül'e kadar tefecinin eline düşmemişse, eğer hâlâ yaşıyorsa, 14 Eylüldeki tedbirlerden ne kadar faydalananacak bilmiyorum.

Sayın Bakanım, ithal eti anladık, burada çokça konuşuldu; Sayın Bakanım, göbek marul ithal edilir mi ya? Tarsuslu çiftçinin 25 liraya mal ettiği göbek marulu 15 liraya İran'dan ithalata hangi vicdanla izin veriyorsunuz ya? Çamlıyaylalı çiftçinin 40-50 liraya, 70 liraya mal ettiği cennet hurmasına Azerbaycan'dan ithalata hangi vicdanla izin veriyorsunuz ya?

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun, tamamlayın Sayın Ekmen.

MEHMET EMİN EKMEN (Mersin) - Pamuk hasadı yapılıyor, pamuğa ithalat; cennet hurması hasadı yapılıyor, cennet hurması ithalatına izin; tam çilek hasadı yapacak Silifkeliler, çilek ithalatına izin. Allah rızası için bunlara bu şekilde izin verilmemesi gerekiyor.

Sulama programımız... Hâlâ Anadolu'da boşa akan sular var. 2014 yılında tamamlanan Batman Sol Sahil Sulama Kanalı'na ilk su 2024 yılında akıtılıyor arkadaşlar; 2014 yılında bitmiş, ilk su 2024 yılında akıtılıyor. Böyle bir yönetim anlayışından bahsedilebilir mi? Şimdi, Bakanlığınızla koordineli sivil toplum kuruluşları var; arıcılar, damızlık koyun, keçi veya sığır birliği gibi. Geçen ay seçimleri yapıldı, 3'ünün de başkanı hemşehri. İlginçtir, bu 3 hemşehri aynı zamanda sizin bir Genel Müdürünüzle de hemşehri ve bu 3 hemşehrinin nüfusa kayıtlı olduğu il bu 3 statüde de ilk 10'a girmiyor; ne arıcılıkta ne koyun, keçi birliğinde ne sığırcılıkta. Sayın Bakanım, sivil topluma bu kadar müdahale doğru mu? O Genel Müdürünüzü karşınıza alıp "Ya, sizin benden aldığınız güçle sivil toplumu böyle dizayn etmeye ne hakkınız var?" diye sormayacak mısınız?

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Sayın Ekmen, buyurun, sekizinci dakika.

MEHMET EMİN EKMEN (Mersin) - Özür diliyorum efendim, bitiriyorum.

BAŞKAN - Buyurun, toparlayın.

MEHMET EMİN EKMEN (Mersin) - Sayın Bakanım, aile işletmelerinde 2016'da 5 dönümüne 100 lira destek veriliyordu; 2023'te 200'dü, 2026'da kaldırılıyor. Çiftçide de hayvancılıkta da aile işletmelerini gözetmeyen bir destek anlayışının tutması mümkün değil.

İthal muza vergi koymuştunuz yüzde 145 oranında, bugün bu reel olarak yüzde 70'e gerilemiş durumdadır; lütfen bunu gözden geçirin. Lütfen muzcularla ilgili olarak zincir marketlerin yarattığı ithal muzla dayanışmalı tekeli sona erdiriniz. Aile işletmelerinin kredi desteklerini artırmaz ve uyuşturucuya karşı Mersin'de bir muz ihtisas gümrüğü oluşturunuz.

Son olarak, orman vasfını kaybetmiş alanları tekrar gözden geçirerek başta zeytinlikler olmak üzere bu alandaki meyve ağaçlarıyla dost bir çözüm üretiniz.

Teşekkür ediyorum. (YENİ YOL sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - İYİ Parti Grubu adına Sayın Turhan Çömez.

Buyurun Sayın Çömez.

TURHAN ÇÖMEZ (Balıkesir) - Çok teşekkür ediyorum.

Sayın Başkan, saygıdeğer milletvekilleri, Sayın Bakanlar, değerli bürokratlar; yüce heyetinizi saygıyla selamlıyorum.

Bugün burada her iki Sayın Bakan da rakamlar vererek çok önemli iş yaptıklarını anlattılar. Hakikaten bunları inanarak anlattıysa bir sorun, inanmadan konuşulursa bir başka sorun.

Sayın Tarım Bakanı gıda enflasyonundan hiç bahsetmedi. Şimdi, resmî, uluslararası raporlarda yayınlanmış birtakım bilgileri paylaşacağım sizinle. Bakın, Türkiye, dünyanın en mümbit coğrafyası, en bereketli toprakları ve maalesef dünyanın en yüksek gıda enflasyonu boğuşuyor. Allah aşkına, bu kadar iş yaptınız, bu kadar başarılısınız, harika işler yaptınız, tarımda rekor üstüne rekor kırıyorsunuz; nedir bu gıda enflasyonu Allah aşkına? Yüzde 34'lerde, 35'lerdeydi en son OECD'nin açıkladığında, 32,5.

OECD'nin ortalamasına baktığınızda gıda enflasyonu 4'lerde, bizimki almış başını gitmiş. Şimdi, bahane isterseniz, iktidara bahane çok, diyorlar ki: "Savaş var." Rusya'ya bakıyorsunuz, Rusya'da yüzde 7,5. Diyorlar ki: "Kuraklık oldu." Suudi Arabistan'inkine baktım, yüzde 1,3. Olmadı, "Covid vardı." dediler, Covid'i bahane gösterdiler; Yunanistan'a, Bulgaristan'a bakıyorum, Yunanistan'da yüzde 2,7. Allah aşkına, bu mümbit topraklarda, bu bereketli coğrafyada neden bu ülkenin gıda enflasyonu bu kadar yüksek, bunun bize izahını yapın.

Peki, gıda enflasyonunu düşürebilir misiniz? Siz bu kafayla gıda enflasyonunu düşüremezsiniz çünkü yirmi üç yıldan beri öyle hatalar, öyle yanlışlar, ihanete varan uygulamalar yaptınız ki bu saatten sonra kısa vadeli, gıda enflasyonunu düşürmeniz mümkün değil. Niye düşüremezsiniz, söyleyeyim: AK PARTİ iktidara geldiği gün ilk yaptığı işlerden bir tanesi gübre fabrikalarını özelleştirmek oldu. O dönemde çok itiraz ettim -Gemlik Gübreye başladı kavgamız- yapmayın, bunları özelleştirmeyin diye. Korkunç bir rant alanı açtınız ve şu anda Türkiye'nin yılda tükettiği 7 milyon ton gübrenin önemli bir kısmı ithal ediliyor ve ithal edilen gübreye harcadığımız para da 2 ila 3 milyar dolar civarında. Peki, gübre enflasyonu ne civarda? Bakın, 2021 ile 2025 arası gübre enflasyonu DAP gübresinde yüzde 1.146 artmış, rakamlar bende, hiç kimse bunları yalanlayamaz. Bütün Tarım Bakanlığı mensuplarına ben bunları kanıtlamaya hazırım. DAP gübresinde dört yılda yüzde 1.146 gübre enflasyonu olur mu Allah aşkına? Yanı sıra, ürede yüzde 900, nitratta yüzde 900'e yakın gübre artışı var. Şimdi, bu şartlar altında sizin gıda enflasyonunu düşürmeniz mümkün değil.

Gelelim mazota. Bakın, şimdi diyorsunuz ki: "Mazot desteği veriyoruz size." Oturdum, bu yılın harcanan mazotunu çıkarttım; 3,5 milyar litre mazot harcamış çiftçi. Peki, çiftçinin ÖTV ve KDV'ye ödediği para ne kadar? 70 milyar liradan fazla para ödemiş çiftçi. Peki, siz ne kadar yardım yaptınız veya destek yaptınız? 20 milyar civarında. Kaşıkla verip kepçeyle aldınız, ondan sonra da "Yardım yaptık." diyorsunuz. Baktım mazot fiyatına geçtiğimiz yıllarda ne kadar artmış diye, dört yılda yüzde 636 artmış mazot. Her Allah'ın günü övünüyorsunuz "Gabar'da şunu bulduk, şu kadar doğal gaz bulduk, bu kadar petrol bulduk." diye. Nedir bu mazottaki fiyat artışı Allah aşkına?

Geçtiğimiz günlerde Tayvan'daydım. Tayvan'da mazot 40 küsur lira -ki yirmi beş gün tankerler yine Körfez bölgesinden mazotu, petrolü alıp taşıyor oraya, 40 liraya satıyor- benim ülkemde 60 liraya dayanmış. Nedir Allah aşkına bu ÖTV, KDV merakı ve bu milletin üstüne yüklediğiniz bu külfet? Bu şartlar altında bu 2 girdi maliyetinin üstesinden gelmeden gıda enflasyonu başa çıkamazsınız.

Gelelim bir başka soyguna veya bir başka yetersizliğe veya bir başka uygulamaya. Niye "soygun" dedim, onu da söyleyeceğim şimdi. Lisanslı depoculuk; AKP döneminde lisanslı depoculuk gerekli hiçbir desteği almadı, alamadı; yanı sıra, enflasyonu artıran temel faktörlerden bir tanesi de otoyollardır; Antalya'da 5 lira olan şey İstanbul'a geldiğinde 50 lirayı buluyor. Peki, niye lisanslı depoculuğa laf ettim, biliyor musunuz? Geçtiğimiz günlerde bir soru önergesi verdim -teşekkür ediyorum, genellikle yüzde 90 soru önergelerime cevap vermeyen Sayın Bakan buna cevap vermiş- Mardin Kızıltepe'de lisanslı depoculuk; devletin emanet ettiği buğdayı çalınmış ya; 1,5 milyar liralık hırsızlıktan bahsediyoruz burada, 1,5 milyar lira! Ya, bu nasıl bir düzendir Allah aşkına? Devletin, milletin buğdayı lisanslı depoculuktan nasıl çalınır? Geçtiğimiz yıl yine buna benzer bir olay, aynı natürde değil ama buna benzer bir olay Bandırma'da yaşandı. Bizim Bandırmalı çiftçinin ürünleri götürüldü, oradaki bir alana döküldü, Merinos Çiftliği'nin alanına döküldü ama ithal edilen buğday, Rusya'dan gelen buğday depolara konuldu. Ben buna itiraz ettim; gittim, yerinde tespit yaptım, tonlarca buğday yerin altında çürümüş! Bir daha söylüyorum, tonlarca! Ben biliyorum başıma geleceği, video çektim, görüntüleri aldım. Bölgedeki TMO Müdürü geldi, bilmem kaç yüz ton buğdayın çürüdüğünü gözler önünde sergiledi ve söyledi. Sayın Bakan beni arayıp "Ya, böyle bir problem var, gelin, bu konunun üstüne gidelim, şundan şundan dolayı oldu." demek yerine, yemiyorlar içmiyorlar, beni mahkemeye veriyorlar; mahkemeye vermiş Sayın Bakan beni. Tabii, mahkemeye bütün belgeleri sunduk, ondan sonra da Bakanlığın açmış olduğu dava iptal edildi. Sadece o değil bütün bakanlıklar aynı şeyi yapıyor. Soru önergelerine cevap yok; verdiğimiz eleştirilere, ortaya koyduğumuz bilgilere, belgelere cevap yok. Yemiyorlar, içmiyorlar, koşa koşa mahkemeye veriyorlar, mahkeme de gerekli kararı verdi.

Şimdi tarımsal desteklere gelelim. Bakın, tarımsal desteklerde son on yıl içerisinde çok ciddi bir azalma var ve 2016'da...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun, tamamlayın.

TURHAN ÇÖMEZ (Balıkesir) - ...tarımsal gayrisafi millî hasılanın yüzde 2'si destek olarak veriliyorken 2026 bütçesinde bu 0,9'a düşmüş. Yani çiftçi tamamen ihmal edilen, çiftçi tamamen yok farz edilen bir kesim hâline gelmiş. Diğer detaylara girmeyeceğim. Anayasa'nın ve Tarım Kanunu'nun hâkim maddesi diyor ki: Çiftçiye bütçenin yüzde 1'ini vereceksin. Ama vermiyorlar.

Tarımsal istihdamda çok ciddi düşmeler var. Tarım alanlarında çok ciddi azalmalar söz konusu. Çiftçi borcunda çok ciddi artışlar var. Hepsinin dosyaları, raporları burada; isteyen herkese belgelerini, bilgilerini paylaşırım; detaylara girmeyeceğim. Ve maalesef çiftçi borcu geçtiğimiz yıllarda dramatik bir şekilde arttı. Şu anda 1 trilyon 85 milyar liralık çiftçi borcu var ve korkunç bir artışla karşı karşıyayız.

Yine, Sayın Bakan diyor ki: "Bu sene kuraklıktan falan dolayı biz küçüldük." Aslında öyle değil, köyler boşaldı. Ben bütün AK PARTİ'li milletvekili arkadaşlarıma çağrı yapıyorum: Gelin, köylere beraber gidelim; çiftçiyle, hayvan yetiştiricisiyle birlikte konuşalım.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun, tamamlayın.

TURHAN ÇÖMEZ (Balıkesir) - Köyler boşalmış, çiftçiler azalmış ve çiftçi sayısı azalmakla birlikte çiftçilik yapan köylünün yaş ortalaması 58'lere çıkmış. Bu şartlar altında çiftçiliğin ve tarımın ayakta kalması mümkün değil ve ne yazık ki giderek küçülen, giderek daralan bir çiftçilikten bahsediyoruz.

Hayvancılığa gelince, bir dünya rakam söylendi. Hayvancılıkla ilgili söyleyecek çok şeyim var. Hayvan ithalatı konusunda söyleyecek çok şeyim var ve hayvan ithalatıyla ilgili kurulmuş şebekelerin, çetelerin bu ülkenin başına ne kadar bela olduğunu birçok kere anlattım. Herhâlde mahkemeye vermeye hazırlanıyorlar -çok mutlu olurum mahkemeye verilerse- çünkü AK PARTİ'nin yetkilileri öyle söyledi. Bakın, mahkemede hangi belgeleri sunacağım ve nasıl cevap vereceksiniz, göreceğiz.

Son olarak şunu söyleyeceğim size: Bakın, bugün dendi ki "Şunu yapacağız, bunu yapacağız." gelecek kipiyle birçok şey söylendi. Aslında biz bunlara çok hazırız ve tanıdık.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Son dakikayı veriyorum.

Buyurun.

TURHAN ÇÖMEZ (Balıkesir) - Hani siz Sudan'da tarım yapıyordunuz, ne oldu Sudan'daki tarımınız? On yıl önce bir şirket kurdunuz, dünyanın parasını verdiniz, hikâye; ondan sonra, Cumhurbaşkanlığı kararnamesiyle kapattınız. Venezuela'da tarım yapıyordunuz ya... Türk toprakları ne oldu? Türk çiftçisi ne oldu? Venezuela'da tarım yapıyordunuz, o da hikâye, "Onu da beceremedik." dediniz ve konuyu kapattınız.

Birçok kereler sordum, bir kere daha soracağım: Ne oldu Sayın Bakan şu elektrikli traktöre? Bana bir söyler misiniz, bu elektrikli traktör ne oldu? Sayın Erdoğan'ın ayağına galoşları giydirip götürdünüz, bu elektrikli traktörle tarlada resim çektiydiniz ya. "Günde 8 liralık elektrikle bilmem kaç gün, bilmem kaç saat bu traktörü kullanabileceksiniz." dediniz. Baktım Sayıştayın raporlarına, Ziraat Bankasından tam 40 milyon dolar, 2 milyara yakın birilerinin cebine boca etmişsiniz, elektrikli traktör hikâye ve maalesef bugün Türk çiftçisi traktörünü alamaz hâle gelmiş ve tarlasını tapanını süremez hâle gelmiş.

Sayın Başkanım, bir dakika daha vererseniz devam edeceğim.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun.

TURHAN ÇÖMEZ (Balıkesir) - Teşekkür ediyorum.

Sulama sistemleriyle ilgili birçok laf ettiniz ama sulama sistemlerinin Türkiye'de yirmi üç yıldan beri ihmal edildiğini net olarak söyleyebilirim, sürekli arazide olan birisi olarak söylüyorum; barajlar, kanaletler restore edilmedi, tamir edilmedi, yüzde 51'i yollarda kayboluyor gidiyor ve maalesef teknolojik sulamaya önem vermediniz, vermediğiniz için de ciddi sıkıntılar yaşanıyor.

Tarımsal dış ticaret... Dünyanın lafını ettiniz, rakamlar burada, herkesle paylaşmaya hazırım devletin resmî rakamlarından. "Eski Türkiye" dediğiniz dönemde, 1990 ile 2002 arası ticarete baktığımızda 6,2 milyar dolar tarımsal ticarete artı veriyoruz ama sizin iktidarınızda, 2002'den bugüne kadar tam 57,5 milyar dolar dış ticaret açığı vermişiz; bu da korkunç bir tablo. İsterseniz, bugün itibarıyla limanlarda olan tarım ürünlerinin neler olduğunu ben size göstereyim, dün akşam itibarıyla aldım. İçiniz acır, limanlardaki şu anda boşalmayı bekleyen ürünleri görseniz içiniz acır; pancar küspesi bekliyor limanlarımızda. Dolayısıyla tarımda bir çöküşü yaşıyoruz. Birtakım rakamlarla hiç bizim karşımıza gelmeyin; çok merak ediyorsanız çıkın sahaya, gidin köye, gidin çarşıya pazara, durumun ne hâle olduğunu görürsünüz.

BAŞKAN - Milliyetçi Hareket Partisi Grubu adına Sayın Filiz Kılıç.

Buyurun Sayın Kılıç.

FİLİZ KILIÇ (Nevşehir) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Kıymetli milletvekilleri, Sayın Bakanlar, bürokratlar ve ekranları başında bizleri takip eden yüce Türk milleti; ben öncelikle, dost ve kardeş ülke Kazakistan'ın Bağımsızlık Günü'nü en içten dileklerle kutlamak istiyorum, hürriyet ve refahının ilelebet daim olmasını temenni ediyorum.

Ardından, devletin imar ve inşa kudretini temsil eden Çevre ve Şehircilik Bakanlığımız ile üretim ve beka teminatımız olan Tarım ve Orman Bakanlığımızın bütçelerini görüştüğümüz bugün, Milliyetçi Hareket Partisi Grubu adına konuşmama öncelikle Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığımızla başlamak isterim. Hepimiz şahidiz değerli milletvekilleri, 6 Şubat'ta asrın felaketini yaşadık. Sayın Bakanımız da bu konuda bize olanlardan ve yaptıklarından ayrıntılarıyla bahsettiler. Çiğirimiz yandı, şehirlerimiz yerle yeksan oldu ancak o toz dumanın içinde devletimiz bir dakika bile diz çökmedi. Bugün geldiğimiz noktada Bakanlığımızın yürüttüğü çalışma sıradan bir inşaat faaliyeti değildir bize göre, bu bir asrın seferberliğidir. Dünyanın en gelişmiş ülkelerinin bile yıllarca kaldıramayacağı enkazı devletimiz milletimizle el ele vererek bir yılda kaldırmış, deprem bölgesinde yükselen her konut devletimizin kudretinin, milletimizin birlik ve beraberliğinin somut bir nişanesi olmuştur. Bu vesileyle, o tozun dumanın içinde kar kış demeden çalışan Bakanlık personelinden işçisine kadar emeği geçenlere teşekkür ediyorum. Ayrıca, Bakanlığımızın yerel yönetimlere bakışındaki o kuşatıcı tavrı, belediyelerimizin altyapı projelerine verdiği desteği, parti ayrımı gözetmeksizin "Hizmetin adresi devlettir." anlayışıyla hareket etmesini memnuniyetle takip ediyor, bu vizyoner duruşun devamını diliyoruz.

Sayın Bakanım, seçim bölgem Nevşehir'in her ilçe ve beldesinin sosyal konut hamlesinden adil ve hakkaniyetli bir şekilde pay almaları düşüncesiyle son TOKİ Sosyal Konut Projesi'nden Uçhisar, Tatların ve Yazıhüyük'te yaşayan hemşehrilerimizin de yararlanabilmeleri için talebimizi bir kez daha size bizzat da iletmek isterim.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; gelelim Tarım ve Orman Bakanlığımıza. Cumhur İttifakı olarak vizyonumuz, güçlü devlet, üreten Türkiye. Biz tarıma bakkal hesabı yaparcasına kâr/zarar denklemiyle bakmıyoruz çünkü biliyoruz ki ambarı boş olanın bağımsızlığı tehlikededir. Bu şuurla, güzel memleketim, tarımın ve turizmin incisi Nevşehir başta olmak üzere Anadolu'nun bereketli topraklarını işleyen çiftçimiz bizim başımızın tacıdır. Devletimiz mazot ve gübre destekleriyle, taban fiyatlarıyla üreticinin yanındadır. Ancak "Lider ülke Türkiye." hedefine yürürken çiftçimizin omuzlarındaki yükü daha da hafifletmek boynumuzun borcudur. Özellikle küresel iklim kriziyle karşı karşıya kaldığımız kuraklık tehdidine karşı modern sulama projelerinin hızlandırılması, enerji maliyetlerinin düşürülmesi beklenmektedir. Biz istiyoruz ki Türk çiftçisi tarlasına giderken "acaba" demesin, "Devletim arkamda, ekersem kazanırım." desin ve şevkle, iştiyakla tarlasına gitsin; ekini eksin, ürününü toplasın.

Kıymetli milletvekilleri, son günlerde milletimizin huzurunu kaçıran bir konuya, gıda güvenliği meselesine de dikkat çekmek istiyorum. Türkiye, artık eski Türkiye değildir; kendi arabasını, kendi uçağını yapan bir teknoloji üssüdür. Böyle bir vizyona sahip ülkenin sofrasında kusurlu ürün, zehirli gıda, denetimsiz yemek kabul edilemez. Bakınız, Bakanlığımızın sahada fedakârca çalışan bir denetim ordusu var. Rakamlara bakıyoruz, 7.522 gıda kontrol görevlimiz sahada. Sayı güzel ancak Sayın Bakanım, burada liyakat ve uzmanlık hususunun altını da çizmek zorundayız. Yaptığımız incelemeler gösteriyor ki bu 7.522 kişilik ordunun yalnızca yüzde 25'i yani sadece dörtte 1'i gıda mühendislerinden oluşmaktadır. Gıda denetimi dediğimiz iş sadece paketin üzerine bakmak, son kullanma tarihini okumak değildir, siz de gayet iyi biliyorsunuz. Gıda denetimi laboratuvar bilgisidir, kimyadır, mikrobiyolojidir, bilimdir;

bu işin ilmini okuyan, diplomasını alan, gecesini gündüzüne katan gıda mühendisleridir. Nasıl ki ameliyata doktor giriyorsa gıda denetimine de işin uzmanı olan mühendis girmelidir. Milliyetçi Hareket Partisi Grubu olarak, Cumhurbaşkanlığı hassasiyetiyle talebimiz ve teklifimiz şudur: Gelin, bu denetim mekanizmalarını bilimle tahkim edelim, Bakanlığımızda çok daha fazla sayıda gıda mühendisi istihdam edelim, o yüzde 25'lik oranı süratle yukarı taşıyalım; hem atama bekleyen, devlete hizmet etmek için can atan binlerce pırıl pırıl mühendis kardeşimize kapı açalım hem de milletimizin sofrasına uzanan o hileli elleri işin uzmanlarıyla kıralım. Mesele sadece gıdanın denetimiyle de bitmiyor. O gıdanın en doğru, en sağlıklı şekilde tüketilmesi; obeziteyle mücadele ve sağlıklı nesiller yetiştirilmesi de en az sınır güvenliğimiz kadar hayati bir beka meselesidir.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun tamamlayın.

FİLİZ KILIÇ (Nevşehir) - Bu minvalde, gıda politikalarımızın oluşturulmasında ve halkımızın doğru beslenme bilincine erişmesinde Sağlık Bakanlığımızla birlikte çalışarak diyetisyenlerimize de Bakanlık kadrolarında hak ettikleri yeri mutlaka açmalıyız. Tarladan sofraya uzanan bu zincirde denetimi mühendise, doğru beslenme stratejilerini diyetisyene emanet edelim. Gelin, bu iki meslek grubunu omuz omuza çalıştırıp milletimizin sağlığını garanti altına alalım.

Sözlerimi toparlarken, şehirlerimizi ihya eden, toprağımızı bereketlendiren bu bütçenin devletimize güç, milletimize sağlık ve tüm çiftçilerimize bol kazanç getirmesini Cenab-ı Allah'tan niyaz ediyorum.

Bütçemizin hayırlara vesile olmasını temenni ediyor, Genel Kurulu saygılarımla selamlıyorum.

BAŞKAN - Halkların Eşitlik ve Demokrasi Partisi Grubu adına Sayın Gülüstan Kılıç Koçyiğit.

Buyurun Sayın Koçyiğit.

GÜLÜSTAN KILIÇ KOÇYİĞİT (Kars) - Teşekkür ederim.

Sayın Başkan, sayın vekiller; ben de Genel Kurulu ve bizi izleyen halklarımızı saygıyla selamlıyorum.

Şimdi, iki Bakanlık dinledik ama "Elimizde ne var?" dersenez vallahi koca bir hiçten ibaret diyebiliriz.

Şimdi, Çevre ve Şehircilik Bakanı konuştu, asrın felaketinde yaşamını yitiren -onlarca asrın felaketi oldu- o büyük deprem felaketinde yitirdiğimiz canları andı fakat bunun müsebbibine dair tek bir cümle kurmadı; örneğin, yapı stokunun bu kadar çürük olmasına, uygunsuz imar aflarının yapılmış olmasına, denetimlerin eksikliğine, AFAD'ın zamanında gitmemiş olmasına, insanların neredeyse aslında günlerce enkaz altında kalıp bağırarak yaşamlarını yitirmesine dair tek bir cümle, tek bir öz eleştiri duymadık; onun yerine ne duyduk? On beş gün sonra bina yapmaya başlamışlar. Ben on beş gün boyunca Malatya'daydım, Doğanşehir'deydim; bir felaketti, bir felaket. Bir distopya filmi varsa, gerçekten, hayatımızda başımıza gelebilecek daha büyük bir felaket olabilir miydi? Ama açık ve net söyleyelim: AFAD yoktu, kurumlar yoktu. Kim vardı? Ülkenin dört bir yanından ve dünyanın dört bir yanından gelen gönüllüler vardı, halk vardı ve halkın yardım seferberliği vardı. AFAD tek bir damla su veremedi günlerce, insanlara ekmeği başka şehirlerden fırıncılar, halk gönderdi ama gelmiş burada Şehircilik Bakanı anlatıyor. Tam yirmi yedi dakika, otuz dakikalık konuşmanın yirmi yedi dakikasında yaptığı inşaatları anlattı. Ya, sanırsınız ki Çevre, Şehircilik Bakanı değil de şantiye şefi! "Şurada şu binayı yaptık, burada bu binayı yaptık." (DEM PARTİ sıralarından alkışlar) Böyle bir şey olabilir mi? Aynı zamanda, siz Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanı değil misiniz? Çevreyle ilgili nasıl bir politikanız var? Aa, pardon, büyük bir politikanız var: Sürekli ÇED raporları çıkarıyorsunuz ve uygunsuz olan alanlara RES'ler, GES'ler yapılmasına, maden sahaları açılmasına ya da uygunsuz işler yapılmasına da yol veriyorsunuz. Peki, iklimle ilgili... Valla iklimle ilgili de şöyle: Elinizi açmışsınız, "Ya Rabb'im, kuraklık olmasın." Bu kadar, iklim politikanız da bunun ötesine gitmiyor ve gerçekten, bu ülkede kuraklığı da engelleyecek, çevre kirliliğini de azaltacak hiçbir önleminiz olmadığını görüyoruz.

Bakın, bu ülkedeki yapı stokunun çoğu çürük, yapı stokunun elden geçirilmesi lazım. Kentsel dönüşümü rantal dönüşüme çevirdiniz. Oysaki kentsel dönüşümün yerinde bir dönüşüm, hak sahibinin haklarını koruyan, mahalle hayatını öldürmeyen; sosyal yapıyı, dokuyu bozmayan bir dönüşüm olması; kentin merkezinde kalmış o halkları kentin çeperlerine sürüp aslında yeni bir soylulaştırma politikasının ürünü olmaması gerekiyor ama tam da yaptıkları bu. Nereden biliyoruz? İstanbul Sulukule'den biliyoruz, İstanbul Fikirtepe'den biliyoruz ve bütün kentsel dönüşüm mekânlarından biliyoruz. Oraya büyük büyük kuleler yaptılar; zenginler geldi, orada oturdu; oradaki yoksul insanlar kentin çeperlerinin dışına büyük borçlarla sürüldüler, evlerini kaybettiler ve en kötüsü de tek tip konutlara maruz kaldılar. Şimdi, riskli alan tespiti yapılması gerekmez mi? Ya, mandalina bahçelerinde; daha mandalina, portakal üzerinde; Samandağ'da zeytinlikleri söküp, mandalina bahçelerini söküp tarlaların ortasına bina yapıyor Sayın Bakan; bunu da bize gelmiş anlatıyor. Ya, rezerv alan bir defa halkın onayı alınmadan yapılabilecek bir şey mi? "Rezerv alan2 dediğiniz, bir mülke çökme, mülke el koyma; açık ve net. SMS mesajlarıyla insanlar mallarının rezerv alana mülkiyetlerinin geçtiğini öğrendiler, ne tapu satışı yapabiliyorlar ne onarabiliyorlar ama bu da hiçbir şekilde sizin umurunuzda değil.

Diğer bir mesele, şimdi, 2000 yılından 2022 yılına kadar ve bugüne kadar da sürekli mütemadiyen deprem vergisi alıyor değil mi Hükümetin kendisi? Peki, biz biliyor muyuz bu deprem vergisi ne kadardır; kim alır, kim yer, kim içer, kime harcar? Bilmiyoruz. Niye? Şeffaflık yok, denetlenebilirlik yok; bütün bunların nereye gittiğini, deprem vergilerinin nereye gittiğini hâlihazırda bilmiyoruz ve bütün bunların üzerine, gelmişler, burada bize hikâye anlattıklarını söyleyebiliriz.

Diğer bir mesele, şimdi, TOKİ -nasıl diyelim- rant projelerinin yakıtı hâline gelmiş ya. TOKİ üzerinden büyük bir dönüşüm sağlanıyor bu ülkede. Bakın, TOKİ bir tekele dönmüş durumda, TOKİ bir rant alanına dönmüş durumda ve buradaki TOKİ eliyle yürütülen projeleri böyle istediğiniz kadar anlatın, bunların her birinin yarattığı çok ciddi sorunlar var. Borçlandırılardan tutalım, borcun öngörülemez olmasına, kentin çok uzak çeperlerine yapılmasına kadar dünya kadar sorun var ama bütün bunlara dair de ne yazık ki Sayın Bakan hiçbir şey söylemedi.

Bir de dünyanın çöpünü topluyoruz; dünyanın çöpünü getirip bu güzelim, kadim coğrafyaya döküyoruz ve bunun üzerine de... İşte, neymiş? Çöpten dönüşüm sağlanıyormuş. Ya, kendi çöpümüzü dönüştüremiyoruz. Gelin bakın, Kars merkezde çöp ne âlemde! Gelin bakın, hâlâ vahşi yöntemle yok ediliyor; yakılıyor, yakılıyor. Yaz kış çöplük yanıyor ama dışarıdan çöp ithal edip bizimkiler başka bir akıl yapmaya çalışıyorlar.

Diğer bir mesele: Bakın, 2024'te 12.863 ÇED duyurusu yapılmış, sadece 11 projede "ÇED Olumsuz" kararı verilmiş. Bu ne demek? Aslında adrese teslim ÇED raporları veriliyor demek. Orada işi önden pişiriyorlar, bütün projeyi hazırlıyorlar, usulen de

ÇED sürecini işletiyorlar. ÇED sürecinde halk yok, ÇED sürecinde paydaşlar yok, orada yaşayan insanlar yok; hepsine "ÇED Olumlu" raporları geliyor. Yetmiyor, insanlar mahkemeye gidiyor, ÇED için durdurma kararı alınıyor, ona rağmen projelere devam ediliyor. Bakın, İliç neydi biliyor musunuz? İliç bir kaza değildi.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun, tamamlayın.

GÜLÜSTAN KILIÇ KOÇYİĞİT (Kars) - Göz yumulan, insana ve doğaya kasteden neoliberal, kapitalist, doymayan sermayenin hırsıydı İliç. Ve gidin, o canım topraklar hâlihazırda siyanürle kirlenmiş durumda.

Şimdi Tarım Bakanlığına da bir şeyler söylemek istiyorum. Geçen yıl da söyledik, vekillerimiz uzun uzun anlattılar, eleştirilerini sürdürdüler. Siz, sanırım, tarımı bitiren Hükûmet olarak tarihe geçeceksiniz; saman ithal etmekle övünen bir Hükûmet olarak tarihe geçeceksiniz. Her yıl binlerce hektar arazi tarım dışı kalıyor, binlerce çiftçi üretimden kopuyor, insanlar üretemiyorlar ama maşallah, sizin hiç umurunuzda değil.

Bakın, AKP döneminde yaklaşık 4 milyon hektar tarım arazisi üretim dışı kalmış. Bunun için ne yaptınız Sayın Bakan? Hiçbir şey. Son yirmi yılda 2,7 milyon hektar tarım alanı kaybedilmiş. Bu alan 79 ilden daha büyük bir metrekareye tekabül ediyor. Ne yaptınız? Hiçbir şey yapmadınız. Bugün, mera alanları her geçen gün azalıyor, Türkiye'nin canlı hayvan stoku her geçen gün azalıyor.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun, tamamlayın.

GÜLÜSTAN KILIÇ KOÇYİĞİT (Kars) - Ama buna göre hiçbir şey yapmıyorsunuz. Üretim maliyetleri artıyor; bakın, bir yılda üre gübresi yüzde 99, DAP gübresi yüzde 48, yem yüzde 37, tohum yüzde 36, veteriner harcamaları yüzde 63 artmış. Sizin verdiğiniz destekler nerede? Yüzde 20'lerde, yüzde 27'lerde. Ben Kars Milletvekiliyim. Bakın, bir şap hastalığından Kars, Hakkâri, Muş, bütün bölge illeri, Ağrı, Iğdır perişan oldu ya; bir ahırda 10 tane hayvan öldüğünü biliyoruz ki 1 hayvanı 100 bin liradan hesapladığınızda 1 milyona tekabül eder. Ödediniz mi parasını? Ödemediniz. Neden? Niye ödemiyorsunuz zararlarını insanların? Şap olduğunu kanıtlamalıymış. Kanıtlayacak bir ekipmanınız var mı? O da yok, onu da yapmadınız.

Daha önemlisi, bakın, siz bu ülkede gerçekten ithalata bağımlı hâle getirdiniz ve arkadaşlar da söylediler, bu ülkenin en önemli güvenliği bugün... "Stratejik" "beka, beka" diyorsunuz ya, bir ülkenin en büyük bekası nedir? Aslında gıda güvenliğidir.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

GÜLÜSTAN KILIÇ KOÇYİĞİT (Kars) - Tamamlayacağım Sayın Başkan.

BAŞKAN - Son dakikayı veriyorum.

Buyurun.

GÜLÜSTAN KILIÇ KOÇYİĞİT (Kars) - Teşekkür ederim.

Bu ülke tarımda kendi kendine yeten 7 ülkeden biriydi, şimdi ithalata bağımlı bir ülke oldu ama vallahi hiç umurunuzda değil. Ne insanların tarımdan, üretimden kopması ne hayvancılığın gerilemesi ne bu ülkeye dışarıdan canlı hayvan ithal ederek hayvancılığı öldürmeniz; bunların hiçbirini sorun etmiyorsunuz. Hâlihazırda -2025 yılındayız- vahşi sulama yapıyorsunuz; sularımız gitti, sular bitti, Türkiye kuraklık riskiyle yüz yüze, üretimden düşüyor ama bunların karşısında seyrediyorsunuz,

TARSİM'i yapılandırmanız gerekiyor, yapmadınız. İnsanlar sizden gerçekten derde deva çözümler bekliyor, burada boş söze karnımız tok.

Teşekkür ederim Sayın Başkan. (DEM PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına Sayın Ali Mahir Başarır.

Buyurun Sayın Başarır.

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; sözlerime... Bugün bir ceza verildi; Hüseyin Kocabıyık, bu sıralarda oturdu, AKP milletvekiliydi; iki yıl beş ay beş gün ceza aldı iktidarı eleştirdiği için, Cumhurbaşkanını eleştirdiği için. Gerçekten çok yazık. Adaletin geldiği nokta: Eleştirirsen hemen ceza alıyorsun. Burada oturuyordu; daha sonra fikirleri değişti, düşünceleri değişti, ağır eleştirilerde bulundu ama suç işlemedi.

Hemen nereye geliyorum bakın; dün bir kardeşimizi, Belediye Başkanımızı, Gülşah Durbay'ı son yolculuğuna uğurladık. Hayatının o en zor günlerinde, ölüm döşeğinde bu kötü hastalıkla boğuşurken tespit ettiğimiz 6 tane sosyal medya hesabından ahlaksızca iftiralar atıldı, bir insanlık suçu işlendi. Hepimiz isyan ettik, annesi babası ağladı, bizler kahrolduk bakın. Ya, soruşturma açılmadı bu hesaplarla ilgili. Arkadaşlar, böyle bir adalet olabilir mi? Allah korusun, içimizden, içinizden birinin ailesi hakkında bu ahlaksızlığı birisi yapsa en büyük tepkiyi ben veririm. Peki, neden muhalefet bu kadar kolay tutuklanabilirken aynı zamanda bu kadar korumasız? Soruyorum; hepimizin evlatları var, kardeşleri var, ailesi var; kim böyle bir hakareti, iftirayı hak ediyor? Ve hâlâ bu utanmazlar sosyal medyadan yorum yapmaya devam ediyorlar, 6 tane hesap! (CHP sıralarından alkışlar) Ya, Adalet Bakanına sesleniyorum, savcılara sesleniyorum: Hiç mi vicdanınız yok? Bakın, içimizden biri diyorum, yapmasınlar; yaparı lanetlerim, kınarım, yakasına yapışırım! AK PARTİ olsun, MHP olsun hiç fark etmez ama ne olur, eğer siyaset yapıyorsak bir parça empati yapalım, bir parça!

Adaletten Silivri'de yapılacak cezaevine geliyorum, herhâlde sizin Bakanlığınız yapıyor -Sayın Başkanım- en büyük cezaevini; ben bunu doğru bulmuyorum.

BÜLENT KAYA (İstanbul) - Duruşma salonu.

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) - Duruşma salonu ya da.

Türkiye'nin çok büyük adalet saraylarına, büyük cezaevlerine, duruşma salonlarına ihtiyacı var mı? Olabilir ama Türkiye'nin önce adaletle ihtiyacı var, orada adalet dağıtan yargıcılara ihtiyacı var. Dünyanın en büyük adalet saraylarını yaptık, içerisinde adalet olmadığı için bugün endekslerde dünyanın çok gerisindeyiz hukukun üstünlüğünde. Ve Bakanlığın çok önemli görevleri var, bir söz verdi, "Bu ülkede konut sorununu çözeceğim." dedi. Biz, belediyelerimizle, parti olarak ne gerekiyorsa da destek vermeye hazırız çünkü konut sorunu büyük bir sorun ama Sayın Ekrem İmamoğlu'nun yargılanacağı o büyük duruşma salonunu siz yapmayın bence; kim bu ülkeyi, adaleti bu hâle getirdiyse o bu konuda vaziyet etsin. Ben bunu doğru bulmuyorum.

Sayın Tarım Bakanım, şimdi, büyümelerle ilgili olumlu şeyler söylediniz ama durum gerçekten olumlu değil. Bakın, yirmi üç senelik AKP iktidarının ortalama büyümesi yani sektörlerinin tümünün ortalaması 5,4; tarımdaki büyüme 2,7; üstelik üç çeyrekteki en kötü değer hasat dönemine denk geldiğini görüyoruz. O kadar kibirli bir iktidarla karşı karşıyayız ki Cevdet Yılmaz diyor ki: "Eksi 12,7'lik büyüme." Vallahi, tarihe geçtiniz, "Eksi 12,7 küçüldük." diyemiyor adam; ya, dese bir yeri mi eksilecek! Eksilmiş zaten, eksilmiş. (CHP sıralarından alkışlar)

Durum buyken konuşuyoruz. Bakın, şimdi, Yunanistan, dibimizdeki bir ülke; "Battı." dediğimiz, aslında dönem dönem dünyanın üzül­düğü, yardım ettiği bir ülkede enflasyon 1,6; bizde TÜİK'e göre 31,7 ki bu bile doğru değil. Bakın, bu ülkede Yunanistan'a gün­übirlik market turu yapıyor, 30 euro, yurt dışı çıkış harcı bin lira. Benim ülkemdeki yurttaşlarım gıda enflasyonundan dolayı otobüse biniyor -bakın, otobüsteki yurttaşlarımız- Yunanistan'a gidiyor, Yunanistan'dan alışveriş yapıp ülkeye geliyor; normal mi? Normal değil ama Turizm Bakanı Yunanistan'da tatil yapıyorsa, Et ve Süt Kurumunun Genel Müdürü Macaristan'dan et ithal ediyorsa normal bu ülkede, onu söyleyeyim size. (CHP sıralarından alkışlar) Niye bu durumdayız, niye insanlar Yunanistan'a gidiyor? Ben sizin adınıza utanıyorum Sayın Bakan! Bakın, Yunanistan'da 1 litre ayçiçeği yağı 88 lira, benim ülkemde 130 lira; 1 litre zeytinyağı 201 lira, benim ülkemde 425 lira; 1 kilo zeytin 245 lira, benim ülkemde 500 lira.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun, tamamlayın.

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) - Geliyorum, 1 kilo pirinç 78 lira, benim ülkemde 209 lira. Ya, ülkenin geldiği nokta vahim, bugün tarımı konuşuyoruz, olacak şey değil bakın. Söyleyecek o kadar şey var ki hangi birini söyleyeyim? Bir sefer, bu Meclise, bu ülkeye gerçekten Et ve Süt Kurumunun Genel Müdürünün Macaristan'da şirket kurup buraya tonlarca et ithal edip etmediği konusunda tatminkâr, belgelerle açıklama yapmanız lazım. Bu bir iddia, güçlü bir iddia, çok tartışıldı ama ben vicdanen rahat değilim Sayın Bakan.

TARIM VE ORMAN BAKANİ İBRAHİM YUMAKLI - Yalan.

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) - Açıklayın.

TARIM VE ORMAN BAKANİ İBRAHİM YUMAKLI - Yok, olmayanı nasıl açıklayayım?

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) - Bakın, ben, hiçbir arkadaşımı, hiçbir bakanı... İddialar çok güçlü iddialar da olsa tartışırım ama cevap hakkını alırım. Komisyonda tatmin edici cevaplar alamadık, onu söyleyeyim.

Gelinen nokta vahim ama görüyorum ki tarım, hayvancılık, orman, orman yangınları...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Son dakikayı veriyorum.

Buyurun Sayın Başarır.

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) - İki dakika daha olması lazım Sayın Başkanım, 6'ncı dakika; yedi, sekiz...

BAŞKAN - Bir saniye... Sekizi verdim.

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) - Yediyi verdiniz, doğru mu? Birazı da gitti.

BAŞKAN - Yediyi verdik, bir dakika daha var.

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) - Tamam.

Şimdi, belki de Tarım ve Orman Bakanlığının ayrılması gerekiyor; bu kadar yük­le uğraşamıyorsunuz, bakıyorsunuz çünkü. Bunu da bir öneri olarak söylüyorum -gerçekten, hem orman yangınları hem deniz hem hayvanlar hem tarım- bu da düşünülebilir ama gördüğüm kadarıyla hayvancılık konusunda, Türkiye'deki hayvanlar konusunda en çok Sayın Grup Başkan Vekilinin, Abdulhamit Gül'ün bilgisi var çünkü DEM PARTİ Milletvekili Burcuğül Çubuk hayvanat bahçesindeki dramları anlatırken işte, saydı: "Goril var, zürafa var, aslan var, fil var; çile çekiyor." dedi. Sayın Başkan dedi ki: "Hayır, Gaziantep Hayvanat Bahçesi'nde fil yok." Tebrik ediyorum sizi, ilinize çok hâkim bir milletvekilisiniz.

ABDULHAMİT GÜL (Gaziantep) - Onlar da bize emanet, onlar da can.

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) - Gerçekten tebrik ediyorum. Sayın Bakanın da bu durumu örnek almasını diliyorum.

Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum. (CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Adalet ve Kalkınma Partisi Grubu adına Sayın Abdulhamit Gül.

Buyurun Sayın Gül.

ABDULHAMİT GÜL (Gaziantep) - Çok teşekkür ediyorum.

Sayın Başkanım, çok Değerli Bakanlarım, değerli milletvekili arkadaşlarım, aziz milletimiz; bütçemizin, hem Tarım hem de Çevre Şehircilik Bakanlığımızın bütçelerinin hayırlı olmasını diliyorum.

Öncesinde, Şehzadeler Belediye Başkanı Gülşah Durbay Hanımefendi'ye Cenab-ı Allah'tan rahmet diliyorum, mekânı cennet olsun. Genç yaşta aramızdan ayrılan hanımefendiye rahmet, Değerli Başkanımıza başsağlığı diliyorum. Cumhuriyet Halk Partisine, Manisa Şehzadeler halkına ve ailesine başsağlığı ve taziyelerimizi iletiyoruz; Rabb'im mekânını cennet eylesin.

Çevre Şehircilik Bakanımız Sayın Murat Kurum'a çok teşekkür ediyorum. Hem çalışma arkadaşlarına, tüm mesai arkadaşlarına ve yaptığı sunum -Meclisimizi, milletimizi bilgilendiren tüm açıklamaları- için teşekkür ediyorum. Öncelikle, 6 Şubat günü depremin hemen sonrasında, sabahından itibaren ben de Gaziantep'te, Nurdağı'nda, İslâhiye'de o enkazın başında Sayın Bakanımızın nasıl özveriyle çalıştığına şahit olan bir arkadaşınız olarak bu gayrete, bu özveriye bire bir şahit olan bir arkadaşınızım. Hem Hatay'da hem Malatya'da hem Kahramanmaraş'ta, Adıyaman'da, yine, Elâzığ'da, Malatya, Şanlıurfa, Diyarbakır, Kilis, Osmaniye, Adana; tüm yerlerde bugün tüm vatandaşlarımız Sayın Bakanımızın bu konudaki gayretine şahittir, ekibinin gayretine şahittir. Yani vatandaşlarımız enkaz altındayken verdiği mücadelesini ve onlara "Güvenli bir ev verinceye kadar, yapıncaya kadar biz asla durmayacağız, sizin yanınızda olacağız." diye sürekli bu anlamda çalışmalarını yapmıştır. Gerçekten milletimiz adına çok şükranlarımı sunuyorum ve orada nasıl aç, susuz, uykusuz kalınarak bu eserlerin ortaya çıktığını bire bir hepimiz gördük. Ve gerçekten, ben ayrıca Kabinede de beraber çalıştığımız bir arkadaşımız olarak orada da şahidim. Bir depremi yaşayan bir şehrin bir evladı olarak, bu ülkenin bir evladı olarak Hatay için nasıl cansiparane, diğer illerimiz için nasıl çalıştığına şahidim ve bir kez daha

Sayın Bakanımızı, bu milletin böyle asil evlatlarını görmekten çok büyük iftihar duydum. Tekrar çok teşekkür ediyorum, tebrik ediyorum Bakanım.

Değerli arkadaşlar, asrın felaketini asrın ihyasına dönüştüren Sayın Cumhurbaşkanımızın çok önemli vizyonuyla, kararlılığıyla ve sürekli yakın takibiyle çok önemli bir netice elde ettik. "Sanki şantiye yönetiyorsunuz." diye... Evet yani asrın felaketi yaşanmış ve çok büyük, hummalı bir çalışmayla çocuklar, gençler, kadınlar, insanımız, vatandaşımız bu felaketleri bir daha yaşamasin, güvenli evlerine otursunlar diye bir gayret var, bir aşk var. Bu millete olan aşkın sonucudur bu. O yüzden harıl harıl tüm ekipleriyle Bakanlığımız çalışmaktadır, Hükûmetimiz gayret etmektedir ve özellikle daha ilk günden itibaren milletimiz, devletimiz el ele vermiş ve enkazın altında kalan tüm canlarımız ve bu enkazdan yeniden ayağa kalkma yolunda TOKİ'miz, Emlak Konutumuz ve ilgili tüm kurumlarımız, AFAD'ımız çok önemli çalışmalar yapmıştır. Bugüne kadar depreme harcanan 90 milyar dolar miktarlık bir harcama yapılmıştır ve yapılmaya da devam edecektir.

Bakanımız da söyledi, Hatay'da 27 Aralıkta Sayın Cumhurbaşkanımızın katılımıyla 455 bininci konutun teslim töreni var. Değerli arkadaşlar, dile kolay, dile kolay bir şeyden bahsediyoruz, 455 bin ve buraya, bütün vatandaşlarımızı bu heyecana, bu coşkuya Bakanımız da davet etti. "Bu enkazın altında kalırlar, yapamazlar. İktidar bunu yapamaz." diyenler bugün bu yapılan eserleri görüyor. Milletimiz o günden beri "Yaparsa Recep Tayyip Erdoğan yapar, AK PARTİ yapar, Cumhuriyet İttifakı yapar, başkası bu enkazı kaldıramaz." anlayışıyla hep baktı ve bugün hamdolsun milletimize mahcup olmadan bu eserleri yaptık. Bugün 174 ayrı alanda, 3.481 ayrı şantiyede 200 bin mimar, mühendis, işçi kardeşimiz şu saatte bile çalışıyor. Bakın, günde 550 konut üretiliyor. Sayın Ali Mahir Başarır konuşmaya başlayıp bitirinceye kadar Bakanımız 1 konutu daha milletimize teslim etti, bitirdi; bu mühendisler, bu mimarlar, bu işçiler. (AK PARTİ sıralarından alkışlar) Ali Mahir Başarır konuşur ama mühendisler, işçiler, kardeşlerimiz bu millete güvenli bir konut vermek için gece gündüz çalışır. Biz çalışmaya devam ederiz, devam edeceğiz...

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) - Diyorum bana daha fazla söz verin diye, anlamıyorsunuz; bana daha fazla söz vermelisiniz.

ABDULHAMİT GÜL (Gaziantep) - ...ve Allah'ın izniyle bu eserleri de biz yapmaya yine devam edeceğiz. Özellikle TOKİ'nin -bakın, depremde biz bütün şehirlerde gördük- yaptığı eserlerde, konutlarda hamdolsun -ben buradan bütün TOKİ'nin yöneticilerine, Bakanımız başta olmak üzere, herkese teşekkür ediyorum- 1 tane can kaybı olmadı. Bu, milletimize olan bir güvenin, milletimize verilen değer bir karşılığıdır ve bu anlamda titiz çalışmaların nasıl yapıldığının bir sonucudur ve 1 milyon 750 bin konut yapılarak vatandaşlarımıza sosyal konut teslim edilmiştir ve yine 500 bin sosyal konutun da yine 100 bini İstanbul'da olmak üzere vatandaşlarımıza bu sosyal konutlar yapılmaya devam edecektir. Tüm vatandaşlarımız güvenle evlerine girinceye kadar canla başla bu çalışmalar devam etmektedir.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun, tamamlayın.

ABDULHAMİT GÜL (Gaziantep) - Yine, COP31'in Antalya'mızda, Türkiye'de yapılıyor olması da hem iklim anlamında hem çevre anlamında hem de diplomatik anlamda ülkemiz açısından çok önemli bir başarıdır, bunun için de ayrıca Bakanlığımızı, emeği geçenleri tebrik ediyorum.

Yine, Tarım ve Orman Bakanımız Sayın İbrahim Yumaklı'ya da ekibine de tüm Tarım ve Orman Bakanlığı çalışanlarımıza da çok teşekkür ediyorum emekleri için, gayretleri için. Bugün tarımsal hasılda 2002 yılında Avrupa'da 4'üncü, dünyada 12'nci sıradayken bugün Avrupa'da 1'inci, dünyada 7'nci sıradayız. Özellikle üreticimizin alın terini korumaya yönelik, alın teriyle göz nuruyla emeğiyle çalışan çiftçimizin, üreticimizin yanında olmaya hep devam edeceğiz çünkü tarım meselesini bir millî güvenlik meselesi olarak değerlendiriyoruz. Bu konuda da Bakanlığımızın çok güçlü hem destekleri söz konusu...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) - On iki dakika oldu.

BAŞKAN - Buyurun tamamlayın Sayın Gül.

ABDULHAMİT GÜL (Gaziantep) - On iki dakika olduysa 2 konut yapılmış demektir. Benim konuşmam başladığından bitene kadar da 2 konut yapılmış vatandaşlarımıza.

Evet, özellikle 2026 yılında bütçemizden tarıma 938 milyar lira kaynak ayrılmaktadır. Bu anlamda, tarımsal destek programları, tarımın tüm sektörleriyle ilgili yatırım ödenekleri, yine kredi destekleriyle de vatandaşlarımızın yanında olmaya devam ediyoruz.

Özellikle, 122 milyar lira tarımsal sulamaya ayrılan yatırım bütçesi söz konusu. Bu çok önemli, ben bu anlamda Tarım Bakanımızı da ekibini de tebrik ediyorum. Özellikle sulama projelerine DSİ'nin yapmış olduğu yatırım, stratejik anlamda, özellikle yakın tarihlerden itibaren sulamaya çok önemli destek veriliyor ve bu konuda da bu desteği için yine çok teşekkür ediyorum. Yeşil vatanımız için çalışan orman kahramanlarını ve hizmet eden diğer tüm...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Sesiniz geliyor, zapta geçiyor, son dakikayı vermiştim, sekizinci dakika.

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) - Verelim bir dakika Başkanım, Sayın Başkana.

ABDULHAMİT GÜL (Gaziantep) - Çok teşekkür ediyorum, sağ olun Başkanım.

BURCUGÜL ÇUBUK (İzmir) - Sayın Başkan, satışmadan söz talep ediyorum.

BAŞKAN - Ne söyledi ya Burcu? Seni övdüler ya, doğru bir şey...

GÜLÜSTAN KILIÇ KOÇYİĞİT (Kars) - Sayın Başkan, ama fil ölmüş, filin olmama gerekçesi filin ölmesi.

BAŞKAN - Kim sataştı?

BURCUGÜL ÇUBUK (İzmir) - Ali Mahir Bey sataştı.

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) - Sayın Başkan... Satışmadan dolayı söz istemedim.

BAŞKAN - Buyurun efendim.

III.- AÇIKLAMALAR (Devam)

4.- Mersin Milletvekili Ali Mahir Başarır'ın, Gaziantep Milletvekili Abdulhamit Gül'ün yaptığı açıklamasındaki ve yerinden sarf ettiği bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) - Sataşmadan dolayı söz istemedim.

GÜLÜSTAN KILIÇ KOÇYİĞİT (Kars) - Fil ölmüş.

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) - Sayın Grup Başkan Vekili dedi ki: "Ali Mahir Başarır bir konuşma alıp konuşması bitene kadar bir ev bitiyor." Ben o yüzden bir konuşma daha aldım, bir katkı daha olsun Sayın Bakana, bu bir. İki, benim konuşmamla bu iş olacak olsa 2025 yılının -istatistiklere baktım- en çok söz alan, konuşan milletvekili de benim, demek ki büyük katkı olmuş, onu da söyleyeyim.

Hayvanat bahçesi konusunda az önce dediniz ya "Fil yok." Fil yok değil, Gaziantep Hayvanat Bahçesi'ndeki o fil ölmüş Sayın Başkanım, onu da belirtiyim size.

Sağ olun.

ABDULHAMİT GÜL (Gaziantep) - Başın sağ olsun Ali Mahir.

BURCUGÜL ÇUBUK (İzmir) - Başkanım...

BAŞKAN - Sayın Çubuk veriyorum size söz.

Buyurun.

Bir dakika bak, tamam mı?

5.- İzmir Milletvekili Burcugül Çubuk'un, Gaziantep Milletvekili Abdulhamit Gül'ün yerinden sarf ettiği bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

BURCUGÜL ÇUBUK (İzmir) - Şimdi, ben kendi konuşmam içerisinde Gaziantep Hayvanat Bahçesi'nin pozisyonunu anlatabildiğim için üzerinde durmamıştım ama tekrar gündem olunca şunu söylemek isterim: AA'nın fil Gabi yaşıyormuş gibi yaptığı bir haber var "Dünyanın ilk tüp bebeği fil gününde özel menü vesaire." diye. Ben bu linke ulaşamadım tekrar, bu kaldırılmış çünkü Gabi yaşadığı stresten, kötü koşullardan kaynaklı kafasını vura vura intihar etmiş.

Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

V.- KANUN TEKLİFLERİ İLE KOMİSYONLARDAN GELEN DİĞER İŞLER (Devam)

A) Kanun Teklifleri (Devam)

1.- 2026 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi (1/280) ile Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu (S. Sayısı:226) (Devam)

2.- 2024 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi (1/279), Plan ve Bütçe Komisyonunca Kabul Edilen Metne Ekli Cetveller, 2024 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifine İlişkin Genel Uygunluk Bildirimi ile 2024 Yılı Dış Denetim Genel Değerlendirme Raporu, 218 Adet Kamu İdaresine Ait Sayıştay Denetim Raporu, 2024 Yılı Faaliyet Genel Değerlendirme Raporu ve 2024 Yılı Mali İstatistikleri Değerlendirme Raporunun Sunulduğuna Dair Sayıştay Başkanlığı Tezkeresi (3/1191) ile Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu (S. Sayısı: 227) (Devam)

A) ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI (Devam)

1) Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı 2026 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi

2) Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı 2024 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

B) TAPU VE KADASTRO GENEL MÜDÜRLÜĞÜ (Devam)

1) Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü 2026 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi

2) Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü 2024 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

C) METEOROLOJİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ (Devam)

1) Meteoroloji Genel Müdürlüğü 2026 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi

2) Meteoroloji Genel Müdürlüğü 2024 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

Ç) İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAŞKANLIĞI (Devam)

1) İklim Değişikliği Başkanlığı 2026 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi

2) İklim Değişikliği Başkanlığı 2024 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

D) KENTSEL DÖNÜŞÜM BAŞKANLIĞI (Devam)

1) Kentsel Dönüşüm Başkanlığı 2026 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi

2) Kentsel Dönüşüm Başkanlığı 2024 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

E) TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI (Devam)

1) Tarım ve Orman Bakanlığı 2026 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi

2) Tarım ve Orman Bakanlığı 2024 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

F) ORMAN GENEL MÜDÜRLÜĞÜ (Devam)

1) Orman Genel Müdürlüğü 2026 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi

2) Orman Genel Müdürlüğü 2024 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

G) DEVLET SU İŞLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ (Devam)

1) Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü 2026 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi

2) Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü 2024 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

Ğ) TÜRKİYE SU ENSTİTÜSÜ (Devam)

1) Türkiye Su Enstitüsü 2026 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi

2) Türkiye Su Enstitüsü 2024 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

H) DOĞA KORUMA VE MİLLÎ PARKLAR GENEL MÜDÜRLÜĞÜ (Devam)

1) Doğa Koruma ve Millî Parklar Genel Müdürlüğü 2026 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi

BAŞKAN - Sayın milletvekilleri, sekizinci turdaki konuşmalar tamamlanmıştır.

Şimdi otuz dakika süreyle soru-cevap işlemi yapacağız.

Bu sürenin on beş dakikası sorulara, on beş dakikası cevaplara ayrılacaktır.

Sayın Yontar...

NURTEN YONTAR (Tekirdağ) - Çevre Bakanına sorularım: Ergene Nehri'ndeki kirlilik dolayısıyla hangi tesislere, hangi yaptırımlar uygulanmıştır? Tesislerin adı ve ödedikleri cezalar neden halka açıklanmamaktadır?

İkinci sorum: Kaya, Kılavuzlu, Çayla, Kızılıpınar, Fatih ve Türkmenli köylerindeki meraların TOKİ'ye tahsis edilmek istenmesinin gerekçesi nedir?

Üç: Deprem bölgesi olmamız dolayısıyla Tekirdağ için güncel ve kapsamlı bir bina envanteri çalışması ne zaman yapılacak? Dirençli bir kent yaratmak adına nasıl bir çalışmanız var?

Tarım Bakanına soruyorum: Su kıtlığı yaşayan Tekirdağ'da baraj ve gölet projeleri ne zaman su toplamaya başlayacak? Yer altı suyu seviyesindeki düşüşe ilişkin olarak Tekirdağ ve Trakya'da Bakanlığınız güncel bir yer altı suyu haritası oluşturmuş mudur?

Üç: Atama bekleyen ziraat, gıda, orman mühendisleri, veteriner hekimler ve teknik personel için 2026'ya ilişkin somut bir atama takviminiz var mıdır?

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Sayın Özcan...

MESTAN ÖZCAN (Tekirdağ) - Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanımız, Sayın Murat Kurum Bakanımıza sorumu sormak istiyorum: Sayın Bakanım, yüzyılın afetinden sonra 11 ilimizde inşa edilen yüz binlerce konutu görenler ve duyanlar yapılanlara inanmıyor. Biz yüzyılın inşasını hep birlikte gerçekleştirdik ancak sinek küçüktür, mide bulandırır diyerek soruyorum: Görmeyen ve duymayanlara inşa süreci ve ihale süreçlerinin nasıl olduğunu anlatabilir misiniz?

BAŞKAN - Sayın Barut...

AYHAN BARUT (Adana) - Sayın Tarım Bakanına soruyorum: Çukurova Üniversitesi Ziraat Fakültesi Uygulama Çiftliği zor günler geçiriyor; bilimsel çalışmalar, uygulamalar ve AR-GE açısından kritik öneme sahip. Öğrencilerin uygulamalı eğitim gördüğü ve bilimsel projelerin yürütüldüğü bu merkezimiz maalesef 30 milyon lirayı aşan borç yükü altında; altyapı eksikliği, gelir gider dengesizliği nedeniyle çok zor durumdadır. Özellikle burada 4/D kadrosunda çalışan 56 işçinin aylık 10 milyon lira gideri de karşılanamıyor. Türkiye'de bu statüde çalışan yalnızca 2 üniversite var; Çukurova ve Aydın Üniversitesi kalmış. Bu işçilerin giderlerinin genel bütçeye aktarılması, acilen uygulama çiftliğimize mali destek sağlanması, burasının yaşıtılmasını istiyoruz.

Öte yandan, Çevre ve Şehircilik Bakanına soruyorum: Çukurova'mızı besleyen 2 ırmaktan biri olan Kahramanmaraş Elbistan'dan doğup Çukurova'nın bereketli topraklarıyla buluşan Ceyhan Nehri çevresel ve sanayi atıklarının...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Sayın Şenyaşar...

FERİT ŞENYAŞAR (Şanlıurfa) - Teşekkürler.

Sorum Tarım Bakanına: 2024 yılında çiftçi borcu 900 milyar TL iken 2025 yılında çiftçi borcu 1 trilyon 94 milyar TL'yi aşmıştır. Takipteki borçlar bir yılda yüzde 109 artmıştır. Tarımda iyiye gidiyorsak çiftçi borçları neden katlanarak artıyor? Hayvancılık desteklerinin tarımsal bütçedeki payı 2021'de yüzde 41 iken 2025'te yüzde 20'ye düşmüştür. Girdi maliyetleri her yıl artarken destek payının yarıya inmesine dair açıklamanız nedir? 2002 yılında tarım alanları ve meraların yüz ölçümü ne kadardı ve günümüzde ne kadardır?

Sayın Bakan "Her zaman üreticinin yanındayız." diyerek sözünüzü bitirdiniz. Urfa Suruç'ta birlik sulama suyunu bırakmadığı için üreticiler mağdur. Enerjiden kaynaklı bu soruna Bakanlık olarak bir çözümünüz var mı? Suruç'ta, Akçakale'de çiftçi çözüm bekliyor.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN - Sayın Alp...

İNAN AKGÜN ALP (Kars) - Başkanım, teşekkür ediyorum efendim.

Sayın Murat Kurum'a bir soru yöneltmek istiyorum.

Sayın Bakan, geçen sene bütçe görüşmeleri sırasında "Katı atık depolama tesisi olmayan tek il Kars kaldı, ne zaman yapmayı düşünüyorsunuz?" demiştim. "Yer seçiminde ihtilaf var, yer bakıyoruz." dediniz. Aradan bir sene geçti. Kars küçük bir yer, bir yer bulamadınız mı? Niye yapmadınız?

Kars'a katı atık depolama tesisi yapılmasını talep ediyorum efendim.

BAŞKAN - Sayın Boz...

SÜMEYYE BOZ (Muş) - Sayın Bakan, Muş Ovası'nda şeker pancarı kotası neden düşürüldü, üreticinin gelir kaybı niçin telafi edilmedi? Sertifikalı tohum pahalıyken neden hibe verilmedi? Kooperatifler neden faizsiz krediye erişemiyor? Pompaj Sulama Projesi'ndeki gecikmenin sorumlusu kimdir?

Ağrı Şeker Fabrikası, Malazgirtli üreticilerin 3 bin ton küspe hakkını hangi yetkiyle sattı; bu mağduriyet ne zaman giderilecek?

Muş'taki maden ocakları için verilen ÇED olumlu raporları hangi bağımsız raporlara dayanmaktadır? Asit maden drenajı onlarca yıl sürecekse soruyoruz: Ekosistem neden gözden çıkarılmaktadır? Siyanürlü ve tehlikeli atıklar ile liç havuzları gerçekten denetlenmekte midir?

Varto'daki taş ve kum ocaklarının yarattığı çevresel tahribat ne olacaktır? Su, toprak ve havadaki ağır metal ve siyanür ölçümleri neden gizlenmektedir? Muş'taki ekokırımın sorumluluğunu kim üstlenecek?

Teşekkürler Sayın Başkan.

BAŞKAN - Sayın İrmez...

MEHMET ZEKİ İRMEZ (Şırnak) - Sayın Tarım ve Orman Bakanına: Botan'da yıllardır süren ağaç kesimine "gençleştirme" diyorsunuz ama bu açık bir talandır, ekokırımdır; doğamızın yok edilmesine daha ne kadar seyirci kalacaksınız? Cudi'de Cilbiya ve Biliga köyleri ile Şenoba beldesinde korucular üreme dönemindeki dağ keçilerini göz göre göre katlediyor. Bu vahşet karşısında hangi adımları atacaksınız? Avcılık faaliyetleri ne zaman tamamen yasaklanacak?

Bir diğer felaket ise Nerdüş Barajı Projesi. Bölgede birinci ve ikinci derece arkeolojik sit alanları var. Kültür Bakanlığı: "Bilim Kurulu kararı olmadan fiziki müdahalede bulunmayın." diyor. Sayın Yumaklı, baraj projesini iptal edecek misiniz? Bilim Kurulu süreci tamamlanmadan Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı projeye nasıl "ÇED Olumlu" kararı verebilmiştir?

Teşekkürler.

BAŞKAN - Sayın Çiler...

NAİL ÇİLER (Kocaeli) - Teşekkürler Başkan.

Sorum Sayın Kurum'a. 29 Ekimde Gebze-Darica Metro Hattı üzerindeki bir bina çöktü; üzerinden kırk dokuz gün geçti, kurumlardan herhangi bir şey görmedik, ses yok. 18 Eylül 2025 tarihinde CİMER'e başvuru yapılmış, buna ilişkin incelemelerde bazı binalarda sorunlar tespit edilmiştir. Bakanlığınız bir rapor hazırladı, tahliye edilen 24 binadan 21'i riskli yapı ilan edildi; bununla ilgili ne yaptınız? İvedilikle açıklanmalıdır. Altı dakikada 1 konut yaptığınıza göre altı günde de bunları bitirirsiniz diye düşünüyorum.

Ayrıca, Kentsel Dönüşüm Başkan Yardımcınız Hicran Çakmak mağdur vatandaşlarımızla bir toplantı yapmış ama Hanımefendi neredeyse hakarete varacak şekilde konuşuyor; bunu kabul etmiyor, görevden alınmasını bekliyoruz. Mevlana Mahallesi'ndeki esnafımız da çok büyük sorun yaşıyor. Bu işletmelere ve ev sahiplerine vergi erteleme...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Sayın yazarı...

CEVAHİR ASUMAN YAZMACI (Şanlıurfa) - Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanımız Sayın Murat Kurum'a, Tarım ve Orman Bakanımız Sayın İbrahim Yumaklı'ya bilgilendirmeleri için teşekkür ediyorum.

Asrın felaketinin yaralarını asrın inşasıyla saran, deprem bölgesindeki illerimizin küllerinden yeniden doğmasına vesile olan Bakanımız Sayın Murat Kurum nezdinde çalışmalarda emeği geçen herkese şükranlarımı sunuyorum.

Sayın Bakanım, Türkiye'nin ulusal katkı beyanının bir politika değil insanlık alemine verilmiş bir söz olduğunu belirterek ne denli önemli olduğunu vurgulamıştınız. İklim değişikliğiyle ilgili alınan tedbirleri paylaşabilir misiniz?

Tarım ve Orman Bakanımıza sorum da Bereketli Hilal'in merkezi Şanlıurfa'nın tarımsal üretim potansiyeli göz önüne alındığında farklı destek ve teşvik primleri planlanabilir mi?

Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN - Sayın Karagöz...

REŞAT KARAGÖZ (Amasya) - Sayın Tarım ve Orman Bakanı, 2026 yılında atama bekleyen gıda mühendisleri, veteriner hekimler, ziraat mühendisleri için kontenjan açacak mısınız? Türkiye genelinde sulama birliklerinde on yılı aşkın süredir kadrosuz bir şekilde çalışan vatandaşlarımızın kadro taleplerini gerçekleştirmek için bir çalışmanız var mı? Çiftçilerimize 2023 yılında uygulanan su kullanım hizmet bedelinin yüzde 50'sinin Bakanlık tarafından karşılanması kararını 2026 yılında da uygulayacak mısınız, böyle bir çalışmanız var mı? Başta soğan olmak üzere maliyeti yüksek, fiyatı belirsiz stratejik ürünlerimizde çiftçilerimizin talebi doğrultusunda taban fiyat uygulamasını getirecek misiniz yoksa çiftçiye piyasanın insafına bırakmaya devam mı edeceksiniz?

Sayın Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanı; Kuzey Anadolu, Esençay, Merzifon ve Zile, Pazar, Sungurlu olmak üzere üç ayrı fay kolunun çevrelediği Amasya için neden hâlâ güncel bir deprem master planı hazırlamadınız? 2021 yılında hazırlanan deprem raporunu ne zaman güncelleyeceksiniz? Deprem bölgesindeki...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Sayın Kordu...

AYTEN KORDU (Tunceli) - Tarım Bakanına: 65 il neden zirai don kapsamı dışında bırakıldı? Dersim'de zirai dondan etkilenen dut üreticilerinin destek kapsamına alınmamasının gerekçesi nedir? Şap salgınında hayvan kayıpları için üreticilere neden yeterli destek verilmemiştir? Aşılama ve veteriner hizmetlerinin tamamen ücretsiz verilmesi için bir planlamanız var mı?

Çevre Bakanına: Önergelerimize neden cevap vermiyorsunuz? "Turizm ve spor" adı altında ihale yapıp, avcılık vergisi alarak hayvanların katledilmesine ilişkin engelleyici bir politikanız olacak mı? Dersim'de son iki yılda GES, RES ve maden için verilen ruhsat sayısı kaçtır? İliç yeniden açılmak isteniyor, yaşanan katliamdan sorumluluk duyuyor musunuz?

BAŞKAN - Sayın Işıker...

SEMİH IŞIKVER (Elâzığ) - Öncelikle, her iki Bakanımıza da şehrimize yapılan hizmetlerden dolayı teşekkür ediyorum.

Sorum fahri Elâzığlı hemşehrimiz Sayın Murat Kurum Bakanımıza: Yaklaşık 40 senedir şehrimizin gündemini meşgul eden Elâzığ Çimento Fabrikasının şehir dışına taşınması hususundaki göstermiş olduğunuz gayretler ve kararlı duruşunuz memleketim Elâzığ'da heyecan yaratmıştır. Hemşehrilerimiz fabrikanın taşınmasına ilişkin imzalanması planlanan Yeşil Elâzığ Protokolü

hususunda bizzat sizin ağzınızdan süreci duymak istiyor, müjde almak istiyorlar Sayın Bakanım. Fabrikanın taşınması hususunda son durumumuz nedir? Bu hususta bilgi almak istiyor, Genel Kurulu saygılarımla selamlıyorum.

BAŞKAN - Sayın Güneş Altın...

BERİTAN GÜNEŞ ALTIN (Mardin) - Sayın Başkan, Sayın Bakan; biliyorsunuz, Mardin, Urfa tarımın başkenti fakat Tarım Bakanlığının yanlış politikaları sebebiyle Mardin ve Urfa'da tarım bitmek üzere. Bunun en önemli sebeplerinden biri de DEDAŞ Sayın Bakan. Sormak istiyorum size: DEDAŞ devlet üstü bir yapı mı? Eğer devlet üstü bir yapı değilse neden DEDAŞ'ın bir derebeyi gibi Mardin'de, Urfa'da çiftçilere zulmetmesine izin veriyorsunuz, neden seyirci kalıyorsunuz? Urfalı ve Mardinli çiftçilerin çoğu DEDAŞ'la ıcralık durumda. Aynı zamanda, tarım arazilerine sanayi tipi faturalama yaparak çiftçiye zulmediyor; bu zulüm karşısında sessiz kalmamanızı ve bizim de asla sessiz kalmayacağımızı ifade etmek istiyorum.

Bir soru da Çevre Bakanına: Mardin Midyat'tan Cizre İdil'e kadar oluşmuş bir kanalizasyon gölü var Sayın Bakan ve bu çok ciddi bir çevresel yıkıma sebep oluyor ve bunun çözümü için yönlendirdiğiniz MARSU çözümsüz kalmış durumda. Bu çevresel yıkıma son verilmesini ve Mardin'den İdil'e kadar uzanan bu kanalizasyon gölünün kurutulmasını sizden talep ediyoruz.

BAŞKAN - Sayın Karaoba...

ALİ KARAOBA (Uşak) - Uşak'ta, 1996 yılında başlamış, 2001 yılında bitmiş Küçükler Barajı dışında merkeze katkı sağlayacak yatırım yapmadınız. Banaz Gökkaya Barajı neden hâlâ yatırım programında değil? Zep Barajı'na ne oldu? Kışladağ Altın Madeni Uşak'ın ne kadar suyunu tüketiyor? Uşak'ın su sorunuyla ilgili kalıcı bir çözüm öneriniz var mı? 2026 için gıda mühendisi, orman muhafaza görevlisi ve orman mühendisi istihdam sayınız kaçtır? Uşak'ta Millet Bahçesi'nin bugüne kadar masrafı nedir? Neden hâlâ tamamlanmamıştır? Banaz'da 1 kilo domatesten ucuza 1 metrekare yerin kamulaştırılmasına ne diyorsunuz? Murat Dağı'nda ve Burgaz Dağı'nda altın madeniyle ilgili yorumlarınızı istiyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN - Sayın Bozdağ...

HEVAL BOZDAĞ (Ağrı) - Sayın Tarım Bakanı, bu yaz bölgemizde ciddi bir şap salgını yaşandı, Ağrı da çok etkilenen illerden biriydi; hayvan borsaları kapandı, üretici büyük zarar gördü, Ağrı'nın kırılğan olan ekonomisi iyice çöktü. Bir komisyon kurularak halkın zararlarının tespit edilmesini talep etmemize rağmen bu yapılmadı, halk kaderine terk edildi. Şap, bruselloz ve şarbon gibi insan ve hayvan sağlığını etkileyen hastalıkların önlenmesi sizin sorumluluğunuzda. Neden salgının yarattığı zararı karşılamadınız, üreticinin sesini duymadınız? Salgın durumlarında üreticilerin zararlarının karşılanmasına dönük bir düzenleme yapılacak mı? Şap hastalığı TARSİM sigorta kapsamında mı, değilse neden değil? Kapsamındaysa her yıl salgın riski ve zararı altında olan üretici hayvanlarını neden sigortalatmıyor? Teşvik edici hangi önlemleri almayı düşünüyorsunuz?

BAŞKAN - Sayın Türkoğlu...

YÜKSEL SELÇUK TÜRKOĞLU (Bursa) - Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Sayın Çevre, Şehircilik Bakanına soracağım: Bursa'da binlerce insanın mağdur edildiği büyük bir Atış Yapı skandalı yaşandı. Binlerce ailenin alın teri, birikimi, hayali buhar oldu. Denetlemediniz, önlemediniz, seyrettiniz; bu rant skandalı maalesef göstere göstere geldi. Bursa'nın en sağlam yapılarından biri olan CarrefourSA AVM için Bursa baypas edilip Ankara'dan çürük raporu alındı ve boşaltıldı. Hiç olmazsa ortada binlerce mağdur var. Bu mağdurların mağduriyetinin giderilmesi için... Bu büyüklükte bir mağduriyeti TMSF'nin -ki devredildi Atış Yapı- çözebilmesi mümkün değil. TOKİ, Halkbank GYO gibi kamu güvencesine almayı ve insanların yarasına merhem olmayı düşünüyor musunuz?

Teşekkür ederim.

BAŞKAN - Sayın Sümer...

ORHAN SÜMER (Adana) - Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Sayın Bakan, fotoğrafta görülen görüntüler Adana Organize Sanayi Bölgesi'nin Ceyhan Nehri'ne atık sularını deşarj ettiği noktaya aittir. Bu noktadan sonra nehir suyunun tarımsal sulama için kullanılması ciddi sağlık ve çevresel riskler taşımaktadır. Su kaynaklarının her geçen yıl daha azaldığı bir dönemde çiftçilerimiz mecburen bu suyu tarlada kullanmak zorunda kalmaktadır. Bu durum hem toprağı hem ürünü hem de halk sağlığını tehdit etmektedir. Adanalı çiftçilerimizin sizden ricası, acilen denetimlerin artırılması, atık su arıtma süreçlerinin etkin biçimde işletilmesi ve gerekli yaptırımların uygulanmasıdır.

BAŞKAN - Şimdi sözü Komisyona veriyorum.

Buyurun.

PLAN VE BÜTÇE KOMİSYONU BAŞKANI MEHMET MUŞ (Samsun) - Sayın Başkanım, değerli milletvekilleri; bugün çok önemli değerlendirmeler yapıldı ve sorular soruldu. Şimdi, Sayın Bakanlar sizin bu değerli sorularınıza cevap verecekler.

İlk olarak Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanımız konuşacak.

Buyurun Sayın Bakanım.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANI MURAT KURUM - Teşekkür ediyorum Sayın Bakanım.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; tekrar hepinizi saygıyla hürmetle selamlıyorum. Sürem yettiğince sorularınıza cevap vermeye çalışacağım.

Öncelikle, deprem bölgesiyle ilgili çalışmaları hakkaniyetle değerlendiren, nezaketle dile getiren tüm vekillerimize hassasiyetlerinden dolayı hepsine ayrı ayrı teşekkür ediyorum. Şu an deprem bölgesinde evini alan, yeni yuvasında yaşayan 355 binden fazla ailemiz var. İnşallah yılbaşında yeni teslim edeceğimiz konutlarımızla birlikte burada yaşayacak depremzede kardeşlerimizin sayısı 2 milyona ulaşacak ve yeni yıla sıcak, güvenli yuvalarında girecekler.

Deprem bölgesindeki ihalelerle ilgili bazı eleştiriler oldu. Tüm ihaleler öncelikle yürürlükteki mevzuatlar çerçevesinde gerçekleştiriliyor. Rekabet ve şeffaflık ilkelerine uygun bir şekilde, elektronik ortamda e-ihale yapılarak ve bu ihaleler basın ve yayın kuruluşlarıyla paylaşılarak gerçekleşiyor ve tüm süreçler de a'dan z'ye şeffaf bir şekilde yürütülüyor. Yapılan ihalelerde ekonomik açıdan en uygun teklifi veren, teknik ve mali yeterliliği sağlayabilen firmalar en düşük teklifi verip açık bir şekilde rekabetle bu işleri alıyorlar; orada yaptığımız konutları, ihaleleri gidip orada alan firmalara sorup açık yüreklilikle bunları öğrenebilirsiniz. Bugüne kadar afet bölgesinde yapılan ihalelere bakıldığında 300'ün üzerinde farklı firmanın da ihaleyi aldığını göreceksiniz. Dolayısıyla afet

bölgesinde işi şansa değil ehline bırakıyoruz. Şunu da net bir şekilde ifade edeyim: Biz, bu milletin tek bir kuruşunun boşa harcanmasına, birilerinin haksız kazanç elde etmesine asla ve asla izin vermeyiz. 455 bin konutu da bu bakışla çalıştık, çabaladık ve alnımızın akıyla tamamladık.

Şimdi, DEM PARTİ'li Grup Başkan Vekilini hakikaten şaşkınlıkla dinledim. Umarım bir gün deprem bölgesine gidip ülkenizin bu gururuna ortak olursunuz. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

DİLÂN KUNT AYAN (Şanlıurfa) - Deprem bölgelerinden çıkmıyoruz Sayın Bakan.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANI MURAT KURUM - Sayın Başkan "şantiye şefi" diyerek kendince yapılan işi küçümsüyor.

DİLÂN KUNT AYAN (Şanlıurfa) - Deprem bölgelerine gittik ve gördük, koca şantiye. Hatay koca bir şantiye, trafik çile, hareket bile edemiyoruz orada.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANI MURAT KURUM - 11 ili ayağa kaldırmak, deprem bölgesini bitirmek şantiye şefliği ise evet, şantiye şefliği yapmak bizim için büyük bir gururdur. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

DİLÂN KUNT AYAN (Şanlıurfa) - Siz kenti betona çevirdiniz, betona; şehir betondan ibaret, nefes alacak yer yok.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANI MURAT KURUM - Evet, ben şantiye şefiyim, deprem bölgesinin şantiye şefiyim. Diyorsunuz ki: "15'inci günde devlet yoktu."

BERİTAN GÜNEŞ ALTIN (Mardin) - Yoktunuz.

DİLÂN KUNT AYAN (Şanlıurfa) - O yüzden mi Adıyaman için af dilediniz? Adıyamanlılardan o yüzden mi helallik istediniz?

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANI MURAT KURUM - Devlet oradaydı, biz ilk saat itibarıyla oradaydık.

Deprem oldu, biz Sayın Cumhurbaşkanımızın liderliğinde 11 ilimize koştuk.

BERİTAN GÜNEŞ ALTIN (Mardin) - Hayalet miydiniz? Kimse görmemiş sizi.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANI MURAT KURUM - Peki, siz ne yaptınız?

YILMAZ HUN (İğdır) - Biz halkın içindeydik.

DİLÂN KUNT AYAN (Şanlıurfa) - Biz halkın içindeydik, siz kayyum atadınız.

TUBA KÖKSAL (Kahramanmaraş) - Hadi oradan!

DİLÂN KUNT AYAN (Şanlıurfa) - Sana hadi oradan!

TUBA KÖKSAL (Kahramanmaraş) - Sana hadi oradan!

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANI MURAT KURUM - Ben size söyleyeyim: Siz ellerinizi ovuşturdunuz, "Şimdi bittiler." dediniz...

DİLÂN KUNT AYAN (Şanlıurfa) - Sizi göremedik, hadi oradan!

TUBA KÖKSAL (Kahramanmaraş) - Kes! Bir şey bildiğin yok, sadece konuşuyorsun.

DİLÂN KUNT AYAN (Şanlıurfa) - Hadi oradan!

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANI MURAT KURUM - ..."Enkaz altında kalırlar." dediniz, "Yapamazlar, bitiremezler." dediniz; bitirdik, 455 bin konutu alnımızın akıyla tamamladık. (AK PARTİ ve MHP sıralarından alkışlar)

DİLÂN KUNT AYAN (Şanlıurfa) - Kayyum atadınız, kayyum. Kayyum atadınız oralara.

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Vatandaş yalandan mı ağlıyordu, bağırıyordu, "Devlet nerede?" diye soruyordu?

DİLÂN KUNT AYAN (Şanlıurfa) - Adıyamanlılardan helallik istediniz, helallik! Adıyaman halkı size helal etmiyor ama, Adıyamanlılar size helal etmiyor.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANI MURAT KURUM - Eğer bu işler size kalsaydı 11 ildeki vatandaşlarımız ve oradaki binalarımız hâlen enkaz hâlindeydi, enkaz! (AK PARTİ ve MHP sıralarından alkışlar)

YILMAZ HUN (İğdır) - Hâlen enkaz var.

DİLÂN KUNT AYAN (Şanlıurfa) - Yahu, daha yeni İskenderun'dan geldim, enkaz dolu her yer. İskenderun'da insanlar hâlen konteynerde. İki gün önce İskenderun'daydım, insanlar konteynerde yaşıyor.

BERİTAN GÜNEŞ ALTIN (Mardin) - Hâlâ enkaz.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANI MURAT KURUM - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; TOKİ'ye ilişkin, Türkiye'nin yüz akı kurumu TOKİ'mizle ilgili eleştirileri de şaşkınlıkla takip ettiğimi söylemek isterim.

BURCUGÜL ÇUBUK (İzmir) - Bunları inanarak söylemediğinizi bildiğimiz için...

DİLÂN KUNT AYAN (Şanlıurfa) - Doğru çünkü halkın içinde değilsiniz, şaşırmanız çok normal.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANI MURAT KURUM - 1 milyon 750 bin sosyal konut yaparak dar gelirli vatandaşlarımızı ev sahibi yapan...

BURCUGÜL ÇUBUK (İzmir) - İnsanlara borç taktırdınız, evsiz ve borçlu kaldılar.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANI MURAT KURUM - ...Türkiye'nin en büyük sosyal konut hamlesi olan 500 bin sosyal konutla milletimizin...

DİLÂN KUNT AYAN (Şanlıurfa) - Neye yarar, borç harç. Faiziyle de aldınız.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANI MURAT KURUM - ...yuva hayaline orada kapı aralayan...

BURCUGÜL ÇUBUK (İzmir) - Asgari ücret 22 bin, borçları bilmem kaç yüz bin, taksit ödüyor.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANI MURAT KURUM - ...ve asrın felaketinde tek bir binasında bile çatlak olmayan, dimdik ayakta kalan TOKİ'yi eleştirirken herkesi biraz daha insafılı olmaya davet ediyorum.

DİLÂN KUNT AYAN (Şanlıurfa) - İnsafı sizden bekliyoruz.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANI MURAT KURUM - Bakın, ben altını çizerek söylüyorum: Biz, ne söz verdiğimiz bugüne kadar alnımızın akıyla tamamladık.

ÇİÇEK OTLU (İstanbul) - Hangi alnınızın akıyla?

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANI MURAT KURUM - Bundan sonra da aynı anlayışla, siz isterseniz de istemeseniz de milletimizle birlikte çalışacağız. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

BURCUGÜL ÇUBUK (İzmir) - Kendi milletiniz, kim onlar? İhaleciler, patronlar mı sizin milletiniz?

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANI MURAT KURUM - Bu kapsamda, Türkiye'de milyonlarca aileye yuva kuran, inşa eden TOKİ ile "rant" kelimelerinin, "mağduriyet" kelimelerinin yan yana gelmesini esefle kınıyoruz.

DİLAN KUNT AYAN (Şanlıurfa) - İnsanlar borç harç içinde, kredileri ödeyemiyorlar.

BERİTAN GÜNEŞ ALTIN (Mardin) - Yanına inşaat yapıyorsa zor...

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANI MURAT KURUM - Çünkü TOKİ bilhassa dar gelirli vatandaşlarımız için, ailelerimiz için güven ve gururla anılan bir Türkiye markasıdır, Türkiye markası.

DİLAN KUNT AYAN (Şanlıurfa) - Sayın Kurum, halk şu an sizi çok gözlerle dinliyor.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANI MURAT KURUM - Bu kapsamda, kentsel dönüşümle ilgili her 2 kentsel dönüşüm projesinden 1 tanesini İstanbul'da yaptığımızı ifade etmiştim. Yine, aynı kararlılıkla bu dönüşümü yapacağız ve orada İstanbullu hemşehrilerimizin yanında olmaya devam edeceğiz.

BURCUGÜL ÇUBUK (İzmir) - Ormanları, tarım arazilerini yok edip zorla dönüşüm yaptınız...

DİLAN KUNT AYAN (Şanlıurfa) - İstanbul halkı size cevap verdi bence ya, İstanbul halkı size cevabı verdi bence.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANI MURAT KURUM - Hep söylüyoruz, kentsel dönüşümü milletimizin istikbal ve ülkemizin istiklal davası olarak görüyoruz ve böyle de görmeye devam edeceğiz.

DİLAN KUNT AYAN (Şanlıurfa) - 16 milyonluk İstanbul Sayın Kurum'a "hayır" dedi, daha ne olsun.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANI MURAT KURUM - Bizim tek bir davamız var, tek bir hedefimiz, tek bir derdimiz var...

DİLAN KUNT AYAN (Şanlıurfa) - Para! Para!

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANI MURAT KURUM - ...o da milletimize hizmet etmek, milletimizin rızasını almak, duasını kazanmak ve geleceğinde iz bırakmaktır. (AK PARTİ ve MHP sıralarından alkışlar)

DİLAN KUNT AYAN (Şanlıurfa) - Para, para, para! Başka da bir şey değil.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANI MURAT KURUM - Ben, bütçemizin hayırlı olmasını diliyorum, hepinizi saygıyla hürmetle selamlıyorum. (AK PARTİ ve MHP sıralarından alkışlar)

MEHMET TAHTASIZ (Çorum) - 2 milyon riskli ev var Sayın Bakan, Türkiye'de 2 milyon riskli ev var.

NURTEN YONTAR (Tekirdağ) - Sorularımızın cevabı nerede? Yok ki.

BERİTAN GÜNEŞ ALTIN (Mardin) - Soru cevaplama için söz verdiniz, tek bir soruyu cevaplamadı ya! Sizden temenni duymak istemiyoruz, soruların cevabını istiyoruz.

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI - Sayın Başkan, değerli milletvekillerimiz; eleştiriler için, görüşler için, öneriler için teşekkür ediyorum. Elbette her biri bizim için son derece değerli.

DİLAN KUNT AYAN (Şanlıurfa) - Ama bildiğimizi okumaya devam(!)

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI - Biz, yirmi üç yıldır eser ve hizmet siyasetiyle gece gündüz çalışan bir kadroyuz. Aramızda niyet farkı var, anlayış farkı var, vizyon farkı var, ideal farkı var. Biz, eserlerimiz ortaya çıktıkça, projelerimiz hayata geçtikçe gurur duyacağız ve vatandaşımızın hayır duasını almaya devam edeceğiz.

DİLAN KUNT AYAN (Şanlıurfa) - Valla Urfalılar illallah etmişler sizden Sayın Yumaklı.

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI - Sorduğunuz soruların büyük bir kısmını muhtemelen yetiştiremeyeceğim. O yüzden...

BERİTAN GÜNEŞ ALTIN (Mardin) - Mardinli çiftçiler randevu talep ediyor Sayın Bakan.

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI - Değerli Vekilim, siz benim sesimi kısma çalıştıkça bir şey fark etmeyecek.

BERİTAN GÜNEŞ ALTIN (Mardin) - Soru soruyoruz, soru.

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI - Eserler dışarıda duruyor yani onlar konuşacak. (AK PARTİ sıralarından alkışlar) O yüzden müsaade edin, devam edelim.

YILMAZ HUN (İğdır) - Hangi eserler? Hangi eserler?

DİLAN KUNT AYAN (Şanlıurfa) - Urfalılar sizden yaka silkiyor, yaka silkiyor.

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI - "Tarım alanları varlığımızın onda 1'i tarım dışına çıkarıldı." eleştirisi vardı.

DİLAN KUNT AYAN (Şanlıurfa) - İnsanlar portakallarını, mandalinalarını, soğanlarını yolun ortasına atıyor.

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI - 2000 yılı öncesi tarım dışına çıkan yıllık ortalama arazi miktarı 117 bin hektardı.

YILMAZ HUN (İğdır) - Üretimi bitirdiniz, ithalat rekorları kırdınız.

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI - 2005 yılında çıkardığımız Toprak Koruma ve Arazi Kullanımı Kanunu'yla birlikte bu, 40 bin hektarlara indirildi. 2017 yılından itibaren büyük ova ilanlarımızla birlikte, kayıt düzeltmeler de dâhil olmak üzere tarım dışına çıkan ortalama arazi miktarı 15 bin hektarlara inmiş durumda. İlan edilen 468 büyük ova var, bunların çok büyük önemi oldu. İnşallah bunu 500'e çıkararak tarım arazilerimizi korumaya devam edeceğiz.

ÇİÇEK OTLU (İstanbul) - Evet, ormanları yakacaksınız.

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI - Çiftçilere verilen desteklerin azlığından bahsedildi. Devletimizin tarım sektörüne sağladığı destekler, sadece üreticilerimize Bakanlığımız bütçesinden verdiğimiz tarımsal desteklemeler için bu desteklemelerle sınırlı değildir.

BERİTAN GÜNEŞ ALTIN (Mardin) - Desteklemeleri alamıyorlar ki, DEDAŞ el koyuyor. (AK PARTİ sıralarından "Yeter!" sesi, gürültüler)

TUBA KÖKSAL (Kahramanmaraş) - Cahil cahil konuşmayın!

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI - 2025 yılında üreticilerimize sadece doğrudan destek olarak 135 milyar lira bütçe ayırdık. Ayrıca, bütçenin üzerine zirai dondan etkilenen üreticilerimize 23,5 milyar lira ek ödeme yaptık.

DİLAN KUNT AYAN (Şanlıurfa) - Destekleme eline geçmeden pul oluyor, buhar oluyor. (AK PARTİ sıralarından gürültüler)

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI - 2025 yılında ayrılan toplam kaynak 706 milyar liradır. 2026 yılında 168 milyarı Bakanlığımız bütçesinden olmak üzere tarımsal sulama yatırımları, kırsal kalkınma yatırımları, kredi sübvansiyonları da dâhil olmak üzere 938 milyar liralık kaynak ayrılmıştır.

DİLAN KUNT AYAN (Şanlıurfa) - Ne yatırımından bahsediyorsunuz, çiftçi illallah ediyor hepinizden ya! Ellerine bile geçemiyor. Gübre alamıyor, buğday alamıyor, arpayı satamıyor; neden bahsediyorsunuz?

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI - 2025 yılında kasım ayı itibarıyla üreticilere verilen tarımsal kredilerden bahsedildi. 901 bin üreticimize 590 milyar lira indirimli kredi kullandığımızı söylemiştik.

DİLAN KUNT AYAN (Şanlıurfa) - Faizi yüzde 25'e çıkardınız, siz sağ olun, insanlar kredi bile kullanamıyor artık.

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI - Bu kredilerden doğan faizin ortalama yüzde 70'i devlet tarafından karşılanmıştır. Ziraat Bankası aracılığıyla sağlanan kredilerde çiftçilerimizin geri ödeme oranı yüzde 99,6'dır.

DİLAN KUNT AYAN (Şanlıurfa) - Ne yapsınlar? Tarlalarına haciz koyacaksınız, mecbur ödüyorlar.

KADEM METE (Muğla) - Dinlemeyi öğreneceksin! Kulaklarını kullan, ağzını değil.

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI - Tarımsal kredi sübvansiyonu için 2025 yılında 160 milyar, 2026 yılında ise ek ödenekle birlikte 270 milyar lira kaynak ayrılmıştır.

BERİTAN GÜNEŞ ALTIN (Mardin) - DEDAŞ'ı anlat.

DİLAN KUNT AYAN (Şanlıurfa) - Nerede o kaynak? Halkın cebine niye girmiyor? Urfalılar "Yumaklı" deyince yaka silkıyor, yaka silkıyor!

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI - Çok şükür bu bütçede saman ithal ediyoruz konusunu bitirmişiz, üç sene sonra buna muvaffak olduk. (AK PARTİ sıralarından alkışlar) Bir de çiftçi sayısının azalması ve ekilen yerlerin azalması konusunu da düzeltirsek büyük bir ilerleme kaydedeceğiz.

Çiftçi Kayıt Sistemi'ne kayıtlı çiftçi sayımız 2020'de 2 milyon 127 bin, 2023'te 2 milyon 245 bin, 2024'te 2 milyon 340 bin, 2025'te 2 milyon 384 bindir. Ekilen alan 2020'de 151 milyon 772 bin dekar, 2023'te 156 milyon 264 bin dekar, 2024'te 165 milyon 126 bin dekar, 2025'te 170 milyon 13 bin dekardır. Bunların hepsi çiftçilerimizin beyanıyladır, bizim yaptığımız herhangi bir şey yok, gelerseniz kayıtlarımızı gösterebiliriz.

BERİTAN GÜNEŞ ALTIN (Mardin) - Bizdeki beyan farklı ama. Çiftçilerin bize aktardıkları farklı.

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI - Kahverengi kokarcayla alakalı bir konu var, ben bununla ilgili de bunun bir zararlı pandemisi olduğunu ifade etmek istiyorum. Amerika Birleşik Devletleri 1996'dan bu yana, Avrupa 2004'ten bu yana, Almanya 2011'den bu yana, Rusya 2013'ten bu yana, Gürcistan 2015'ten bu yana, biz de 2017'den bu yana bununla mücadele ediyoruz. Popülasyon yüksek, özellikle iklim değişikliğinin çok büyük etkisi oldu buna da.

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Sayın Bakan, yeterli mücadele yok.

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI - Bu uzun soluklu bir mücadeledir, bununla ilgili gereken her şeyi yapıyoruz, detaylarını müteaddit defalar ilan ettik.

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - "Gereken her şey" tanımı doğru değil Sayın Bakan, öyle olsa... Kokarcılar için kapı pencere kapatıyoruz.

MEHMET TAHTASIZ (Çorum) - Şap hastalığı bitecek mi Sayın Bakan, şap hastalığı?

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI - "Kuraklık eylem planı hazırlanmalıdır." dedi bir vekilimiz; bununla ilgili konuşmamda belirttim, tekrar etmek istiyorum.

MEHMET TAHTASIZ (Çorum) - Şap hastalığı ne durumda, şap hastalığı?

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI - Kuraklık Acil Eylem Planı zaten var.

Yine, bir vekilimiz "Suyla ilgili üst düzey komisyon oluşturulmalı." dedi. Ulusal Su Kurulu Sayın Cumhurbaşkanımızın tensipleriyle 2024'ten itibaren şu anda çalışmalarına devam ediyor. Türkiye'deki bütün suyla alakalı kurumlar ve otoriteler orada. Özellikle 35 karar var, bu 35 kararın 16'sı tamamlandı. 25 havzada su kurulları var, 81 ilde il su kurulları var, faaliyetlerine devam ediyorlar. Bizlerin de konuşmamda bahsetmiş olduğum eylem planlarının büyük bir çoğunluğu burada alınan kararlardan hareketle yapılıyor.

Sayın CHP Grup Başkan Vekili bir konu söyledi, "Olmayan bir şeyi nasıl anlatayım?" dedim. Tekrar söyleyeyim: Değerli Vekilim, Et ve Süt Kurumunun Genel Müdürünün herhangi bir sebeple ilişkili olduğu bir yerden Et ve Süt Kurumuna et satması söz konusu değildir yani yoktur; bunu da ifade etmek istiyorum.

BERİTAN GÜNEŞ ALTIN (Mardin) - TEDAŞ, TEDAŞ...

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI - Mardin Kızıltepe'deki lisanslı depoculukla ilgili "Devletin buğdayı çalındı, 1,5 milyar liralık hırsızlık var." iddiası vardı. 29 bin ton ürün... Bu bir adli vaka. Dolayısıyla tespit edildi, bununla ilgili Ticaret Bakanlığına bildirimler yapıldı, adli ve idari soruşturma başlatıldı.

NURTEN YONTAR (Tekirdağ) - GDO'lu mısırlar ne oldu, GDO'lu mısırlar?

MEHMET TAHTASIZ (Çorum) - Konya'da kaçak ekilen şeker pancarı ne oldu? Konya'da ekilen kaçak şeker pancarları Safi holdinge verildi mi?

TURHAN ÇÖMEZ (Balıkesir) - Tazminat alındı mı Sayın Bakan?

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI - Alındı, evet, alındı.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun, bir dakika veriyorum.

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI - Peki, sadece bunu tamamlayayım.

YILMAZ HUN (İğdır) - Sayın Bakanım, şap hastalığı yaşandı.

TARIM VE ORMAN BAKANİ İBRAHİM YUMAKLI - Burada 93 bin ton Lisanslı Depoculuk Tazmin Fonu aracılığıyla TMO'ya geçmiş ve kamu alacaklarının tamamı tahsil edilmiştir Değerli Vekilim, bunu da söylemiş olayım.

BERİTAN GÜNEŞ ALTIN (Mardin) - TEDAŞ'ı bekliyor halk, TEDAŞ'ı. TEDAŞ belasıyla nasıl baş edeceğiz? Belli ki TEDAŞ devlet üstü bir yapı, tek kelime etmiyorsunuz TEDAŞ'la ilgili. TEDAŞ zulüm yayıyor, zulüm.

TARIM VE ORMAN BAKANİ İBRAHİM YUMAKLI - Hepinize saygılarımı sunuyorum. Hayırlı akşamlar diliyorum. Sağ olun. (AK PARTİ ve MHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Peki, teşekkür ederiz Sayın Bakanım.

GÜLÜSTAN KILIÇ KOÇYİĞİT (Kars) - Sayın Başkan...

BAŞKAN - Buyurun.

III.- AÇIKLAMALAR (Devam)

6.- Kars Milletvekili Gülüstan Kılıç Koçyiğit'in, Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanı Murat Kurum'un 226 sıra sayılı 2026 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi ve 227 sıra sayılı 2024 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi'nin sekizinci tur görüşmelerinin soru-cevap kısmında yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

GÜLÜSTAN KILIÇ KOÇYİĞİT (Kars) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Kurum eleştirilerime çok alınmış anladığım kadarıyla. Ben, şantiye şefliği övünülmeyecek bir şey demedim; İklim, Şehircilik ve Çevre Bakanının şantiye şefi gibi konuşmasını eleştirdim.

Şimdi, siz depremde önce imar affını getirmiş, yasalaştırmış, kaçak yapıları da imar affıyla affetmiş, onları da ruhsatlandırmış bir Hükümetin Bakanısınız. Neyle övünüyorsunuz? Bakın, resmî rakamlara göre 50 bin, gayriresmî rakamlara göre 110 bin-150 bin insanın öldüğü bir depremde bahsediyoruz Sayın Bakan. Sizin üç yıl sonra burada tek yaptığınız, tek söylediğiniz şey inşa ettiğiniz binalar. Gerçekten, bize deprem yönetimi ve risk azaltmaya, önleyici faaliyetlere dair tek bir cümle kurdunuz mu? Hayır, kurmadınız. Siz hâlihazırda deprem riskini bertaraf edecek bir önleyici mekanizma anlattınız mı? Hayır. Bakın...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Uzun bu konu yani söylediniz, meramınızı anlattınız.

GÜLÜSTAN KILIÇ KOÇYİĞİT (Kars) - Tamam ama bana sataştı.

Tamamlayacağım Sayın Başkan. (AK PARTİ sıralarından gürültüler)

BAŞKAN - Tamamlayın, buyurun.

GÜLÜSTAN KILIÇ KOÇYİĞİT (Kars) - Şimdi, biz deprem bölgesinden yeni geliyoruz, arkadaşlarımız Samandağ'dan. İnsanlar ne diyor biliyor musunuz? Samandağlı aileler, depremzedeler, Hatay'dan onlarca dernek ve üyesi geldi, bizi ziyaret etti, "Sesimizi duyurun." diyorlar. Hâlâ konteynerde yaşıyor insanlar, üç yıl sonra, biliyor musunuz? Kışın soğukta, yazın sıcakta; altyapı olmadan, kanalizasyon doğru dürüst olmadan, elektrik kaçakları yüzünden yangınların çıktığı bir yerde yaşama tutunmaya çalışıyorlar. Deprem bölgelerindeki insanlar işsizlikten, açsızlıktan, geleceksizlikten göç etmiş durumda ama siz gelmişsiniz bize diyorsunuz ki: "Bizimle gurur duyun." Vallahi, insanların hayatının üzerine kurduğunuz o binalarla gurur duymayacağız. Siz insanları enkazın altında bıraktınız, insanlar bağırarak yaşamlarını yitirdiler, asla sizi affetmeyeceğiz bütün bir halk olarak. (DEM PARTİ sıralarından alkışlar, AK PARTİ sıralarından gürültüler)

BAŞKAN - Şimdi, sırasıyla...

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) - Sayın Başkan...

BAŞKAN - Mahir Bey, buyurun.

BÜLENT KAYA (İstanbul) - Oylamaya geçsek mi Başkanım?

HALUK İPEK (Amasya) - Başkan, sorular soruldu, cevaplar verildi; oylamaya geçeceğiz, neyin nesi bu ya?

7.- Mersin Milletvekili Ali Mahir Başarır'ın, Tarım ve Orman Bakanı İbrahim Yumaklı'nın 226 sıra sayılı 2026 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi ve 227 sıra sayılı 2024 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi'nin sekizinci tur görüşmelerinin soru-cevap kısmında yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) - Sayın Bakan...

AYTEN KORDU (Tunceli) - Sataşma var, Allah Allah! Tabii, cevap verecek. Sen niye cevap veriyorsun ki? Sizin niye bu kadar zorunuza gidiyor? (AK PARTİ sıralarından gürültüler)

TUBA KÖKSAL (Kahramanmaraş) - Konuşma! Usul bilmiyorsunuz, üslup bilmiyorsunuz.

GÜLÜSTAN KILIÇ KOÇYİĞİT (Kars) - Bir Meclisi takip edin ya, bir olayı takip edin.

AYTEN KORDU (Tunceli) - Biraz kendiniz dinleyin ya! Bir dinleyin ne konuşuldu, neye cevap verildi bir takip edin o zaman.

TUBA KÖKSAL (Kahramanmaraş) - Biz takip ediyoruz...

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) - Sayın Başkanım, kendimi duyamıyorum...

GÜLÜSTAN KILIÇ KOÇYİĞİT (Kars) - Olaydan kopuksunuz, alkışlamaya odaklanmışsınız!

AYTEN KORDU (Tunceli) - Anlamadan alkışlıyorsunuz ya!

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) - İnanın, kendimi duyamıyorum!

GÜLÜSTAN KILIÇ KOÇYİĞİT (Kars) - Alkışlamaya odaklanınca kaçırıyorsunuz esas!

BAŞKAN - Sayın Koçyiğit...

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) - Şimdi, "Et ve Süt Kurumunun Genel Müdürünün şu an itibarıyla Macaristan'da bir şirkette ortaklığı var." demedi zaten arkadaşlarımız. Arkadaşlarımız dedi ki: Daha önce orada kurulan bir şirkette ortaklığı var. Bu Kurumun başına geçtikten sonra ortaklığını bitiriyor, bir yakını ortak oluyor ve o yakını üzerinden de ithalat yapıyor.

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI - Yok, o da yok, yalan.

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) - Yalansa... Bakın, burada bir şeyi belirtmek isterim: Toplamda 384 ton kırmızı et ithal edilmişken geçmişte, 2025'te 3.844 ton yapılmış ithalat Macaristan'dan, biz bunu soruyoruz yoksa şu anki durumu sormuyoruz; bunu bir araştırın.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) - Ya, bunu, o şirketin ortaklığını araştıralım diyorum Sayın Bakanım.

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI - Yok, yok, yok...

BAŞKAN - Peki, teşekkür ederiz.

V.- KANUN TEKLİFLERİ İLE KOMİSYONLARDAN GELEN DİĞER İŞLER (Devam)

A) Kanun Teklifleri (Devam)

1.- 2026 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi (1/280) ile Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu (S. Sayısı:226) (Devam)

2.- 2024 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi (1/279), Plan ve Bütçe Komisyonunca Kabul Edilen Metne Ekli Cetveller, 2024 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifine İlişkin Genel Uygunluk Bildirimi ile 2024 Yılı Dış Denetim Genel Değerlendirme Raporu, 218 Adet Kamu İdaresine Ait Sayıştay Denetim Raporu, 2024 Yılı Faaliyet Genel Değerlendirme Raporu ve 2024 Yılı Mali İstatistikleri Değerlendirme Raporunun Sunulduğuna Dair Sayıştay Başkanlığı Tezkeresi (3/1191) ile Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu (S. Sayısı: 227) (Devam)

A) ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI (Devam)

1) Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı 2026 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi

2) Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı 2024 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

B) TAPU VE KADASTRO GENEL MÜDÜRLÜĞÜ (Devam)

1) Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü 2026 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi

2) Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü 2024 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

C) METEOROLOJİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ (Devam)

1) Meteoroloji Genel Müdürlüğü 2026 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi

2) Meteoroloji Genel Müdürlüğü 2024 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

Ç) İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAŞKANLIĞI (Devam)

1) İklim Değişikliği Başkanlığı 2026 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi

2) İklim Değişikliği Başkanlığı 2024 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

D) KENTSEL DÖNÜŞÜM BAŞKANLIĞI (Devam)

1) Kentsel Dönüşüm Başkanlığı 2026 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi

2) Kentsel Dönüşüm Başkanlığı 2024 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

E) TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI (Devam)

1) Tarım ve Orman Bakanlığı 2026 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi

2) Tarım ve Orman Bakanlığı 2024 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

F) ORMAN GENEL MÜDÜRLÜĞÜ (Devam)

1) Orman Genel Müdürlüğü 2026 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi

2) Orman Genel Müdürlüğü 2024 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

G) DEVLET SU İŞLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ (Devam)

1) Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü 2026 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi

2) Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü 2024 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

Ğ) TÜRKİYE SU ENSTİTÜSÜ (Devam)

1) Türkiye Su Enstitüsü 2026 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi

2) Türkiye Su Enstitüsü 2024 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

H) DOĞA KORUMA VE MİLLÎ PARKLAR GENEL MÜDÜRLÜĞÜ (Devam)

1) Doğa Koruma ve Millî Parklar Genel Müdürlüğü 2026 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi

BAŞKAN - Şimdi, sırasıyla sekizinci turda yer alan kamu idarelerinin bütçeleri ile kesin hesaplarına geçilmesi hususunu ve bütçeleri ile kesin hesaplarını ayrı ayrı okutup oylarınıza sunacağım.

Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığının 2026 yılı bütçesine geçilmesini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Genel toplamı okutuyorum:

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI
1) Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı 2026 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi
ÖDENEK CETVELİ

GENEL TOPLAM 275.011.091.000

BAŞKAN - Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığının 2026 yılı bütçesi kabul edilmiştir.

Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığının 2024 yılı kesin hesabının bölümlerine geçilmesini oylarınıza sunuyorum:

Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Genel toplamı okutuyorum:

2) Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı 2024 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı
(A) CETVELİ

Toplam Ödenek 417.686.143.326,78

Bütçe Gideri 407.741.765.066,40

Kullanılmayan Ödenek 9.944.378.260,38

BAŞKAN - Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığının 2024 yılı merkezî yönetim kesin hesabının bölümleri kabul edilmiştir.

Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğünün 2026 yılı merkezî yönetim bütçesine geçilmesini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Genel toplamı okutuyorum:

TAPU VE KADASTRO GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

1) Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü 2026 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi
ÖDENEK CETVELİ

GENEL TOPLAM 15.962.597.000

BAŞKAN - Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğünün 2026 yılı merkezî yönetim bütçesi kabul edilmiştir.

Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğünün 2024 yılı merkezî yönetim kesin hesabının bölümlerine geçilmesini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Genel toplamı okutuyorum:

2) Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü 2024 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı
(A) CETVELİ

Toplam Ödenek 10.125.945.277,82

Bütçe Gideri 8.934.953.204,95

Kullanılmayan Ödenek 1.190.992.072,87

BAŞKAN - Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğünün 2024 yılı merkezî yönetim kesin hesabının bölümleri kabul edilmiştir.

Meteoroloji Genel Müdürlüğünün 2026 yılı merkezî yönetim bütçesine geçilmesini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Genel toplamı okutuyorum:

METEOROLOJİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

1) Meteoroloji Genel Müdürlüğü 2026 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi
ÖDENEK CETVELİ

GENEL TOPLAM 6.086.888.000

BAŞKAN - Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Meteoroloji Genel Müdürlüğünün 2026 yılı merkezî yönetim bütçesi kabul edilmiştir.

Meteoroloji Genel Müdürlüğünün 2024 yılı merkezî yönetim kesin hesabının bölümlerine geçilmesini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Genel toplamı okutuyorum:

2) Meteoroloji Genel Müdürlüğü 2024 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı
(A) CETVELİ

Toplam Ödenek 3.569.599.000,00

Bütçe Gideri 3.307.041.234,02

Kullanılmayan Ödenek 262.557.765,98

BAŞKAN - Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Meteoroloji Genel Müdürlüğünün 2024 yılı merkezî yönetim kesin hesabının bölümleri kabul edilmiştir.

İklim Değişikliği Başkanlığının 2026 yılı merkezî yönetim bütçesine geçilmesini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Genel toplamı okutuyorum:

İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAŞKANLIĞI

1) İklim Değişikliği Başkanlığı 2026 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi ÖDENEK CETVELİ

GENEL TOPLAM 563.370.000

BAŞKAN - Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

İklim Değişikliği Başkanlığının 2026 yılı merkezî yönetim bütçesi kabul edilmiştir.

İklim Değişikliği Başkanlığının 2024 yılı merkezî yönetim kesin hesabının bölümlerine geçilmesini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Genel toplamı okutuyorum:

2) İklim Değişikliği Başkanlığı 2024 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı (A) CETVELİ

Toplam Ödenek 323.828.000,00

Bütçe Gideri 300.871.783,19

Kullanılmayan Ödenek 22.956.216,81

BAŞKAN - Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

İklim Değişikliği Başkanlığının 2024 yılı merkezî yönetim kesin hesabının bölümleri kabul edilmiştir.

Kentsel Dönüşüm Başkanlığının 2026 yılı merkezî yönetim bütçesine geçilmesini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Genel toplamı okutuyorum:

KENTSEL DÖNÜŞÜM BAŞKANLIĞI

1) Kentsel Dönüşüm Başkanlığı 2026 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi ÖDENEK CETVELİ

GENEL TOPLAM 111.125.662.000

BAŞKAN - Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Gelir cetvelinin toplamını okutuyorum:

GELİR CETVELİ

TOPLAM 111.125.662.000

BAŞKAN - Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Kentsel Dönüşüm Başkanlığının 2026 yılı merkezî yönetim bütçesi kabul edilmiştir.

Kentsel Dönüşüm Başkanlığının 2024 yılı merkezî yönetim kesin hesabının bölümlerine geçilmesini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Genel toplamı okutuyorum:

2) Kentsel Dönüşüm Başkanlığı 2024 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı (A) CETVELİ

Toplam Ödenek 220.374.504.000,00

Bütçe Gideri 99.276.563.920,85

Kullanılmayan Ödenek 121.097.940.079,15

BAŞKAN - Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

(B) cetvelinin genel toplamlarını okutuyorum:

(B) CETVELİ

Bütçe Geliri Tahmini 219.740.028.000,00

Bütçe Geliri 34.926.695.259,86

Bütçe Gelirlerinden Ret ve İadeler 120.331,75

Net Bütçe Geliri 34.926.574.928,11

BAŞKAN - Kabul edenler ... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Kentsel Dönüşüm Başkanlığının 2024 yılı merkezî yönetim kesin hesabının bölümleri kabul edilmiştir.

Tarım ve Orman Bakanlığının 2026 yılı merkezî yönetim bütçesine geçilmesini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Genel toplamı okutuyorum:

TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI

1) Tarım ve Orman Bakanlığı 2026 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi ÖDENEK CETVELİ

GENEL TOPLAM 541.840.483.000

BAŞKAN - Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Tarım ve Orman Bakanlığının 2026 yılı merkezî yönetim bütçesi kabul edilmiştir.

Tarım ve Orman Bakanlığının 2024 yılı merkezî yönetim kesin hesabının bölümlerine geçilmesini oylarınıza sunuyorum:

Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Genel toplamı okutuyorum:

**2) Tarım ve Orman Bakanlığı 2024 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı
(A) CETVELİ**

Toplam Ödenek 310.530.489.770,79

Bütçe Gideri 305.536.573.784,75

Kullanılmayan Ödenek 4.993.915.986,04

BAŞKAN - Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Tarım ve Orman Bakanlığının 2024 yılı merkezî yönetim kesin hesabının bölümleri kabul edilmiştir.

Orman Genel Müdürlüğünün 2026 yılı merkezî yönetim bütçesine geçilmesini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler...

Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Genel toplamı okutuyorum:

ORMAN GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

**1) Orman Genel Müdürlüğü 2026 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi
ÖDENEK CETVELİ**

GENEL TOPLAM 59.930.736.000

BAŞKAN - Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Gelir cetvelinin toplamını okutuyorum:

GELİR CETVELİ

TOPLAM 59.920.736.000

BAŞKAN - Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Orman Genel Müdürlüğünün 2026 yılı merkezî yönetim bütçesi kabul edilmiştir.

Orman Genel Müdürlüğünün 2024 yılı merkezî yönetim kesin hesabının bölümlerine geçilmesini oylarınıza sunuyorum:

Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Genel toplamı okutuyorum:

**2) Orman Genel Müdürlüğü 2024 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı
(A) CETVELİ**

Toplam Ödenek 35.686.535.550,64

Bütçe Gideri 32.886.805.531,89

Kullanılmayan Ödenek 2.799.730.018,75

BAŞKAN - Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

(B) cetvelinin genel toplamını okutuyorum:

(B) CETVELİ

Bütçe Geliri Tahmini 27.728.119.000,00

Bütçe Geliri 33.312.432.505,10

Bütçe Gelirlerinden Ret ve İadeler 110.683.911,66

Net Bütçe Geliri 33.201.748.593,44

BAŞKAN - Kabul edenler ... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Orman Genel Müdürlüğünün 2024 yılı merkezî yönetim kesin hesabının bölümleri kabul edilmiştir.

Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğünün 2026 yılı merkezî yönetim bütçesine geçilmesini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Genel toplamı okutuyorum:

DEVLET SU İŞLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

**1) Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü 2026 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi
ÖDENEK CETVELİ**

GENEL TOPLAM 233.036.886.000

BAŞKAN - Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Gelir cetvelinin toplamını okutuyorum:

GELİR CETVELİ

TOPLAM 233.016.886.000

BAŞKAN - Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğünün 2026 yılı merkezî yönetim bütçesi kabul edilmiştir.

Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğünün 2024 yılı merkezî yönetim kesin hesabının bölümlerine geçilmesini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Genel toplamı okutuyorum:

2) Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü 2024 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

(A) CETVELİ

Toplam Ödenek 153.095.350.167,06
Bütçe Gideri 151.539.182.838,98
Kullanılmayan Ödenek 1.556.167.328,08
BAŞKAN - Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.
(B) cetvelinin genel toplamlarını okutuyorum:

(B) CETVELİ

Bütçe Geliri Tahmini 123.559.336.000,00
Bütçe Geliri 145.468.108.544,44
Bütçe Gelirlerinden Ret ve İadeler 122.978.315,41
Net Bütçe Geliri 145.345.130.229,03
BAŞKAN - Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.
Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğünün 2024 yılı merkezî yönetim kesin hesabının bölümleri kabul edilmiştir.
Türkiye Su Enstitüsünün 2026 yılı merkezî yönetim bütçesine geçilmesini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.
Genel toplamı okutuyorum:

TÜRKİYE SU ENSTİTÜSÜ

**1) Türkiye Su Enstitüsü 2026 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi
ÖDENEK CETVELİ**

GENEL TOPLAM 48.923.000

BAŞKAN - Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.
Gelir cetvelinin toplamını okutuyorum:

GELİR CETVELİ

TOPLAM 48.923.000
BAŞKAN - Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.
Türkiye Su Enstitüsünün 2026 yılı merkezî yönetim bütçesi kabul edilmiştir.
Türkiye Su Enstitüsünün 2024 yılı merkezî yönetim kesin hesabının bölümlerine geçilmesini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.
Genel toplamı okutuyorum:

**2) Türkiye Su Enstitüsü 2024 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı
(A) CETVELİ**

Toplam Ödenek 28.882.900,00
Bütçe Gideri 24.712.828,49
Kullanılmayan Ödenek 4.170.071,51
BAŞKAN - Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.
(B) cetvelinin genel toplamlarını okutuyorum:

(B) CETVELİ

Bütçe Geliri Tahmini 29.527.000,00
Bütçe Geliri 26.637.766,47
Net Bütçe Geliri 26.637.766,47
BAŞKAN - Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.
Türkiye Su Enstitüsünün 2024 yılı merkezî yönetim kesin hesabının bölümleri kabul edilmiştir.
Doğa Koruma ve Millî Parklar Genel Müdürlüğünün 2026 yılı merkezî yönetim bütçesine geçilmesini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.
Genel toplamı okutuyorum:

DOĞA KORUMA VE MİLLÎ PARKLAR GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

**1) Doğa Koruma ve Millî Parklar Genel Müdürlüğü 2026 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi
ÖDENEK CETVELİ**

GENEL TOPLAM 8.372.565.000
BAŞKAN - Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.
Gelir cetvelinin toplamını okutuyorum:

GELİR CETVELİ

TOPLAM 8.372.565.000

BAŞKAN - Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Doğa Koruma ve Millî Parklar Genel Müdürlüğünün 2026 yılı merkezî yönetim bütçesi kabul edilmiştir.

Böylece sekizinci turda yer alan kamu idarelerinin bütçeleri ve kesin hesapları kabul edilmiştir.

Hayırlı olmalarını temenni ederim.

Sayın milletvekilleri, sekizinci tur görüşmeleri tamamlanmıştır.

Programa göre kamu idarelerinin bütçe ve kesin hesaplarını sırasıyla görüşmek için 17 Aralık 2025 Çarşamba günü saat 11.00'de toplanmak üzere birleşimi kapatıyorum.

Kapanma Saati: 22.17